

I. MOCANU

Întoarcerea

Editura Dacia

ILIE MOCANU

ÎNTOARCEREA

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA, 1980

DE ACELAŞI AUTOR:

- *Însemnări despre spionajul tehnico-economic*, Editura Militară, Bucureşti, 1975
- *Moartea Sorei Agatha*, nuvele, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976
- *Acţiunea „Troia"*, roman, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977
- *Reţeaua cenuşie*, Editura Politică, Bucureşti, 1978
- *Sfîrşitul reţelei „Iason"* roman, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978

ÎN PREGĂTIRE:

- *Însemnări despre spionajul tehnologic*, Editura Junimea, Iaşi

Coperta de IOAN HORVAT BUGNARIU

1.

Submarinul pe care-l pîndeam să apară de undeva, din apele întunecate ale mării n-avea nici nume și nici semne de recunoaștere; era o navă-pirat din cele folosite de serviciul de informații al N.A.T.O. pentru a-și lansa iscoadele pe țărmuri străine. O comunicare laconică de la București ne prevenise, cu cîteva zile în urmă, că de pe un asemenea submarin aveau să debarce în noaptea aceea trei indivizi: fostul comisar din poliția legionară Petru Caramitru, marinarul Horațiu Chirvăsuță, rămas cu doi ani în urmă la Beirut de pe cabotierul „Sulina", și fostul meu coleg de școală Vasile Boianschi, plecat de acasă în 1946 după potcoave de cai morți. Informația preciza că debarcarea celor trei avea să se petreacă în larg, la trei mile de Mangalia; de acolo grupul urma să ajungă înot la mal, în pădurea Comorova, apoi să dispară în interiorul țării. Ordinul care însoțea aceste date ne cerea să-i capturăm pe spioni vii și nevătămați, dar să lăsăm submarinul să se întoarcă nestingherit la bază. Șefii voiau probabil să-și asigure posibilități pentru vreun joc operativ. Bineînțeles, povestea ne pusese pe cărbuni aprinși; de la primirea semnalării, echipa constituită pentru această operație, botezată, jumătate în glumă jumătate în serios, „comitetul de recepție", se dăduse peste cap să pregătească reușita deplină a întregii acțiuni. Atît ar fi lipsit, ca cei trei indivizi sau măcar unul din ei să reușească să dispară...

Acum, că toate pregătirile se terminaseră, nu ne mai rămînea decît să ne perpelim întinși pe sub copacii bătrîni ai pădurii Comorova. Așteptam ca un telefon de campanie ce făcea legătura între noi și stația radar din Mangalia să ne susure încet la ureche semnalîndu-ne apropierea

submarinului. Bine ar fi fost dacă mi-aş fi fi putut înşela aşteptarea cu o ţigară, dar căpitanul Dracopol, şeful „comitetului“, interzisese cu străşnicie fumatul; o ţigară aprinsă — ne explicase el — e vizibilă pînă departe, în larg. Aşa stînd lucrurile, mă mulţumeam să morfolesc ţigara între dinţi încercînd să înţeleg logica ce-i determinase pe adversarii noştri să lanseze într-o regiune bine păzită, cum era Dobrogea, un grup de indivizi originari din partea locului, toţi prea cunoscuţi pentru ca reapariţia lor să poată fi trecută cu vederea. Nu-i vorbă, calitatea de autohtoni le oferea celor trei avantaje incontestabile: cunoşteau bine locurile şi aveau o mulţime de relaţii care le puteau aduce, conştient sau inconştient, foloase importante... Petru Caramitru lăsase însă amintiri sumbre de pe vremea cînd fusese mare şi tare la poliţia legionară, iar Horaţiu Chirvăsuţă, posesor al unei impresionante bărbi castanii, fusese calul breaz al tuturor plajelor şi localurilor de noapte de pe litoral. Tenor irezistibil şi ghitarist îndrăcit, simpatic şi bun de gură ca un frizer din Tăbăcărie, individul făcuse ravagii printre frumoasele Constanţei şi printre sezonistele venite să se bucure de soare şi de mare; nu o dată se trezise în bucluc ca urmare a aventurilor sale sentimentale.

Nu era mai puţin adevărat că în cei aproape zece ani de cînd dispăruse din ţară, Caramitru avusese tot timpul să-şi schimbe fizionomia. Cît despre barba lui Chirvăsuţă, ea fusese sacrificată, probabil, fără prea multe mofturi, pe altarul intereselor serviciului de spionaj al N.A.T.O. Cei doi ar fi putut spera să se disimuleze printre miile de oameni ce inundaseră regiunea atraşi de febra marilor şantiere. Vasile Boianschi însă n-avea oricum nici o şansă. Şi asta nu pentru că mutra lui blondă l-ar fi făcut mai uşor de recunoscut, ci pentru că tipul urma să aibă de-a face cu mine. Cu mine, a cărui încredere o înşelase, trădînd prietenia ce ne lega şi fugind în străinătate, cu toate încercările mele de a-l opri. Prezenţa lui între cei pe care-i aşteptam îmi oferea prilejul să-i plătesc poliţa, rămasă neachitată timp de şase ani. O ştersese ascuns în cala unui vapor străin, după ce timp de trei ani îl ajutasem cu vorba şi cu fapta să-şi termine studiile, după

dispariția pe front a tatălui său. După ce-l hrănisem atîta vreme duminică de duminică la masa mamei...

Mai mic cu un an decît mine, Vasile Boianschi rămăsese orfan în 1943. Pe mama lui, Irina, și-o reamintea vag ca pe o zînă bună și frumoasă, cu fața luminată de un păr bogat și blond; se prăpădise de pe urma unui atac de tuberculoză galopantă înainte ca Vasile să fi împlinit trei ani. Gheorghe, tatăl lui Vasile, reangajat ca subofițer la Regimentul 34 infanterie unde-și făcuse și stagiul în termen, încercase zadarnic să împace slujba cu necazurile legate de creșterea fiului său. Încă în anul 1929 se recăsătorise cu Sofia Tomescu, sora cea mai mare dintr-un cîrd de șapte copii, care s-ar fi măritat și cu dracul — ca să poată mînca pe săturate de trei ori pe zi și să-și căpătuiască cumva frații și surorile mai mici.

Cum de reușise Gheorghe Boianschi, dijmuit sistematic de membrii numerosului clan al Tomeștilor, să-și ridice o căsuță modestă în strada Maramureș, rămăsese o taină de nedezlegat pentru mine și pentru fiul său. Desigur, un plutonier reangajat dintr-un regiment de infanterie avea pe timpul acela destule posibilități de a stoarce bani de la soldații ce-i erau lăsați în primire, dar Vasile, cu care discutasem această chestiune la primirea lui în organizația de tineret, refuzase cu indignare să-și asocieze tatăl unor asemenea apucături. Personal, l-am crezut atunci și cred și astăzi că răposatul Gheorghe a fost un om onest. Fără îndoială, m-aș feri să bag mîna în foc pentru a-i convinge pe alții că Gheorghe Boianschi ar fi fost un fel de înger în haine kaki care nu-și pusese niciodată soldații să-i lucreze în bătătură sau care refuzase plocoanele aduse de unii dintre ei la întoarcerea din permisie. Totuși, plutonierul Boianschi nu semăna deloc cu imaginea tipică a faimoșilor „tați ai companiilor". Departe de a avea burta specifică gradului, omul era zvelt și agil ca un ogar și avea un adevărat cult pentru muncă; cît timp a trăit, și-a îndrumat stăruitor odrasla către școala profesională, către meserie, convins că viitorul aparținea celor ce vor ști să meșterească și să strunească motoarele, mașinile. Pe de altă parte am avut adesea ocazia să-i aud pe ostașii care n-aveau de unde să cunoască relațiile mele cu familia

Boianschi vorbind cu simpatie și respect despre plutonierul lor.

Prezența tatălui l-a apărat pe Vasile de ciocnirile cu mama sa vitregă care-l găsea prea răsfățat, prea nesupus, după gustul ei. Această protecție devenise cu atît mai necesară după nașterea Margaretei, sora vitregă a lui Vasile, eveniment care făcuse să crească într-o măsură considerabilă ostilitatea Sofiei Boianschi față de băiat. Situația era cu atît mai ciudată cu cît, departe de a împărtăși vederile mamei, Margareta îl iubea pe Vasile ca pe un frate bun, fiind foarte mîndră de el.

Una peste alta, cîtă vreme îl avusese pe taică-său, lui Vasile îi mersese destul de bine: în 1937 dădusem împreună examen de admitere la Școala de arte și meserii din Constanța, devenită ulterior liceu de opt ani. Reușisem să intrăm la secția de lăcătușerie și ne împrietenisem la cataramă; ca mai mare am devenit repede protectorul, sfătuitorul și sprijinitorul lui, nu numai la școală ci în toate încercările prin care trecuse în anii următori. În februarie 1943, după Stalingrad, cel mai tînăr contingent al Regimentului 34 infanterie a fost trimis în grabă, cu instrucția neterminată, pe frontul de la Don. Într-o zi, pe la mijlocul lunii februarie 1943, l-am însoțit și eu pe Vasile pe cîmpul acoperit de zăpadă din preajma haltei Medeea unde zeci de mame, soții și copii veniseră să-și ia rămas bun de la cei ce plecau, mulți pentru totdeauna. Gheorghe Boianschi, îmbrăcat cu o scurtă kaki îmblănită, cu cizme înalte și cu o căciulă mare de oaie, purta, agățate la centiron, o sabie scurtă și un pistol „Parabellum". Și-a îmbrățișat bărbătește fiul, spunîndu-i să-și vadă de carte și de meserie, să ajungă un adevărat om respectat și prețuit de cei din jurul lui. Mi-a strîns și mie mîna, rugîndu-mă să am grijă de Vasile. Hotărît, bătrînul Boianschi era un om de treabă care s-ar fi răsucit în mormînt să fi știut că băiatul lui devenise un trădător capabil să ridice mîna împotriva țării sale. Oare ce-ar fi gîndit despre mine, prietenul mai mare al lui Vasile, în care-și pusese atîta nădejde...

În primăvară, a venit vestea că Gheorghe Boianschi dispăruse pe front, iar norocoșii care scăpaseră cu viață ajungînd acasă înfățișau în fel și chip această dispariție.

Sergentul Ploscă, de pildă, afirma că-și văzuse ultima oară plutonierul în fruntea unui grup de ostași români ce aruncau dintr-un camion niște nemți ce încercau să fugă spre Apus, lăsîndu-și aliații în voia soartei. Omul se jura că tatăl lui Vasile reușise să plece cu soldații săi îmbarcați în mașina capturată de la nemți. Un caporal din comuna Peștera spunea că-l văzuse pe Boianschi într-o coloană de prizonieri, iar un tătar din Abdulachioi, ostaș în compania a cincea, specialități, susținea că, nevoind să cadă prizonier, plutonierul Gheorghe Boianschi, înconjurat din toate părțile, își aruncase o grenadă la picioare.

Vasile plînsese ascuns prin diferite cotloane ale școlii și mai ales în subsolul care adăpostea cazanele cu aburi ale atelierelor. Cu toți cei optsprezece ani ai săi, rămăsese mai mult decît singur pe lume și trebuia să lupte din greu pentru a se ține de școală unde, de bine de rău, primea o bursă. Nu că cei doi ani care-i mai rămîneau de parcurs pînă la examenul de absolvire ar fi ridicat probleme de nerezolvat, dar Sofia Boianschi, mama lui Vasile, nu știa ce să mai născocească pentru a-l împinge să se lase de școală și să-și ia lumea în cap, treabă care era mai mai să-i reușească. Odaia lui Vasile rămînea neîncălzită toată iarna, rufele de pe el cădeau în șuvițe, iar de mîncare căpăta doar atunci cînd se nimerea să intre pe ușă la vremea mesei sau cînd soră-sa, Margareta, reușea să pună ceva de-o parte pentru fratele ei vitreg. Lucruri revoltătoare, cu atît mai mult cu cît știam că scorpia primea în întregime leafa soțului ei, plus un ajutor pentru cei doi copii. În perioada aceea nici eu n-am făcut prea mult pentru a-l ajuta pe Vasile, așa cum îi promisesem tatălui său. Precipitarea dramatică a evenimentelor, prăbușirea frontului și certitudinea apropiatei înfrîngeri a nemților, ne activizase și pe noi, cei de la școala tehnică. Cîțiva din elevii ultimilor ani, ne organizasem într-un comitet antifascist îndrumat de maistrul fierar Ilarie Plopeanu. Fusesem numit secretar al comitetului și activitatea clandestină desfășurată tot mai intens îmi răpea întregul timp liber plus o bună parte din nopți. De aceea, convorbirea cu Vasile Boianschi care mi se plînsese într-o zi de mizeriile ce i le făcea mama lui vitregă și-mi împărtășise intenția lui de a se lăsa de școală pentru a se angaja la

atelierul de reparații auto al lui Dumitru Ștefănescu de pe strada Ion Lahovary, m-a luat oarecum prin surprindere. M-am opus cu hotărîre acestor planuri, reamintindu-i dorința tatălui lui și fiindcă mi-a spus că nu se mai duce acasă nici legat, am vorbit cu Alexandru Luscan unul din tovarășii mei din comitetul U.T.C., constituit în septembrie 1944, să-i facă loc în camera pe care o închiriase pe strada Dumbrava roșie. Luscan era cu un an în urma noastră; copil de țăran din comuna Cuza Vodă, de pe firul văii Cara Su, el refuzase să se lase jefuit de către cei care trăiau de pe urma găzduirii elevilor originari de la țară. Se gospodărea singur, înarmat cu o mare doză de voie bună și de inventivitate. În toamna anului 1944, cînd se raționalizaseră țigările, Sandu Luscan tăia cu o lamă, în fire subțiri, foile de tutun culese de pe cîmp, umezindu-le mai întîi la aburii obținuți deasupra unei tigăi în care fierbea apa. Dacă i se nimerea la îndemînă o fructă, proaspătă sau uscată, o arunca în vasul ce fierbea în clocot și astfel tutunul se îndulcea, pierzîndu-și din iuțeală și căpătînd ceva din aroma fructului risipit în apă. După aceea firele erau uscate pe plita încinsă, și puteau fi puse în pipele din tulpină de cucută meșterite tot de Luscan pentru el și pentru oaspetele lui, Vasile. Într-o seară, cînd am trecut pe la ei i-am găsit întinși pe saltea pufăind satisfăcuți, ca niște fumători nărăviți ce erau. Luscan mi-a oferit cu generozitate luleaua lui, spunîndu-mi:

— Ia și desfată-te și tu cu cîteva fumuri din bectimisul ăsta macedonean, măi Titi. L-am aromat cu mere uscate. Să fi avut o smochină și două, trei lingurițe de miere...

Ustensilă cu titlu de unicat dar cu întrebuințări multiple, tigaia lui Sandu Luscan servea la realizarea tuturor operațiunilor, cu excepția prăjitului pentru care lipsea carnea și uleiul; între altele, acest adevărat vas-minune era folosit pentru prepararea ceaiului de dimineață, aromat fie cu esență artificială, fie cu floare de tei. Tot în tigaie cei doi gastronomi fierbeau cîte un pumn de fasole sau de linte din traista trimisă de badea Grigore Luscan fiului său de la oraș sau, pe primăvară, frunze de ștevie, de lobodă, de urzici. Seara, Sandu și Vasile se răsfățau cu cartofi copți, mințiți cu o fărîmă din brînza trimisă

de același nea Grigore. La aceste resurse se mai adăuga contribuția lui Boianschi: cîte o pîine ostășească obținută la manutanța Regimentului 34 infanterie, unde se mai găseau oameni ce și-l aminteau pe tatăl său, plutonierul, sau cîteva sute de grame de marmeladă și arpacaș cumpărate din banii cîștigați de pe urma „fușeraiurilor“ meșterite în atelierul școlii, sub ochii îngăduitori ai lui „nea Costică“, maistrul Constantin Ţonea.

Oricum, cu ajutorul lui Luscan, îmboldit permanent de mine și sprijinit de mulți oameni de inimă, Vasile Boianschi a izbutit să-și termine școala în iunie 1945, așa cum dorise tatăl său, și să-și susțină examenul de diplomă care-i dădea calificarea de maistru-lăcătuș. A fost un noroc pentru Vasile că examenul s-a ținut doar cu cîteva zile înainte ca familia Boianschi să primească de la Marele stat major plicul galben care le aducea oficial la cunoștință moartea pe front a plutonierului Gheorghe Boianschi. A fost un noroc, pentru că, deși Vasile se așteptase să primească această veste, sosirea ei chiar în ziua cînd se afișaseră rezultatele examenului i-a produs o criză puternică. Își iubise mult tatăl, iar pierderea lui îl lăsa fără nici un fel de rădăcini. Poate că asta l-a și împins într-o cîrciumă de la periferie unde reuși să bea în aceeași seară toți cei 30.000 de lei pe care îi avea în buzunare și care reprezentau bursa lui de elev pe ultimul trimestru. Din cîte mi-a povestit după aceea, am înțeles că, deși nu fusese și nici n-a devenit ulterior un bețiv, cantitatea de alcool consumată la tejgheaua tavernei în care se înfundase nu reușise să-l amețească, iar luciditatea stăruitoare și dureroasă îi amesteca în cap imaginile vesele ale copilăriei lipsite de griji cu perspectivele cenușii ale unui viitor incert. Oricum, deși rămăsese singur, Vasile nu mai era ceea ce se numea o ființă neajutorată; absolvise liceul, avea în buzunar diploma de maistru și putea nu numai să se întrețină singur, ci să întrețină, la nevoie, și pe alții. Cu această siguranță Vasile s-a dus a doua zi, pe seară la Sofia Boianschi și i-a propus un armistițiu, după părerea lui, onorabil: să-l reprimească în casa părintească în schimbul unei contribuții materiale suficiente pentru întreținerea lui și pentru suportarea unei părți din cheltuielile necesare educației Margaretei,

ajunsă în clasa a treia a liceului comercial. Dar socotelile mamei lui vitrege erau, se vede, altele decît cele ce și le făcuse Vasile Boianschi: femeia voia casa din strada Maramureș numai pentru ea și pentru Margareta și se temea de prezența lui acolo cu titlu de moștenitor în drept care ar fi putut s-o frustreze de o parte din această proprietate. De aceea la propunerea făcută fără nici un gînd ascuns, Sofia a răspuns pe loc, categoric:

— Vasile dragă, am făcut tot ce-am putut ca să te văd cu școala terminată și cu un rost în viață, așa cum a dorit răposatul, fie-i țărîna ușoară. De aici, drumurile noastre se despart. Știi tot atît de bine ca și mine că noi doi n-am prea murit niciodată unul de dragul altuia și nici nu mai avem ceva de împărțit acum, cînd Gheorghe nu mai este.

Cînd am aflat că pretinsese, fără pic de rușine, că făcuse totul pentru ca Vasile să termine școala, m-a cuprins un dezgust fără margini față de femeia grasă și gureșă ca o mahalagioaică. Vasile se mulțumise să-și sărute sora pe frunte, promițîndu-i că-i va da de veste îndată ce se va așeza undeva și a ieșit în stradă, trîntind în urma lui, odată pentru totdeauna, portița de fier forjat pe care o lucrasem împreună în cel de al treilea an de meserie. I-am propus pe loc prietenului meu să se mute la mine; locuiam și atunci în cartierul Coiciu în casa de paiantă a lui Niță Banu, un consătean al mamei. Aveam camera mea și n-ar fi fost nici o greutate dacă Vasile ar fi dormit cu mine. El mă refuză însă rămînînd în odaia lui Luscan, plecat în vacanță, și mulțumindu-se să prînzească în fiecare duminică la noi. Personal nu băgasem de seamă ca Vasile să se fi schimbat, dar mama, care trecuse prin multe în viață mi-a spus într-o zi:

— Titi, prietenul ăsta al tău e ca o plantă smulsă din pămînt, ca o pasăre rătăcită. Faceți ce știți, dar ajutați-l să-și găsească un rost. Însurați-l, la nevoie. Altfel, mă tem că va face vreo prostie.

I-am făcut cunoștință lui Boianschi cu cîteva din fetele drăguțe ale cartierului și m-am ocupat mai mult să-l atrag la activitățile organizației de tineret. Vasile își îndeplinea conștiincios sarcinile primite, participa la toate ședințele și mitingurile electorale, numeroase pe timpul

acela, mergea cu plăcere la munca de reconstrucție, mai ales că era urmată întotdeauna de dans, difuza ziare duminica dimineața și, avînd oarecari talente la desen, fusese cooptat în colegiul de redacție al gazetei de perete de la comitetul județean. Nu lipsiseră nici vocile care cîrteau că fiul unui plutonier reangajat în vechea armată, mort pe front, putea fi de fapt un oportunist periculos strecurat între noi cu gînduri rele. Aceste voci n-au găsit însă ecou și după o vreme, biroul celulei de partid în care fusesem ales recent m-a autorizat să încerc să-l aduc în rîndurile noastre. Pentru Vasile însă, răul se produsese și vorbele nesocotite spuse la adresa lui, ca și atitudinea tot mai rece a Margaretei, care se mulțumea să-i ia o parte din banii cîștigați pentru a-și face rochii frumoase fără a-și manifesta, ca în trecut, afecțiunea față de fratele ei, îi dădeau tot mai acut sentimentul că trăia într-o lume care-l respingea.

Altfel, cu tot dezastrul ce domnea în țară, sfîrșitul războiului adusese, e drept pentru puțin timp, iluzia unei oarecari înviorări și o undă de optimism printre oameni. Eu și Vasile ne-am găsit curînd de lucru la niște ateliere înființate în port după război. Aflați încă în perioada de stagiu, lucram împreună în secția unui maistru bătrîn care, după ce examinase minuțios probele noastre de lucru, ne numise ajutoarele sale și ne recomandase pentru încadrarea maximă: 80.000 de lei pe lună. Era foarte puțin pentru vremurile acelea de inflație dar, lucrînd în acord, reușeam cu regularitate să dublăm sau chiar să triplăm leafa. Cînd banii cîștigați la atelier nu mai reușeau să țină pasul cu prețurile, apelam la o altă sursă de venituri, muncind cîteva nopți la încărcarea și descărcarea vapoarelor ce ancorau la Constanța. Această muncă, descrisă prin expresia „a face cîrcă", era cu atît mai grea cu cît urma, precedînd totodată, cele opt ore de lucru în atelier. Dar plata era bună, depășind adesea, pentru o singură noapte salariul nostru lunar.

Cu toate că, în afară de „Transilvania" și „Ardealul", mica noastră flotă comercială fusese mistuită de război, portul Constanța cunoștea în acele prime luni de pace o intensă activitate, primind mărfuri și cereale pentru România sau pentru alte țări vecine și expediind materiale

de construcție, cherestea și petrol în regiunile distruse de război. Deși, spre deosebire de marile porturi poloneze, Constanța rămăsese accesibilă, portul nu poseda utilaje, bazîndu-se aproape exclusiv pe spinările vînjoase ale docherilor, împuținați și ei de anii îndelungați ai războiului. De aceea, sindicatul acestor docheri, „Dezrobirea“, era nevoit să angajeze adesea muncitori flotanți pentru a face față cererii tot mai mari de mînă de lucru.

Pînă în toamna anului 1946, cînd seceta și foametea își arătaseră amenințătoare colții, viața, deși grea, promitea apariția unor vremuri mai bune. Sezoniștii, e drept puțini la număr, își făcuseră din nou apariția prin Constanța și prin celelalte localități de pe litoral, unde răsăriseră ca din pămînt o sumedenie de taverne și cabarete, care de care mai trăsnite. În acest decor își făcuseră reintrarea în lumea portului și contrabandiștii, traficanții de devize, speculanții, convinși că vremea marilor lovituri nu va întîrzia să reînvie pe litoral.

Cu prețul nopților muncite cu spinarea, Vasile Boianschi se bucura și el, în felul lui, de prosperitatea înșelătoare a portului și a localităților de pe litoral. În vara anului 1946, își făcuse rost de două cămăși din mătase naturală albă, de parașută, și de pantaloni de doc tot albi. În picioare purta tenişi acoperiți întotdeauna de un strat imaculat de *zincweiss*, iar brîul îi era strîns de o curea transparentă de material plastic, „de sticlă“, cum se zicea pe vremea aceea. Costumul lui „muscă în lapte“ îi scotea în evidență bronzul feței tăbăcite de vînt și de soare; posesor al unei mutre destul de atrăgătoare, sucea fără eforturi prea mari capetele multora din fetele ieșite să se plimbe seara pe faleza Cazinoului. Într-o vreme, se pricopsise pînă și cu un ceas „Doxa“, de contrabandă, dar îl prăpădise repede într-o încăierare iscată la o chermeză de pe strada Frunzelor, la mine în cartier. Vasile se nărăvise la fumat numai țigări de contrabandă, bulgărești și americane, și frecventa cu regularitate sala de box a clubului P.C.A. unde oficia antrenorul Baciu și se pregătea Ion Popa, dublu campion european. Între altele, reușise să se lecuiască și de frica apei pe care o purta în el de cînd era copil. Într-o zi, pe cînd își mînca porția de salam pe puntea unui cabotier reparat de vecinii noștri

de la Șantierul naval, unul din noi, amuzat, se vede, de felul în care-și bălăbănea Vasile picioarele de-a latul bordului, i-a repezit, în treacăt, un șut razant care l-a proiectat direct în mare. Eu și alți vreo doi care-l știam neînotător am sărit pe loc să-l scoatem, dar spre surprinderea noastră și a lui, ajuns la suprafață, Boianschi s-a trezit înotînd la fel ca noi.

Omul o ducea deci destul de bine; duminica mînca întotdeauna la noi acasă, unde mama îl răsfăța cu bucatele despre care știa că-i plac și unde făceam tot ce ne pricepeam pentru a-i înlătura sentimentul apăsător care-l chinuia. Vasile îmi mărturisea adesea că lipsa familiei devenise pentru el un fel de obsesie; parcă era, spunea el, o geamandură prost ancorată aruncată de valuri colo și colo. Seceta abătută pustiitor peste țară în vara lui 1946 îi răpise, credea, orice perspectivă cît de cît atrăgătoare, iar această părere i se înrădăcina în conștiință pe măsură ce-și dădea seama că nu era singurul care se temea de viitor. În port crescuse numărul celor care luau drumul pribegiei ascunși în cala vaselor ce părăseau danele, iar în largul mării erau interceptate tot mai des ambarcațiuni ușoare în care indivizi căptușiți cu aur și valută, dar și alții, aventurieri fără căpătîi, căutau să ajungă în orașul cel mai apropiat al lumii în care continuau să aibă curs vechile valori: Istanbul. În pauză, la cantină, Vasile începuse să mă iscodească adesea, în fața bucății de turtoi ce ne ținea aproape zilnic loc de prînz, despre „războiul rece" și despre cele ce aveau să-i urmeze. O dată, mi-a mărturisit că-i încolțise în minte ideea să plece în lume „să-și caute norocul", înainte de a fi prea tîrziu. Poate că ar fi trebuit să-i apreciez cum se cuvenea sinceritatea și să fi avut atunci mai multă răbdare în discuția cu el. Dar pe vremea aceea eram prea tînăr, ceea ce mă determinase să-i închid brusc gura, spunîndu-i să facă bine să trăiască și să-și croiască viitorul aici, așa cum fac milioanele de țărani și muncitori români care nu pot să-și ia țara-n desagă pentru a vagabonda prin lume în căutare de mai bine. Și pentru a pune capac discuției, l-am taxat de „cosmopolit" și de „rătăcit sub influența propagandei imperialiste". Probabil că Boianschi mi-a considerat riposta drept un mănunchi de lozinci bune de

spus pe la ședințe, dar în nici un caz capabile să-i schimbe hotărîrea.

Cam aceasta era situația într-o zi de noiembrie cînd a ancorat în port, la dana șase, cargobotul american „Chesapeake Express". „Americanul" era o navă frumoasă de zece mii de tone și, spre deosebire de vasele levantine sau panameze, curat ca un pahar. Echipajul, ales pe sprînceană, unul și unul, era compus exclusiv din albi, vorbitori de engleză. Vasul urma să rămînă în port doar 24 de ore pentru a descărca „mărfuri generale", adică alimente și colete trimise de organizația „Joint" comunităților evreiești din România și Polonia. În ziua aceea, întregul efectiv permanent al sindicatului docherilor era angajat în alte operații de încărcare și descărcare: cargoul sovietic „Orel" lua la bord trei sute de vagoane de geamuri, bulgarul „Strumița" cinci sute de vagoane de ciment, un „grec" descărca o partidă de bumbac așteptată amarnic de filaturile noastre în suferință de materie primă, un alt „grec" lua la bord cîteva zeci de mii de lădițe pentru ambalajul fructelor citrice aflate în plin sezon de recoltare, fără a mai pune la socoteală cele șase — șapte caice turcești și libaneze venite după cherestea. Cînd, peste toate acestea, s-a anunțat intrarea în port a lui „Chesapeake Express" și pretenția comandantului de a pleca de pe o zi pe alta, nea Mitică Dascălu, secretarul și procuristul „Dezrobirii", începu să-și smulgă disperat cele cîteva fire de păr ce-i mai stăruiau pe creștet. Apoi, după ce se răcori puțin, epuizînd repertoriul înjurăturilor învățate de-a lungul a trei decenii de activitate portuară, își luă traista în băț și ateriză direct la noi în atelier unde se repezi ca un uliu asupra mea:

— Măi, Titi, măi, nu mă lăsați! La mine ați găsit întotdeauna o bucată de pîine... Am nevoie, mă, la noapte de oameni...

— Stai bre, nea Mitică, nu te prăpădi cu firea, îl liniștii eu. Se poate să nu venim? De cîți băieți ai nevoie?

— De o „poștă" întreagă. Titi. Douăzeci și doi de flăcăi. O „poștă" pentru pupa o mai scot eu de pe la caice. Ăia mai pot aștepta o zi. Adu-mi o „poștă" și o băgăm în prova „americanului". Opt milioane de lei de căciulă! Să vii și tu, Vasile, se întoarse nea Dascălu spre

Boianschi. E nevoie de un stivuitor bun jos, în cală.

— Bine, nea Mitică. Fac pe dracul în patru să-ţi adun pînă diseară douăzeci de băieţi, promisei eu, gîndindu-mă de unde aş putea să-i scot. Va trebui, probabil, să-i amestecăm cu docherii căci n-am să pot aduce numai lume pricepută ca alde Vasile. Altfel, opt milioane pe noapte e cam puţin. Văd că la „Strumiţa“ plăteşti nouă milioane jumate de cap.

— Aia încarcă ciment, Titi dragă, şi au „teren“, 37 de metri de la magazii pînă sub bigile vaporului. Aici sînt de descărcat „generale“ direct în vagoane. Nici un centimetru de „teren“. Ăştia de la „Joint“ au trenurile gata formate, doar să le bage sub macarale.

— Nu-i nici o bucurie cu „generalele“ astea, mă apucai eu să fac nazuri, dar venim, să te servim pe mata. La ciment se lucrează cu un singur tip de ambalaj. Pe spinarea unui om trec într-o noapte două vagoane de marfă. Socoteală rotundă, efort uniform! Pe cîtă vreme la „generale“, ba vin colete de zece — cinsprezece kilograme cu care-ţi pierzi o grămadă de timp, ba te cocoşează sub saci cu fasole sau orez de 80—100 de kilograme, ba te trezeşti cu lăzi de macaroane, butoaie de lapte praf şi dracul mai ştie ce. N-ai nici un spor şi eşti birjerit ca un cal pus cînd să alerge în buestru, cînd să care poveri. Într-un fel, e mai bine că n-avem „teren“ . . .

— Bine, Titi, mă întrerupse nea Mitică. Ajunge o măciucă la un car de oale! Ştii că mai mult de opt milioane nu pot plăti; nici nu dau nici nu bag nimic în buzunar. Dacă nu-ţi place tariful, vino şi spune-o băieţilor noştri la prima adunare. Poate-i înduplеci . . . Oricum, eu vă aştept pe seară, la cinci şi jumătate. La şase intraţi în tură, ca de obicei.

Cînd am ajuns în dreptul lui „Chesapeake Express“ i-am admirat încă o dată linia elegantă, iar Vasile, aflat lîngă mine îmi şopti:

— Titi, mai c-aş pleca cu vaporul ăsta . . .

— Taci dracului şi lasă prostiile. Iar te-a apucat? — ripostai eu furios. Mai bine ai avea grijă de Ionel Focşeneanu, ăla care a lucrat pe primăvară voluntar la sectorul financiar al Comitetului judeţean. Vine pentru prima oară

la „circă". A reuşit luna trecută la Academia comercială şi n-are bani să-şi ia palton. Mă tem că n-o să reziste toată noaptea şi am aranjat să intre cu tine în cală. Acolo, cel puţin nu va fi sub ochii epistatului...

La miezul nopţii, în timpul pauzei de masă, cînd l-am revăzut pe Focşeneanu, mi-am dat seama că făcusem bine băgîndu-l în cală, alături de Vasile. Flăcăul se clătina pe picioare ca unul care-şi băuse leafa pe o lună şi nu-i mai arde de nici unele. Colac peste pupăză, în sala de mese apucaseră să intre vreo 40—50 de femei care descărcau piei neargăsite de pe un vapor argentinian intrat în port cam la două ore după „Chesapeake Express". Cumetrele puţeau atît de tare a hoit încît trebuia să ai stomacul de tablă al lui Boianschi pentru a putea mînca în preajma lor. Ionel a renunţat pe loc la masă, părăsind sala cu toată viteza, asemenea mai tuturor băieţilor. Vasile şi alţi cîţiva au mîncat ca nişte flămînzi cu vechime, ce erau. În ce mă privea, aflînd despre sosirea caricului de piei, mă aprovizionasem de acasă şi m-am apucat să-mi rod cu poftă felia de pîine neagră unsă din belşug cu untură de gîscă, proptit într-o cişmea, pe chei, la bună distanţă de miasmele ce năvăleau prin ferestrele larg deschise ale cantinei. Deh! Cu o mamă ca a mea, ajungi să ai stomacul grozav de sensibil!

După ce terminase de mîncat, Vasile s-a tras lîngă mine, omenindu-mă cu o ţigară „Philip Moriss" din pachetul căpătat de la şeful de echipaj al lui „Chesapeake Express":

— Titi, mă preveni el, mîine va trebui să-mi ţii tira căci nu vin la atelier.

— De ce? îl întrebai eu aprinzîndu-mi ţigara de la a lui.

— Sînt mort de obosit. Focşeneanu ăsta e un monument de bunăvoinţă, dar şi de nepricepere. M-a cocoşat cu hărnicia lui nătîngă.

— Păi să ţi-l trimit pe Boboc şi să-l scoatem niţel la aer pe student.

— Las-o încurcată! Ştii doar că afară e mult mai greu. Mă tem că bietul Focşeneanu va cădea curînd peste saci, pierzînd astfel şi banii pentru care a muncit o jumătate de noapte. În cală, cel puţin, nu-l văd decît eu. Doar aşa vom putea să-l păstrăm pe lista de plată.

— Asta aşa-i, acceptai eu. Bine, încearcă în continuare.

Dar dacă vezi că nu merge și nu merge, trimite-mi vorbă. Iar mîine, încearcă să vii totuși la lucru. Nu vreau s-avem vorbe cu nea Gustav.

Nea Gustav, meșterul și șeful nostru, ne privea întotdeauna chiorîș cînd veneam în atelier direct de la cîrcă. Avea și dreptate căci, după o noapte de muncă, randamentul nostru era foarte aproape de zero. Tocmai cu acest argument mi-o întoarse Vasile:

— Ba, dacă vin să dorm în picioare în fața menghinei, vom avea și mai multe vorbe cu nea Gustav. Pe cînd așa, ai putea să-i explici că am un caz în familie...

— Care familie? rîsei eu împăcat definitiv de gluma lui și bătîndu-l pe spate.

A fost ultima dată cînd l-am văzut pe Vasile Boianschi. Dimineața, epistatul m-a luat cu el să completăm lista de plată și să le dau personal banii celor aduși de mine. Treaba asta mi-a luat vreo două ore bune, timp în care „Chesapeake Express“ ajunsese departe, în larg. Văzînd că Vasile nu se prezintă la ghișeu să-și ia partea, am trimis după Focșeneanu care se rezemase epuizat de o baba. El mi-a explicat candid că Vasile rămăsese în urmă să facă ordine în magazie.

— Bun băiat, îl lăudă studentul pe ticălosul meu de prieten. A muncit mai mult singur, pentru amîndoi. O vreme, spre ziuă, m-a ținut ascuns sub tenda unei bărci de salvare. M-a făcut atent să nu dorm că pleacă vaporul cu mine. Ce, eram nebun?...

Boianschi, în schimb, fusese nebun. Nebun de legat. Iar eu îl așteptam în pădure la Comorova să-i cer socoteală.

2.

Apărut pe nesimțite din întunericul pădurii, căpitanul Dracopol se lungi greoi alături de mine. Deși nu era cu mult mai vîrstnic corpolența lui era puțin obișnuită în timpul acela pe la noi, prin instituție. Hristache

Dracopol, Tatache pentru prietenii săi între care mă număram și eu, plătea astfel nu numai tributul slăbiciunii sale pentru bucatele bune dar și prețul vieții sedentare, de anchetator penal legat de scaun zile de-a rîndul. Altfel, avea o minte ageră, era un bun organizator și, ceea ce era deosebit de important pentru reușita acțiunii din noaptea aceea, avea experiența participării la capturarea cîtorva din bandele legionare ce terorizaseră o vreme pădurea Babadagului. De aceea și fusese desemnat să-l înlocuiască pe șeful direcției, maiorul Ion Burghelea, imobilizat la birou de o puternică criză de reumatism.

— Nimic? — mă întrebă șoptit căpitanul, împungînd cu bărbia spre telefonul de campanie ce-mi stătea sub mînă.

— Încă nimic, răspunsei eu pe același ton. Cît mai e ceasul?

— Păi, s-a cam făcut de două. Încă vreo două ore și se luminează de-a binelea. Nopțile au devenit tare scurte de la o vreme. De fapt, nu-i de mirare. Mă tem că stăm degeaba aici, în pădure, așteptînd să vină baba cu colacii. Probabil informația ne-a fost plasată anume ca să ne mîne în colțul ăsta uitat de dumnezeu. Între timp, lansarea poate fi săvîrșită în altă parte, în Deltă sau în balta Ialomiței. Probabil, dintr-un avion. O debarcare de pe submarin implică riscuri mari. Volumul navei și viteza ei redusă o fac reperabilă de departe și o expun atacurilor oricărei vedete rapide. Eu, unul, nu prea cred în povestea asta.

— Poate că adversarul s-a hotărît să procedeze așa tocmai pentru că e mai greu de crezut, răspunsei nu prea convins. Pe urmă, cei care ne-au ordonat să pîndim aici vor fi știut și ei de ce ne-au pus. Așa că, nu ne rămîne decît să așteptăm cu ochii deschiși și cu urechile ciulite. Atît ar trebui, ca spionii să treacă nesupărați pe lîngă noi.

— Mușcă-ți limba, rîse Dracopol apoi tăcu, întorcîndu-se pe spate pentru a privi stelele.

Să fi trecut un sfert de oră de la discuția noastră cînd telefonul de campanie mîrîi scurt, biciuindu-ne nervii. Punctul central de pază a coastei ne semnala apropierea dinspre sud a unei ținte ce apărea dublată pe ecranul

stațiilor radar; după toate probabilitățile, un submersibil căuta să se ascundă în vecinătatea imediată a unui vas de suprafață.

— Șmecheri dumnealor, comentă sarcastic căpitanul căruia îi comunicai cu punct și cu virgulă cele transmise. Spune-le băieților de la „Paza coastei" să lase țintele să se apropie fără a încerca să intre în legătură radio cu ele. Vasul de suprafață nu va întîrzia să se identifice. Telefonul rămîne deschis pentru ca postul central să ne țină permanent la curent cu mișcările submarinului. Eu plec să alarmez posturile de pîndă, dar voi trece o dată la cîteva minute și pe la tine. În regulă?

— În regulă!

Pe urmă, lucrurile s-au desfășurat ca la carte sau, dacă vreți, ca într-un film bine regizat. Ținta submersibilă se opri și făcu suprafață în dreptul nostru, iar cargoul se îndepărtă spre Constanța. Ajuns în dreptul farului Tuzla, ultimul se identifică prin radio ca fiind vaporul „Jennifer", sub pavilion panamez, venit să încarce o partidă de geamuri pentru Genova. Iar la patru dimineața, o dată cu zorile, ieșiră pe uscat, sub liziera pădurii, cam la două sute de metri de noi, trei indivizi îmbrăcați în costume de înotători subacvatici care se apucară imediat să smulgă de pe ei acest echipament, din cale-afară de stînjenitor.

Noi ne-am apropiat cu pași de pisică, răsărind ca din pămînt în jurul lor și luîndu-i în cătarea armelor automate. Atît Boianschi, pe care-l recunoscusem imediat la lumina zorilor, cît și Chirvăsuță, care compensase, se vede, pierderea bărbii cu un dram de minte în plus, se grăbiră să-și ridice conștiincios mîinile. Al treilea, în care-l ghicii pe Petre Caramitru, socotind probabil că nu mai avea ce pierde, și-a smuls cuțitul ce-l avea la brîu și s-a repezit buimac peste mine, care-i veneam mai aproape, lovindu-mă în partea stîngă. Evident, vizase inima, dar eu primisem lovitura în brațul ce-l ridicasem pavăză, lovindu-l în același timp cu patul pistolului. Individul se prăbuși ca un sac de cartofi, pierzîndu-și piuitul pentru o bucată de vreme.

Pe urmă i-am percheziționat conștiincios, ca la poliție, pe tustrei, și am examinat la centimetru patrat fiecare

bucățică din pămîntul pe care apucaseră să-l calce. De găsit n-am găsit nimic, deoarece, în afara cuțitelor prinse de brîul combinezoanelor și a cîte unui pistol aflat în buzunare, indivizii nu se mai încărcaseră cu alte poveri.

Ne-am interesat apoi de soarta submarinului; ni s-a comunicat că acesta făcuse calea întoarsă încă înainte ca grupul de spioni să fi ajuns la țărm, fiind lăsat să plece nesupărat, așa cum sunase ordinul. Liniștiți dinspre partea aceasta, ne-am invitat oaspeții în duba care aștepta ascunsă mai departe, sub arbori; Boianschi și Chirvăsuță s-au urcat în ea cu mijloace proprii, adică pe picioare, dar Caramitru, amețit încă de pe urma loviturii, a trebuit purtat pe brațe, asemenea moaștelor sfîntului Sisoe. Așa i-am transportat, păziți ca o comoară, pînă la sediul Direcției regionale unde am fost invitați cu toții în biroul șefului, maiorul Burghelea. Văzîndu-mă rănit, șeful m-a poftit pe un scaun, alături de el, și a trimis imediat după un felcer care s-a apucat să mă panseze chiar acolo, la fața locului. Cei trei arestați rămăseseră în picioare înconjurați strîns de membrii „comitetului de recepție"; Caramitru, care făcuse ochi, și-i rostogolea furios prin toată camera. Mult n-a apucat să vadă, căci maiorul își drese tușind glasul și începu:

— Bine ați venit băieți, ni se adresă el, agățîndu-și pe nas faimoșii lui ochelari bifocali cu ramă de sîrmă despre care gurile rele spuneau că ar fi aparținut patriarhului Abraham. Văd că mi-ați adus musafiri: domnul Caramitru, cu care ne-am cunoscut în noiembrie 1940, e drept în alte împrejurări, Boianschi, căruia nu i-a mai plăcut pîinea de acasă și Chirvăsuță, rătăcit acum vreo doi ani prin tavernele Beirutului. Dar unde ți-e barba, nefericitule? Poftim! Ți-ai tăiat frumusețe de barbă! Păi tu fără barbă ești ca cearta fără bătaie. Doar barba era de tine! Oricum, o întoarse el, sîntem, ca să zic așa, între concetățeni și sper că ne vom înțelege pînă la urmă. Cu domnul Caramitru voi conversa eu, în amintirea zilelor de odinioară, de Chirvăsuță, junele ăsta imberb, te vei ocupa dumneata, tovarășe Dracopol, iar cu Boianschi mi se pare absolut normal să discute vechiul său prieten, tovarășul Mihăilescu.

Auzind ordinul şi mai ales epitetul de prieten al spionului cu care mă blagoslovise şeful, am sărit ca ars de pe scaunul unde primeam îngrijiri:

— Tovarăşe maior, permiteţi-mi să raportez... Eu nu...

— Ei, lasă, lasă, făcu împăciuitor Burghelea. Am eu, aşa, ca o presimţire de om bătrîn că lucrurile vor merge bine în felul acesta.

Se vede că pe Vasile Boianschi l-a amărît din cale afară faptul că încercasem să-l reneg. L-a amărît, dar l-a şi înfuriat totodată. Altfel n-ar fi îndrăznit să caşte gura pentru a se adresa şefului Direcţiei regionale, încercînd să-mi plătească pe loc poliţa:

— Cred că aveţi dreptate. Mă voi înţelege cu locotenentul Mihăilescu mai bine decît cu alţii. El, cel puţin, m-a văzut plecînd...

— Şi venind... zîmbi subţire nea Ion care pricepuse repede ce avea în cap individul. Acum, destul cu taifasul, o întoarse el către întreaga asistenţă. Duceţi-i pe aceşti nepoftiţi la locurile ce li se cuvin, să ne odihnim şi noi puţin. Vom vedea mai tîrziu, pe lumină de zi, ce vor binevoi să ne spună domnii despre viaţa lor pe alte meleaguri şi despre planurile cu care au venit acasă.

I-am instalat pe cei trei la arest, în celule separate, departe unul de altul şi am plecat acasă ferm hotărît să nu mă mai gîndesc la nimic şi să trag un somn lung de patru-cinci ore. Era şase dimineaţa, iar eu îmi făcusem socotelile fără mama care, ori de cîte ori mă ştia plecat în misiune, mă aştepta trează pînă la întoarcere. Văzîndu-mă cu mîna spînzurată în eşarfă, mă luă pe loc la întrebări:

— Ce-ai păţit?

— M-am tăiat în geamul de pe birou. Era ciobit de mai multă vreme.

— I-auzi! se minună ţărăneşte mama. Noroiul ăsta de pe cizme tot de prin birou l-ai adunat? Şi frunzele astea de copac care-ţi curg de peste tot din haine? Ia să văd şi eu tăietura aceea de geam! Sticla taie al naibii de rău şi de adînc.

— Mai bine ai lăsa pansamentul aşa cum mi l-a făcut felcerul.

— Lasă, că ţi-l face mama la loc, mai bine decît felcerul ăla al vostru. Doar nu el te-a îngrijit pînă acum, ripostă înţepată bătrîna.

— Desigur că nu, aprobai eu cu grabă. Numai că aş vrea să dorm pînă pe la zece. Pe urmă am treabă. Cu desfăcutul pansamentului pierd cel puţin o oră de somn.

— Bine, culcă-te, cedă mama. La pansament umblăm noi diseară. Dormi destul de puţin pentru anii tăi.

Am renunţat să-i mai spun că crescusem destul de mare pentru a face, la nevoie, ceva economie de somn; m-am întins trudit pe pat şi am adormit buştean.

La zece, mama m-a mîngîiat uşor pe frunte iar eu am sărit ca pe arcuri. Am poposit la cişmeaua din curte doar cît să-mi rad barba. Apoi m-am îmbrăcat, mi-am mîncat în picioare omleta şi m-am dus.

În poarta direcţiei m-am întîlnit cu Dracopol care mi-a comunicat că putea să-mi pună la dispoziţie pentru ancheta lui Boianschi camera destinată unui mult aşteptat locţiitor pe care nu-l avusese niciodată. Era — spunea căpitanul — mai lesne de comunicat cu arestul de acolo şi oferea toate condiţiile pentru munca de anchetă.

— Ajunge, nu-ţi mai lăuda marfa. Parcă-ai fi un misit. Mai bine m-ai conduce acolo.

După ce am rămas singur, m-am aşezat la birou şi, înainte de a-l chema pe Boianschi, m-am apucat să cuget cum ar fi mai bine să mă port cu el. Orice aş fi gîndit şi aş fi făcut, individul nu era pentru mine un străin, iar acest amănunt cîntărise, se vede, în decizia maiorului de a-mi încredinţa cercetarea lui. Pe de altă parte, Vasile făcea parte din categoria acelor despre care se spunea pe bună dreptate: „Dacă-i dai nas lui Ivan, ţi se suie pe divan". Aşa că am ales o comportare corectă, lipsită de ranchiună, dar suficient de distantă pentru a nu-i permite lui Boianschi să mi se suie în cap. Apoi am sunat, convocîndu-l la mine.

Fostul meu prieten apăru după cîteva minute, flancat de unul din subofiţerii de pază, iar eu îl poftii să ia loc, interesîndu-mă despre felul cum dormise.

— Aş fi dormit mai bine, îmi răspunse el fără a mă bănui de intenţii ironice, dacă regulile ce domnesc la voi în arest mi-ar fi lăsat timp mai mult: gardianul m-a tre-

zit pe la opt, cerîndu-mi să fac ordine în celulă, apoi m-a condus la spălătorul din capătul coridorului. Am fost singur în tot spălătorul. Paznicul mi-a explicat că ceilalţi îşi terminaseră toaleta de la ora şase. Altfel, bunăvoinţa manifestată în îndeplinirea tuturor dispoziţiilor primite mi-a fost răsplătită cu o cană mare de apă colorată, vag îndulcită, pe care cei de la arest o numesc, în glumă probabil, ceai, şi cu o bucată de pîine neagră. Mi-au prins al dracului de bine căci azi noapte, înainte de debarcare, secundul de pe submarin ne-a tratat cu cîte o porţie de whisky care mi-a lăsat pe stomac nişte arsuri clasa întîia.

— Gazde bune, ăia de pe submarin?...

— Nu zic nu. De trei ori pe zi, un negru mare ne aducea de mîncare: conserve de carne încălzite la reşou, sucuri de fructe, biscuiţi... La plecare ne-am trezit cu secundul, un roşcovan ce mirosea a irlandez cale de-o poştă şi care ne-a strecurat cîte o sticluţă zicîndu-ne: „*Good luck, boys!* Să prindeţi niţică inimă înainte de debarcare. Porţia nu e mare, dar — ştiţi şi voi! — la bord nu prea sîntem răsfăţaţi cu băutura".

— O adevărată croazieră...

— N-aş spune. O călătorie cu submarinul este departe de a semăna cu o croazieră de plăcere. Teama s-a lipit de mine încă de la Neapole, şi nu m-a mai părăsit nici o clipă. Mi-amintisem de vorbele rostite cu obidă într-o zi, pe timpul războiului, de un maistru îmbarcat pe „Delfinul": „Submarinul nu e navă. Submarinul e sicriu, măi băieţi!" Şi încă unul grozav de incomod: ne-au înghesuit pe cîteştrei într-un soi de cabină cu două hamacuri suprapuse unde eram nevoiţi să veghem cu rîndul, lipiţi de perete, pentru a lăsa celorlalţi doi loc să se odihnească. De la Dardanele n-am mai ieşit la suprafaţă, aşa că aerul devenise cam greu de respirat, iar huruitul motoarelor ne măcina nervii mai ceva ca o rîşniţă. Mie unuia celula în care m-aţi băgat mi s-a părut mai comodă decît cabina de pe submarin. Pe urmă, n-aş vrea să fiu luat drept mincinos, dar capturarea noastră rapidă care, abstracţie făcînd de iniţiativa idioată a lui Caramitru, s-a petrecut fără incidente, mi-a luat o piatră de pe inimă...

— Uite, pe asta n-o mai cred, îl întrerupsei eu fără prea multă convingere.

— Ba, ai putea s-o și crezi. Eram atît de convins că din misiunea asta a noastră se va alege praful, încît mă întrebam mereu cît de încărcat îmi va fi activul cînd mă voi prezenta în fața completului de judecată. De aceea, într-un fel sînt mulțumit că nu ne-ați lăsat timpul să comitem cine știe ce isprăvi.

— Ați comis și așa destule.

— Eu mă refer la mine și nu la toată banda.

— Și eu mă refer tot la tine.

— Ascultă, știu și eu că revenirea în țară, cu scopul de a face rău, după ce am părăsit-o tot hoțește constituie ea singură o faptă suficient de gravă. Aveți tot dreptul să mă judecați și să mă condamnați cu toată severitatea, cu atît mai mult cu cît n-am fost unul din cei care aveau ceva de împărțit cu orînduirea instaurată în țară. Legionar sau politician burghez n-am apucat să fiu, criminal de război nici atîta, averi de pierdut n-am avut... Am fost doar un amărît care și-a dorit o viață mai bună și mai ușoară. Faptul că am încercat să ajung la această viață în afara lumii căreia îi aparțineam constituie marea mea greșeală. Căci, din aproape în aproape, am ajuns în tabăra adversarilor acestei lumi. Dar, încă o dată, crede-mă că alături de acest sentiment de vină, în mine își face loc și o senzație de ușurare, de siguranță. Nu știu prea bine ce se va întîmpla cu mine. Deocamdată am impresia că toate cele petrecute pînă ieri, le-am trăit într-o altă viață și că, de fapt condiția de arestat mi-a fost proprie dintotdeauna...

— Mai să mi se pară că cei de la N.A.T.O. au consumat degeaba motorina să te aducă pînă aici. Și-or fi dat seama că ți-era dor de acasă?

— Să n-o luăm chiar așa! De lansat, am fost lansați aici cu misiuni precise. Ni s-a explicat că Dobrogea cu litoralul și gurile Dunării au o deosebită importanță în planurile strategice ale N.A.T.O. și că această zonă trebuie controlată informativ cu orice preț. De aceea ne-au și introdus direct de pe mare, înfruntînd riscurile legate de reperarea submarinului.

— Vezi, despre asta ar trebui să-mi vorbești. Te asigur că mă interesează ceva mai mult decît stările tale sufletești și opiniile tale politico-filosofice.

Vasile Boianschi oftă adînc și apoi încuviință resemnat:

— Bine! În ce mă privește, eu trebuia să mă legalizez chiar aici, la Constanța...

— Ce înseamnă să te legalizezi?

— Adică, să-mi procur acte valabile, eliberate de autorități pe numele meu, să-mi găsesc serviciu și o locuință corespunzătoare, totul pornind de la faptul că m-am născut și am crescut în acest oraș. După ce m-aș fi convins că nu fac obiectul atenției securității, ar fi trebuit să iau în legătură pe agenții serviciului de spionaj al N.A.T.O. trimiși în țară sau recrutați la fața locului, adică să devin un fel de șef de rețea însărcinat să primească și să transmită mai departe Centrului rapoartele informative ale celorlalți și să comunice agenților sarcinile noi trasate din exterior.

— Cam generală povestea asta a ta, mormăii eu în timp ce-mi notam cele spuse de Boianschi pe o bucată de hîrtie. N-ai vrea să discutăm la bani ceva mai mărunți? Cum trebuia să dați de știre că ați ajuns cu bine? Cum vi s-a indicat să țineți legătura cu Centrul? Poate prin telepatie, căci n-ați avut asupra voastră nici un fel de scule pentru asemenea treburi.

Vasile zîmbi subțire și-mi răspunse pe loc:

— Nu fii chiar atît de sigur să n-avem nimic asupra noastră. Sînteți voi deștepți, nu zic, dar nici cei de dincolo nu sînt făcuți grămadă, așa cum se cam crede pe aici.

Zîmbetul obraznic al vechiului meu coleg de școală și mai ales aluzia că percheziția noastră nu făcuse nici cît o ceapă degerată m-au înfuriat cumplit. Aș fi vrut să iau pe cineva la palme și nu știam dacă acel cineva era el sau eu.

— Vrei să-mi explici?

— Cu plăcere, acceptă el, politicos ca un lord. Poți să-mi dai o lamă de ras? Nu, nu una nouă, ci una din cele cu care vă ascuțiți creioanele. Sau un briceag. Nu

te teme, n-am de gînd să mă sinucid. Dacă aş fi vrut, aş fi făcut-o azi noapte.

Conştient de încălcarea gravă a ordinelor pe care o săvîrşeam, mi-am scos din buzunar briceagul, l-am deschis şi i l-am întins peste masă. Boianschi apucă cu mîna stîngă colţul gulerului şi tăie o fîşie bună din el, tocmai de sus, de lîngă butonieră, predîndu-mi bucata desprinsă.

— Umblă cu grijă cu ea căci omoară, mă preveni el. Am băgat de seamă că, imediat după arestare, aţi căutat peste tot şi mai ales în gulerele noastre, clasicele fiole cu otravă. Nu se mai poartă. Acum sînt la modă bucăţile de pînză impregnată care în contact cu saliva te lichidează tot atît de sigur ca şi lichidul din fiolă.

— Aţi venit totuşi înot pînă la ţărm...

— Apa rece de mare nu activează otrava, n-o dizolvă, mă lămuri doctoral individul. Numai saliva şi numai la temperatura corpului.

— Am priceput, îi răspunsei eu, făcînd semn subofiţerului care intrase, chemat de sonerie, să rămînă în cameră. Vei înţelege, sper, motivele care mă obligă să întrerup, pentru cîteva minute, interesanta noastră convorbire.

— Dacă te frămîntă dorinţa de a salva vieţile coechipierilor mei, te asigur că nu e nici o grabă. Niciunul din ei nu va folosi răgazul care li s-a oferit pentru a-şi curma zilele.

— Pe Chirvăsuţă nu-l cred nici eu capabil, dar Caramitru...

— Nici Caramitru. Mai bine l-ai lăsa pe paznic să fumeze o ţigară pe culoar. Mai am să-ţi arăt cîte ceva.

L-am ascultat şi, sub ochii mei uimiţi, Vasile şi-a descusut cu multă îndemînare betelia pantalonului, scoţînd de acolo o bucată de mătase albă cam de un decimetru pătrat, pe care mi-a înmînat-o cu aerul cel mai natural din lume. Pe una din părţi, petecul avea întipărit, cu tuş negru, un tabel care conţinea numere de cinci cifre, iar pe partea cealaltă, cu roşu, vreo zece numere cu patru cifre şi apoi, cu albastru o altă serie de numere cu cinci cifre.

— Ce este acesta? întrebai eu, bănuind răspunsul.

— Acesta, îmi răspunse Vasile este tabelul de cifru,

planul de legătură radio și frecvențele în banda de ultrascurte cu ajutorul cărora trebuia să transmit informațiile așteptate de cei ce ne-au trimis.

— Cam subțire pentru un cifru.

— Nu ți se va părea deloc subțire, atunci cînd vei afla că se folosește împreună cu volumul „Istoria Partidului comunist (bolșevic) al U.R.S.S.".

— Mda! Mai ai și alte drăcii de astea la tine?

— Numai șireturile de la pantofi. Sînt, de fapt, niște lame de fierestrău pentru tăiat oțelul. Îndepărtarea barelor de la celula mea ar fi fost doar o treabă de un sfert de oră.

— Ușor de spus, zîmbii eu, tare pe poziție de data aceasta. Vrei să-mi dai aceste șireturi-minune?

— Poftim. Am băgat și eu de seamă că becul celulei arde permanent și că paznicul mă supraveghează prin vizetă din cinci în cinci minute.

— Am bănuit întotdeauna că trebuie să fii un tip cu spirit de observație. Acum, voi întrerupe totuși convorbirea noastră pentru cîteva minute.

— Sper că-mi vei da și o țigară să-mi ție de urît pînă te întorci. Apropo: pe Chirvăsuță să nu-l cicăliți degeaba, căci nu are nici cifru, nici plan de legătură. El avea numai legătura cu mine.

L-am lăsat în compania paznicului, pufăind satisfăcut din țigară, și am dat fuga la maiorul Burghelea care-și terminase tocmai treburile curente și se pregătea să-l scoată la anchetă pe Caramitru. În cuvinte puține, i-am raportat despre felul cum decurgeau discuțiile cu Boianschi și i-am înmînat materialele obținute de la cel arestat. Nea Ion înjură urît, a necaz, și-i ceru ofițerului de serviciu să-l scoată din pămînt pe Dracopol și pe șeful arestului. De fapt, nici n-a fost nevoie să se facă asemenea săpături, căci ambii ofițeri erau în sediu, la treburile lor. După ce-l felicită pentru rezultatele strălucite ale percheziției făcute la arestare și-l asigură că acestea vor fi oglindite în caracterizarea sa anuală, șeful îl puse pe Dracopol la curent cu destăinuirile lui Boianschi și le arătă amîndurora materialele predate de el. Apoi le ordonă să-i dezbrace pînă la piele pe tustrei și să le dea spre folosință costume, lenjerie și încălțăminte nouă,

cumpărate anume din comerț. Hainele arestaților trebuiau să fie puricate milimetru cu milimetru la cel mai bun microscop existent în oraș și analizate de chimiștii și criminaliștii cei mai buni ce ni-i putea trimite ministerul. Am cerut o păsuire pentru Boianschi aflat în plină anchetă, care declarase voluntar obiectele disimulate în îmbrăcămintea sa.

— De acord, dar numai pînă îl vei retrimite jos, la arest, încuviință maiorul. Vezi, se însenină el, ți-am spus eu că te vei înțelege cu el mai bine decît alții. Întoarce-te la treabă și mai află niște detalii despre sarcinile ce le aveau de îndeplinit, mai ales în prima perioadă. Cum trebuiau să comunice că sînt liberi și așa mai departe. N-avem nevoie acum de tehnici procedurale și de procese verbale de interogatoriu luate conform canoanelor. Avem nevoie de informații.

M-am întors în camera de anchetă și am reînnodat discuția cu Boianschi, anunțîndu-l că șeful direcției dispusese să i se dea haine noi în locul celor pe care și le stricase cu briceagul.

— Foarte amabil, șeful, comentă visător Boianschi. Măcar de ar avea subalterni tot atît de drăguți ca și el.

Pe mine era să mă pufnească rîsul auzindu-l cum laudă amabilitatea lui nea Ion, de care luasem bunul obicei să mă feresc ca de foc. Pentru a nu fi obligat să-i răspund la remarcă, l-am întrebat cum trebuiau să transmită Centrului faptul că ieșiseră cu bine din zona lansării și că erau liberi.

— Aceasta era sarcina mea, mă lămuri Vasile. Ceilalți doi trebuiau să dispară spre locurile lor de implantare și să evite să se arate în Constanța. Eu, care, oricum, trebuia să mă legalizez în oraș urma să înfig mîine o pioneză în scorbura oțetarului bătrîn din colțul străzilor Negru Vodă și Costache Negri.

— Văd că tot vorbești despre legalizarea ta în Constanța, remarcai eu. Oare cei care te-au trimis ignorau faptul că fugiseși pe aici în străinătate și că acest lucru era cunoscut?

— Asta a stîrnit dezbateri serioase la Centru. Pînă la urmă s-a convenit să recunosc, în cazul cînd tu, de pildă, m-ai fi înghesuit cu întrebările, că ajunsesem la Triest

şi că de acolo, neputînd să-mi fac nici un rost, mă reîntorsesem clandestin pe uscat, trecînd frontiera împreună cu un alt băiat din Transilvania, pe la Nădlac. La Centru se ştia, de la Chirvăsuţă, că, din anul 1949, fuseseşi încadrat la Securitate şi am primit indicaţia să te evit cît pot. Faptul că plecasem din ţară în 1946 şi că mă reîntorsesem, fie şi clandestin, nu constituia prin el însuşi un motiv de pedeapsă. O mai făcuseră zeci şi zeci ca mine, dornici de necunoscut şi de aventură.

— Oricum, era un risc. Pe urmă, ar fi trebuit să dovedeşti pe unde te-ai vînturat din 1947 şi pînă în 1952.

— Era un risc, admise Boianschi, dar şefii de la Centru l-au acceptat. Doar nu riscau pe pielea lor. În ce priveşte anii de absenţă din Constanţa, am fost învăţat să povestesc cui ar fi vrut să mă asculte că hoinărisem mai peste tot prin ţară, lucrînd ici şi colo, unde mi se ivise ocazia: ghiftar la furnalele din Hunedoara, săpător pe şantierul de la Văliug, încărcător de vagoane într-o mină din Valea Jiului şi aşa mai departe. Din cîte ştiau cei ce m-au pregătit, foametea ce bîntuise în ţară după război stîrnise de la locurile lor o mulţime de oameni a căror socoteală nu fusese ţinută de nimeni pînă prin 1950 cînd apăruse, în sfîrşit, o lege care reglementa evidenţa populaţiei. Existau deci şanse ca povestea mea să fie crezută, mai ales dacă motivam ezitarea de a reveni la Constanţa prin ruşinea de a da ochii cu foştii mei prieteni şi mai ales cu tine.

— Totuşi, deocamdată n-ai nici un fel de acte...

— Păi, tocmai asta trebuia să fac în primul rînd. Să-mi scot acte veritabile. Adică, să mă duc la şcoală şi să-mi iau extrasul în baza căruia puteam obţine de la starea civilă actul de naştere şi apoi, cu acesta, să obţin de la miliţie noul buletin.

— Asta înseamnă bani, locuinţă...

— A doua zi după ce aş fi lăsat semnul în scorbura oţetarului, trebuia să caut la gară, în bazinul toaletei din dreapta, un pachet impermeabil în interiorul căruia s-ar fi găsit cincizeci de mii de lei şi un buletin de identitate de tip vechi cu fotografia lui Chirvăsuţă, completat pe numele unui individ înregistrat la starea civilă din oraşul Făgăraş, dar emigrat de mic, cu părinţii, în America.

Acest document trebuia să-i ajute lui Chirvăsuță să-și procure, la rîndul său, un buletin de identitate de tip nou. Eu trebuia să-i predau lui Chirvăsuță, duminica viitoare în gara Dorobanțu, actul și zece mii de lei. Pentru dormit mă gîndeam să încerc să închiriez deocamdată, o cameră la madam Asteris de pe strada Temișana. Știu că mai închiria din cînd în cînd unor persoane cunoscute sau recomandate de prieteni. Pe mine mă cunoștea din 1946; dormeam adesea la chiriașa ei, Victoria Suciu, fata aceea de la fabrica de ambalaje metalice.

— Pe urmă?...

— Pe urmă, aș fi început să umblu după acte și după serviciu. Mi se recomandase să evit întreprinderile din port unde aș fi avut nevoie de autorizația grănicerilor. Instructorii mi-au indicat să încerc la atelierele C.F.R.-Palas, la fabrica „Energia“ sau la un atelier mai mic de reparații. Bineînțeles, în tot acest timp trebuia să-mi dau seama dacă nu sînt urmărit, respectiv dacă reintegrarea mea în viața orașului nu atrăsese atenția. În prima duminică a lunii iulie, la zece dimineața, trebuia să trec prin piața Independenței pentru ca Centrul să poată constata, prin mijloace pe care nu le cunosc, dacă sînt liber și dacă totul se desfășoară normal. La 20 iulie urma să mă duc la Mamaia să mă scald, lăsîndu-mi hainele sub tufișul din dreptul toboganului, pe marginea plajei. La plecare, aș fi găsit în buzunarul pantalonilor un bon eliberat de magazia de bagaje a gării Constanța și cheia unei valize. În valiză, pe care trebuia s-o ridic în aceeași seară, aveam pregătit un aparat de emisie-recepție acordat pe ultrascurte și cuarțurile pentru fixarea frecvențelor. Mai departe, legătura cu Centrul s-ar fi realizat prin radio.

— De ce pe ultra-scurte? De obicei aceste legături se fac pe unde scurte.

— În cazul meu, aș fi folosit avantajul vecinătății cu marea. Undele scurte sînt folosite pe distanțe de sute și mii de kilometri, în schimb, cele ultrascurte nu pot fi captate la o distanță mai mare de 50—60 de kilometri. Aici, la mare, orice vas avînd la bord un agent de-al Centrului se poate apropia nesuspectat pînă la cinci kilometri de coastă. De pe oricare din aceste nave se pot recep-

ționa sau transmite mesaje pe ultrascurte cu condiția să nu se folosească benzile utilizate de stațiile românești.

— Știu eu? S-ar fi putut să aveți necazuri mult mai repede decît v-ați fi așteptat. Dar, bag de seamă că l-am pierdut din vedere pe Chirvăsuță. L-am lăsat, mi se pare, pe undeva, prin gara Dorobanțu. El ce avea de făcut, pentru început?

— După cum spuneam, Chirvăsuță urma să se legalizeze și el, procurîndu-și acte pe identitatea indicată de Centru. De asemenea, trebuia să se angajeze pe unul din șantierele Canalului, și anume pe cel de la Capul Midia.

— De ce tocmai acolo?

— Cei de la Comandamentul de sud al N.A.T.O., care au avut un cuvînt greu în stabilirea sarcinilor, erau convinși că România va lua măsuri de reorganizare a forțelor ei maritime, amenajînd în acest scop un port militar undeva pe litoral. La Constanța, vasele de război românești stau la dana zero, expuse privirilor tuturor celor ce intră sau ies din port. Pentru vapoarele vechi, aflate încă în serviciu, n-ar fi o nenorocire prea mare, dar noile nave, care nu vor întîrzia să apară vor trebui camuflate de la început într-un port militar construit, probabil, la Midia, nu departe de viitoarea radă comercială. Chirvăsuță urma să verifice această ipoteză. De fapt, între sarcinile mele figurează la loc bun, culegerea de informații referitoare la apărarea litoralului.

— Caramitru ce avea de făcut?

— Caramitru trebuia să ajungă în pădurea Babadag unde, din cîte știau cei de la Centru, s-ar fi aflat ascuns un grup de legionari cu ramificații prin localitățile învecinate. El trebuia să-și subordoneze grupul și să organizeze, cu timpul, o mișcare clandestină cuprinzînd întreg teritoriul Dobrogei. Această mișcare ar fi urmat să comită acte de teroare, să răspîndească panica în rîndul populației și să slăbească astfel încrederea oamenilor în autorități. În cazul unui conflict armat, teroriștii trebuiau să atace din spate armata română. Sarcinile lui Caramitru, elaborate cu acordul comandamentului legionar din Spania, nu se loveau deloc cu cele primite de mine și de Chirvăsuță. Dealtfel, Caramitru urma să țină legătura

cu Centrul printr-un emițător ce urma să-i fie parașutat chiar acolo, în pădure, într-un punct indicat de el.

— Tot pe ultra-scurte.

— Nu, pe scurte, direct cu Centrul din Germania occidentală.

— Atunci, de ce ați fost trimiși împreună?

— Șefii se temeau că, fiind mai în vîrstă, Caramitru nu va putea să debarce singur și nici să iasă neajutat din zona lansării. Noi ar fi trebuit să-l asistăm pînă la urcarea în tren, la Medgidia. Pe urmă, cei de la Centru nu erau chiar atît de siguri că grupul din pădurea Babadag, care dăduse semne de viață cu cîțiva ani în urmă, mai continua să existe. În cazul că nu și-ar fi găsit oamenii, Caramitru trebuia să vină la Constanța pentru a intra în legătură cu mine, prezentîndu-se, tot în prima duminică a lunii iulie, la zece și jumătate, pe faleza Cazinoului. În acest caz l-aș fi adăpostit cît aș fi putut de bine și aș fi cerut noi instrucțiuni pentru el.

— Cît timp era valabilă această înțelegere?

— Numai în iulie cînd, trecînd pe legătura radio, n-ar mai fi trebuit să mă prezint în piața Independenței.

— Ca să nu-l pierdem din nou din vedere pe Chirvăsuță... Spuneai că el trebuia să țină legătura cu tine. Aveați stabilit vreun sistem pentru asta?

— Nu. Hotărîsem să ne organizăm în funcție de condițiile ce le vom găsi la fața locului. Oricum, în ultima duminică a lunii iulie, după ce mi-aș fi luat în primire aparatul, trebuia să mă întîlnesc cu Chirvăsuță pe șoseaua Basarabi, „La Doi Brazi". Atunci am fi hotărît în ce fel urma să ținem legătura...

Mă pregăteam să-i pun o nouă întrebare interlocutorului meu, cînd telefonul de pe birou începu să bîzîie stăruitor, obligîndu-mă să-l ridic. La capătul celălalt al firului se găsea maiorul Burghelea:

— Mai ai mult acolo?

— Pentru vreo două — trei săptămîni, încercai eu să glumesc.

— Ceasul a sărit binișor peste cinci și ar fi, poate, cazul să-ți lași omul să mai răsufle puțin. Dacă poți întrerupe, vino la mine. Sînt cu Dracopol.

— Vin.

Am închis telefonul și am sunat, chemînd paznicul.

— Du-l jos, în celulă și dați-i de mîncare spusei subofițerului ce apăruse în ușă. Să fie lăsat să se lungească în pat și să doarmă fără restricții. Îți mai trebuie ceva? îl întrebai pe Boianschi.

— Poate, cîteva țigări.

— Să i se dea cîte o țigară după mese încheiai eu, trecînd pe verde lumina de deasupra ușii.

3.

Aerul din biroul șefului era aromat de aburii unei cafele veritabile și de fumul unor țigări bulgărești de calitatea întîi. Țigările n-ar fi fost o minune prea mare aici, la mai puțin de o sută de kilometri de locurile lor de baștină, dar cafeaua era pe timpul acela un adevărat privilegiu, de care se bucurau cînd și cînd cei ce aveau ocazia să-l viziteze pe nea Ion în momentele lui de bună dispoziție. Iar în seara aceea, buna dispoziție era, în mod cert, prezentă și ea în atmosferă. De cum intrai, maiorul se ridică în persoană de pe fotoliul său și-mi turnă cafeaua ce mi-o oprise în ibricul turcesc de aramă, punîndu-mi-o în față împreună cu cutia de țigări.

— Tocmai am vorbit la telefon cu Bucureștiul, mă informă el. Cei de acolo par mulțumiți de discreția cu care s-a realizat arestarea grupului și de primele declarații ale lui Boianschi. După cum bănuiam, Direcția generală este interesată să înceapă un joc operativ cu acest Centru N.A.T.O. și socotește că felul cum s-a lucrat pînă acum le oferă această posibilitate. Astăzi la prînz, mi s-a spus, a plecat spre noi cu mașina un maior, Iulian Hornaru. L-am cunoscut și eu la ultima noastră convocare; un om foarte capabil și bine pregătit. Trebuie să ajungă aici dintr-un minut în altul. Pînă atunci n-ar strica să vedem ce am reușit să aflăm pe ziua de azi. Ca să încep cu mine, trebuie să vă spun că dialogul cu Caramitru se încheagă tare greu. O ține sus și tare că a

venit să izbăvească neamul de comuniști, dar cînd îi cer să-mi spună cum avea de gînd s-o facă, devine mut ca un pește. Nici nu mă așteptam la mai mult pentru început. Dracopol, tu cum te descurci cu Chirvăsuță?

—Nu prea rău, răspunse căpitanul pufăind din țigară. Omul pare frămîntat de situația lui și vădește o mare dorință să și-o îmbunătățească, răspunzînd cît mai complet întrebărilor ce i le pun. Dacă ar fi să-l cred, el nu era decît un subaltern de-al lui Boianschi, trebuind să facă ceea ce-i cerea acesta.

— Cam asta rezultă și din spusele lui Boianschi, confirmai eu. Mai sînt, desigur, amănunte legate de felul în care trebuia să se legalizeze, sarcinile sale informative, sistemul de legătură cu Boianschi și alte cîteva probleme pe care nu știu dacă le-a declarat.

— Nu, spuse Dracopol.

— Atunci, cu permisiunea dumneavoastră, mă întorsei eu către maiorul Burghelea, vă voi raporta, la rîndul meu, toate cîte mi le-a spus Boianschi. Pentru a cîștiga timp n-am consemnat aceste declarații conform regulilor, ci mi le-am notat în agendă.

— Dă-i drumul, încuviință nea Ion.

Cîteva minute după ce terminai, liniștea continuă să domnească în birou. Ea fu întreruptă de maiorul Burghelea care își freca gînditor bărbia:

— Mda! Acum voi putea să discut și eu altfel cu domnul Caramitru. Cu Chirvăsuță nu vor fi, desigur nici un fel de probleme. Sînt convins că mîine de dimineață, după ce se va fi gîndit bine...

O bătaie scurtă în ușă îi curmă fraza incompletă. Ofițerul de serviciu intră pentru a ne spune că sosise în curte mașina ce-l aducea pe maiorul Iulian Hornaru.

— Conduceți-l imediat aici, ordonă șeful. Pe șofer să-l duceți la cantină să mănînce, și apoi la casa de oaspeți. Dumneata mai pune de o cafea și fă minunea să avem o sticlă de apă minerală.

Maiorul Hornaru, care intră la scurtă vreme după aceea, era un bărbat voinic; purta fără nici un pic de ostentație un costum bine tăiat, din stofă fină, englezească. Spun „fără ostentație“ pentru că pe timpul acela stofele engleze erau o adevărată raritate. Bine ras, de parcă ar fi

ieşit chiar atunci dintr-o frizerie, cu un păr castaniu ce începuse să se rărească vizibil către frunte, Hornaru avea o privire ale cărei fulgere reci nu erau domolite nici măcar de oboseala ce i se citea pe faţă. În afara unui zîmbet fugar, de strictă politeţe, cu care-l onoră pe nea Ion la intrare, nu l-am mai văzut rîzînd în ziua aceea şi, pe cît îmi amintesc, nici în zilele următoare. Sincer vorbind, acest as venit cu maşina de la Bucureşti nu prea mi-a plăcut în primul moment.

— Vă deranjez? întrebă el, aşezîndu-se pe fotoliul ce i-l eliberasem cu grabă.

— Deloc! protestă şeful nostru. Schimbam tocmai păreri cu privire la mersul anchetei. Cum nici eu, nici căpitanul Dracopol, indică el cu capul spre şeful serviciului de cercetări penale, nu avem prea multe să vă spunem, v-aş propune să-l ascultăm pe locotenentul Mihăilescu Constantin care se ocupă de Boianschi.

— De acord. Ia loc, tovarăşe locotenent, îmi ordonă Hornaru, observînd că rămăsesem în picioare.

M-am instalat pe unul din scaunele din jurul mesei de şedinţe şi i-am dat drumul. Departe de a se mulţumi cu ce spuneam, Hornaru voi să cunoască amănunţit natura trecutelor mele relaţii cu Boianschi, tot ce ştiam despre el, despre fuga lui din ţară şi despre multe altele cărora eu unul nu prea le vedeam importanţa. În sfîrşit, pe la opt seara cînd terminai de vorbit, Hornaru hotărî:

— Mîine va trebui să înfigem pioneza în scorbura oţetarului de pe strada Negru Vodă. Avem ceva posibilităţi să supraveghem nevăzuţi acest copac?

— Peste drum se află o prăvălie închisă dinaintea războiului, spuse gînditor nea Ion. Geamurile sînt acoperite cu obloane de tablă ondulată la care nu s-a mai umblat, cred, de vreo cincisprezece ani. Oblonul de la uşă e ridicat însă la jumătate pentru a permite intrarea şi ieşirea. Pînă acum cîţiva ani cînd a murit, locuia acolo Iani, căutătorul de aur.

— Ce fel de căutător de aur? voi să ştie Hornaru.

— Toamna, după ce plajele rămîneau pustii, Iani cernea cu răbdare, săptămîni de-a rîndul nisipul reuşind să găsească suficiente obiecte de valoare pentru a trăi, e drept nu pe roze, tot anul.

— Va trebui să băgăm încă în seara aceasta, după lăsarea întunericului, vreo doi — trei oameni în vizuina lui Iani. Mîine dimineață s-ar putea să fim observați.

— Oricum, chiar cel care va înfige pioneza ar putea fi observat, mă băgai eu neîntrebat în vorbă.

— Desigur, mi-o întoarse Hornaru surprins. Dar de ce ne-am teme dacă-l vor vedea pe Boianschi?

— Vă raportez că eu nu pot garanta pentru Boianschi, tovarășe maior.

— Cine ți-a cerut să garantezi pentru el? În meseria noastră nu garantăm pentru nimeni. Noi trebuie să verificăm, să știm, să aflăm. Iar în cazul de față sîntem în mîna lui Boianschi. Dacă nu va face semnul, stăpînii săi își vor da seama că grupul a fost arestat. Dacă punem pe altul să-l facă, e cam același lucru. De aceea, pentru a ne putea face jocul trebuie să-l folosim pe Boianschi. Din cîte am înțeles, individul este suficient de deștept pentru a-și cunoaște interesele. Noi trebuie doar să-i băgăm bine în cap că jucînd corect are o unică șansă să scape de plutonul de execuție. Dacă va încerca să dispară, tragem în el fără somație. Clar?

— Clar, tovarășe maior.

— Bun, comentă el satisfăcut. Dacă e clar, ridicăm ședința. Pe dumneavoastră, tovarășe maior Burghelea, vă rog să vă ocupați de instalarea pîndei din preajma copacului, iar eu cu locotenentul vom pleca să-l căutăm pe Alexandru Luscan, ultima gazdă din Constanța a lui Boianschi.

— De ce pe Luscan? întrebă nea Ion nedumerit.

— Fiindcă Boianschi nu poate fi adus direct la închisoare după ce va face semnul. S-ar putea să fie urmărit și atunci stricăm totul. De aceea va trebui să-l convingem pe Luscan să-l primească la el și să-l țină cît va fi nevoie, păzit de un ofițer de-al nostru.

— Locotenentul Mihăilescu?

— Nu, nu el. Unul despre care să nu se știe că este de-al nostru. La nevoie îl vom aduce de la Hîrșova, Medgidia sau chiar de la București.

— Avem noi și la Constanța oameni dintr-aceștia, răspunse atins maiorul Burghelea.

Toată noaptea am alergat ca niște cai de curse. Eu și Hornaru am avut măcar norocul să-l găsim acasă pe Luscan care se mutase de cîteva luni într-un bloc cu trei etaje de pe strada Mihai Dumitru, în locul unuia care emigrase în Grecia. Individul se lăfăia în două camere, baie, bucătărie, cu parchet pe jos și cu tot confortul, destul de departe de cămăruța goală de pe strada Dumbrava roșie. Rămăsese însă același băiat bun, gata să pună umărul peste tot unde era nevoie, și, important pentru noi, nu se însurase și n-avea de gînd s-o facă. Cu el ne-am înțeles deci repede și bine mai ales că s-a plăcut imediat cu Hornaru. Ca și maiorul, Sandu Luscan nu prea obișnuia să se învîrtească în jurul problemelor.

Am ajuns acasă pe la ora două și mama a lăsat-o moartă cu desfacerea bandajului, mulțumindu-se să-mi pună în față o farfurie cu mîncare, deasupra căreia era să adorm de vreo două ori. Dimineața însă am ajuns la serviciu pe la șapte jumătate. Am constatat surprins că maiorul Hornaru era de mult în curte; admira marea strălucitoare sub soarele dimineții.

— Bună dimineața, îmi răspunse el prietenos la salut. Ce zici, îl scoatem la vedere pe Boianschi?

— Îl scoatem, tovarășe maior, răspunsei eu.

Surprins să mă vadă însoțit, Boianschi se așeză timid pe scaun, întrebîndu-se probabil ce-i va aduce această vizită neașteptată. Hornaru nu-l lăsă să dea cu bobii prea mult, ci intră direct în subiect:

— Dumneata Boianschi, ai fost arestat pe cînd încercai să te strecori clandestin în țară pentru a comite fapte prevăzute în Codul penal la articolul privind trădarea de patrie; pedepsele pentru aceste crime sînt aspre, mergînd pînă la cea capitală. Desigur, cercetarea dumitale este abia la început și nu este treaba noastră să-ți cîntărim gradul de vinovăție. Deocamdată, ne mulțumim să constatăm că în cursul primelor discuții ai dat dovezi de sinceritate și de dorința de a coopera cu noi pentru stabilirea adevărului. Am greșit cumva?

— Nu, domnule, răspunse abia auzit Boianschi, evident impresionat de referirea la viitoarea sa judecare.

— Ei bine, pornind de la această constatare, ne-am gîndit să-ți oferim posibilitatea de a-ți ușura cît de cît

situația. La urma urmei, nu ne face nici o bucurie să te trimitem în fața plutonului de execuție. Ești un om tînăr și mai poți fi recuperat cu condiția să vrei și dumneata. Ce zici?

— Vreau, domnule, cum să nu vreau, se învioră arestatul. Puneți-mă la încercare, spuneți-mi ce trebuie să fac și voi face indiferent de greutăți și pericole.

— Ne propunem să cunoaștem mai bine planurile urzite împotriva României de către serviciul de spionaj care v-a trimis aici. Asta înseamnă, evident, mai mult decît știi și ne poți spune dumneata. Va trebui să manevrăm în așa fel încît cei de la Centru să creadă o vreme că ați rămas liberi și să vă transmită, în consecință, instrucțiuni și chiar întăriri. Crezi că vom putea să-i păcălim?

— Desigur, încuviință Vasile, gata să promită și luna de pe cer.

— Bine! Înainte de a încerca să-i păcălim pe alții, va trebui să cădem de acord asupra condițiilor ce le vei avea de respectat în relațiile cu noi. Prima se referă la sinceritatea dumitale totală, la o cooperare fără nici un fel de rezerve. Dacă vei încerca să ne înșeli, nici un fel de motivări ulterioare nu te vor salva. Căci, după cum ți-am spus, nu noi sîntem cei care vor hotărî asupra soartei dumitale; putem face însă propuneri bazate pe atitudinea ce o vei manifesta față de noi. De obicei, propunerile noastre sînt luate cu prioritate în considerare atunci cînd se hotărăște asupra unor cazuri aidoma celui despre care discutăm acum. Sper că e clar?

— Cum, nu se poate mai clar, domnule, încuviință încă timid Boianschi.

— Încă o problemă: planurile noastre presupun scoaterea dumitale periodică din închisoare și deplasarea aparent liberă, prin oraș. Sincer vorbind, mă tem că într-o asemenea situație s-ar putea să-ți vină ideea nesăbuită de a încerca să dispari. Așa cum te cunoaștem, știm că te consideri destul de isteț ca să încerci să înșeli nu numai Centrul, dar și pe noi. Să nu-ți faci nici un fel de iluzii. Cei ce te vor supraveghea, necunoscuți și nevăzuți de dumneata, vor primi ordinul ca, într-o asemenea eventualitate, să tragă în plin.

De unde, la început, Boianschi ascultase atent și respectuos recomandările maiorului, se vede că adevărata risipă de sfaturi ce îi erau adresate începuse să-i stea în gît căci, într-un moment de tăcere, ripostă rar și răspicat:

— V-aș ruga să ne oprim aici, domnule. Așa cum ați avut bunătatea să remarcați, consider că am destulă minte, nu pentru a vă înșela, ci pentru a pricepe că în această situație dumneavoastră aveți toate avantajele și posibilitățile. Mie nu-mi rămîne decît să vă ascult și să sper. Voi face totul cît de bine voi putea, nu numai dintr-un sănătos instinct de conservare, ci și din alte motive pe care n-are nici un rost să le discutăm acum. Acestea fiind zise, cred că am spus tot.

Departe de a da semne de supărare față de ieșirea nu prea cuviincioasă a arestatului, Hornaru ripostă calm:

— Oricît de deștept ai fi, Boianschi, eram dator să-ți spun cele ce le-ai auzit pentru a te preveni de la început asupra riscurilor pe care ți le-ai asuma, încercînd să ne înșeli. Acum, că lucrurile par limpezi pentru toată lumea, putem pune la cale prima noastră măsură care trebuie îndeplinită chiar astăzi. Ascultă!

*

Începuse să se întunece atunci cînd, venind dinspre strada Mircea, Vasile Boianschi se opri lîngă copacul bătrîn din colțul străzii Negru Vodă cu strada Costache Negri. Cu toate că la mai puțin de două sute de metri șuvoiul neîntrerupt al celor ieșiți la plimbare anima vesel bulevardul Tomis, în jurul oțetarului stăruia o pace desăvîrșită. Cu cămașă în carouri și pantaloni bleumarin, Vasile arăta aidoma tuturor celor de seama lui aflați în seara aceea pe bulevard. După ce scrută atent împrejurimile pentru a se convinge că nu-l pîndește nimeni, el scoase din buzunar o cutie de chibrituri în care păstra pioneza aleasă pentru a fi înfiptă în scorbura arborelui. Hornaru ne învățase că pioneza nu trebuie să fie nouă, strălucitoare și deci vizibilă de departe, ci ruginită, de o culoare apropiată cu cea a scoarței oțetarului. Vasile înfipse discret o asemenea pioneză pe fundul scorburei și-și văzu de drum în josul străzii spre fosta școală greacă.

Cîteva minute după aceea, un tînăr cu șapcă de liceu se opri sub coroana bogată a oțetarului, consultîndu-și înfrigurat la fiecare două-trei minute ceasul brățară. Așteptarea fu scurtă căci, dintr-o casă apropiată, ieși în fugă o fată îmbrăcată în alb care-l luă de mînă, trăgîndu-l după ea spre bulevardul Tomis. După încă o jumătate de oră, trecură pe acolo cîțiva spectatori ieșiți din sala cinematografului „Republica", dar nici unul nu-și făcu de lucru în preajma copacului. Abia către opt seara, un individ aparent amețit de băutură se apropie de oțetar, sprijinindu-se cu nădejde de trunchiul său gros venind în fața scorburii. Omul care privea ascuns în vechea prăvălie de peste drum, îl văzu scotocind rapid prin scorbură de unde, așa cum s-a constatat ulterior, luase pionieza lăsată de Vasile. Din păcate, întunericul ce se lăsase de-a binelea nu ne-a permis fixarea pe film a acestui moment important.

După ce-și trase sufletul preț de cîteva secunde, individul își văzu de drum, tot spre bulevardul Tomis. După ce pătrunse în mulțime, omul păru să se dezmeticească brusc din beție, pornind cu pași mari și siguri spre intrarea în port, unde pătrunse după ce-și prezentă *pasul*...

*

— Ugo Solari, de cetățenie malteză, secund pe cargobotul panamez „Jennifer", citi satisfăcut maiorul Burghelea pe raportul ce-i fu prezentat a doua zi. Puteam să ne închipuim. „Jennifer" este vasul ce a încercat să camufleze submarinul care a adus pe cei trei agenți. Cît mai stă în port?

— Au terminat de încărcat și vor pleca astăzi, raportai eu ca unul care prevăzusem întrebarea.

— Bine, să plece! încuviință nea Ion cu părere de rău. Vom vedea noi, altă dată, ce hram poartă indivizii de pe „Jennifer". Pînă atunci, pune pe cineva să caute în evidențele Căpităniei, documentele referitoare la fostele escale făcute, eventual, în trecut, de vaporașul ăsta pe la noi. Ar fi interesant de comparat, de exemplu, listele mai vechi cu ultima listă a echipajului. Vasele panameze își schimbă oamenii mai des decît își schimbă cucoanele pieptănătura. Ar mai fi interesant să vedem cine

sînt cei care au apărut pe „Jennifer“ odată cu secundul. Cînd vor reveni, dacă vor mai reveni, va trebui să avem o idee cît de cît clară asupra celor ce trebuie luați în atenție. Acum, se întoarse el spre Hornaru, să vedem ce ar mai fi de făcut pentru continuarea jocului.

— Deocamdată, am căpătat un răgaz de peste o lună pînă la viitoarea prezentare a lui Boianschi în piața Ovidiu. Astăzi, înainte de a-l readuce la sediu, va trebui să-l punem să ridice de la gară pachetul cu banii și cu documentul destinat lui Chirvăsuță. Pe urmă, va trebui să folosim intervalul de timp ce ne rămîne pentru adîncirea și terminarea anchetei. Să scoatem de la Boianschi și de la ceilalți tot ce cunosc despre Centrul de spionaj al N.A.T.O. și, în primul rînd despre agenții lansați sau pregătiți să fie lansați în România. Desigur, elementul de bază pentru obținerea acestor date rămîne Boianschi, dar nu-i exclus ca și ceilalți doi, mai ales Caramitru, să știe multe lucruri ce ne pot fi utile. Noi am primit de mai multă vreme informații conform cărora C.I.A. a înființat cu concursul „Organizației Gehlen“ din Germania occidentală și a secției „Action“ din Biroul 2 francez, școli de spionaj destinate să pregătească agenți în beneficiul N.A.T.O. Un prim grup a și fost lansat anul trecut, din avion, pe teritoriul regiunii Brașov. S-ar putea să mai fie și altele, căci avioane străine au survolat de mai multe ori, în ultimul timp, teritoriul român. Aceasta ne interesează în primul rînd, iar Boianschi și ceilalți trebuie întrebați cu prioritate despre agenții pe care au avut ocazia să-i cunoască, despre situația actuală a acestora. Boianschi e, într-un fel, șeful grupului, inclusiv al lui Petre Caramitru, cogeamite comandant legionar. Trebuie să lămurim care sînt motivele pentru care i s-a conferit, în ciuda vîrstei sale, o asemenea responsabilitate și ce se ascunde aici. De aceea, tovarășe Mihăilescu, se întoarse el spre mine, să nu ne legănăm cu iluzia că-l cunoaștem pe Vasile Boianschi, ci să verificăm prin toate mijloacele tot ce ne va spune. Mijloacele nu sînt prea multe, ele se limitează, de fapt, la declarațiile celorlalți doi arestați. Pe urmă, ar trebui lămurit de ce și-a manifestat Boianschi satisfacția de a-ți fi fost repartizat dumitale. Nu cumva urmărea să capete posibilitatea de a discuta în

liniște cu dumneata? Oricît de bine l-ai fi cunoscut în trecut, Boianschi s-a schimbat de cînd a dat bir cu fugiții. În șase ani ne-am schimbat cu toții. Și eu și dumneata... N-ar fi o minune prea mare ca pocăitul Boianschi să fi fost trimis la noi special pentru a ne purta de căpăstru prin tot felul de hățișuri, creînd astfel altor spioni posibilitatea de a-și vedea nesupărați de treburi. Desigur, adăugă el, remarcîndu-mi mutra roșie ca sfecla, personal înclin să cred că nu e așa. Altfel n-aș fi insistat pentru folosirea lui Boianschi în organizarea jocului operativ. Dar, de verificat va trebui să-l verificăm în tot ce va spune și va face. Cam asta e tot. Eu plec diseară înapoi, la București, dar sînt gata să mă întorc îndată ce veți socoti prezența mea necesară aici.

— Să sperăm că asta nu se va întîmpla mai devreme de 6 iulie, mormăi maiorul Burghelea nu prea încîntat de faptul că trebuise să asculte sfaturile mult prea amănunțite ale bucureșteanului. Vom continua, desigur să-i cercetăm intens pe toți arestații, verificînd pe cît vom putea spusele lor. Am fi bucuroși să primim de la dumneavoastră sprijin mai mult în această direcție. De exemplu, nu știm mai nimic asupra conținutului semnalării în baza căreia a fost realizată arestarea grupului. Ne-ați vorbit și de alte materiale pe care le dețineți acolo, la București. Ar fi, poate, util ca aceste materiale să ajungă măcar în copie și pe la noi. În ce privește jocul propriu-zis ar mai fi de hotărît dacă îi putem da drumul în oraș lui Boianschi pentru a se interesa de acte și de o slujbă. Ar fi un prilej să fie văzut...

— Va veni vremea s-o facem și pe asta spuse Hornaru, făcîndu-se că n-a auzit cererile lui nea Ion. Nu-i deloc exclus ca Centrul să dispună de posibilități care-i permit să verifice dacă Boianschi este liber, așa cum spune. Oricum, dacă arestatul se va dovedi sincer, va trebui să propunem scoaterea sa de sub urmărirea penală. Atunci cînd o vom face, va trebui să fim siguri că nu ne înșelăm, respectiv că nu sîntem înșelați. Deocamdată avem timp să-l mai ținem la noi. Poate nu chiar în arestul regiunii unde nici înfățișarea și nici moralul său n-au nimic de cîștigat. Să găsim altceva.

— Am amenajat nu demult, aici, în sediu, două camere cu instalațiile necesare; îi reținem acolo, uneori, pe marinarii străini prinși săvîrșind diferite infracțiuni, pînă la eliberarea lor pe cauțiune.

— Perfect! Să-l instalăm acolo sub pază sigură.

Pe la prînz, Boianschi părăsi locuința lui Luscan pentru a se strecura în toaleta gării unde găsi, la locul indicat, un pachet impermeabil conținînd cincizeci de mii de lei și un extras din registrul de nașteri al Stării civile a orașului Făgăraș. Actul atesta că un anume Mustea Grigore, fiul lui Anton și Ana se născuse în orașul respectiv la 23 mai 1923. Cu cîteva ore înainte de escapada lui Boianschi, „Jennifer“ părăsise portul aruncînd trîmbe mari de fum prin coșul său mîncat de rugină.

*

Plecînd pe seară spre București, maiorul Hornaru mă duse cu mașina pînă la colțul străzii unde locuiam, urîndu-mi prietenos noapte bună și succes la treabă. Cum nu pusesem nimic în gură toată ziua, aceste urări nu prea m-au încălzit; ai noștri fuseseră toți răi la foame, iar mama, care știa aceasta mult mai bine ca Hornaru, se ridică grabnic de pe banca unde-și făcuse de lucru așteptîndu-mă și aduse pe masă caș proaspăt cu ceapă verde și ridichi de lună precum și friptură rece de miel. Bucatele, simple și bune, mi-au dat de înțeles că în ultimele zile ne vizitase mătușa Stana de la noi din sat, dar foamea mă împiedică să întreb dacă ghicisem. Mama lăsă o vreme să mi se bată turcii la gură și apoi mă ispiti:

— Vrei, poate, un pahar de vin la friptură. Am pelin...

— Nu, mamă, mulțumesc, mai bine niște apă proaspătă de la cișmea, răspunsei ducînd cana la gură.

După masă, m-am trîntit pe pat îmbrăcat cum eram și mi-am aprins o țigară, lăsînd-o pe mama să-mi desfacă în sfîrșit pansamentul de la braț. În timp ce bătrîna examina curioasă tăietura pe care avea de gînd s-o dezinfecteze cu tinctură de iod, m-am apucat să cuget la toate cîte le spusese Hornaru. La început, zisele sale mă cam iritaseră, după cum îl iritaseră și pe nea Ion; în ce mă privea, eram destul de sigur că-l cunosc bine pe

fostul meu coleg de școală. În pofida tuturor încercărilor prin care trecuse, acesta păstrase în felul său de a fi ceva din nepăsarea anilor copilăriei sale lipsite de griji; faptul se manifestase, printre altle, prin refuzul său de a participa la evenimentele ce trecuseră pe lîngă el fără să-l atingă prea mult. Chiar moartea tatălui său, care îl lovise cumplit, nu reușise să-i schimbe felul său de a fi. Vasile nu vădise niciodată o voință fermă izvorîtă din concepții bine conturate ci se lăsase mereu influențat de împrejurări. Din țară fugise să scape de greutățile anilor de după război, convins că aiurea va găsi o viață mai ușoară și mai interesantă. Aceeași înclinare spre aventură determinase, credeam, și înregimentarea sa între agenții serviciului de spionaj.

Maiorul Hornaru îmi aruncase însă în suflet sămînța îndoielii, iar argumentele sale nu erau de lepădat. Oricum aș fi luat-o, era evident că Boianschi conducea de fapt grupul; el se bucurase să afle că va fi anchetat de mine, fostul lui coleg și prieten. De ce tocmai de mine? Se aștepta, poate, la mai multă înțelegere, la o atitudine mai îngăduitoare? Sau urmărea scopuri ceva mai greu de descifrat? Erau probleme care cereau într-adevăr o lămurire cît mai rapidă și dacă mama nu s-ar fi învîrtit pe lîngă mine ca o closcă pe lîngă puiul cu aripa ruptă, aș fi sărit din pat și m-aș fi întors pe cel mai scurt drum pentru a încerca să mă edific. Desigur, din punct de vedere tactic aș fi procedat rău, iar mama nu merita nici ea un asemenea tratament căci ea reprezenta, pentru mine, ceea ce se cheamă întreaga familie...

Tata fusese mecanic de locomotivă în port. O mîndrețe de om cu mustăți mari, negre ca pana corbului, fuma pipă aidoma neamțului de la care furase meseria. Rău de colț, era întotdeauna în fruntea celor care cereau o viață mai bună, o pîine mai albă. Poate, de aceea era mereu arestat *preventiv* împreună cu alții ca el în ajunul zilei de 1 Mai. Într-o seară, în toamna lui '33, l-au găsit înecat în șanțul ce brăzda adînc strada Alexandru Lăpușneanu, de-a lungul căii ferate. Ancheta, mîntuită repede de comisarul cartierului a hotărît că tata fusese beat și, de aceea, căzuse în șanț, înecîndu-se. Tata nu obișnuia să bea și nu se îmbătase niciodată. Îl văd și astăzi, în coșciugul calic

de brad, cu privirea crîncenă, nedomolită de moarte și cu o rană adîncă, înflorită în tîmplă.

Mama nu se mai căsătorise, ci se apucase să muncească pe unde putea ca să mă țină la școală. O vreme a spălat rufele unora mai avuți, iar mai tîrziu s-a apucat de croitorie. În iarna anului 1943, simțind că apucasem pe drumul tatei, plînsese într-ascuns, fără a încerca însă să mă oprească. Mai multe discuții avusesem cu ea în 1949, cînd fusesem trimis la securitate. Bătrîna s-a opus cu toate puterile motivînd că nimeni, neam de neamul nostru, nu fusese polițist. A fost nevoie ca maiorul Burghelea să vină pe la noi și să aibă o discuție lungă cu mama. Nea Ion lucrase la depou cu tata și se bucura de multă încredere din partea bătrînei...

În timp ce gîndurile îmi rătăciseră slobode prin negura vremilor, mama terminase de studiat rana, pregătindu-se s-o panseze la loc. Băgînd de seamă că o priveam, se așeză pe scaun la capul meu și-mi spuse:

— Azi pe la patru a fost aici Aneta. Voia să te ia la cinema și nu i-a căzut deloc bine că nu te-a găsit. Fata trage nădejde...

Supozițiile mamei mă făcură să pufnesc în rîs. Cu Aneta umblam de vreo trei ani și hotărîsem demult să ne căsătorim în toamnă; faptul că nu mă găsise acasă nu putea să-i cadă nici rău nici bine. Fratele ei mi-era coleg de serviciu și logodnica mea avusese timp să afle unde fusesem la patru după amiază. Numai mama nu știa nimic din toate astea:

— De ce rîzi? mă întrebă ea scandalizată.

— Fiindcă spui că Aneta trage nădejde. Tu nu? o iscodii eu continuînd să zîmbesc.

— Ce să mai vorbim! Țin la ea ca la copilul meu. E muncitoare, bună gospodină, frumoasă, deșteaptă... Cine nu și-ar dori o noră ca ea?

— Ai dreptate, mamă! Pînă și tovarășul Suru, șeful serviciului nostru de cadre ar fi încîntat să mă vadă însurat cu ea. Și, ceea ce e mai important, îmi place și mie. De aceea, uite, îți promit că mă voi însura cu ea, bineînțeles cu condiția să vrea să mă ia. Poți să i-o și spui. Numai că acum n-am timp de însurătoare. Lasă și

tu pe la toamnă. Atunci vom avea vin din belşug iar tuşa Stana va avea de unde să taie un arman de orătănii.

— Sigur că mai aşteptăm pînă la toamnă, încuviinţă mama luminată la faţă. Să-ţi spun drept, începusem să mă tem că ţi-a sucit gîtul vreo pupăză din alea care bat bulevardul. Ştiu eu cîte parale fac!

— Ştiu şi eu, mamă. Acum, că povestea cu însurătoarea e pusă la cale, te rog să nu-mi mai înfăşori braţul cu tot kilometrul ăla de bandaj. Nu de alta, dar unii ar putea să creadă că m-ai bătut, spusei eu, desprins în fine de gîndurile şi grijile pe care mi le dădea cazul Boianschi.

Aşa s-a făcut că în noaptea aceea am dormit neîntors zece ore încheiate.

4.

Ajuns la serviciu, am cerut să-mi fie trimis imediat Vasile Boianschi. Cu toate că Hornaru recomandase ca cercetarea arestaţilor să nu urmeze ordinea cronologică a evenimentelor ci mai degrabă valoarea lor operativă, mă hotărîsem să încep cu fuga din ţară a lui Vasile, chiar dacă, pentru a cîştiga timp, nu mă gîndeam să consemnez cele rezultate într-un proces-verbal de interogatoriu. Mi se părea mai normal să procedez astfel, avînd în vedere trecutele mele relaţii cu Boianschi şi mai ales faptul că fugise, ca să zic aşa, de sub nasul meu; pe de altă parte ignorarea premeditată a unora dintre episoadele vieţii lui din străinătate şi insistenţa de a afla, înainte de orice, numele altor agenţi ai Centrului ce urmau să fie strecuraţi în România, i-ar fi permis arestatului să deducă ce puţin cunoşteam despre această problemă.

Deocamdată, imediat ce Vasile intră, îl poftii pe scaun şi apoi mă cufundai în citirea unor hîrtii. Omul dormise prost, căci arăta obosit şi nervos, iar tăcerea ce domnea în cameră îi călca, pur şi simplu pe nervi. De aceea încercă să înnoade vorba spunîndu-mi:

— Ştii, Titi, îmi pare rău pentru şopîrla pe care am încercat să i-o strecor şefului atunci, în noaptea cînd ne-aţi adus. Nu mi-am dat seama că ţi-aş putea crea neplăceri. Te rog să mă ierţi ...

Mi-am dat seama că, nefăcînd nimic pentru a îngrădi accesele sale de familiarism, Vasile va ajunge foarte curînd să mi se suie în cap. De aceea, i-am răspuns cît am putut de rece:

— Păstrează-ţi regretele pentru alte împrejurări, *domnule* Boianschi. Aici eşti ţinut doar să răspunzi la întrebări. Atît şi nimic mai mult!

— Mă rog, cum doriţi, *domnule* Mihăilescu, ripostă el brusc înrăit, apăsînd la rîndul său pe cuvîntul *domnule*.

Această atitudine sfidătoare, ca să nu zic obraznică, nu-mi aranja intenţiile nici măcar cît familiaritatea cu care începuse convorbirea. Am hotărît deci că trebuia să-l pun în continuare la punct:

— Este timpul să te obişnuieşti cu ideea că ai fost arestat pentru infracţiuni grave săvîrşite împotriva ţării, domnule Boianschi. Întrucît n-ai săvîrşit aceste fapte în complicitate cu mine eu nu mai pot fi pentru dumneata nici *Titi*, nici *tovarăşe*. În rest, *domn* n-am fost niciodată. Sînt deci *cetăţeanul* anchetator sau, mai simplu, locotenentul Mihăilescu Constantin. Faptul că am mîncat o vreme din aceeaşi strachină nu-ţi conferă nici un drept, nici un privilegiu suplimentar. Dimpotrivă ... Revenind la ce-ţi spuneam, rostul prezenţei dumitale aici este acela de a răspunde la întrebări cît mai complet şi cît mai concret. Încercările eventuale de a minţi sau de a apăsa, în mod nedemn, pe resorturile sentimentale ale trecutului nu vor face decît să-ţi îngreuneze situaţia şi aşa destul de precară. S-a înţeles?

— Da, răspunse el intimidat, în fine, de tonul meu ferm.

— Bun! Dacă ai înţeles, hai să începem cu începutul. Iar pentru noi doi, povestea începe din momentul cînd ne-am despărţit pe chei, în prova lui „Chesapeake Express“.

— În regulă.

...Întors în cală, Vasile Boianschi continuase să stivuiască împreună cu Focşeneanu, lăzile, coletele şi sacii în coţada macaralei mari, de pe chei. Muncea cu o îndîrjire şi o poftă care îl demoralizau pe student. Pe la cinci dimineaţa, acesta îngăimă, deşelat:

— Vasile, eu o dau dracului de plată. Nu mai pot...

Boianschi se îndreptă de şale şi privi în magazie, constatînd că mai erau de expediat ca la două sute de colete poştale. Colete mici de cinci — zece kilograme, cusute îngrijit în pînză albă de nişte oameni aflaţi departe, în America, pentru rudele lor din Galiţia sau de la Dorohoi. N-avea nevoie de Ionel pentru a termina rapid şi bine o treabă ca asta. În schimb, abandonul din ultima repriză al studentului îl aranja de minune:

— Fii serios, Ionele! Doar n-am să te las să te îneci ca ţiganul la mal îi răspunse. Urcă pe punte, ridică un colţ de pînză de pe prima barcă de salvare, strecoară-te în ea şi priveşte de sub tendă cum vine ziua din larg. La şase cobori pe chei fără să mai dai prin cală. Vin şi eu de cum termin treaba. Vezi să nu adormi în barcă să plece vaporul cu tine!

— Muşcă-ţi limba! se apără Focşeneanu ca de satana. O să te pomenesc toată viaţa, Vasile.

— Să nu mai vorbim despre asta.

Rămas singur, Vasile mai robotise vreo jumătate de oră şi, după ce stivui ultimele pachete în plasa macaralei, strigă către postul de sus, de la bocaporţi:

— Vira coţada! Aici am terminat! Să vină nostromul, să-şi ia în primire magazia.

În fundul magaziei, mai precis în colţul din dreapta, mai rămăsese o stivă de pachete, lăzi şi saci pentru o altă destinaţie. Această destinaţie era indicată cu litere mari, negre, pe una din lăzi: TRIEST A. ZONE — ITALY.

— Acum ori niciodată, şopti el, făcîndu-şi curaj.

Apoi, îşi săpă cu mîinile drum şi sălaş între pachete şi se strecură înăuntru înainte ca nostromul să-şi facă apariţia. Avea buzunarele pline cu ciocolată, iar în sîn îi zornăiau patru cutii cu carne conservată. Bidonul de apă îi atîrna la coapsă, prins solid de curea, iar briceagul, ţigările şi bricheta se aflau la loc bun, în buzunarul hainei. Actele le lăsase în dulap, la atelier. Abia se instalase

în ascunzătoarea lui, cînd auzi pe podeaua de metal a culoarului bocănitul greu al paşilor nostromului şi trapul de buestraş al tînărului funcţionar al Căpităniei.

— *All right?* întrebă ultimul nu prea englezeşte.

— *O.K.* — răspunse placid americanul, trăgînd uşa magaziei.

O jumătate de oră mai tîrziu motoarele lui „Chesapeake Express“ duduiau şi totul părea să meargă ca pe roate. Vasile adormise dus, descîntat de torsul monoton al motoarelor aflate undeva, în spatele său, zdrobit de efortul făcut o noapte întreagă pentru doi inşi. Totuşi, fie datorită lipsei de confort a vizuinei sale, fie stării de excitaţie care îl urmase şi în somn, populîndu-l cu vise care de care mai fantastice, fugarul se trezi destul de repede. N-ar fi putut spune cu precizie cît dormise căci n-avea ceas, dar după unele indicii care nu-l înşelau niciodată nu aţipise mai mult de trei ore. Mai pe româneşte vorbind, îl trezise foamea; se hotărî să deschidă o cutie de conserve cu ajutorul briceagului multifuncţional pe care şi-l construise după un patent propriu. Spre deziluzia lui, pasta din carne de vită era grozav de grasă şi, bineînţeles, sleită. Încălzită şi însoţită de o acritură oarecare sau o gură de vin ar fi făcut minuni, dar aşa... Îşi desprinse totuşi cu briceagul cîteva calupuri şi le înghiţi repede, pomenindu-se imediat cu o greaţă serios agravată de ruliul vaporului. Hotărî pe moment să mănînce o ciocolată, sperînd că aroma ei ar putea suplini cafeaua, liniştind senzaţia neplăcută cuibărită în stomac. Degeaba! Pînă n-a tras o duşcă zdravănă de apă din bidon şi n-a aprins o ţigară „Philip Moriss“ n-a scăpat de belea. Pe urmă, nu mai putuse dormi şi rămăsese într-o stare de semiveghe, de aşteptare, care-i consuma nervii şi mai ales bruma de optimism pe care se străduia s-o păstreze. Cu toate eforturile lui, optimismul nesăbuit care îl însoţise pînă atunci începuse să dispară făcînd loc unei nesiguranţe chinuitoare. Ştia că pînă la Triest e cale de vreo patru zile cu vaporul şi bănuia că acest termen s-ar putea lungi în condiţiile periculoase pentru navigaţie lăsate moştenire de război. Convins că apa din bidon nu-i va ajunge mai mult de două zile, se încuraja spunîndu-şi, că, la urma urmei, nimeni nu murise răbdînd o zi, două de sete. Mîncare

avea chiar prea multă față de durata călătoriei, dar fiindcă nu o putea consuma fără să bea din apa puțină rămasă în bidon, se hotărî s-o evite pe cît putea, îmbucînd ceva doar la caz extrem. Știa că la Triest va fi predat autorităților portuare care-l vor expedia într-un lagăr. Auzise că există asemenea lagăre administrate de o instituție ce ținea de O.N.U. și bănuia că, dacă nimeni nu murise de foame pe acolo, nici nu se îngrășase vreunul de prea sătul. În ceea ce privea cunoștințele sale de limbă italiană, ele se limitau la ce reușise să ciupească din filmele cu Macario, Alida Valli sau Fosco Giachetti. Din aceste frînturi reușise să-și dea seama că, știind românește, nu va avea probleme în a se înțelege cu rudele de la poalele Apeninilor. Totul trebuia spus repede, cu o gesticulație bogată; se evitau semivocalele *î* și *ă* și se italienizau cuvintele agățîndu-li-se, după inspirație, la coadă cîte un o, cîte un *i*. *Amic* devenea *amigo*, *frate* devenea *fratello*, *sora* era *sorella*. Și-apoi, dacă era vorba de dat din meliță, nu prea îl întreceau mulți. Mai știa că adresa zugrăvită pe lăzile din jurul lui nu era întru totul corectă. Triestul nu aparținea încă Italiei, ci era un port liber împărțit în două zone: A, unde se instalaseră americanii și B, aflată sub controlul Iugoslaviei. Spera că „Chesapeake Express" îl va preda autorităților din zona A; iugoslavii l-ar fi putut trimite peșcheș autorităților românești cu care erau în relații foarte bune, iar aceasta nu-l aranja deloc.

De la o vreme, sătul să tot dea cu bobii, se hotărî să se lase de presupunerile de tot felul, încercînd să doarmă, ceea ce de data aceea i-a și reușit. Se dovedi însă că socotelile pe care și le tot făcuse nu ținuseră seama de presiunea atmosferică extrem de scăzută ce stăruia în luna aceea de toamnă tîrzie deasupra Mediteranei orientale. Vaporul n-apucase să dubleze capul Matapan cînd izbucni furtuna. Sarabanda dezlănțuită a valurilor dădu la iveală una dintre prostiile pe care le făcuse Boianschi: Aranjîndu-și ascunzătoarea între lăzile rămase în magazie, le slăbise legăturile, astfel încît la prima scuturătură mai zdravănă, întreaga șandrama se prăbuși peste el ca un castel de cărți de joc. O lovitură directă în frunte îl scoase la început din circulație cît ai zice pește. Se rostogolise pe podea de la un perete la altul, după voia valuri-

lor. O a doua lovitură în coaste, în colțul uneia din lăzi, îl trezise din leșin.

Ochii îi erau împăienjeniți de sîngele care curgea din rana de pe frunte iar această hemoragie abundentă îl înfricoșă; se temea că-i plesnise osul frontal, că va muri acolo, în magazie, neștiut, ca un cîine. Frica de moarte îl trezi definitiv și începu să se gîndească febril la ceea ce ar putea face pentru a înștiința echipajul despre prezența lui la bord. Era ușor de bănuit că zgîlțîitul ușii sau bătutul cu pumnii în pereții despărțitori ai magaziei n-ar fi avut șanse să fie auzite pe o asemenea furtună. Din fericire, „Chesapeake Express" era o navă nouă, de tip „Victory", construită pentru a transporta armament și muniții. În consecință, magazia era echipată cu un avertizor de incendiu protejat de un geam ce putea fi spart cu ușurință, la nevoie. Boianschi se tîrî către avertizor, se ridică în picioare, sprijinindu-se cu greu de perete și dădu alarma. Pe urmă se prăbuși din nou pe podea. Încă înainte de sosirea marinarilor, două extinctoare uriașe, camuflate undeva, în colțurile întunecate ale magaziei, începură să-și împrăștie furioase spuma în toate direcțiile. Cînd ușa s-a deschis, în fine, iar cineva s-a împiedicat de carcasa prăbușită pe podea a lui Vasile, acesta arăta ca un comedian de pe vremea filmului mut care turnase scena bătăii cu frișcă. Despre starea jalnică a coletelor și a lăzilor ce dansau de-a lungul și de-a latul magaziei, nu mai era de discutat. Indivizii care veniseră să vadă ce și unde arde, l-au luat între ei cărîndu-i ghionți generoși și picioare bine simțite și ducîndu-l cu alai, așa cum era, plin de spumă și sînge, în fața comandantului lor. Acesta s-a uitat la el ca la a opta minune a lumii, și-a scos pipa din gură și l-a întrebat:

— *Romanian?*

Vasile dăduse din cap a încuviințare.

— *Do you speak English?* continuă să-l întrebe șeful.

Fugarul clătină capul.

— *What language can you speak, Romanian excluded?*[1]

[1] Ce limbă mai poți vorbi în afară de română? (engl).

Mai mult bănuind decît înțelegînd tîlcul întrebării, lui Boianschi îi stătuse pe limbă să-i răspundă că știe nemțește; învățase limba asta în toți cei opt ani de liceu. Și-a luat însă repede seama, gîndindu-se că toată nemțeasca pe care ne-o propovăduise la școală *Fräulein* Ciornei se limita la niște expresii stereotipe de genul: *Um etwas zu zerschneiden, benützen, wir die Schneidewerkzeuge*[2]. Totuși, ca să nu aibă aerul unui ignorant i-a răspuns cu aplomb:

— *Italiano!*

Comandantul slobozi o poruncă prin tubul port-voce și, în cîteva minute, poposi în cabina de comandă, un individ de un gabarit impresionant care, îndemnat de mai marele său, îl întrebă într-o limbă care nu era limba lui maternă dar, evident, nu era nici cea a lui Dante Aligheri, cum ajunsese pe vas, dacă avea acte și bani pentru a-și plăti călătoria, unde voia să fie debarcat. Vasile răspunse cum putu mai bine, ajutîndu-se cu mîinile în modul cel mai elocvent cu putință, că se ascunsese pe navă în timpul escalei lor la Constanța, că voia să vadă lumea și cerea să fie debarcat la Triest. *Skipperul*[3] îl privi jumătate amuzant, jumătate compătimitor, rîse cu toți dinții și-i trînti pe loc dragomanului său o întreagă liturghie englezească. Acesta se întoarse către fugar și începu să-i explice că era considerat pasager clandestin și ca atare, va fi predat autorităților primului port de escală, indiferent care va fi acela. Pînă atunci, va trebui să muncească pentru a-și plăti călătoria, începînd prin a repune în ordine magazia, amarînd solid la locul ei toată încărcătura pe care o va fi curățat bine de urmele spumei rămase pe lăzi și colete. Boianschi încercase atunci să-i propună comandantului, prin tălmaciul său de italiană, să amîne această treabă pînă după furtună sau, cel puțin, după ce va fi fost examinat și pansat de sanitarul pe care-l aveau, fără îndoială, pe vas. A mai pretins un rînd de haine de lucru, uscate și curate, pentru ca nu cumva să răcească în zdrențele lui. Luînd cunoștință despre aceste modeste pretenții, comandantul îl întrebă cu cel mai serios aer din lume dacă asta era tot, apoi dădu drumul unei cascade nestăpînite

[2] Pentru a tăia ceva folosim uneltele de tăiat (germ.)
[3] Comandantul (engl.).

de rîs; părea să nu fi auzit în viața lui o glumă mai bună. Reluîndu-și într-un tîrziu aerul serios, el îl pofti pe intrus, nu prea politicos, afară, pe punte, puse personal mîna pe o manică[4] și îi trînti în plină mutră un jet de apă sărată. E adevărat că, după acest tratament radical, sîngele ce se închegase pe fața lui Vasile și care îi încleiase părul dispăru de parcă n-ar fi fost, lăsînd să se vadă că n-avea altceva decît o zgîrietură mare deasupra ochiului stîng, vindecată și ea, fără urme, după numai cîteva zile. În schimb, hainele de pe el se udară atît de tare încît se simțea ca un castravete murat.

După ce sfîrși cu opera de restaurare a fizionomiei lui Boianschi, glumețul de comandant îl apucă de umeri, îl întoarse cu spatele și-i trînti un picior, proiectîndu-l pe scară direct în castelul central, unde șeful de echipaj îl aștepta nerăbdător, să-l ia în primire și să-l călăuzească în dupaci la magazie. Mîncare, e drept bună, și dreptul de a se întinde pe un hamac instalat într-o magazie goală, departe de dormitoarele echipajului, nu i-au fost acordate decît seara tîrziu. Vasile se consolase gîndindu-se că putea să fie și mai rău, bunăoară să fie închis în puțul ancorei, se dezbrăcă pînă la piele, își întinse hanțele la uscat și adormi dîrdîind sub pătură.

Așa cum bănuise, călătoria lui „Chesapeake Express“, era cu întîrziere; vasul înainta prudent de-a lungul Mării Adriatice plină de cîmpuri minate, luînd adesea la bord piloți chemați anume din porturile prin raza cărora trecea. Pe măsură ce urca spre nord, se făcea tot mai frig, iar hainele lui Boianschi, greu încercate, nu reușeau să-l mai protejeze de biciul subțire și rece al vîntului ce sufla dinspre Alpii Dinarici vestind iarna. Se milogise el, ba la unul ba la altul, pentru un pantalon și o bluză mai groasă dar indivizii îl ignoraseră cordial, mai bine zis îl trataseră ca pe un cîine de pripas. Vasile bănuise pe atunci că faptul se datora statutului său de infractor dar, în anii ce au urmat, avusese adesea ocazia să se izbească de disprețul englezilor și americanilor albi și protestanți față de ceilalți indivizi considerați „de categoria a doua“

[4] Furtun gros din pînză impermeabilă atașat unei pompe de scos apa.

doar fiindcă aparțineau altor nații. Abia aștepta să fie coborît la Triest și să aibă de-a face cu italienii; cunoscuse cîțiva marinari de la ei în timpul războiului și știa că seamănă mai bine cu românii, sub raportul omeniei.

În cea de a șaptea zi de la plecarea din Constanța „Chesapeake Express" puse capul spre țărmul estic al Mării Adriatice și, după cîteva ore, Vasile văzu apărînd în prova un port mic continuat cu un orășel asemenea Medgidiei, ce se pierdea în sus, pe niște dealuri.

— Triest? îl întrebă el nedumerit pe timonierul pe lîngă care fusese repartizat pentru a-i ajuta la manevră.

— No! Cittanova! răspunse omul trăgînd cu regret din țigară *Triest is fully booked. No place for unloading.*

Boianschi n-avusese nevoie de dicționar ca să priceapă că Triestul este prea aglomerat pentru a-i primi la cheiurile sale. Cu un tremur de teamă în glas el întrebă din nou:

— *Cittanova is in Italy?*

— *No! Yugoslavia! They cell it Novygrad now,* îl informă flegmatic interlocutorul.

În disperare de cauză, Vasile se apucă să-i explice timonierului cu frînturi englezești și italienești că iugoslavii îl vor trimite înapoi în România, unde va fi închis pe multă vreme pentru plecarea frauduloasă în străinătate. Era atît de disperat încît ar fi încercat să înmoaie și inima sfinxului din Egipt. Pînă la urmă, un licăr de înțelegere lumină privirea americanului:

— *I'll try to help you. Wait!*[5] îl liniști el, trecînd unuia din colegi cavilele cîrmei și intrînd în cabina de comandă pentru a încinge o convorbire animată cu secundul aflat în cart.

După vreo zece minute reveni la Vasile, îl luă de o aripă și îl cără la el în cabină, unde îl milui cu o bluză albă, de chelner, după ce îi dăduse să îmbrace niște pantaloni și o flanelă cît de cît onorabile. Apoi, i-a pus la îndemînă pahare, cîteva sticle de băutură între care nu lipsea whisky-ul precum și un cartuș. de țigări „Philip Moriss".

[5] O să încerc să te ajut. Așteaptă! (engl.)

— *You'll give a drink to our gueste. Give them also some cigaretes!*[6]

Jumătate de oră mai tîrziu, după ce acostaseră, timonierul invită la el în cabină pe cei doi funcționari care urcaseră la bord pentru revizia vamală. Oamenii care se așteptaseră să fie invitați de nostrom, conform tradiției, se interesară politicoși de sănătatea lui, iar ocna de timonier le răspunse tot atît de politicos că este țintuit în pat de o criză puternică de reumatism. Apoi se ciocniră paharele cu whisky și se fumară cîteva țigări din pachetul desfăcut pe masă. Celelalte pachete din cartuș fuseseră strecurate de Boianschi în servietele vizitatorilor, nu atît de abil încît aceștia să nu poată observa manevra. La urmă, după ce semnară și ștampilară actele prezentate de timonier, acesta le prezentă celor doi un permis de coborîre pe uscat. Urmă o convorbire scurtă, dar animată în timpul căreia timonierul arătase de vreo două ori spre Vasile, turuind din gură ca o mașină de cusut. Ce le-o fi spus anume, Boianschi n-a știut niciodată, dar seara cobora fără grijă pe chei, însoțit de timonier care prezentă cu nonșalanță paznicului de la poarta de acces în oraș atît *pasul* său precum și pe cel semnat separat, pentru tînărul său însoțitor. Vasile apucase să vadă doar numele înscris pe patratul de carton: *Giovanni Casarelli.*

Odată ieșiți în centru, americanul îl întoarse cu fața spre nord și-i spuse simplu arătînd cu mîna înainte:

— *Triest, 11 miles. Good luck.*

— *Thank you very, very, much. I wish to you happiness and a long life*[7].

— *Don't bother about it!* i-o reteză bătrînul. *I have a boy like you in America. Go well!*[8]

— *Good bye!* îi răspunse Vasile din mers la urare, lansîndu-se cu toată viteza spre nord.

Numai că, ajuns în apropierea liniei de demarcație dintre zone, după vreo trei ore de marș forțat, căzuse ca

[6] Să dai de băut musafirilor noștri. Dă-le și ceva țigări. (engl.)
[7] Mulțumesc foarte, foarte mult. Vă doresc fericire și viață lungă. (engl.).
[8] Nu-ți bate capul cu asta. Am un băiat ca tine în America. Mergi cu bine. (engl.)

un fazan în brațele primei patrule iugoslave care, după ce încercă zadarnic să se înțeleagă cu el, l-a predat în custodie și pentru cercetare unui lagăr de-al lor de triere. Acesta era improvizat în cîteva barăci construite de nemți, în timpul războiului, și n-avea nici instalațiile sanitare și nici celelalte amenajări care să permită o detenție de durată a arestaților. Era, mai degrabă, un punct de tranzit, o primă etapă unde cîțiva anchetatori epuizați de marele volum de muncă încercau să lămurească în termenul cel mai scurt situația fiecăruia din cei aduși acolo, pentru a-i repartiza apoi locului în drept.

Pînă să-i vină rîndul la spovedanie, Boianschi se așeză să-și tragă sufletul pe niște trepte din fața pavilionului administrativ, lăsînd mintea să-i umble și să ghicească ce-i rămînea de făcut atunci cînd va fi chemat înăuntru. Hotărî să nu-și divulge, cu nici un preț, identitatea și să facă pe dracul în patru pentru a nu rosti nici un cuvînt românesc. Era convins că, în momentul cînd vor bănui măcar că e român, iugoslavii îl vor preda imediat autorităților românești fie la Jimbolia, fie la Stamora Moravița. Întrebat, mai întîi sîrbește și apoi pe italienește, cum îl cheamă, el se recomandă fără nici o ezitare ca fiind Giovanni Casarelli din Triest. La restul întrebărilor răspunse senin printr-un „non capisco“ de cea mai autentică pronunție italiană. Obosit și nervos cum era, anchetatorul băgă de seamă că cel reținut își cam bate joc de el și-i telegrafie urgent cîteva perechi de palme, dacă nu bine primite, cel puțin bine simțite. Apoi trimise după cîțiva deținuți, deja anchetați și clarificați care umblau creanga prin lagăr, punîndu-i să vorbească cu Vasile, fiecare în limba lui. Rînd pe rînd un bulgar, un polonez, un maghiar, un ucrainian care vorbea și rusa, un slovac care cunoștea și ceha precum și un român pe care Boianschi îl bănuia ca fiind din Banatul iugoslav, îl iscodiră în graiurile lor de acasă, în timp ce anchetatorul îl străpungea cu niște ochi care ar fi stîrnit invidia oricărui hipnotizator. Dar omul nu putu constata altceva decît că dăduse greș pe toată linia. Baricadat sub armura de oțel a hotărîrii sale de la început, Vasile le adresă tuturor celor aduși să-l doboare cîte un „non capisco“ blajin, dar definitiv. Ce-i drept, atunci cînd bănățeanul l-a în-

trebat „Frate, nu cumva ești român?“ fusese pe punctul să dea involuntar drumul la muzicuță dar, cunoscînd fabula cu vulpea și corbul, făcuse un efort și-și ținu hotărît pliscul.

Drept care, anchetatorul își trimise iscarioții la păscut, îl dărui cu o nouă pereche de palme și-i spuse pe italienește că, a doua zi, va fi transportat cu recomandările de rigoare direct la UDB-a unde se vor găsi, pentru a discuta cu el, tipi mai stăruitori și mai puțin presați de timp decît era el; aceștia îl vor vindeca, desigur, în mod radical și definitiv de amnezie.

Convins de necesitatea absolută a evitării soartei ce i-o hărăzise nu prea simpaticul său anchetator Vasile se dădu așa, într-o doară, pe lîngă unica poartă a lagărului constatînd că era păzită de un militar tînăr care se căznea să n-adoarmă cu arma în mînă. Apoi o luă la picior de-a lungul gardului de sîrmă ghimpată ce înconjura stabilimentul. Avu surpriza să constate că toată lungimea sa era supravegheată de trei soldați plasați fiecare pe una din laturile patrulaterului ce delimita lagărul. Gardul din față era păzit doar de sentinela de la poartă. Mai ciudat, paznicul gardului din fundul curții se trăsese la întuneric și dormea profund cu arma lîngă el și cu baioneta pusă în grijă în teacă; se vedea bine că se temea să nu se taie sau să nu se înțepe. Boianschi bănui că sîrma ghimpată putea fi legată la un generator de înaltă tensiune sau la un sistem de alarmă și verifică pe loc această bănuială atingînd rețeaua cu o creangă uscată pe care o găsise sub un pom, în apropiere. Nu s-a întîmplat nimic și nici sentinela ce dormea n-a reacționat la zgomotul ce-l provocase destul de aproape de ea, pentru a fi auzit. Vasile conchise deci că omul dormea pe de-adevăratelea și se apropie tîrîș de gard trecînd precaut pe sub el. Mai tîrziu avea să afle că iugoslavii nu țineau neapărat, pe timpul acela, să hrănească din bugetul lor zecile de neisprăviți plecați de acasă, asemenea lui, în căutare de aventuri. Pe ei îi interesau, în primul rînd, contrabandiștii care treceau peste linia de demarcație dintre zone mărfuri și obiecte în cantități ce reprezentau adevărate averi. Odată ajunse în fața anchetatorilor, asemenea păsări nu mai erau lăsate să se întoarcă libere în curte ci plecau, legați și sub pază sigură,

direct la sediul cel mai apropiat al U.D.B.-a. Dar, în acel sfîrşit de noapte el nu ştia nimic din toate acestea şi, în loc să iasă pe poartă sub un pretext oarecare, a evadat în modul cel mai serios cu putinţă. Alerga transpirînd abundent de pe urma efortului, dar şi de frică. De cîte ori se oprea să-şi tragă sufletul, sudoarea se răcea pe el făcînd să-i clănţăne dinţii. Ajuns la disperare îşi jurase că nici o patrulă nu-l va prinde viu înainte de a ajunge în zona A. Ori decîte ori i se părea că aude zgomote sau paşi prin preajmă, se făcea una cu umbra pereţilor şi se iţea de acolo în toate părţile pentru a descoperi dacă era sau nu urmărit. Pînă la urmă însă, tot păţise ruşinea căci, în timp ce se îngrămădise sub bolta unei porţi pentru a studia în voie calea ce-i rămînea de făcut, se trezise înşfăcat de nişte mîini puternice, în timp ce o voce groasă îi adia la ureche:

— *Calma figlio! Noi siamo amici! Contrabandisti! Sei italiano?*

— *No, romano!* răspunse Vasile sugrumat de frică.

— Să vorbim româneşte, atunci, îi propuse unul din întuneric. Eu mi-s Petru Simian de aici; din Banat.

Cel care-l imobilizase îi dădu drumul şi aprinse o lanternă la lumina căreia Boianschi avu surpriza să constate că Petru din Banat nu era altul decît individul chemat de anchetator să-l iscodească pe româneşte.

— A! Copoi ordinar, scrîşni fugarul înebunit de furie, m-aţi înfundat de data asta. Dar tu, Iudă, ai să mi-o plăteşti chiar acum, aici, urlă el năpustindu-se direct în beregata ipochimenului pe care începu s-o strîngă cu multă însufleţire.

Era gata să-l trimită la strămoşi pe nenorocitul de Petru dar, pînă la urmă, tovarăşul său, un munte de om, reuşi să i-l scoată din mînă, după ce-i repezise un pumn greu ca un ciocan în moalele capului. După aceea, zdrahonul începu să-i îngrijească cu o duioşie de mamă, strecurîndu-le pe gît nişte coniac pe care-l avea într-o sticlă plată ascuns în buzunar şi tamponîndu-le amîndurora tîmplele cu o batistă mare cît un prosop pe care o înmuiase într-un bazin dintr-o curte.

— Tîmpitule, gîjîi Petru din Banat, cum dracu' ţi-ai băgat în scăfîrlie ideea că eu aş fi o iscoadă a poliţiei?

Crezi că m-ai putut înșela cu ciuful tău blond și cu ochii ăia albaștri de gîscă? Aduci tu a italian cum semăn eu a englezoaică, nerodule! Te-am ghicit imediat după cătătură că ești român... Și mai află că în timp ce te tîrai pe burtă, ca un șarpe ce ești, pe sub sîrma aia ghimpată, eu și cu Sandro te contemplam în voie din afara lagărului. Dacă te-am urmărit pînă aici, am făcut-o ca să-ți fie ție bine, dobitocule!

— Ho! îl întrerupse Vasile supărat încă. Să știi, Petrule din Banat că dispun și eu de o colecție cu vorbulițe de-astea dulci, mult mai bogată decît a ta. Le-am adunat într-un port mare și frumos unde oamenii se înjură între ei numai și numai pe românește. Mai bine mi-ați spune pe șant ce vreți de la mine, că altfel ne apucă ziua aici, pe marginea drumului. Și, mai lăsați-o cu caritatea nobilă și dezinteresată! Nu se prinde!

Petru îi explică în cîteva cuvinte că ei fac contrabandă cu mărfuri americane în Iugoslavia, cumpărînd cu banii rezultați din vînzare aur și bijuterii scoase la mezat de cei ce mai aveau asemenea obiecte. De pe urma acestor operații se cîștiga foarte bine, dar curierii sfîrșeau prin a fi reperați și arestați foarte repede de poliție; nici un curier nu rezistase mai mult de un an. Operații de curierat făcuse o vreme și Petru, dar el nu mai putea transporta nimic peste graniță, fiind bănuit de autorități. Continua să treacă totuși granița, din cînd în cînd, pentru a menține atenția patrulelor asupra sa și pentru a da astfel posibilitatea altora, necompromiși încă, să se miște în voie. Uneori se lăsa capturat și dus în lagărul de tranzit pentru a căuta acolo noi candidați la munca de curier. Anchetatorii îl cunoșteau și îi dădeau drumul, convinși că Petru trece granița doar pentru a duce tatălui său, bolnav de tuberculoză, pastile dintr-un nou medicament denumit „Pas“ și flacoane de streptomicină. La el în sat toată lumea știa despre aceasta și-l lăuda pe Petru pentru grija pe care o purta lui taică-său. În sat se mai știa că Petru, care avea statutul de apatrid stabilit la Triest, lucra la o societate de import-export înscrisă pe numele lui Sandro.

— Nu mi-ai spus totuși ce vreți de la mine, remarcă Vasile afectînd o oarecare plictiseală față de povestea aceea lungă.

— Să lucrezi cu noi, asta vrem! Cu mutra ta nevinovată, de țînc, poți trece nesupărat dintr-o zonă în alta cel puțin un an, doi. Pînă atunci vei avea ocazia să cîștigi o groază de parale. Sau n-ai nevoie?

Nevoie avea, desigur, și nici nu-și dădea seama cum ar putea găsi o cale mai ușoară pentru a-i obține. Pe de altă parte, perspectiva de a fi prins în scurt timp și de a îmbătrîni într-o închisoare, fie ea iugoslavă sau românească, nu-i surîdea deloc. Bătu palma cu cei doi jupîni, nu înainte de a conveni că-i vor da doi la sută din valoarea tuturor obiectelor ce le va transporta peste graniță. Mai tîrziu aflase că noii săi asociați ar fi fost gata să-i ofere și cinci la sută dacă s-ar fi tocmit mai mult.

Prima operație avu loc în aceeași dimineață: Sandro îi dăduse zece fișicuri a cîte cincizeci de monede de aur cu efigia Mariei Tereza și-i indică pe unde putea trece linia de demarcație nesupărat de nimeni. Pentru a-l acoperi, cei doi trecură în zona A la un kilometru mai încolo, făcînd o zarvă destul de mare pentru a pune pe urmele lor toate patrulele din regiune. Se vede însă că, la apropierea zorilor, patrulele se retrăseseră pentru a lăsa locul altora ce acționau în cursul zilei, fiindcă și Vasile și noii săi asociați trecură nesupărați, iar Petru îl întîmpină, îi luă aurul și-l duse direct la el acasă, o garsonieră elegant mobilată într-un bloc din apropierea portului. Băiatul îl simpatiza, în ciuda celor ce le pățise de mîna lui Vasile, iar prietenia lor a durat tot timpul cît rămăsese Boianschi la Triest. Între timp, zorile se revărsaseră de-a binelea, așa că cei doi își luară cina odată cu micul dejun și apoi se culcară, Pavel în pat, iar Boianschi pe o canapea destul de comodă, înfășurat într-una din pijamalele noului său amic. Bineînțeles, făcuse înainte o baie zdravănă, curățind jegul pe care-l adunase încă de la plecarea din Constanța. La prînz primiră vizita lui Sandro care preluă aurul de la Petru și-i plăti noului curier pe loc contravaloarea a zece monede de aur, respectiv 75 de dolari. Boianschi îi cheltuise pe toți în aceeași zi, cumpărîndu-și cu ajutorul lui Petru un costum decent de hai-

ne, un impermeabil, pălărie, încălţări de oraş şi de purtat în timpul trecerilor, articole de toaletă şi alte lucruri de care avea nevoie. Un taxi vechi şi hodorogit, care folosea două butelii de gaz în loc de benzină, îi încărcase cu tot tarhatul şi îi depusese, nu departe de centru, la o pensiune modestă dar curată, ţinută de o bătrînică originară şi ea din Banat.

— Bun găsitul, *uină*[9] Mario! o salută Petru pe bătrîna care îl primise în sufrageria spaţioasă a pensiunii. Ţi-am adus un chiriaş nou, român din ţară, Nu te uita cum e îmbrăcat căci nu haina face pe om. Peste un ceas va fi îmbrăcat mult mai bine, iar de mîine va lucra la noi, la firmă. Aici, în casă, vă rog să vorbiţi cu el numai în italieneşte, iar profesoara aceea tînără căreia i-ai mai dat de lucru va trebui să se nevoiască cu el 20—25 de ore pe săptămînă şi chiar mai mult pentru a-l învăţa cît mai repede şi mai bine limba. Te rog să-i spui că prietenul nostru nu este interesat în subtilităţile poetice ale operei lui Petrarca, ci în italiana care se vorbeşte astăzi, în oraşul ăsta. Cînd îi va rămîne timp, Vasile al nostru ar trebui să-şi încerce puterile şi cu serbo-croata. Nu mult, ci doar atît cît să nu moară de foame la Zagreb sau la Belgrad. Notele de cheltuieli mi le trimiţi matale mie, iar eu am să i le scad din leafă.

— Om face cum spui tu, Petrică. Deodată, daţi-mi actele lui Vasile să-l pot înregistra după regulă. Nu vreau să am necazuri cu poliţia.

— N-am nici un fel de acte, răspunse Vasile privirii întrebătoare a noului său prieten.

— Fir-ar a dracului de treabă! se văietă Pavel. Asta o să ne coste ceva timp şi bani. Aici poţi să faci orice minune, dar costă.

Vasile nu prea înţelegea de ce se lamenta Petre pentru banii săi, dar îi plăcea să creadă că o făcea din prietenie. Oricum, avea dreptate, căci amortizarea datoriilor făcute de Boianschi la începutul şederii la Triest a durat o groază de timp. Pentru moment însă, felul cum hotăra bănăţeanul viitorul său, fără să-i ceară măcar pă-

[9] Mătuşă (Dial.).

rerea, nu prea i-a plăcut și, înainte să-l lase să plece, îl trase într-un colț, spunîndu-i în șoaptă:

— De ce m-ai încazarmat în pensiunea asta? Mi-ar fi convenit mai degrabă o garsonieră, ca a ta...

— Garsonieră nix, *jupan* Vasile, i-o tăie Pavel ritos. Dacă va veni careva peste tine să te înghesuie cu întrebările n-o să înțelegi nici măcar ce vrea. Aici, cel puțin, mai sînt și alții care pot răspunde în locul tău. *Uina* Maria se bucură de mult credit la poliția din cartier. Iar dacă ți se va face de pisică pe orez, pot să-ți împrumut pentru cîteva ore cheia garsonierei mele. Pentru moment e mai bine să te afli între cît mai mulți oameni, să înveți limba astfel încît să te poți da drept italian fără teama de a fi contrazis. Apropo: pe ce nume îți facem acte?

— Cum, pe ce nume? Pe numele meu, Giovanni Casarelli!

— *Va bene, signor Casarelli!* răspunse Petru rîzînd. *A domani*[10].

Grija pe care i-o purtau Petru Simian și asociatul său Alessandro Garelli lui Boianschi îi apăru acestuia cu totul de înțeles după ce află că, de aproape trei luni, noii săi asociați nu reușiseră să organizeze nici un transport peste graniță; le lipseau curierii. Grija lor se vădea nu numai din intensitatea cu care i se preda italiana, ci și din instruirea amănunțită pe care i-o făceau cei doi, străduindu-se să-i bage în cap cît mai repede toate cele necesare pentru viitoarea lui activitate. Astfel, Vasile studiase atît pe hartă cît și pe teren, unde se deplasa împreună cu Sandro zile de-a rîndul, orașul Triest și împrejurimile sale, îndeosebi traseul liniei de demarcație dintre zonele A și B. După ce învățase cît de cît italienește, suficient pentru a purta discuții cu localnicii. Sandro îl lua cu mașina și-l lăsa, după multe ocoluri derutante, într-un punct oarecare de la periferia orașului. De acolo, Boianschi trebuia să ajungă la sediu prin resurse proprii, într-un anumit interval de timp. De la gazda lui, *uina* Maria, Vasile învățase vreo două mii de cuvinte serbocroate care l-au ajutat să se descurce în cele cîteva incursiuni făcute, tot pentru antrenament, la Zagreb. Astfel,

10 Bine, domnule Casarelli. Pe mîine! (it.)

făcea zilnic progrese în adoptarea noii sale identități: Giovanni Casarelli, locuitor al Triestului, funcționar la firma de import-export „Mercur S.A." ...

— Să ne oprim aici, hotărîi eu, observînd că ceasul din perete arăta ora trei după-amiază. Și pentru a termina discuția referitoare la cele întîmplate în biroul comandantului, îți aduc oficial la cunoștință că, avînd în vedere trecutele noastre relații și calitatea mea de martor al împrejurărilor în care ai fugit din țară, mă poți recuza ca anchetator chiar dacă șeful m-a însărcinat cu această misiune. Dacă vrei, îți dau cerneală și hîrtie pentru a formula cererea de recuzare. Te voi ajuta ...

— N-am de gînd să vă recuz, cetățene anchetator, răspunse Boianschi politicos. Cu sau fără dumneavoastră, tot acolo ajung ...

— Bine, acceptai eu. Mîine vom consemna într-un proces-verbal că ți s-a oferit această posibilitate și că ai refuzat-o. Apropo: De ce ții atît de mult să fii cercetat tocmai de mine și nu de altul?

— Pe tine te cunosc. După șase ani de peregrinări printre străini, am și eu nevoie de o vorbă omenească, chiar dacă vorba aia este o bruftuluială în care văd că te-ai specializat de la o vreme. De aceea ...

— Încerc să înțeleg. Dar lăsînd la o parte aspectele juridice ale problemei și discutînd așa cum vrei tu, de la om la om, află că poziția pe care încerci să te plasezi nu-mi place deloc. Cine nu te cunoaște ar fi înclinat să creadă că ai fost victima neajutorată a timpurilor: a fost război, ți-ai pierdut tatăl, te-a izgonit mama, ai îndurat mizerie ... De fapt, războiul cu toate urmările lui a fost același pentru toți care am trăit în țara asta. În război, și nu numai în război, au murit mii de oameni, lăsînd în urma lor alte mii de orfani. Dacă tuturor acestor orfani le-ar trăsni prin cap s-o ia din loc spre alte meleaguri mă întreb unde s-ar fi găsit vapoare să-i care pe toți? Am impresia că n-ai prea vrut să mergi la rădăcina lucrurilor.

— Ascultă, *cetățene anchetator*, mă întrerupse el iritat la culme, pe acolo, pe unde am vînturat în ultimii ani, se împămîntenise o expresie: *spălarea creierului*. Se spu-

nea, cu temei sau fără că militarii americani capturați în Coreea și-au regretat public faptele numai după ce niște anchetatori, maeștri în ale psihologiei, ca dumneata de pildă, le-au aplicat un tratament foarte savant. Personal, nu-mi prea dau seama cum se face spălarea asta a creierului căci n-am fost în Coreea, dar cu mine nu ți-ai găsit omul. Nu mă las spălat pe creier cu una cu două. Doar plutonul de execuție va izbuti, probabil, să-l curețe radical, cu o salvă bine țintită. Pînă atunci ...

— Nici eu nu mă pricep la spălat creiere, *domnule* Boianschi, dar îmi dau seama că în circumvoluțiunile dumitale s-a adunat o groază de gunoi. Asta te-a făcut, probabil, să uiți ce-ți spuneam azi-dimineață: eu n-am nevoie de căința dumitale. Vei avea și timpul și posibilitatea de a-ți regreta isprăvile în fața judecătorilor. Încercam să discut și eu așa, în afara interogatoriului.

— Da? Interesant! Și ce-ai fi vrut, mă rog? Să declar că sînt fascist, complotist, contrarevoluționar? La alții, locotenente!

— Nimic din toate astea; mă așteptam doar să recunoști cinstit, măcar față de tine însuți, acum în ceasul al doisprezecelea, că nu mizeria te-a împins să fugi din țară, ci apucăturile tale, înclinația spre viața ușoară și spre bani nemunciți, cărora nici tu, dar nici noi, cei din jurul tău, nu le-am dat importanța cuvenită. Cînd ați furat, cu Stoleru, de pe vaporul englezesc, hainele puse la uscat, pe punte, și le-ați vîndut pe bani buni în Anadolchioi, n-aveai ce mînca? Dar cînd făceai contrabandă cu țigări străine pe care le plasai prin barmanul de la „Potcoava" în gura pieții, tot foamea te mîna?

— Bine, Titi, dar ...

— Nici un Titi și nici un dar! Ți-am mai spus că nu discutăm de pe aceste poziții. De fapt, eu sînt de vină, căci eu am început. Ca să punem punct, te vei duce înapoi în celulă. Astă seară vei fi mutat în afara arestului și ți se va acorda un regim alimentar mai bun. Nu-i nevoie să-mi mulțumești. Este o consecință directă a poziției tale sincere în anchetă și a hotărîrii de a ne ajuta în lupta ce o ducem cu Centrul N.A.T.O. Poți să-l duci, sergent, mă adresai eu paznicului ce se ivise în ușă.

5.

Ziua următoare începu sub cele mai bune auspicii.

Mă prezentasem la ședința zilnică rînduită de maiorul Burghelea în biroul său. M-am folosit de prilej pentru a-i raporta felul cum hotărîsem să conduc cercetările, menționînd în treacăt că acesta nu corespundea pe deplin vederilor maiorului Hornaru. Spre surprinderea mea, șeful îmi aprobă fără obiecții inițiativa, spunîndu-mi în chip de comentariu:

— Foarte bine, Mihăilescule. Să încercăm să ne mai gîndim și cu capul nostru nu numai cu mințile de import.

Ancheta condusă de Dracopol mergea bine și căpitanul raportă că spera s-o încheie în curînd. Chirvăsuță, care fusese recrutat imediat după dezertare de către un fost aviator, fugit din țară în 1947, se trezise transferat într-o zi în Germania occidentală, la Überlingen, și inclus în echipa Boianschi—Caramitru cu ordinul ca, odată ajunși în țară să execute întocmai ordinele primului. După ce stabilise acest cadru, Dracopol își propunea să-i ceară socoteală omului său „la bani mărunți".

O surpriză plăcută mă aștepta în camera de anchetă unde Boianschi mă întîmpină, spunîndu-mi:

— Aș dori să-mi cer iertare pentru faptul că discuția noastră de ieri a degenerat pe alocuri în ceartă. Pînă la urmă am ajuns și eu la concluzia că ai avut dreptate: am cam îngroșat, poate fără să vreau, rolul de victimă a împrejurărilor. Îmi dau seama că aceasta nu-mi poate fi de nici un folos, și nici nu poate înșela pe nimeni; cu atît mai puțin pe tine care-mi știi și numărul măselelor din gură. Mi-am propus deci, ca pe viitor să mă limitez, așa cum mi-ai cerut și tu, la relatarea cît mai completă și corectă a faptelor. Voi relua deci povestea exact de acolo unde am întrerupt-o, și anume de la angajarea mea fictivă la firma inexistentă „Mercur s.a." din Triest, de fapt de la începuturile vieții mele de contrabandist.

— Dă-i drumul, îl încurajai eu prietenos.

...Curînd după Anul nou 1947, Vasile începuse să facă treceri peste frontieră. „Patronii" se grăbeau să obţină foloase cît mai mari de pe urma lui, ştiind că ulciorul nu merge de multe ori la apă şi că, mai curînd sau mai tîrziu, Vasile va sfîrşi într-o închisoare. Ei îi cereau adesea să facă şi cîte două-trei treceri pe săptămînă, căci lucra nu numai pentru cuplul Simian-Garelli, dar şi pentru alţii care ofereau preţuri bune. Relaţiile cu această clientelă ocazională erau întreţinute exclusiv de Sandro, care nu voia cu nici un chip să-l amestece în lumea pestriţă a contrabandiştilor, dîndu-le astfel acestora posibilitatea să-l cunoască. În pofida acestei politici înţelepte, prin luna martie 1947, Vasile devenise pe neaşteptate celebru, iar cîştigurile lui înregistraseră un salt impresionant. Aceasta s-a datorat în mare măsură faptului că în copilărie se deprinsese să înghită fără apă pastilele de chinină drajată cu care îl îndopa tatăl său vară de vară; la vîrsta de cinci ani suferise de malarie şi părintele lui s-a temut de o recidivă care — spunea el — ar fi putut să-i îmbolnăvească grav ficatul. Vasile şi-a reamintit de această deprindere într-o noapte cînd fusese încolţit de o patrulă. Apoi faptul a devenit repede cunoscut în lumea contrabandiştilor, mărindu-i preţul şi faima. În noaptea aceea, tînărul contrabandist avea de transportat în zona A două briliante şi patru perle de o valoare apreciabilă. La apropierea soldaţilor, se făcuse una cu pămîntul într-un şanţ apropiat, gîndindu-se la o modalitate de a scăpa de pietre; găsite la el ar fi constituit nişte corpuri delicte care l-ar fi dus la închisoare; bineînţeles, după un stagiu mai mult sau mai puţin îndelungat la sediul U.D.B.-a care n-ar fi întîrziat să descopere adevărata sa identitate. Aceasta ar fi însemnat ca, după ispăşirea condamnării din Iugoslavia, să fie expulzat în România.

Boianschi scoase deci pietrele din săculeţul lor de piele şi, în timp ce patrula se apropia orbecăind de şanţul în care se adăpostise, le-a pipăit cu mult regret; trecerea lor i-ar fi adus pe puţin cinci sute de dolari. Din acest regret ca şi din teama că, cercetînd locul la lumina zilei poliţia ar fi putut găsi totuşi cele şase pietre, i-a venit ideea salvatoare de a le înghiţi, ceea ce şi făcuse fără nici o întîrziere. Actul s-a dovedit inutil căci, pînă la urmă, patrula

a trecut cam pe la o sută de metri de el înjurînd de mama focului timpul scîrbos și lipsa de vizibilitate.

A doua zi, pe seară, după ce luase un laxativ puternic, evacuase pietrele prețioase într-o banală oală de noapte. Apoi Sandro le-a curățat, le-a lustruit și le-a predat în bună stare clientului. Pentru a obține un preț mai mare, sau poate din pură lăudăroșenie, italianul s-a apucat să-i povestească acestuia despre condițiile *absolute sigure* în care fuseseră trecute cele șase pietre peste frontieră, iar contrabandiștii specializați în traficul cu pietrele prețioase, lipsiți de curieri dibaci ca Vasile, n-au întîrziat să afle povestea, hotărînd să-l racoleze cu orice preț. Bineînțeles, ei n-au făcut prostia să-i ceară lui Garelli să-i fie prezentați, ci s-au prezentat singuri, după ce l-au urmărit discret pe Sandro, timp de cîteva zile, pentru a-l identifica pe noul curier între legăturile sale. Odată ce-l găsiră, indivizii îi propuseseră lui Vasile un contract extrem de atrăgător: cinci la sută din beneficii și transporturi garantate în valoare de minim o sută de mii de dolari pe lună. Curierul acceptase, sub rezerva obținerii acordului lui Garelli și a lui Simian cu care avea deja o înțelegere și față de care se simțea îndatorat după toate cîte le făcuseră pentru el.

Discuția cu cei doi cumetri a avut loc la sediul firmei „Mercur S.A.“, fiind deosebit de furtunoasă mai ales datorită lui Sandro care, plin de indignare dar și de imaginație, asemenea tuturor meridionalilor, îl taxă cu o groază de epitete care de care mai colorate între care „bestie nerecunoscătoare“, „șarpe încălzit la sîn“ erau cele mai academice. La urmă, Petru Simian, care se mulțumise să asiste, interveni împăciuitor:

— Las-o încurcată, Sandro. La urma urmei, tu singur ești vinovat că rechinii ăștia l-au dibuit pe Vasile. Acum, n-avem ce face. Pentru a nu pierde piața, indivizii ar fi capabili să-l dea în gît pe băiat la prima cursă peste frontieră. Sau să-i taie gîtul.

Astfel, temperați de Petru, hotărîră împreună ca Vasile să le comunice concurenților că nu acceptă să se angajeze exclusiv la ei, ci va lucra pe cont propriu, făcînd transporturi pentru toți cei ce-l vor plăti într-un mod satisfăcător, inclusiv pentru vechii săi asociați. A urmat o pe-

rioadă de activitate epuizantă. Uneori Boianschi făcea și trei treceri pe săptămînă, iar cantitățile transportate erau din ce în ce mai mari. Slăbise ca o arătare și, ceea ce era mai alarmant, începuse să aibă tot mai des dureri de stomac. Alarmat de halul în care ajunsese, Petru îl luă într-o zi pe sus și-l duse la o clinică particulară unde îl internă cîteva zile pentru tot felul de analize și consultații.

— Cu ochii ăștia înroșiți de nesomn și cu călcătura ta de găină beată, numai bun de trecut frontiera nu ești. Am mai cunoscut eu de ăștia care s-au lăcomit la bani ca tine, și acum putrezesc în închisoare. Mai lasă-i dracului de bani căci ai destui, încheie el furios.

Analizele și consultațiile ce i se făcuseră la clinică îi dovediră că prietenul său avea dreptate; Vasile manifesta simptome îngrijorătoare de epuizare fizică și nervoasă. Mai multă îngrijorare stîrniră medicului semnele incipiente ale unei maladii gastro-intestinale ale cărei cauze îi rămîneau necunoscute. Omul îl preveni că era amenințat de apariția unor leziuni de-a lungul aparatului digestiv, ba chiar și de o ocluzie intestinală datorită — credea el — abuzului de purgative. Indicațiile ultimative ale specialistului care-i cereau să se odihnească și să țină un regim sever, evitînd alimentele greu digestibile și mai ales condimentele îl puseră serios pe gînduri căci, de cînd plecase de acasă, prinsese și el un dram de minte. De aceea, interpretînd diagnosticul și recomandările în lumina unor fapte pe care le cunoștea mult mai bine decît urmașul lui Hippocrate, Boianschi se hotărîse s-o rărească cu trecerile peste frontieră și să renunțe definitiv la originala lui metodă de camuflare a pietrelor prețioase, chiar dacă beneficiarii trebuiau să rămînă încredințați că o practica în continuare. De contrabandă nu putea să se lase de pe o zi pe alta; se învățase la trai bun, la haine croite după ultimul jurnal, la băuturi fine, la escapade cu pipițe de lux și la confortul unei garsoniere duble, față de care cea a lui Petru făcea o figură mai mult decît modestă. Toate acestea cereau bani și el nu voia să se atingă de cei zece mii de dolari pe care-i adunase cu atîta trudă și cu o groază de riscuri. O reducere a activității se impunea însă și pentru că Vasile depășise

în mod periculos timpul de rezistență al unui curier; se îndeletnicea cu treaba asta de aproape zece luni și putea fi sigur că autoritățile iugoslave îl dibuiseră, pregătindu-i probabil o capcană în care să-și lase pielea pentru un timp cît mai îndelungat. Cu cît se gîndea mai bine, cu atît își dădea seama că venise timpul să-și încheie definitiv socotelile cu riscanta lui îndeletnicire îndreptîndu-se spre limanuri mai prielnice. În perspectiva unei asemenea schimbări, se apucase să învețe engleza fără care, își dăduse seama, era greu să te învîrtești în Vest. Aștepta doar o ocazie potrivită s-o rupă definitiv cu lumea contrabandiștilor din Triest, iar această ocazie se ivi, ca mai toate ocaziile, dintr-o întîmplare. Era în seara înălțării la cer, sărbătoare mare la catolici, mai ales cînd aceștia sînt italieni. Vasile se întorcea la Triest de la Cittanova unde se întîlnise cu unul care-i procura monede de aur. Omul n-avusese marfă să-i dea, seara era frumoasă și, de aceea, o luase pe un drum ceva mai lung ce trecea aproape în întregime pe malul mării. Trecuse cu bine linia de demarcație și vagabonda pe cheiurile Triestului, nehotărîndu-se să se închidă în casă și luptîndu-se cu pofta mistuitoare de a bea un coniac bun. Pînă la urmă, se lăsă în voia ispitei căci pe cheiuri asemenea dorințe erau lesne de îndeplinit; tavernele se înșirau lanț, ca păduchii în zdrențele unui vagabond. Prin urmare, Boianschi intră pe ușa primei spelunci din cale și imediat își dădu seama că nimerise prost: întreaga suflare dinăuntru, inclusiv barmanul, chelnerii și patronul erau adunați în cerc în mijlocul prăvăliei, asistînd la o dispută care, judecînd după exclamațiile asistenței și horcăielile combatanților, nu era în nici un caz o luptă de cocoși.

Împins de curiozitate, Vasile se strecură în primul rînd al spectatorilor; doi indivizi erau pe podea încleștați într-o luptă pe viață și pe moarte. Unul era un munte de om cu părul roșu ca focul, îmbrăcat în uniforma marinei militare americane. Celălalt, de gabarit obișnuit, era brunet și, judecînd după îmbrăcăminte, purta gradul de sergent în armata de uscat a S.U.A. Pe moment Boianschi avusese impresia că sergentul ar fi fost prietenul nostru Alexandru Luscan. Chiar după ce examinîndu-l mai atent și-a dat seama că de fapt, nu semăna cu Luscan și că nu putea fi

el, himera a continuat să-l obsedeze, iar această obsesie era cu atît mai dureroasă cu cît sergentul era pe punctul să-și dea duhul sub loviturile năprasnice ale namilei de deasupra lui. Asta îl și hotărîse să încerce să facă ceva, indiferent ce, pentru a-l salva de la pieire pe individul ce semăna cu fostul lui coleg. O clipă, i-a trecut prin cap să se arunce, la rîndul său, asupra marinarului, dar și-a luat seama, înțelegînd că acesta ar fi fost un gest inutil care l-ar fi putut costa viața. În conformitate cu preceptele morale ale locului, lupta, viața și moartea erau probleme care-i priveau exclusiv pe cei aflați în dispută. Cel care ar fi încercat să se amestece pentru a schimba deznodămîntul unei asemenea încăierări ar fi fost, cu siguranță, linșat de asistență.

Pe cînd căuta cu febrilitate un mijloc de a-l salva pe sergent, privirea lui Vasile fusese atrasă de un cuțit aflat jos, la picioarele sale. Se gîndi că acest cuțit, ajuns în mîna sergentului, l-ar fi scos în mod sigur din încurcătură și, pe loc, îl străfulgeră o idee; îl bătu pe umăr pe unul din chelnerii ce se aflau lîngă el și-i comandă cu voce tare și clară: *Cameriere! Brandi, per favore!*

Pretenția lui, cu totul nepotrivită momentului, l-a adus imediat în centrul atenției pline de indignare a asistenței care, abătîndu-și ochii de la cele ce se petreceau pe podea, îl țintui pe Vasile cu priviri încărcate de oprobiu. Una era să-ți expediezi dușmanul pe lumea cealaltă sau să asiști impasibil la o asemenea răfuială și cu totul altceva să poftești coniac atunci cînd alături se săvîrșește o omucidere. În consecință, Vasile avu ocazia să asculte în asistență cîteva înjurături proferate în diferite limbi, dar lui puțin îi păsa căci, în clipa cînd indignarea îi determinase pe spectatori să-și ridice privirile de pe podea, el expediase cuțitul cu o ușoară lovitură de picior la îndemîna sergentului. Acesta îl prinse spasmodic în pumn și îl înfipse între omoplații marinarului. Geamătul de moarte al celui înjunghiat îl scoase din nou pe Vasile din atenția spectatorilor care, nedorind să dea ochii cu poliția se pierduseră repede în sînul naturii. Boianschi se grăbise să facă la fel, luîndu-l la remorcă și pe sergentul american, prea aiurit pentru a-și da seama care-i erau interesele. Îl duse pe căi ocolite la el acasă, oblojîndu-l și doftoricin-

du-l cum se pricepuse mai bine. Individul trebuia să se prezinte a doua zi de dimineață la serviciu, iar aceasta nu era o treabă chiar atît de ușoară, avînd în vedere că arăta și se simțea ca un vierme peste care trecuse un concasor. Cu multe eforturi și mai ales cu ajutorul cîtorva înghițituri zdravene de coniac, Vasile reușise nu numai să-l remonteze, dar și să-l și convingă să doarmă, timp în care îi cîrpise cît de cît uniforma făcută ferfeniță. Așa s-a ales Vasile cu un prieten devotat în armata americană, ai cărei soldați nu prea fraternizau cu cei care trăiau pe marginea granițelor și mai ales în marginea legilor. Joe Hawkins, așa se numea sergentul, se mută în scurt timp la el, preferînd garsoniera elegantă pe care o ocupa românul cantonamentului, altfel confortabil, al unității sale. În scurtă vreme Boianschi știa totul despre el: originar din Milwaukee, sergentul își întrerupsese școala de funcționari comerciali pe care o urma în orașul natal, înrolîndu-se în corpul expediționar ce pleca în Europa să se bată cu fasciștii. Participase la operațiunile de debarcare din nordul Africii și din Sicilia, luptase la Monte Cassino. Acum, făcea parte din personalul militar american pentru administrația și distribuirea ajutoarelor U.N.R.R.A.[11], care supraveghea traficul ce trecea pe la Triest. Camarazii săi găseau că seamănă cu Humphrey Bogart și îl porecliseră *Bogey*, denumire de care era tare mîndru. Vasile nu găsea nici o asemănare între mutra lui blajină, de vînzător de bretele, și profilul tragic al marelui actor de film, dar se ferise să i-o spună. La urma urmei, fiecare cu păsărica lui! Cu marinarul roșcovan se încăierase dintr-o dispută iscată la un pahar de whisky, nici el nu mai știa despre ce fusese vorba. Își amintea vag că-i spusese marinarului „irlandez împuțit", după care începuse bătaia.

Cînd îi veni rîndul la făcut confidențe, Vasile îi spuse pe scurt că venea din România și că plecase de acolo ca să scape de mizeriile ce i se făceau acasă. *Bogey* voi să

[11] U.N.R.A. — United Nations Relief and Rehabilitation Administration = Administrația Națiunilor Unite pentru normalizare și reabilitare a fost înființată în anul 1943 pentru acordare de ajutoare materiale în țările eliberate de sub nazism. Și-a încetat activitatea în 1949.

ştie dacă noul său prieten fusese comunist şi Boianschi i-a răspuns în doi peri că nu prea avusese timp să fie, lucru care l-a mulţumit din cale-afară pe american. Întrebat ce importanţă putea avea pentru el eventualele sale credinţe politice, Hawkins i-a destăinuit că, dacă ar fi fost comunist, el ar fi fost obligat să întrerupă orice relaţie cu Boianschi şi să-l semnaleze serviciului lor de contrainformaţii. Vasile se ferise să comenteze amănuntul, iar Hawkins l-a întrebat din ce trăia acolo, la Triest. Românul răspunse scurt *smuggling* şi departe de a-l scandaliza, faptul că amicul său se ocupa de contrabandă îl făcuse de-a dreptul fericit pe sergent.

— Basil, exclamase el bătîndu-l cu putere pe spate, noi sîntem făcuţi să lucrăm împreună. Vom cîştiga bani cu grămada, *my boy*, ai să vezi!

Pentru a-i risipi îndoiala, Bogey se apucă să-i explice că depozitele U.N.R.R.A. erau o adevărată mină de aur din care se putea sustrage, fără riscuri prea multe, o groază de mărfuri între care medicamente, îndeosebi antibiotice, de o valoare foarte mare. Camarazi de-ai lui făcuseră avere dijmuind stocurile de îmbrăcăminte, alimente şi medicamente adăpostite în magazii. Nu era mai puţin adevărat că unii fuseseră prinşi, dar aceasta se datorase mai ales limbuţiei italienilor cu care lucraseră. De aceea, Joe, bine plasat pentru a se putea înfrupta din bunurile pe care le avea sub pază, ezitase pînă atunci să se lanseze într-o asemenea combinaţie. Unul ca Vasile era exact omul de care avea nevoie pentru a-l interpune între el şi localnici.

— Bine, bine, Joe, îl temperă Boianschi, dar acolo, la voi, e ţara lui Cremene? Nu există inventare, procese verbale de predare primire şi alte hîrtii de soiul acesta? Nu se fac niciodată controale?

Hawkins se uită cu milă la el apoi se apucă să-i explice ca unui profan ce era că medicamentele şi alimentele sînt, prin însăşi natura lor, materiale perisabile, care se degradează cu vremea şi trebuie aruncate, respectiv scoase din evidenţă. Pînă şi îmbrăcămintea se deteriorează uneori... Mai sînt şi transporturi care se rătăcesc sau care conţin altceva decît cele scrise în documentul însoţitor. În orice caz, acestea erau lucruri care-l priveau pe el. Vasile tre-

buia doar să dispună de oameni îndrăzneți, capabili să transforme cît mai repede în bani marfa furnizată de el.

Oameni avea Vasile, și încă ce oameni! Știa el bine cum umblau Petru și Sandro cu gura căscată după mărfurile americane transformabile direct în aur și bijuterii pe piețele clandestine, de la Cittanova pînă departe, la Timișoara. Dacă stătea să se gîndească, asociația cu Hawkins îl ridica serios în ierarhia contrabandiștilor: dintr-un simplu curier hărăzit să dispară, mai curînd sau mai tîrziu, pe porțile negre ale pușcăriei, devenea un soi de *caid* care aproviziona piața cu mărfuri procurate direct de la sursă. Cei doi au dat deci drumul afacerii și, în puține săptămîni ,s-au umplut de bani. Una din loviturile în stil mare de care Boianschi își amintea cu mîndrie a fost procurarea unei jumătăți de tonă de medicamente din cala unui vapor pe care o inundaseră apoi pentru a șterge urmele. Ceea ce a fost dat la scăzămînt ca reprezentînd medicamentele distruse au fost doar lăzile de carton în care fuseseră ambalate mărfurile. Doar cîteva din aceste lăzi au fost lăsate intacte pentru a fi prezentate comisei de rebutare.

Pe scurt, lucrurile mergeau de minune în cea mai bună dintre lumi și ar fi continuat să meargă multă vreme la fel dacă, prin octombrie 1947, Hawkins n-ar fi fost mutat cu serviciul în Germania, la München. Aducîndu-i vestea, americanul îl întrebă pe Vasile ce avea de gînd să facă, iar acesta îi răspunse fără să ezite că-l va urma, dacă americanul n-avea nimic împotrivă. Era adevărat că-i părea rău să părăsească Triestul cu care se obișnuise și unde își făcuse tot felul de amici. Dacă rudimentele de nemțească moștenite de la *Fräulein* Ciornei nu i se păreau prea solide, în schimb, de cînd locuia cu *Bogey*, făcuse unele progrese la engleză. În ceea ce priveau afacerile, baza unor acțiuni aducătoare de venituri exista și la München tot așa de bine ca și la Triest, ba chiar mai bine; Hawkins continua să aparțină corpului de pază a depozitelor unor organizații de genul UNRRA și CARE[12], internaționale cu numele, dar de fapt controlate și finan-

[12] C.A.R.E. — Cooperative for American Remittores to Europa = Cooperativa pentru livrări americane în Europa, înființată în 1945. Și-a încetat activitatea în 1960.

țate de americani. Vasile nu știa încă ce combinații ar fi putut construi la München pentru scurgerea acestor mărfuri spre bursa neagră, dar se baza pe faptul că, din cîte auzise, existau acolo, alături de emigranți din mai toate țările Europei răsăritene, și români cu care spera să găsească repede un limbaj comun. Numai că, atunci cînd îi pomeni lui Joe despre aceste proiecte, prietenul său îi trase un perdaf numărul unu, spunîndu-i:

— Dacă vrei să-ți pui lațul de gît, fă-o singur, Basil. Între emigrații ăștia ai voștri sînt o mulțime de lepădături fasciste, deveniți fie agenți ai nemților, fie ai C.I.C.[13]-ului nostru, ceea ce e, de fapt, tot aia. Dacă ne încurcăm cu ei vom ajunge repede și sigur în boxa unui tribunal militar american. Trebuie să lucrăm cu nemți serioși, posesori ai unor referințe bune. Aici să te văd ce poți!

Ce era să facă unul ca Vasile al cărui univers se limita la cîteva persoane din Triest? Se consultă cu Petru și Sandro, prietenii lui din zilele de început, iar aceștia au mers, la rîndul lor, pe căi știute doar de ei, pînă la Herr Ernst Schultze. Ăsta da, om serios! Fost ofițer, solid și gras ca un simbol al prosperității, Schultze se purta ras în cap, probabil pentru a-și estompa chelia. Pe obraz, arbora cu mîndrie cîteva cicatrice, mărturie a unor dueluri din anii studenției. Mai pe nemțește, mai pe englezește, mai prin semne, Vasile se înțelesese și aranjase cu el o întîlnire în prima zi a lunii noiembrie, pe peronul gării principale din München. Odată ce rezolvă această problemă, Boianschi își lichidă gospodăria de burlac din Triest și, la 14 octombrie 1947, ajunse la München înarmat cu un pașaport „Dr. Nansen" procurat prin Sandro. De fapt, acest document care îl costase vreo trei sute de dolari schimbați în lire italiene, nu i-a servit la mare lucru în timpul drumului căci, ajutat de niște americani, prieteni cu *Bogey*, se strecurase într-un camion militar cu care trecuse granițele fără nici o dificultate. La München însă, și-a folosit documentul de identitate pentru a intra în legalitate ca Basil Boiansky, comis-voiajor, fără cetățenie, de naționalitate poloneză. Schultze îl sfătuise să

[13] C.I.C. Counter Intelligence Corps = Corpul de contrainformații, denumire acoperită a spionajului militar american din Europa în anii 1945—49.

opteze pentru naționalitatea unei țări ce fusese membră a coaliției aliate, antihitleriste; făcea, spunea el, o impresie mai bună în fața autorităților de ocupație.

Șederea lui Boianschi la München avea toate șansele să dureze mult timp, sub cele mai bune auspicii, dacă omul ar fi fost suficient de cuminte să-i asculte pe cei mai înțelepți decît el. Atît Hawkins cît și Schultze îi cereau stăruitor, ori de cîte ori avea ocazia, să evite relațiile cu compatrioții săi, românii, între care se găseau, ca și în celelalte grupuri de emigrați, tot felul de indivizi dubioși. Considerînd că aceste sfaturi priveau exclusiv relațiile de afaceri, Boianschi își petrecea cam tot timpul liber chiar la restaurantul românesc „Die Karpathen“ de pe Maria Theresia Strasse. Această nesăbuință îi era facilitată de faptul că Hawkins, al cărui serviciu se găsea destul de departe, în afara orașului, dădea rar pe-acasă și n-avea cum să bage de seamă absențele lui repetate. Pe de altă parte, un anumit rol îl jucase și faptul că Vasile nu reușise să-și creeze un anturaj printre nemți care, oricum, nu erau italieni. Cel puțin la „Die Karpathen“, patronul, nea Gică Zamfirescu, fost cîrciumar la București în gura Oborului, își răsfăța clienții cu ciorbe, sarmale, mititei și alte bunătăți „ca la mama acasă“. E adevărat că țuica, vinul sau drojdia nu aduceau nici pe departe cu băuturile din beciul lui Tudorică Olteanu de pe strada Bucovinei, dar lucrurile se petreceau într-o țară străină, fusese război și era de mirare că Zamfirescu reușea să se descurce pe timpurile acelea de lipsă. Seara, după ora zece, cînd clienții nemți se trăgeau pe la casele lor iar la mese rămîneau numai românii, apărea în local un moș cu plete cărunte și cu o vioară vrăjită care le înmuia sufletul cu doine, cîntece de pahar și altele de la ei de-acasă. Poftit de unul sau altul dintre clienți la un pahar de vin, bătrînul se așeza cuviincios la masă, sorbea cu nesaț băutura, își ștergea cu dosul palmei mustățile albe și apoi îl întreba pe cel care-l omenise ce cîntec i-ar place să audă, executînd în semn de mulțumire melodia indicată. Într-o seară îl poftise și Vasile la masa lui și, după ce l-a cinstit după cuviință l-a rugat să-i cînte, dacă știe, geamparalele și pandelașul.

— Sînteți dobrogean! ghici imediat lăutarul, apoi cîntă fără greș cele două melodii.

Către închidere, Vasile l-a invitat din nou la masă și s-au dat în vorbă. Moșul i-a spus că-l cheamă Georg Ularitza, de fapt Gheorghe Olăriță, că e de prin Bucovina și că rămăsese pe aceste meleaguri de tînăr, de pe timpul lui Franz Iosef. Ularitza îl întrebase, la rîndul său, cum îl cheamă și s-a bucurat auzindu-i numele; bănuise că era și el bucovinean de origine, de pe lîngă codrii Boianului. Vasile îi răspunsese că era posibil dar, neîndoios, tatăl său se născuse în Dobrogea. La urmă, Ularitza i-a mai cîntat cîteva de inimă albastră, iar Vasile l-a dăruit cu zece dolari. Era o sumă mare și, poate de la patron, poate chiar de la lăutar, faptul n-a întîrziat să se afle, stîrnind tot felul de comentarii printre obișnuiții restaurantului. În ceea ce-l privea, Vasile n-avea habar de toate astea și continua să semneze în fiecare seară condica la cîrciuma lui nea Gică. Într-o zi, la masa lui, s-a așezat fără să-i ceară voie un individ doar cu vreo cîțiva ani mai bătrîn decît el, cu o mutră uscată și cu niște ochi tulburi, cenușii, care te făceau să crezi că posesorul lor a scăpat de curînd dintr-un azil de boli mintale sau că ar trebui dus urgent acolo. Boianschi îl văzuse adesea la „Die Karpathen" și băgase de seamă că lumea îl cam ocolea, cu excepția cîtorva asemenea lui. Se gîndi că, așezîndu-se la masa lui, individul căuta gîlceavă cu lumînarea și era gata-gata să-i dea prilejul; pe urmă, din respect pentru patron și pentru ceilalți clienți, se abținuse. Atitudinea lui pașnică l-a încurajat, se vede, pe intrus care i se adresă suficient de tare ca să se audă în tot localul:

— Bună seara, camarade! Sînt Aurel Gurău, comandantul garnizoanei legionare din Germania de sud. Nu mă cunoști?

Vasile își ridică nasul din farfuria cu mititei și îi răspunse cît putu de calm, dar la fel de tare:

— Nu te cunosc și nu ți-s camarad, măi, Aurel Gurău. Am sosit de puțină vreme aici în sudul Germaniei, unde spui că ești un fel de bașbuzuc și n-am avut timp să-i cunosc chiar pe toți neterminații. Pe acolo, pe unde am fost înainte, oamenii care se respectă și își respectă seme-

nii cer permisiunea înainte să se așeze la o masă ocupată de altcineva. Și asta numai atunci cînd în local nu mai există nici o masă neocupată.

— I-auzi, ripostă Gurău pe un ton care se voia ironic. N-ai vrea să ne spui și nouă, întrebă el lăsîndu-se alene pe spătarul scaunului, nouă ăstora de aici, de unde ai apărut în München și cu ce treburi. După nume, chică, ochi și mutră aduci tare bine a slav. Aș putea să pun prinsoare că ai fost trimis aici ca să-i spionezi pe românii adevărați.

— Dacă prin români adevărați îi înțelegi pe legionari, atunci, să știi, Gurău că n-am fost și n-am să fiu niciodată asemenea „român adevărat". În ce privește numele meu, sînt destul de avizat ca să știu că există și printre voi, ăștia „adevărații" destui al căror nume sună aidoma numelui meu. Bunăoară, Vasile Iașinschi, fost, dacă-mi aduc bine aminte, ministru în guvernul de tristă amintire pe care l-ați înjghebat într-o vreme. Lasă că și decedatul vostru șef se numea Codreanu pe cît îmi spune mie Popescu...

— Să nu întinezi numele sfînt al căpitanului, liftă spurcată, că te...

— Că mă, ce?

— Ai să vezi tu! încheie Gurău amenințător, ridicîndu-se cu parapon de la masă și ieșind din local împreună cu doi haidamaci ce-i ședeau mereu în preajmă.

Rămas stăpîn pe teren, Vasile comandă încă o sticlă de vin de Mosela și-l rugă pe Ularitza să-i cînte din nou geamparalele, lipindu-i la urmă, de arcuș, încă zece dolari. Pe cînd făcea plata însă, Gică Zamfirescu îi spuse îngrijorat.

— Nu e bine, domnule Boianschi, credeți-mă pe mine. Vă rog să nu vă mai luați în colț cu descreierații ăștia, mai ales aici în local. Faceți ca mine! Dați o sută sau două de mărci lunar pentru ajutorul lor legionar și vă vor lăsa în pace. De ce să vă expuneți unor atacuri, noaptea, la colțul străzii? Ăștia au multe pe conștiință și nu se vor împiedica de dumneata.

— Îți mulțumesc pentru sfatul cuminte, nea Gică, dar mă tem că nu-l voi urma. Cîștig binișor, recunosc, dar de ce să mă las dijmuit de o bandă de derbedei care, așa

cum spui, n-au caracter nici de doi bani? Şi apoi, dacă vor să se agaţe de mine, noaptea, la colţ de stradă, n-au decît să încerce! Americanii cu care lucrez în probleme de aprovizionare, îi vor găsi repede şi bine. Chiar mîine le voi semnala ciocnirea cu acest Gurău. Ca să se ştie!

Vasile era în situaţia unui jucător de poker care încearcă o cacialma, dar o făcea fiind sigur că legionarii nu vor îndrăzni să-i controleze spusele. Chiar să fi vrut s-o facă, n-ar fi ştiut unde, căci fiecare unitate avea propriul ei serviciu de contrainformaţii. Urmărindu-l şi încercînd să afle cîte ceva la el acasă, legionarii ar fi descoperit că locuia cu Hawkins, iar aceasta n-ar fi contravenit deloc afirmaţiilor lui, privind legăturile cu americanii. Dimpotrivă.

La început, se părea că socotise bine căci, după vreo două săptămîni de la incident, Aurel Gurău îl acostă din nou, tot la „Die Karpathen", întinzîndu-i mîna cu un gest de împăcare:

— Domnule Boianschi, data trecută se pare că ne-am cam înfierbîntat, şi eu şi dumneata. În ce ne priveşte, nu sîntem obişnuiţi ca cineva, indiferent cine, să vorbească aşa cum ai vorbit dumneata despre noi şi mai ales despre căpitanul nostru. În sfîrşit ...

— La cele spuse de dumneata, domnule Gurău, răspunse Vasile, ignorîndu-i mîna întinsă, ţin să precizez că n-am jignit pe nimeni. Am exprimat doar un adevăr pentru a pune la punct afirmaţiile dumitale despre pretinsa mea origine neromânească. Acum, că lucrurile sînt clare, ai putea să-mi spui ce vreţi totuşi de la mine?

— Nimic deosebit, domnule Boianschi. Gîndeam doar că un om cu stare, ca dumneata, care îşi poate permite să-l răsplătească regeşte pe lăutarul care i-a cîntat la ureche, nu va găsi prea mare sacrificiul de a dona lunar o sumă modestă menită să contribuie la lupta împotriva comunismului ce ne ţine departe de vetre, pe noi şi pe dumneavoastră, precum şi la susţinerea moralului celor din închisori. Ajutorul legionar. . .

— Nu mă interesează ajutorul vostru legionar, domnule Gurău, i-o reteză scurt Boianschi. De unde să ştiu eu unde se duce acest „ajutor"? Poate vă serveşte vouă, dumitale şi gealaţilor care te însoţesc, să beţi seară de

seară la „Die Karpathen“ și prin alte cîrciumi. La alții! încheie el ritos, înlăturîndu-l din cale pe Gurău ca pe o draperie instalată la loc nepotrivit.

Două zile mai tîrziu, poșta îi lăsă în cutia de la ușă un plic a cărui adresă ca și hîrtia din interior erau bătute îngrijit la mașină. Misiva era în versuri și suna după cum urmează:

DON BASILIO,

Te dăduși cu-americanii
De nu poți să-ți numeri banii.
N-ai nimic sfînt în ființă
Nici tu țară, nici credință!
Crezi că dacă n-ai rușine.
Dacă latri mult și bine,
N-avem noi, legionarii
Un cartuș și pentru tine?

Antrenat pînă peste cap în niște operații la scară mare puse la cale cu Schultze, Boianschi uitase de Gurău și de banda lui cînd, după alte două săptămîni, primi, tot prin poștă, o nouă misivă. De data aceasta plicul conținea proză nemțească și suna, în traducere, cam așa:

„Atențiune! Bolșevicul periculos, Basil Boianschi, a sosit la München pentru a spiona lumea liberă. Nu-l lăsați să-și îndeplinească misiunea!“

Ceea ce-i fusese trimis era doar copia. Sus, în stînga textului, bătută la mașină, dar pe românește era făcută o mențiune care îl prevenea că „originalul a fost trimis autorităților“.

Povestea începuse să-l agaseze și, pentru a nu-l speria pe Hawkins, se decise să se sfătuiască cu Schultze. Acesta citi misiva, o întoarse pe față și pe dos, își frecă gînditor căpățîna rasă și spuse ca pentru el:

— Deci, asta era!

— Adică ce, Herr Schultze? insistă Boianschi.

— N-am vrut să-ți spun pînă acum, dar cu cîteva zile în urmă am fost invitat la o discuție de un fost camarad

de regiment; acum lucrează într-o organizaţie de informaţii plătită de americani şi condusă de Gehlen, un fost general din *Wehrmacht* specialist în problemele Europei de est. Din una într-alta, prietenul ăsta al meu a început să mă descoase despre dumneata: cînd şi prin cine te-am cunoscut, ce ştiu despre trecutul dumitale, cum ai ajuns în Germania, ce fel de afaceri învîrtim noi împreună şi multe altele aşişderea. Bineînţeles, nu i-am ascuns nimic, căci cele ce le ştiu despre dumneata nu te dezavantajează. Omul mi-a mulţumit şi a plecat în treaba lui, iar eu m-am tot întrebat de atunci cum de le-ai intrat în vizor. Acum înţeleg: te-ai certat cu legionarii. Să fi ştiut dinainte, găseam eu o cale să-l aranjez pe Gurău ăsta, care este, înţeleg, un adevărat măgar. Totuşi, cred c-ar fi mai bine să te împaci cu el. Ăştia sînt capabili de multe, iar aici, în Germania, găsesc mai totdeauna credit la autorităţi. Nu uita că au luptat alături de trupele noastre pînă în ultima zi.

— Ba, să-i ia dracu'! ripostă Vasile furios. La urma urmei, nu eu m-am certat cu ei, şi, dacă li s-a făcut de gîlceavă, o vor avea.

Drept urmare, Boianschi îşi procurase un „Mauser", calibrul 7,65, pe care-l purta mereu în buzunar; această măsură s-a dovedit inspirată căci, într-o seară pe cînd străbătea parcul din faţa lui *Technische Hochschule*, pustiu la ora aceea, două umbre se repeziră asupra lui dintr-un tufiş. Indivizii erau înarmaţi cu nişte măciuci pe care le scoseseră din mînecă asemenea unor scamatori. Vasile nu-i lăsă să se apropie prea mult, ci îşi scoase fulgerător pistolul, introduse un cartuş pe ţeavă şi trase un foc în aer. Neaşteptîndu-se la una ca asta, agresorii aruncară bîtele şi fugiră mîncînd nori. Un poliţist, trezit se vede de detunătură, alergă la faţa locului, dar Vasile apucase să arunce pistolul departe de el, într-un tufiş nu înainte de a-l fi şters îngrijit cu batista. A doua zi îl găsi tot acolo unde îl aruncase.

Abia către sfîrşitul anului Boianschi avu din nou semne de la Gurău. Era a treia zi de Crăciun, cînd Schultze îl chemă la telefonul pe care şi-l instalase, nu demult, la domiciliu. Insista să-l vadă cît mai repede, imediat dacă era posibil. Glasul său, de obicei dominator şi arogant

avea în el un tremur de teamă, iar amănuntul l-a determinat pe Boianschi să-i dea cît mai repede papucii femeii cu care-și amăgea singurătatea. Plecă în grabă spre cîrciuma din Schwabing unde-l aștepta partenerul lui de afaceri.

Neamțul era de nerecunoscut. Din morga lui teutonică nu rămăsese nici urmă, iar fața lui, de obicei rumenă și prosperă, căpătase o tentă cenușie, de șoarece spălat cu petrol.

— Vai de mine, dar ce-ați pățit, Herr Schultze? exclamă Vasile sincer mirat de mutra lui jalnică. Nu cumva sînteți bolnav?

— Nu, Basil, nu sînt bolnav, răspunse el cu o grimasă obosită ce se voia zîmbet. Sau, cel puțin, nu încă. Atîta doar că am avut acum o oră o discuție cu șefii mei de la ODESSA.

— Odesa? Care Odesa? Portul?

— Nu, măi copile! Aici, în Germania, O.D.E.S.S.A., cu doi de S, reprezintă inițialele lui „ORGANISATION DER BHEMALIGER SS ANGEHÖRIGEN". Este o grupare clandestină care are drept scop salvarea de la judecată a membrilor SS urmăriți pentru crime de război. Cei mai compromiși sînt scoși clandestin peste graniță și ajutați să se instaleze în Spania sau în America de Sud. Întrucît am fost și eu în SS, lucru pe care nu am găsit cu cale să vi-l spun, nici ție nici lui Hawkins, sînt și eu membru al ODESSA. În organizație domnesc vechile noastre reguli și îndeplinim fără preget ordinele. Căci, cine nu îndeplinește ordinele... lăsă Schultze fraza neterminată și făcu un semn elocvent cu mîna în dreptul beregății.

— Am priceput, cine nu îndeplinește ordinele, poate să-și ia adio de la viață. Nu cumva ai primit și dumneata ceva ordine? îl întrebă Boianschi începînd să înțeleagă încotro bătea.

— Asta e, că am primit! Legionarii ăștia ai voștri au legături vechi cu SS-ul. Chestie de pe vremea lui Himmler... Sînt unii de la noi care se gîndesc la înființarea unei organizații internaționale neonaziste. În fine, politică înaltă. Deocamdată, se pare că legionarii m-au reclamat șefilor de la ODESSA ca pe unul care face afaceri cu tine, suspectat de ei ca agent comunist.

— Şi?

— Mi s-a pus în vedere ca, începînd de astăzi să întrerup complet şi definitiv orice relaţie cu persoana ta.

— Mda, făcu gînditor Vasile, e şi asta o chestie. Şi dumneata ce ai de gînd?

Neamţul ridică din umeri neputincios:

— Eu nu mai pot avea nimic de gînd. Execut şi gata.

— Poate că ai putea continua direct cu Hawkins, fără mine. S-ar găsi, eventual un alt intermediar. Am putea...

— Nu putem nimic, Basil, zîmbi trist Schultze. Ordinele sînt categorice şi-l includ şi pe Joe.

Era o lovitură grea, căci Schultze era singurul lor partener din München. Dar, întrucît se părea că omul n-are nici o vină, Vasile îi răspunse cu toată voioşia de care se mai simţea în stare:

— Ce să-i facem, Herr Schultze? Dacă zici că nu se poate, nu se poate. Se vede că dumitale ţi-s mai dragi ochii celor de la ODESSA asta a voastră, decît banii pe care-i cîştigi de pe urma noastră.

— Nu vorbi cu păcat, Basil! Am cîştigat bani frumoşi şi-mi vine tare greu să renunţ la ei. Cu voi, vreau să fiu corect pînă la capăt. Uite, m-am rugat de şefi să-mi aprobe această ultimă întrevedere cu tine pentru a face socotelile. Îţi voi plăti nu numai marfa deja preluată, dar şi cantităţile comandate pînă la sfîrşitul acestui an. Mai mult nu pot. Am familie...

— Cu bine, Herr Schultze! îi ură Boianschi băgînd în buzunar plicul ce i-l întinsese neamţul peste masă în timp ce vorbea.

— Mult noroc, Basil!...

Vasile i-a dat imediat de veste lui Hawkins care făcu pe dracul în patru pentru a veni a doua zi acasă. Cei doi se aşezară imediat la sfat:

— Dă-l dracului de nazist, Basil, conchise americanul după ce ascultă povestea a cărei gravitate — se vedea — n-o sesizase. Între atîţia nemţi care se ocupă de contrabandă, vom găsi noi pe careva capabil să-l înlocuiască pe Schultze ăsta. Lac să fie...

— Nu-i char aşa, Joe. Să zicem că vom găsi un alt neamţ, dar, urmărindu-mă pe mine, legionarii nu vor în-

tîrzia să-l afle și atunci, cu sprijinul naziștilor de aici, îl vor demonta și pe ăsta în doi timpi și trei mișcări. Și pe urmă?

— Dar dacă i-aș băga eu puțintel în răcori pe legionarii ăștia ai tăi? Am un prieten bun la *Military Police* pe care l-aș putea ruga să simuleze o investigație asupra lui Gurău. Mă rog, cu anchete făcute printre clienții cîrciumii ăleia, „Die Karpathen" sau cum îi mai spune și cu tot tacîmul. Asta i-ar putea, eventual, domoli.

— Ba, să nu te împingă păcatul la o treabă ca asta. Mai mult ca sigur că printre puii ăștia de lele se găsesc destui care au legături cu serviciile voastre. Pînă acum n-au îndrăznit să se agațe de tine, dar dacă-i vei zgîndări, o vor face precis.

— Atunci? întrebă *Bogey* cu un aer obosit și nervos, atunci ce facem?

— Eu m-aș gîndi s-o șterg din Germania. Cu cît mai repede cu atît mai bine. Nu prea-mi dau încă bine seama unde m-aș putea cuibări. Cu niște acte ca astea, n-aș avea curaj să mă duc nici acasă la mama. De fapt, dumneaei nu m-ar mai primi cu nici un fel de acte. Tu ai putea foarte bine să rămîi. Am aranja ca prietenii mei din Triest să-ți recomande pe altcineva în locul lui Schultze și, odată cu dispariția mea, atît legionarii cît și naziștii de la ODESSA te-ar lăsa în pace.

— Cu mine nu-ți bate capul! Chiar ieri ne-a vizitat unul de la comandamentul diviziei să ne întrebe care am fi amatori să facem un stagiu în Grecia. Drept să-ți spun, mă atrage al dracului Mediterana. Alți oameni, alt soare, alt vin, alte femei. Nici nu suportă comparația cu băutorii de bere și cu blondele lor. Poate vii și tu cu mine? întrebă el plin de speranță.

Se vedea că băiatul se atașase serios de Boianschi și constatarea aceasta îl mișcă pe român, care îi răspunse cu părere de rău:

— Nu, *Bogey*, îți mulțumesc pentru propunere, dar n-o pot accepta. Cu mutra mea blondă, aș arăta printre greci ca o capră verde. Ai uitat, poate, că ăia umblă după comuniști mai dihai decît nemții?

— Și, atunci?

— Nu știu. Să mă mai gîndesc, să mai văd...

Apoi au trecut zile şi pe urmă săptămîni. Se apropia primejdios de repede plecarea lui Hawkins în Grecia, dar căile viitorului lui Boianschi rămîneau întunecate și presărate cu semne de întrebare. Trăia din cîştigurile rămase de la vechile afaceri, dar banii începeau să se împuţineze. De Schultze nu mai auzise şi nici Gurău nu-şi mai făcuse simţită prezenţa. Presat de timp, Vasile se gîndea să facă „figura a opta" adică să treacă clandestin frontiera spre altă ţară europeană. Îl atrăgea mai ales Danemarca unde mai toţi locuitorii erau blonzi, asemenea lui, şi unde legionarii nu prinseseră cheag. În Danemarca ar fi găsit de lucru ca mecanic, căci susţinea el, era hotărît să redevină un om cinstit. Îl reținuseră greutățile legalizării și mai ales dificultăţile legate de însuşirea limbii daneze. Acum, ajuns la închisoare, îi părea rău...

Soluția, ideală la prima vedere, i-a sugerat-o pînă la urmă tot bunul lui prieten Hawkins. *Bogey* făcuse nu demult cunoștință cu un funcţionar al Înaltului comisariat american din Germania, iar acesta, tatonat cu prudenţă la început, se declarase dispus ca, în schimbul sumei de zece mii de dolari, să-l treacă pe Boianschi pe o listă de imigrare în Statele Unite şi să-i obţină viza de intrare în această ţară a făgăduinţei. Banii urmau să fie plătiţi la urmă, odată cu înmînarea documentului de călătorie. Și, cum pe timpul acela nu exista o cotă de imigrare rezervată românilor, urma ca Boianschi să ajungă în America dîndu-se drept polonez. Exista, desigur, în cazul cînd ar fi fost depistat, riscul să fie condamnat la închisoare şi apoi expulzat. Departe de a fi ipotetic, riscul era real, ţinînd cont că Vasile nu ştia nici un dram de poloneză. Funcţionarul american, cu care nu întîrzie să intre, la rîndul său, în legătură, îl asigură că, în cazul așa-ziselor „persoane deplasate" între care se număra şi el, verificarea naţionalităţii e ca şi inexistentă, rezumîndu-se la luarea drept bună a declaraţiei solicitantului. Autorităţile de imigrare insistă mai mult asupra activităţii şi credinţelor politice ale celor ce bat la porţile S.U.A.; comuniştii n-au nici o şansă să fie primiţi, iar foştilor nazişti li se pun de ochii lumii anumite piedici în obţinerea vizei de intrare. Vasile putea să scrie însă fără teamă în chestionar faptul că

se născuse la Constanța fără a preciza însă în ce țară. La New York, principala poartă de intrare în America a imigranților, nu se vor găsi prea mulți care să știe exact unde se află acest oraș. Ulterior, în cazul cînd Vasile ar fi fost cercetat, important era să se constate că declarația dată de el la intrarea în America nu conținea, de fapt, inexactități.

Pentru Boianschi, zece mii de dolari erau mult, chiar foarte mult dar, aiurit de reclama făcută de individ faimoasei sale lumi noi și șanselor pe care le oferea această lume, se hotărî să plătească, nu fără a-l întreba pe Hawkins, care pleca peste cîteva zile, dacă nu credea că sînt bani aruncați în gîrlă. Hawkins îi răspunse că investiția era, după părerea lui, bună și se oferi să-l ajute cu trei mii de dolari din economiile lui. La încercarea pe care o schițase de a refuza acest ajutor, *Bogey* îl îmbrățișă frățește și-i spuse:

— Să nu mai vorbim despre asta, Basil! Fără tine m-ar fi mîncat de mult peștii din rada Triestului. Cu banii pe care ți-i ofer din toată inima vei putea să-ți plătești un loc decent pe vaporul care te va duce la New York și să reziști pînă-ți vei face un rost în America. Nu e chiar așa de simplu, cum avea aerul să te convingă șmecherul de la Comisariat. Oricum, merită sacrificiul căci, odată scăpat de greutățile începutului, îți vei găsi un rost, iar în cinci ani vei obține cetățenia. Este adevărat că va fi o cetățenie mai de mîna a doua care nu-ți va da toate drepturile înscrise în Constituție, dar nu-l mai văd pe Gurău și nici pe amicii lui de la ODESSA căutîndu-ți pricină. Așa că, eu zic să plătești.

Vasile plăti și rămase în așteptarea actului de imigrare, primul său document autentic de identitate folosit în străinătate după fuga din țară. Zilele se tîrau încet mai ales datorită inactivității pe care și-o impusese. Hawkins plecase în primele zile ale lunii martie și, rămas singur, Boianschi nu voia să facă nimic de natură să-l scoată în calea lui Gurău. De aceea își întrerupse cu totul vizitele la „Die Karpathen“ și își schimbase domiciliul, închiriind o cameră modestă într-un imobil mare de pe lîngă *Viktualien Markt.* Își trecea timpul citind cărți și ziare americane pentru a-și forma o imagine cît de cît veridică a

lumii în care urma să trăiască şi, mai ales, pentru a învăţa cu cît mai mult temei limba vorbită peste ocean. În iunie 1948, funcţionarul Înaltului comisariat, al cărui nume nu l-a aflat niciodată, îi înmînase documentul de călătorie pentru care Vasile plătise prompt, conform înţelegerii, suma de zece mii de dolari. Trei zile mai tîrziu, după ce îşi deschise cu cei 15.000 de dolari pe care-i mai avea un cont la *Chase Manhattan Bank* şi după ce-şi lichidă gospodăria modestă din *Viktualien Markt*, luă trenul spre Hamburg, iar la 5 iulie 1948 se îmbarcă, cu destinaţia New York, pe pachebotul italian „Leonardo da Vinci".

La 26 iulie 1948, Boianschi văzuse de pe punte silueta uriaşă a Statuii Libertăţii. Cu o zi înainte se împliniseră, zi cu zi, un an şi nouă luni de cînd fugise din ţară, ascuns în cala lui „Chesapeake Espress"...

— Bag de seamă că au rămas de depănat doar vreo trei ani şi zece luni din zilele petrecute de tine pe alte meleaguri, dar n-ai ajuns să-mi spui încă unde şi cum ai fost recrutat de serviciul de spionaj care te-a trimis încoace, îl întrerupsei eu, jumătate în glumă, jumătate serios.

— Va veni şi vremea aceea, cetăţene anchetator, mă asigură el cu toată seriozitatea.

— Oricum, pentru astăzi ajunge, spusei eu. Văd că pe acolo, pe unde ai umblat, ţi-ai cultivat nişte talente de povestitor clasa întîia. Dacă te-ar fi auzit profesorul nostru de româneşte, mai că ţi-ar fi dat un nouă la compunerea liberă.

— De ce nu zece? întrebă el atins.

— Evident, din motive de gramatică. Lăsînd gluma la o parte, declaraţiile tale de astăzi nu fac decît să confirme cele ce ţi le spuneam eu ieri: nu mizeria te-a gonit de acasă, ci apucăturile rele...

— Bine, să zicem că e aşa, oftă el. Sînt gata s-o recunosc şi pe asta.

— Nu fii provocator, Boianschi. În fond, nimeni nu ţi-a cerut să declari ce n-ai făcut.

— În regulă! Îmi cer cuvenitele scuze răspunse el cu grabă, temîndu-se parcă să nu strice relaţiile dintre noi, normalizate cu atîta greutate.

6.

Trecuse o săptămînă de cînd capturasem grupul „Arnold". Acesta era, ne spuseseră Boianschi și Chirvăsuță, numele de cod al echipei debarcate în pădurea Comorova. Individual, în evidențele Centrului N.A.T.O., Boianschi era „William", Chirvăsuță primise pseudonimul „Cyrus" iar Caramitru devenise „Robert".

În ultimele zile, ancheta arestaților făcuse progrese evidente: Boianschi vorbea fără reținere, ca unul ce știa că viitorul său depindea direct de felul cum își va respecta promisiunea de loialitate, iar Chirvăsuță o apucase și el pe calea sincerității, convins că numai așa va putea să beneficieze de oarecari circumstanțe atenuante în fața tribunalului. Redus încă de la plecarea în misiune la rolul de subaltern al lui Boianschi, Chirvăsuță nu avusese, în fond, prea multe de declarat. Știa că ceilalți doi, împreună cu alții, în majoritate legionari, urmaseră cursurile unei școli de spionaj în localitatea Lindau din Alpii bavarezi și că Boianschi fusese adus acolo anume din S.U.A., bucurîndu-se de încrederea americanilor care-l pregătiseră separat înaintea plecării în misiune. În ceea ce-l privea pe Caramitru, acesta își primise însărcinările mai ales de la Comandamentul legionar din Madrid printr-un anume George Mușatescu venit anume din Spania la Überlingen, unde se găsea grupul „Arnold". Fuseseră transportați cu trenul la Neapole și îmbarcați pe submarinul care-i adusese în țară. Cei de la Centru se hotărîseră să folosească submarinul, întrucît la vizita medicală Caramitru fusese găsit inapt să sară cu parașuta; pe de altă parte, trimiterea lui în Dobrogea unde avea legături și o oarecare autoritate printre legionari era socotită ca esențială.

Adus de la Beirut cu numai trei săptămîni înainte de plecarea în misiune, Chirvăsuță fusese instruit cu regulile muncii clandestine chiar de către Boianschi. Apoi fusese examinat de către un american numit Davidson, care-i dăduse misiunea de a se angaja pe unul din șantierele canalului Dunăre—Marea Neagră, încercînd să afle cît mai multe date despre această construcție importantă și în-

deosebi despre viitoarea ei utilitate strategică. Pe americani îi interesa mai ales informația referitoare la instalațiile portuare ce urmau să fie construite la capul Midia unde, credeau ei, avea să fie amenajat și un port militar. Chirvăsuță ar fi trebuit să predea toate datele culese lui Boianschi care le-ar fi trimis Centrului pe căi cunoscute de el și ar fi primit de acolo noi instrucțiuni pentru subalternul său.

După ce declarase astfel tot ce știa despre grupul „Arnold", Chirvăsuță fusese pus de căpitanul Dracopol să relateze împrejurările în care rămăsese la Beirut, cum devenise agent al organizației de spionaj de acolo și mai ales toate amănuntele pe care le cunoștea despre acțiunile provocatoare întreprinse de spioni împotriva marinarilor români ce făceau escală în marele port levantin. Tot ce spusese Chirvăsuță fusese consemnat în procese-verbale de interogatoriu conforme cu exigențele Codului de procedură penală. „Treabă de anchetator", comenta satisfăcut căpitanul Dracopol.

Folosind cu pricepere datele obținute de la Chirvăsuță, maiorul Burghelea reușise și el să-și înfiripeze dialogul cu Petre Caramitru care începuse prin a recunoaște, după multe ezitări, că în iunie 1950 fusese înlocuit de la comanda „garnizoanei legionare din Italia de nord" compusă din cinci-șase inși, pentru a fi trimis la școala de spionaj din Lindau. Cu toate că majoritatea cursanților fuseseră legionari, desigur binecunoscuți lui Caramitru, el refuzase să le dezvăluie numele reale pe motivul că toată lumea din școală folosea, ca și el, diferite pseudonime. În această problemă ne-ar fi fost de mare ajutor Boianschi, care fusese și el la Lindau dar, intrigat de relațiile sale speciale cu americanii, nea Ion insistase ca fostul meu coleg să fie lăsat să-și spună povestea fără a sări peste etape. Între timp, șeful își propusese să discute cu Caramitru despre misiunea primită de acesta din partea comandamentului legionar și cum știa de la Boianschi că aceasta implica luarea legăturii cu banda ce fusese ascunsă în pădurea de la Babadag, avea de gînd să procedeze la ceea ce jucătorii de șah numesc un gambit. Mai exact, se gîndea să-l confrunte pe Caramitru cu una din căpeteniile bandei, pentru a-i da astfel ocazia să afle că cei din pădurea Ba-

badag fuseseră arestaţi încă din toamnă. Maiorul Burghelea spera, nu fără temei, că şocul psihologic pe care-l va încerca Petre Caramitru va fi suficient de important pentru a-l determina să vorbească în continuare, fără reţineri.

Aşa stăteau lucrurile în seara cînd, sosit pe neaşteptate de la Bucureşti, maiorul Hornaru ne invită în biroul şefului pentru a examina situaţia. Maiorul Burghelea îl puse la curent cu stadiul anchetei, iar oaspetele nostru îl ascultă atent, notîndu-şi amănuntele mai importante pe o bucată de hîrtie. Remarcasem de rîndul trecut că Hornaru nu folosea o agendă şi, la întrebarea ce i-o pusesem într-un moment potrivit, mă lămurise astfel:

— Agendele astea sînt o adevărată belea. N-am niciodată siguranţa că le primesc la timp. Folosind un simplu petic de hîrtie, îl ard la plecare şi redevin un om liber. Atunci cînd voi avea nevoie de datele problemei la mine, la Bucureşti, te voi pune pe dumneata să-mi trimiţi un raport.

Îmi stătuse pe limbă să-i spun că opinia sa nu mi se părea deloc conformă cu ordinele dar m-am abţinut. Dealtfel, Hornaru nu se arăta deloc dispus să flecărească despre neajunsurile agendelor şi virtuţile peticelor de hîrtie. El urmărea expunerea maiorului Burghelea şi cînd acesta termină, luă imediat cuvîntul:

— Desigur, n-am căderea să vă impun o tactică anumită în organizarea cercetărilor. Ca şef al Direcţiei regionale, dumneavoastră veţi hotărî şi în viitor în această problemă. La urma urmei, faptul de a-l lăsa pe Boianschi să-şi spună povestea respectînd succesiunea cronologică a evenimentelor nu mi se pare un păcat prea mare. Dimpotrivă. Dîndu-i posibilitatea să vorbească nelimitat de întrebări îi vom întări sentimentul că avem încredere în el, că nu-l tratăm ca pe un infractor obişnuit. Aceasta poate avea o mare importanţă pentru bunul mers al jocului pe care l-am început prin el. Mi se pare însă, şi acesta este principalul motiv pentru care am revenit atît de repede, că sîntem pe cale de a greşi grav reţinîndu-l pe Boianschi în arest şi nedîndu-i posibilitatea să se arate în oraş.

— Credeți? întrebă oarecum nedumerit maiorul Burghelea.

— Aici nu este vorba de ceea ce cred sau nu cred eu, ci de faptul că sîntem obligați să luăm în considerare eventualitatea ca Centrul să dispună și de alți agenți în zonă. Or, reapariția lui Boianschi în orașul unde s-a născut, a trăit, are familie și prieteni nu poate trece neobservată. Agentul sau agenții Centrului, dacă există, ar trebui să raporteze data exactă cînd s-a produs evenimentul. Dacă raportul lor va întîrzia, cei din străinătate vor fi în drept să-și pună legitime întrebări în legătură cu situația reală a lui Boianschi.

— Mda, făcu gînditor Burghelea. Este și aceasta o posibilitate deși se naște întrebarea de ce a fost nevoie să fie trimis aici grupul „Arnold"?

— Trimiterea grupului nu poate infirma prin ea însăși existența pe litoral a altor surse ale serviciului de spionaj. Agenții existenți pot avea posibilități limitate sau se pot afla în atenția securității pentru diferite motive. Ei pot fi uzați, îmbătrîniți, incapabili să se adapteze orînduirii sociale. Dar, înainte de a fi retrași sau pierduți, mai pot face servicii prețioase.

— Aveți dreptate. Se vede că noi am acordat nejustificat de mult credit ipotezei că Boianschi va fi controlat și contactat doar de oamenii Centrului veniți la Constanța ca marinari pe diferite vapoare. Păcătosul de secund de pe „Jennifer" ne-a întărit această părere...

— Poate că asta au și urmărit, acționînd la început prin el. Dealtfel și eu gîndeam la fel în primele zile. La București însă, avînd răgazul să judec lucrurile la rece, mi-am pus unele întrebări între care: cum ar putea strecura un marinar străin pe plajă, la Mamaia, în buzunarul pantalonului lui Boianschi, bonul primit de la consignația gării? Eu unul, de pildă cunosc destul de bine locurile, dar n-aș putea garanta că pot găsi fără greș tufișul lîngă care se va dezbrăca Boianschi. Pentru a nu mă înșela ar trebui să mă țin de el, să-l duc, practic, de mînă. Pe urmă, cum de știau cei de la Centru că toaleta din dreapta a grupului sanitar de la gară poate fi folosită. S-ar fi putut să fie defectă, dezafectată. Să nu uităm că gara a fost

construită acum aproape un secol, pe vremea turcilor. Desigur un agent experimentat venit din exterior, eventual originar de pe aici, ar putea pregăti și apoi executa toate aceste acțiuni, deși nu văd cum s-ar strecura neremarcat la magazia de bagaje a gării. Dar aceasta nu ne dă dreptul de a respinge ipoteza existenței unui asemenea agent chiar printre localnici. Un asemenea individ, dacă există, putea raporta că Boianschi întîrzie să iasă la suprafață. Și atunci pentru stăpînii săi s-ar pune în mod firesc întrebarea: „Pe unde întîrzie el? Nu cumva pe la securitate?“ Aici e aici!

— Sigur că ar fi bine să-l lăsăm pe Boianschi să circule. Cu cît mai repede cu atît mai bine. Numai că, în calea acestui proiect, stau, probabil, și obstacole legale. Mie mi se pare prea devreme să facem pentru el propuneri de grațiere, spuse nea Ion nu prea familiarizat cu hățișurile procedurii.

— Nici n-am putea, îl completă cu tact Dracopol. Din momentul în care a fost arestat, și încă în flagrant, individul face obiectul unui proces penal ce nu poate fi închis decît în condiții clar stipulate de lege. De grațiat, nu-l poate grația nimeni. Atîta vreme cît n-a fost pedepsit, el nu poate fi nici iertat.

— Așa este, tovarășe căpitan. Dar procurorul are dreptul să aprobe continuarea cercetărilor individului în stare de libertate. Aveți aici, se adresă el lui Burghelea, o ordonanță emisă în acest sens de către Procuratura generală. Pentru deplina dumneavoastră acoperire ar trebui să o prezentați, spre știință, procurorului militar al regiunii.

— Am s-o fac chiar mîine dimineață, încuviință șeful nostru. Noul procuror militar este un om de toată nădejdea.

— Totuși, această absență de peste o săptămînă a lui Boianschi din oraș, ne-ar putea da dureri de cap în viitor.

— Nu ne va da, în măsura în care vom reuși s-o explicăm cît de cît plauzibil, mă trezii eu gîndind cu glas tare. Mie mi se pare firesc ca unul care a fugit în străinătate cu șase ani în urmă și care nu știe cum va fi primit să nu se hazardeze să iasă pe Corso chiar din prima zi. Dacă nu de altceva, măcar de rușine. Este o chestie

logică ce poate fi explicată, iar în această privință am putea face cîte ceva, mă întinsei eu la vorbă, dar mă oprii fulgerat de privirea aspră a lui nea Ion.

Maiorul Burghelea nu era prea încîntat să-și vadă subalternii amestecîndu-se neinvitați în vorba superiorilor lor, înainte de a cere permisiunea reglementară. În seara aceea eu eram al doilea, după căpitanul Dracopol, care încălca regulile. Observator fin, maiorul Hornaru băgase de seamă avertismentul din privirea șefului direcției regionale și se grăbi să mă scoată din încurcătură:

— Și, cam ce crezi că s-ar putea face, tovarășe Mihăilescu?

— Putem ca, înainte cu cîteva zile de a-l scoate la iveală pe Boianschi să lansăm între foștii săi colegi zvonul despre reîntoarcerea lui, precum și despre motivele pentru care a întîrziat să se arate...

*

A doua zi, după-amiază, Sandu Luscan se întîlni, ca din întîmplare, pe bulevardul Tomis cu fostul său coleg Tică Darian devenit cazangiu la Șantierul naval. Băiat bun, Tică era însă tipul palavragiului absolut, iar modul cel mai sigur de a da în vileag un secret, era acela de a i-l încredința lui sub pecetea tainei. Într-o singură zi secretul adus la cunoștința lui Tică, devenea subiectul predilect de discuție al constănțenilor; a doua zi, povestea ajungea la Medgidia, Cernavodă și Hîrșova și, cu puțin noroc, a treia zi putea fi auzit în București la restaurantul „Marea Neagră" primul popas al celor ce soseau cu trenul de pe litoral.

— Noroc, măi Sandule, îl interpelă Tică pe fostul lui coleg. Cam rar pe bulevard! Bem o bere?

— Bem, Tică, de ce să nu bem? Hai la „Continental". Au bere brună la halbă.

Cei doi se așezară la una din mesele de pe terasă și, în așteptarea halbelor continuară discuția:

— E adevărat că în ultimul timp am ieșit mai rar prin oraș, recunoscu Luscan. Am mult de citit și mi-am făcut un program de care mă țin cu strășnicie. Mă bate gîndul să mă înscriu la cursurile fără frecvență ale facultății de mecanică.

— Parcă facultățile tehnice nu mai aveau cursuri fără frecvență?

— Ba au, dar numai pentru cei care lucrează în specialitatea respectivă. Eu mă încadrez.

— Ei, atunci să fie într-un ceas bun!

— Să fie, nu zic nu, dar vezi că mai am ceva greutăți cu matematica.

— Tocmai tu, mîndria profesorului Arghiropol?

— Una mi se cerea la școala tehnică și alta îmi vor cere la facultate, răspunse Luscan, ștergîndu-și cu dosul palmei spuma albă ce-i rămăsese pe buze. Colac peste pupăză, acum vreo săptămînă m-am trezit și cu un musafir...

— Un musafir? Ce musafir?

— Vasile Boianschi. Îl cunoști, desigur. Unul blond care a terminat școala cu un an înaintea noastră. A mai stat la mine acum vreo șapte ani. Tatăl său murise pe front iar mama sa vitregă îl gonise de acasă. De aceea a tras și acum tot la mine.

— Îl știu, cum să nu-l știu! Dar, fugise parcă în străinătate?

— A făcut-o și pe asta prin 1946, dar s-a întors repede în țară atunci cînd a văzut că nici pe acolo nu umblă cîinii cu covrigi în coadă. A trecut frontiera tot pe negru, de data aceea pe la Arad, dar nu a îndrăznit să se arate prea curînd prin Constanța.

— Și atunci, unde a stat?

— Ici, colo, prin Transilvania. Pînă la urmă l-a răzbit dorul de mare. Totuși se hotărăște greu să iasă la vedere. Îi e rușine de lumea care-l cunoaște, care l-a știut și pe tatăl său. Probabil i-a fost și cam frică. Acum s-a mai potolit și mi-a promis că zilele acestea se apucă să-și caute o locuință și un serviciu. Bani mai are, căci a venit cu ceva economii. Poate auzi și tu ceva despre o cameră mobilată dar vezi, nu te apuca să bați toba. E treaba omului să hotărască cui și ce să spună despre el.

— Vai de mine, dar cum poți să-ți închipui așa ceva? Oricum, am să văd ce pot face ca să-l ajutăm să-și găsească o locuință, promise Tică. Acum, trebuie să plec, continuă el grăbit. Mă așteaptă unul care mi-a promis cîteva foi de tablă galvanizată.

Luscan îl privi îndepărtîndu-se, zîmbindu-și satisfăcut în barbă. Pe urmă își goli fără grabă halba, plăti consumația și se îndreptă agale către clădirea Sfatului popular regional ai cărui colaboratori trebuiau să termine ziua de lucru dintr-un minut în altul. Între ei, apăru în ușă, nu după mult timp, Margareta Popescu, născută Boianschi, sora vitregă a lui Vasile, pe care Luscan o chemă deoparte cu un semn scurt al mîinii.

— Bine te-am găsit Margareta, o salută el prietenos.

— Bine ai venit la noi, la Sfat, Sandule, ciripi voioasă femeia. Ai poate ceva probleme de rezolvat, la serviciul financiar? Contează pe mine. Te voi servi cu plăcere.

— De cînd a intrat tata la colectiv, nimeni din neamul nostru n-a mai avut de-a face cu perceptorul. De încredințat, îți voi încredința totuși ceva, spuse Luscan scoțînd din buzunar un plic mic, alb.

Redactată de Vasile cu ajutorul meu, scrisoarea avea următorul conținut:

Draga mea surioară, îți scriu cîteva rînduri pentru a te anunța, e drept cu oarecare întîrziere, că m-am reîntors la Constanța. Mi se pare firesc să știi acest lucru de la mine înainte să ți-l spună alții. Am aflat cu plăcută surprindere despre căsătoria ta. Pe soț, acum locotenent-major mi se pare, l-am cunoscut de pe vremea cînd era abia elev în anul întîi al Școlii navale. Nădăjduiesc că atît voi cît și mama ta mă veți fi iertat pentru eventualele necazuri ce vi le-a pricinuit plecarea mea în lumea largă. Acum, sătul de vagabondaj, și convins că nicăieri nu-i mai bine ca acasă, vreau să încep totul de la început. Deocamdată stau la Sandu Luscan, omul cu inimă de aur, gata oricînd să sară în ajutorul unui prieten. Este o soluție provizorie căci va trebui să-mi găsesc cît mai repede o locuință a mea. Uneori, îndrăznesc să mă gîndesc chiar cît de grozav ar fi dacă m-ați primi iar la noi acasă. Dacă tu crezi că aceasta ar fi cu putință după toate cîte au fost, fă-mi un semn prin Luscan. Veți vedea atunci că aș ști să-mi prețuiesc cum se cuvine familia regăsită. Indiferent de răspuns, rămîn cu dragoste fratele tău, Vasile.

Pe măsură ce citea, Margareta se întuneca tot mai tare la față, iar la sfîrșit, ochii ei aruncau adevărate fulgere. Ea rupse scrisoarea și plicul în bucățele mici pe care le aruncă în coșul de gunoi din apropiere și apoi se adresă lui Sandu Luscan, atît de calmă pe cît putu:

— Doar fiindcă ai acceptat rolul ingrat de curier al lui Vasile, te rog să-i comunici să uite că are, mai bine zis că a avut o familie. Nu vrem să mai primim scrisori de la el și cu atît mai puțin să-l vedem. Să ne lase în pace!

— Este și mesajul tău personal?

— Da Sandule, și al meu. La revedere!

— Cu bine, Margareta!

Seara mă strecurai în locuința lui Luscan care îmi spuse oftînd:

— Gata! am făcut-o și pe asta. Nu știu cu ce ți-am greșit dar de peste șapte ani mi-l tot legi în mînecă pe Vasile ăsta.

— Asta mă întreb și eu, dar cu referire la mine.

Faptul că Sandu își îndeplinise cu brio misiunea a fost dovedit de cinci scrisori, dintre care trei anonime, trimise la securitate pentru a semnala, ca și raportul înaintat de locotenentul major Popescu șefilor săi, că transfugul Vasile Boianschi se înapoiase la Constanța și că se ascundea pe strada Mihai Dumitru nr. 5, acasă la Alexandru Luscan. Tică Darian se prezentă personal la poartă cerînd să vorbească cu mine. Am coborît imediat, lăsîndu-l să-mi povestească tot ce aflase de la Luscan. La urmă, i-am răspuns că aflasem despre sosirea lui Boianschi în oraș și că, personal, așteptam nerăbdător să-l întîlnesc pentru a-i înmuia coastele. Infracțiunea săvîrșită de el fusese însă amnistiată la 30 decembrie 1947 cînd se schimbase din temelie organizarea de stat a României. Acest lucru, nu tocmai adevărat, îi fu comunicat și locotenentului major de marină, Virgil Popescu, drept răspuns la raportul său; în aceeași seară i-am pus la curent pe Burghelea și pe Hornaru cu rezultatele acțiunii: toți cei interesați aflaseră despre prezența în oraș a lui Boianschi precum și despre faptul că acesta nu avea motive să se teamă de o eventuală arestare. Hornaru oftă ușurat și spuse:

— De luni puteți să-i dați drumul prin oraș. Să-și scoată actele, să-și caute o cameră, să se angajeze undeva...

*

Luni dimineața Boianschi părăsi prin față locuința lui Luscan în care se strecurase tîrziu, în puterea nopții. El se duse întins pe strada Temișana, intrînd într-un imobil neterminat de la numărul 38. Casa, ridicată la roșu, cu o scară exterioară de beton, rămasă fără balustradă, fusese începută de misitul Leonidas Asteris încă înainte de război, dar vremurile grele care urmaseră îl împiedicaseră pe proprietar să termine construcția. Compromis într-o afacere cu devize, Leonidas Asteris murise de inimă rea înainte de a fi fost judecat. Rămasă singură în preajma vîrstei de cincizeci de ani, soția lui, Sofia Asteris, își făcuse un venit din închirierea cîtorva camere mobilate pe care le amenajase în casa neterminată, mulțumindu-se să locuiască în încăperea din față unde prepara și vindea borș acru mai mult de ochii lumii. În cartier se știa că dădea bani cu camătă luînd drept gaj bijuterii și monede de aur. Era o femeie măruntică și slabă căreia părul alb, pieptănat cu coc, îi dădea aerul distins al unei profesoare ieșite la pensie. Deși se plîngea că a rămas singură pe lume, cei inițiați știau că avea nepoți și nepoate la ea în țară, pe insula Kefalonia. Acestora le erau hărăzite bijuteriile și aurul strîns cu răbdare și cu prudență de bătrînă.

Ajuns la destinație, Vasile Boianschi bătu ușor la ușa din față care dădea chiar în stradă și intră fără a mai aștepta să fie poftit. Madam Asteris care umplea o nouă putină cu borș se îndreptă de șale și-l interpelă bănuitoare:

— Domnul?

— Numele meu e Vasile Boianschi, madam Asteris. Veneam des pe aici, la chiriașa dumneavoastră Victoria Suciu.

— A, da, Victorița Suciu, mi-aduc aminte. S-a măritat acum vreo cinci ani și s-a mutat de la mine.

— Am aflat, madam Asteris. Și eu am lipsit din oraș vreo cinci, șase ani. Am încercat să mă așez în Transil-

vania, dar n-am reușit. Alți oameni, altă viață... Așa că, m-am întors din nou la mare. Gîndeam că aș putea locui o vreme aici, la dumneavoastră.

Sofia Asteriș îl mai cîntări o dată rapid, din ochi, pe vizitator, iar rezultatul i se păru favorabil. Băiatul era curățel și îngrijit, politicos ca puțini alții și nu părea să fie o iscoadă a celor de la spațiul locativ. Unde mai pui că proprietăreasa avea de cîteva luni două camere goale; după reforma bănească de la începutul anului, nu prea se mai găseau amatori dispuși să plătească chiria ce le-o pretindea madam Asteris. În consecință, femeia se hotărî să accepte și începu tocmeala spunînd evaziv:

— Șiu și eu, domnule? De fapt nu prea mai avem voie să închiriem.

— Dar cine mă poate obliga să recunosc că stau la dumneavoastră cu chirie? Aș putea fi foarte bine, de ochii lumii, o rudă mai îndepărtată a răposatului, soțul dumneavoastră, care umblă să-și facă un rost.

— Da, așa ar mai merge. Totuși, va trebui să vă trec în cartea de imobil, să vă declar la Miliție. Aici e zonă de frontieră...

— Vom face totul cum se cere, madam Asteris. E și în interesul meu. Deocamdată va fi suficient să mă treceți în cartea de imobil. Zilele acestea îmi voi scoate noul buletin de identitate și voi înscrie pe el, ca domiciliu, adresa dumneavoastră.

— În ce privește chiria... Știți, eu sînt o femeie singură, fără alte venituri. Trăiesc din asta. Vremurile sînt grele. Rufele trebuie să fie spălate, călcate, camerele întreținute...

— Înțeleg, madam Asteris. Cît face asta?

— Două sute cincizeci de lei, pentru dumneavoastră două sute, spuse grăbită femeia. La asta se adaugă plata apei și a curentului electric. Iarna, vă veți procura singur combustibilul necesar pentru încălzire.

— Două sute de lei sînt o mulțime de bani, madam! Am eu ceva economii, nu-i vorbă, dar vor trebui să-mi ajungă barem pînă voi găsi un serviciu.

— Găsiți repede, domnu' Boianschi. Acum, cu canalul ăsta...

— Bine, fie. Două sute de lei, acceptă Vasile care știa că nu mai are unde să se ducă. Se plătește, probabil, înainte?

— Acum plătiți pe două luni și apoi la fiecare început de lună. Poftiți sus ca să vedeți camera. Dacă vreți, puteți sta în aceea pe care o avea Victorița. Acum e neocupată.

Încăperea era destul de mare și luminoasă, iar rufele de pat erau curate. Mobila era solidă, deși uzată de întrebuințarea îndelungată. Boianschi scoase din portofel patru bancnote albastre, le puse oftînd în mîna Sofiei Asteris și-și luă rămas bun de la ea, promițînd că va reveni pe seară cu bagajul. La ora nouă, mulțumit de felul cum începuse ziua, Vasile urca treptele fostului său liceu devenit școală medie hidrotehnică unde domnea o atmosferă voioasă de apropiată vacanță. Intrînd în biroul pe ușa căruia scria „secretariat“, el se interesă de George Dragu ce ocupase postul de secretar al instituției timp de peste șaptesprezece ani, fiind capabil să înșire pe de rost numele absolvenților cutărei sau cutărei promoții, să refacă din memorie inventarul sculelor preluate în anul 1944 de la fosta fabrică „Geta“, sau să-și amintească valoarea gradațiilor tuturor profesorilor care predaseră cîndva în școală. Ajuns la vîrsta tîmplelor argintate, Dragu afișa un aer de distincție naturală căpătat în tinerețe la Paris, unde fusese trimis de părinți ca să-și ia doctoratul în drept. După ce tocase în tavernele din Montparnasse toate paralele de acasă, Dragu se reîntoarse la Constanța fără nici o diplomă, pentru a participa la funeraliile tatălui său, cerealistul Mișu Dragu, care se sinucisese ruinat de concurență. Rămas fără resurse, George Dragu se hotărîse să-și cîștige existența prin muncă, abandonînd toate năravurile deprinse la Paris. Toate, afară de una: pokerul, pe care îl juca și acum, pentru distracție, într-un cerc de prieteni, la cîțiva bani deschiderea. Chiar a doua zi era organizată o seară de poker la comandantul de cursă lungă Georgescu, iar Dragu se pregătea de zor pentru competiție, adunînd cît mai multă monedă măruntă. Boianschi îl găsi la casierie schimbînd o bancnotă de douăzeci și cinci de lei în monede de cinci, zece și douăzeci și cinci de bani. Vasile îl lăsă să termine această

laborioasă acțiune și apoi îl abordă salutîndu-l cu respect:

— Bună ziua, tovarășe secretar. Eu sînt Vasile Boianschi. Vă mai amintiți, sper, de mine.

— Salutare, tinere! Cum să nu-mi amintesc? Ai absolvit în 1945, la lăcătușerie. Actele și diploma ta zac de șapte ani la mine în dulap. Pe unde ai umblat?

— Dar, pe unde n-am fost? În 1946, m-a pus dracul să plec din țară pe un vapor american care m-a debarcat la Triest. Nu vă mai spun ce-am pățit pînă ce m-am văzut iar în țară.

— De, măi băiete . . . Străinii nu te țin pe brațe, comentă Dragu cu aerul omului care gustase și el pîinea amară a străinătății. Și, cînd te-ai întors?

— Imediat ce mi-am găsit un tovarăș de drum. Am venit în primăvara lui 1947 prin Iugoslavia, dar mi-a fost cam frică să mă arăt prin Constanța. Mi-am căutat de lucru prin Arad, pe la Oradea, pe la Hunedoara... La urma urmei, mi-am luat inima-n dinți și am venit acasă. E greu să-ți faci un rost printre străini fără acte și fără diploma de calificare. Dealtfel, m-am gîndit că n-au ce să-mi mai facă pentru o prostie săvîrșită acum șase ani, înainte de proclamarea Republicii.

— Știu și eu?... Abolirea monarhiei n-a adus, de fapt, amnistierea celor vinovați de trecerea frauduloasă a frontierei, dar nici n-am auzit despre judecarea vreunuia care a comis o asemenea ispravă înainte de 1948, comentă Dragu cu competența unuia familiarizat cu legile. Vasăzică ai venit după diplomă?

— După diplomă și după acte, tovarășe secretar.

— Bun. Șezi aici pe scaun și scrie o cerere către director cerînd să-ți fie eliberată patalamana căci actele ți le voi da fără nici o formalitate. Apoi vei semna diploma în prezența mea, să fim siguri că toate formalitățile au fost îndeplinite. Pînă acum a semnat-o ministrul educației naționale, directorul și cu mine. Doar semnătura ta lipsește, rîse Dragu.

Cu toate că secretarul îi rezolvase cererea pe loc, Vasile mai întîrzie în școală aproape două ore pentru a-l vizita pe director, fostul său profesor de tehnologie Ion Răchițeanu, și pe maestrul Costică Țonea de la care învățase meserie timp de opt ani. Ambilor, trebui să le povestească

amănunțit istoria tribulațiilor sale și ambii îl mustrară părintește pentru prostiile făcute, sfătuindu-l să se apuce serios de muncă. În sfîrșit, către ora unsprezece, izbuti să scape, avînd sub braț o mapă căpătată de la director pentru a-și pune în ea diploma de absolvire și prețioasele acte personale care-i dădeau posibilitatea să obțină documente noi, valabile în anii aceia. Ziua de muncă a lui Boianschi se termină cu cîteva ore bune de alergătură pe culoarele Sfatului popular orășenesc unde după ce-și depuse cererea pentru eliberarea noului act de naștere, fu invitat să și-l ridice a doua zi. Mulțumit de el, Boianschi intră la berăria „Gambrinus" unde mîncă bine și apoi se duse la gară unde se încăpățînă să aștepte apariția unuia din cele cîteva taxiuri particulare ce mai existau în oraș. Peste vreo oră, cînd reuși să găsească unul, se duse în strada Mihai Dumitru pentru a lua cele două geamantane cu lucruri personale lăsate în păstrare la Sandu Luscan și a le duce acasă la el.

Din mesajul pe care mi-l lăsase pe masă la Luscan aflai și eu, în aceeași seară, despre rezultatele demersurilor lui Vasile și mă grăbii să-mi informez superiorii. Hornaru se arătă deosebit de mulțumit de faptul că Boianschi reușise să-și facă rost de o locuință și mă întrebă:

— Cînd te-ai înțeles să te întîlnești cu el?

— Mîine cînd va veni la Miliție să-și ceară buletinul de identitate. Apoi vom avea, poimîine, o nouă întrevedere acasă la Luscan. M-am gîndit că este singurul loc unde Vasile poate veni nesuspectat de nimeni. Poate motiva că a intrat ca să se odihnească între două curse. Sandu Luscan este toată ziua la serviciu.

— Mîine, la Miliție, nu uitați să-i aplicați cuvenita amendă pentru că a întîrziat să-și schimbe buletinul de identitate. Eliberați-i de asemenea, în baza unei cereri, o adeverință din care să rezulte că actele sale se află depuse la autorități. Poate găsim tocmai în aceste zile o ocazie de a-l plasa într-un serviciu și atunci o asemenea adeverință ne va fi absolut necesară. Acum, că prezența lui în oraș a devenit cunoscută, îndrumă-l să se arate mai mult pe stradă, să caute prilejuri de a-și reîntîlni vechile cunoștințe. Fixează-i un punct prin care să treacă zilnic

la o anumită oră. Să avem de unde să-l luăm în cazul că vom avea să-i comunicăm ceva.

— De luat, îl putem lua oricînd şi de oriunde, rîse maiorul Burghelea.

— Adevărat, dar nu i-o putem spune şi lui. Pe de altă parte, n-ar fi exclus să aibă el ceva să ne comunice, ripostă Hornaru. În ce priveşte telefonul, mi se pare că e mai bine să-l excludem cu totul din sistemul de legătură cu Boianschi. Spuneţi-mi, se adresă el lui Burghelea, s-a făcut ceva cu supravegherea emisiunilor pe ultrascurte?

— Specialiştii fac tot ce le stă în putinţă, răspunse cel întrebat. Treaba e însă dificilă, iar rezultatele îndoielnice. Se spune că emisiunile din această categorie sînt mult mai bine direcţionate decît cele pe scurte şi dispar adesea prin *fading*. Am recurs la sprijinul marinei militare care dispune de un număr de staţii capabile să capteze, practic, orice emisiune îndreptată dinspre uscat spre mare. Supraveghem frecvenţele din planul de legătură al lui Boianschi dar şi altele din aceeaşi gamă. E tot ce putem face cu mijloacele locale.

— Bine şi atît. Mă îndoiesc să avem la Bucureşti mijloace mai bune. În plus, radiştii marinei cunosc bine corespondenţii locali şi caracteristicile emisiunilor lor, fiind astfel mai competenţi decît alţii să depisteze orice apariţie nouă în eter. Sînt convins că marinarii vor face treabă bună.

Optimismul lui Hornaru se justifică a treia zi de dimineaţă cînd un nea Ion neras şi nedormit, dar zîmbind cu gura pînă la urechi, ne chemă pe Hornaru, pe Dracopol şi pe mine pentru a ne arăta triumfător un petic de hîrtie pe care cineva scrisese cu creionul:

„WILLY ALL RIGHT — TOMMY“

— Textul cifrat a fost transmis cu caractere „Morse“ aseară la ora 21,00 şi captat de postul instalat de marina militară la Tuzla, explică maiorul Burghelea. Scurtimea lui a constituit pentru decriptori un indiciu că nu fusese cifrat cu un cod de genul celui cu care fusese dotat Boianschi. Am sugerat specialiştilor să încerce descifrarea pornind de la prezumţia existenţei în text a cuvîntului William. Au reuşit destul de repede, constatînd totodată că este vorba de un sistem mai vechi de cifrare, mult

folosit în timpul războiului, în zona de operații. O chestie cu grătar și încă nesupracifrată, spuneau ei.

— Probabil cei care o folosesc nu ne cred capabili să-i interceptăm în banda de ultrascurte, spuse gînditor Hornaru. Mare greșeală! Emisiunea poate fi auzită și din întîmplare. Oricum, se învioră el, acum știm precis că prin împrejurimi se aține și un „Tommy". *Quod erat demonstrandum!* Ar fi foarte util dacă am reuși să facem o listă a tuturor celor cu care s-a întîlnit Boianschi încercînd să ne dăm seama care din ei l-a putut informa pe „Tommy" cu sau fără voie.

— Prea greu n-ar fi, în afara vizitelor pe la diferite instituții, omul n-a avut ocazia să discute decît cu doi, trei cunoscuți. Cu toate măsurile noastre de a-l scoate basma curată, lumea îl evită, suspectîndu-l de tot felul de intenții. Dealtfel, acest soi de boicot i-a creat lui Boianschi o stare de spirit destul de proastă; la ultima întîlnire pe care am avut-o cu el acasă la Luscan și-a manifestat amărăciunea pentru faptul că nu va reuși să recîștige niciodată încrederea oamenilor în mijlocul cărora a trăit și, de aceea, așteaptă resemnat procesul. Cel puțin astfel, spunea el, va plăti societății ceea ce are să-i plătească.

— Încearcă să-i scoți din cap ideile astea cu orice preț. O criză sufletească nu ne poate aduce decît rău. Asigură-l că, ajutîndu-ne în mod ireproșabil, își va putea răscumpăra pe deplin vina, iar la timpul potrivit oamenii vor ști că nu ne-a fost dușman. Pe de altă parte, va trebui să folosim intens cele trei săptămîni de răgaz ce ne rămîn pentru a termina ancheta. S-ar putea ca după aceea să nu mai avem timp prea mult la dispoziție. Angajați-l fictiv pe un șantier mai îndepărtat al Canalului pentru ca să poată justifica absențele de acasă întreaga săptămînă. Astfel vom putea să-l anchetăm de luni dimineața pînă vineri seara iar sîmbăta și duminica să organizăm libera sa circulație în oraș. Bineînțeles, la locul său de muncă fictiv vor trebui luate măsuri pentru a cunoaște dacă cineva se interesează de el și pentru a confirma că lucrează efectiv acolo. Acum vă spun la revedere, pînă la patru iulie, cînd voi încerca să viu ca să particip la prezentarea lui Boianschi în piața Independenței.

— Să trăiți și drum bun! îi urarăm în cor, dar rămînînd în cameră la un semn discret al lui nea Ion.

— Ce fel de păsărească vorbi păgînul mai adineauri? se interesă curios șeful.

— Naiba știe strînsei eu din umeri a neștiință. Părea să fie latină, iar la noi, la școala de meserii...

— Latină era, ne dumiri căpitanul Dracopol, care cochetase cu această venerabilă limbă pe timpul cînd își dădea examenele la facultatea de științe juridice. Maiorul zice că s-a dovedit ceea ce trebuie dovedit.

— Latină, nelatină, eu unul nu prea cred că s-a dovedit chiar totul, ripostă sceptic nea Ion. Așa că, hai să ne întoarcem la oile noastre. La anchetă!

Cu tot îndemnul mobilizator al maiorului Burghelea, eu mi-am reluat ancheta abia a treia zi, adică după ce am reușit să-i aranjez un loc de muncă fictiv lui Boianschi, devenit de ochii lumii mecanic la serviciul de întreținere a utilajului greu folosit pe șantierele Canalului. Cei ce încadrau acest serviciu erau atît de risipiți încît nu se cunoșteau nici măcar unul pe altul.

Foarte mulțumit de aranjamentul făcut, m-am reîntors în camera de anchetă pentru a-l însoți pe Vasile Boianschi în peregrinările sale de-a-lungul și de-a latul Americii.

7.

... La New York, formalitățile de debarcare se dovediră lungi și complicate. Toți cei sosiți au fost adunați pe chei și duși în localul Oficiului de imigrare unde au trecut prin revizia vamală și controlul sanitar, fiind supuși și unei chestionări amănunțite privind originile și trecutul lor. Așa cum îl prevenise funcționarul american din Germania, cei ce-l luaseră în primire pe Boianschi insistară îndeosebi asupra activității și convingerilor sale politice. El s-a prezentat ca fiind o „persoană deplasată“ din estul Europei, lăsînd să se înțeleagă că fusese luat

la muncă în Germania, pe timpul războiului. Bineînțeles, se ferise să dea amănunte asupra locului de unde fusese deplasat. Cei doi tipi care-l interogau au fost, în schimb, favorabil impresionați de vîrsta, calificarea de lăcătuș mecanic și mai ales de contul de la *Chase Manhattan Bank* pe care îl declarase Vasile. Întrebat unde avea de gînd să se stabilească el a indicat, fără să ezite, orașul Detroit. Știa că acolo se află, alături de polonezi, unguri și alți imigranți din Europa de est, o puternică colonie românească. Pe de altă parte spera să găsească mai ușor de lucru în meseria lui, la uzinele Ford sau General Motors. Mai tîrziu și-a dat seama că se orientase greșit și că, stabilit în altă parte, în Texas sau California, s-ar fi pierdut în imensitatea continentului american, fără a da din nou, nas în nas, cu legionarii care-i purtau sîmbetele încă din Germania.

Pînă una alta, scăpat de sub furcile caudine ale Oficiului de imigrare, se hotărîse să petreacă vreo zece zile la New York pentru a face pe îndelete cunoștință cu lumea nouă. El și-a închiriat o cameră într-un hotel modest de pe cea de a 92-a East Street și a început să bată cu rîvnă cartierele marii metropole și locurile despre care citise sau auzise cîte ceva. Hoinărise pe Broadway, pe Fifth Avenue, prin cartierul chinezesc, prin Harlem și, bineînțeles, pe Wall Street. Marea aglomerație de la gurile Hudsonului l-a cam dezamăgit; orașul era murdar, iar zgîrie-norii, îmbrăcați în majoritate cu cărămidă aparentă, își pierdeau, priviți de aproape, orice urmă de măreție. Harlemul, pe care îl văzuse într-o duminică dimineața, mirosea — spunea Vasile —a fum de șatră aidoma sălașelor negustorilor de haine vechi din gura Oborului. Acest amănunt i-a tăiat repede pofta să se mai plimbe pe acolo, deși casele construite de coloniștii olandezi, aveau încă un anumit farmec și eleganță.

Dincolo de toate aceste impresii, îl alarma constatarea că dolarul, valoros în Europa, era mult mai nevolnic la el acasă; fieoare zi de ședere la New York îl văduvea de treizeci — patruzeci de dolari . . .

— Deviezi, Boianschi, deviezi! îl întrerupsei eu, după ce-l ascultasem o vreme fără a încerca să-l opresc. Am spus eu că pe acolo, printre străini, te-ai ales cu oarecari

talente literare. Povestești frumos, nu-i vorbă, dar eu îți propun să ne întoarcem la momentele esențiale ale activității tale din Statele Unite.

— Iartă-mă, mă lăsasem furat de amintiri. Am plecat deci la Detroit, hotărît să reîncep acolo o viață onestă, să-mi cîștig pîinea prin muncă cinstită.

... Întîmplările pe care le trăise de la plecarea de acasă mărturisi Boianschi, îl săturaseră cu vîrf și îndesat de aventuri. Viața fără prieteni și fără un cuib al lui, cald și primitor, începuse să-și arate efectele; încerca tot mai adesea stări foarte apropiate de ceea ce se cheamă neurastenie. La început, Detroitul nu l-a dezamăgit, căci găsise în acest oraș aproape tot ce-i lipsea pentru a-și recăpăta echilibrul sufletesc: un post destul de bine plătit ca muncitor calificat la „General Motors“ și o colonie românească stabilită aici de multă vreme care, în ciuda limbii amestecate cu engleza pe care o vorbea și care îl amuza grozav, își păstrase nealterate omenia și obiceiurile bune de-acasă. Oamenii l-au adoptat repede, mai ales atunci cînd au constatat că Vasile n-avea de gînd să le umple capul cu „suferințele țării subjugate“ și alte basme pe care le debitau legionarii ce reușeau să se strecoare în America, venind din Europa. Îndrumat de tovarășii lui de muncă români, Boianschi își găsise o cameră la John Dumbravă, un bătrîn pensionar al uzinelor Ford al cărui fiu, Mike Dumbravă, murise în război și a cărui soție se stinsese și ea cu doi ani în urmă, lăsîndu-l singur într-un apartament de patru camere. Unica rudă apropiată a bătrînului John era nepoata lui, Mary, urmașa fiului său decedat, grozav de emancipată și devenită aproape americancă. Ea și-a luat sarcina de a-l introduce pe Vasile în rîndurile tinerimii române din Detroit, tîrîndu-l după ea pe la *party*-urile organizate cam în toate sfîrșiturile de săptămînă. Singura plictiseală a noului său mod de viață o constituia pentru Boianschi obligația de a merge la biserică duminica și de alte sărbători. Încercase el, nu-i vorbă, s-o facă uitată, dar John Dumbravă i-a explicat cu răbdare că, mai presus de Uniunea și Liga românilor din America, principalul reazem al credinței și datinei românești era biserica; ocolirea ei ostentativă l-ar fi pus într-o lumină nefavora-

bilă. Așa că, vrînd, nevrînd, Vasile a trebuit să bea aghiazmă.

Povestea cu biserica îl irita cu atît mai mult cu cît, atît episcopia ortodoxă din Detroit, ca și așezămîntul cultural „Vatra“ ce funcționa pe lîngă ea, încăpuseră pe mîna legionarilor ce reușiseră, nu demult, să cocoațe în fruntea acestor instituții un episcop de-al lor; acesta era un soi de asasin politic, fost conducător al unor echipe studențești ale morții. Sub pulpana acestui „prea sfințit“ de ocazie se aciuaseră o droaie de tipi care încercau, după cum îi ducea mintea să-i îndoctrineze pe românii din vechea emigrație în spirit legionar. Unul din ei, Ovidiu Toporaș, condamnat în țară la 25 de ani de muncă silnică pentru isprăvile comise în timpul rebeliunii din ianuarie 1941, se agățase de Boianschi cu un zel demn de o cauză mai bună. Cum îl prindea pe la „Vatra“, îl și priponea într-un colț și începea să-l țină de vorbă, mai exact să-l descoasă: de unde era, cînd plecase de acasă, pe unde umblase în Europa, cum reușise să capete viza de imigrare și multe altele de felul acesta. La sosirea în Detroit, Boianschi destăinuise povestea lui românilor care-l ajutaseră, se aflase că venea de la München și că obținuse viza de imigrare dîndu-se drept polonez. Toporaș, care se interesase probabil despre el, la camarazii săi din capitala Bavariei, îl amenințase după cîteva zile:

— Am primit de la camaradul Gurău, o scrisoare despre dumneata, domnule Boianschi. Mi s-a părut interesantă, chiar foarte interesantă. Aproape că nu mi-a venit să cred ceea ce am citit acolo. Nădăjduiesc că, între timp, ți-ai schimbat în bine părerile și sentimentele față de legiune. Nu de alta, dar americanii nu obișnuiesc să glumească cu cei care fac declarații false în fața autorităților de imigrare.

Judecînd rapid, Vasile hotărî că ar fi fost o greșeală să nege relațiile proaste pe care le avusese cu Gurău; mai întîi n-ar fi fost crezut și apoi banda aceea sinistră l-ar fi transformat pentru totdeauna într-un fel de otreapă, șantajîndu-l cu povestea obținerii frauduloase a vizei de imigrare. De aceea, îi răspunse lui Toporaș pe un ton nepăsător:

— În locul dumitale aş crede cu tot dinadinsul cele ce ţi le-a scris Gurău, domnule Toporaş. Dorinţa mea cea mai fierbinte a fost şi rămîne aceea de a fi lăsat în pace cu necazurile mele. Altfel veţi risca să constataţi, aşa cum a constatat şi beţivul acela de Gurău că sînt tot atît de rău ca măgarul din fabulă: cînd mă atacă cineva, mă apăr. În ce priveşte declaraţiile pe care le-am făcut la Oficiul de Imigrare, nu-ţi bate dumneata capul cu ele; chiar prea onorabilul nostru episcop, fost şef al studenţilor legionari, mi se pare, condamnat în acelaşi proces şi pentru aceleaşi motive ca dumneata, s-a jurat pe toţi sfinţi în faţa reprezentanţilor oficiului că n-a fost fascist, astfel n-ar fi intrat în S.U.A.

Toporaş îl fulgeră cu o privire asasină, iar buzele i se albiră de furie:

— Obraznic, care va să zică!

— Nu te-am întrecut, domnule Toporaş ripostă Boianschi. Cel puţin, eu nu mă vîr nepoftit în sufletele oamenilor.

Mary Dumbravă, care se afla lîngă el, se pierduse de tot şi, după plecarea lui Toporaş, îi spuse îngrijorată:

— Nu trebuia să te certi cu el, Basil. Toporaş trăieşte cu Magdalena Miroiu, o babă bogată de aici din colonie şi are, prin ea, legături bune cu poliţia. Ţi-ar putea face mult rău.

Să sperăm că mă vor lăsa în pace...

Să ne oprim puţin aici pentru a lămuri o problemă, care mie unuia mi-e neclară, intervenii eu. La München şi, după cîte văd şi la Detroit, ai avut ciocniri cu legionarii în ciuda sfaturilor pe care ţi le-au dat alţii mai bătrîni şi păţiţi să-ţi vezi de treabă şi să cauţi să te împaci cu ei. Nu ţi-ai făcut socoteala că atitudinea ta de bravadă îţi va aduce numai rău. De unde atîta intransigenţă pe tine? Şi cum se împacă intransigenţa asta cu faptul că, în final, te-ai înhăitat cu unul ca Petru Caramitru?

— „Înhăitarea“ mea cu Caramitru, pentru a folosi termenul preferat de tine, este o problemă mai complexă a cărei lămurire ne va răpi tot timpul cît va dura ancheta. Cît priveşte „intransigenţa“ mea, termenul îţi aparţine, de asemenea, ea are o explicaţie pe care nici măcar tu, prietenul meu vechi, n-o cunoşti, pentru că nu ţi-am po-

vestit-o niciodată. În noaptea de cinci spre șase septembrie 1940, taică-meu a lipsit de acasă, participînd cu compania sa la recuperarea sediilor poștei, tribunalului și prefecturii ocupate de legionari. În zori, aceștia au fost scoși din clădiri; trei dintre ei căzuseră sub gloanțele soldaților. A fost un act gratuit, căci a doua zi legionarii au preluat puterea împreună cu Antonescu, iar celor trei morți de la Constanța li s-au organizat funeralii grandioase: car drapat cu verde tras de 48 de legionari, steaguri, torțe, cîntece și restul. Ca și mulți alții, mi-am pierdut seara căscînd gura la această panoramă, iar într-un tîrziu m-am întors acasă fredonînd obsedat refrenul imnului legionar. Tata, care se întorsese acasă și se lungise în pat cu fața în sus și ochii larg deschiși, s-a sculat în picioare și mi-a tras două perechi de palme de mi-a strămutat căpriorii. L-am întrebat, mai mult uimit decît supărat: „de ce, tată?" Bătrînul s-a îmbrăcat tăcut, m-a luat de mînă și m-a dus la spitalul militar. O sentinelă a încercat să ne oprească în poartă: „nu e voie, don' plutonier", dar tata l-a dat blînd la o parte și m-a condus în fundul curții unde zăceau înfrățiți de moarte zeci și zeci de țărani concentrați, cărora niște sanitari se străduiau să le scoată de pe trupuri hainele kaki ponosite. Mi-a spus: „Asta-i isprava derbedeilor care cîntă pe străzi marșuri cu garda și căpitanul. Acești soldați vor fi îngropați pe furiș, la noapte, în cămașă și în indispensabili, într-o groapă comună. Dacă te-ai dat cu legionarii, să pleci la ei". În loc de răspuns, i-am sărutat mîna. Cîteva luni mai tîrziu am citit o carte intitulată „Pe marginea prăpastiei". Și am jurat să nu întind niciodată mîna unui legionar. Sînt fiu de militar și înțeleg să-mi țin legămîntul. Acum, pot să-ți spun în continuare povestea aventurilor mele în America?

— Dă-i drumul, încuviințai eu gînditor...

... O vreme, se păru că temerile lui Mary Dumbravă fuseseră neîntemeiate. Zilele treceau liniștite, iar la uzină cunoștințele pe care le căpătase în liceul industrial, întregite cu o mare poftă de muncă îl ridicaseră repede deasupra colegilor săi. Devenise șeful unei echipe de depanare a automobilelor care, odată asamblate, refuzau să pornească cu mijloacele proprii. Era o treabă bine plătită,

plăcută și interesantă față de lucrul monoton la bandă. În plus, relațiile lui Vasile cu Mary deveneau tot mai apropiate și tînărul se gîndea din ce în ce mai serios că sosise timpul să-și întemeieze un cămin. Căsătoria cu Mary ar fi dus la adoptarea lui definitivă de către bătrînul Dumbravă care-l simpatiza mult și implicit, la acceptarea sa de către membrii vechii colonii românești, care nu voia să aibă de-a face cu legionarii și cu alții ca ei veniți după război în America. Viața senină era însă înșelătoare.

Într-o seară după terminarea lucrului, Boianschi fusese așteptat la ieșirea din uzină de doi indivizi îmbrăcați elegant, cu niște fețe grozav de oficiale. Tipii îl acostară discret și, la întrebarea lui Vasile, cu ce le putea fi de folos, îi răspunseră că aveau de discutat mai multe cu el și, în consecință, îl invitară la un whisky într-un bar din apropiere. Vasile răspunsese că nu obișnuia să bea whisky seara și îi întrebase din nou ce probleme ar avea de lămurit cu el după o zi de muncă istovitoare în fabrică. Mereu politicoși, cei doi precizară că erau de la F.B.I. și că doreau să afle lucruri legate de venirea sa în Statele Unite; unul din ei s-a și legitimat. Pentru a nu le deveni antipatic de la început, Vasile îi urmă fără multă vorbă la un bar. După ce chelnerul îi lăsă singuri, cel mai în vîrstă îi ceru să le povestească totul despre el. Vasile își făcu pe loc socoteala că ar fi fost inutil să-i mintă: De cînd venise la Detroit trecuse aproape un an și F.B.I.-ul avusese tot timpul și mijloacele necesare pentru a afla tot ceea ce-l interesa cu privire la persoana lui. Începu deci cu începutul arătînd cine și de unde era, cine-i fuseseră părinții, ce școală urmase acasă, cum murise tatăl său pe front, cum fugise din țară ascuns în cala lui „Chesapeake Express“, isprăvile lui de la Triest, șederea în Germania și tot restul. Se feri însă să-l amestece pe Joe Hawkins în povestea lui, susținînd că făcuse contrabandă doar în complicitate cu niște traficanți locali. De asemenea, o scăldă cum putu mai bine în ceea ce privea originile neamului Boianschi, origini care-l îndreptățiseră, susținu el, să ceară viză de imigrare în S.U.A. din cota poloneză. În general, anchetatorii care, așa cum băga de seamă Vasile după unele cuvinte ce le schimbaseră între ei, erau bine documentați cu privire la persoana lui, se

declarară mulţumiţi de istoria pe care le-o servise. Cu o singură excepţie pe care cel mai în vîrstă ce părea să fie şeful i-o spuse pe şleau:

— Mister Boianschi, dumneavoastră vă faceţi vinovat de inducerea premeditată în eroare a autorităţilor federale de imigrare, faţă de care v-aţi dat drept polonez, fără a specifica măcar că sînteţi originar din România. Ca şi în convorbirea cu noi, dealtfel... Sîntem destul de avizaţi ca să ştim că dumneavoastră nu sînteţi, de fapt, polonez şi că numele dumneavoastră, deşi slavizat, asemenea multor nume de români trăitori în nord-estul ţării, derivă din numele unei păduri mari aflate în Bucovina. De aceea, sîntem nevoiţi să insistăm cu întrebarea: De ce aţi pătruns ilegal în Statele Unite, mister Boianschi? Ce misiune aveţi de îndeplinit aici, la noi?

Treaba devenea din ce în ce mai urîtă şi, ca atare, Vasile se folosi de toată elocvenţa pentru a-şi convinge interlocutorii că trecuse oceanul din motive absolut personale în căutarea unei vieţi mai bune pe care Europa secătuită de război nu i-o putuse oferi.

— Am vrea să te credem, mister Boianschi, dar, vezi dumneata, infracţiunea pe care ai comis-o nu ne dă acest drept. Cine a minţit, va mai minţi. Cine ne poate garanta că, nefiind polonez, nu sînteţi în realitate, comunist român. Pentru a nu greşi, va trebui să sesizăm organele Oficiului de imigrare. Aceştia vă vor anula, în mod sigur, dreptul de a rămîne în State.

— Vă rog mult să nu faceţi asta, *gentlemen!* Stiţi bine că nu mă pot întoarce la mine în ţară. Pe de altă parte, oriunde altundeva în Europa, mă aşteaptă lagărul. Aici mi-am găsit un loc de muncă, un rost, compatrioţi...

— Eu zic să nu ne grăbim, Jesse, interveni cel tînăr care tăcuse pînă atunci. La urma urmei, e păcat.

— Pentru a-l lua pe garanţie, ar trebui să rămînem în legătură cu el. Să ştim adică ce face, cu cine se adună şi restul. Numai astfel ne vom convinge şi vom putea convinge şi pe alţii că nu este un agitator sau un spion comunist. Eu, unul, n-am chef să ajung în faţa Comisiei pentru cercetarea activităţii antiamericane şi nici timp să mă ocup de opere caritabile. Poate ai tu?

— Eu aş încerca...

— Asta înseamnă că flăcăul va trebui să ne și ajute într-un fel. De pildă, să ne facă rost de ceva informații de pe la ei, de la „Vatra". În ultimii ani s-a adunat acolo tot felul de lume. Măcar și legionarii ăștia... Să nu ne facă vreo surpriză, într-o bună zi. Ce zici? se întoarse el spre mine, ai fi de acord să te vezi din cînd în cînd cu Bob și să-l informezi despre românii din Detroit?

Ideea de a se transforma într-un turnător de duzină, pus să-i vîndă pe cei care-l primiseră cu atîta omenie, îmi spunea Vasile, îi făcea pur și simplu rău. Pe de altă parte, era bine prins la strîmtoare. A încercat deci o manevră mai mult așa, ca să-și adoarmă conștiința:

— Dar eu nu mă am deloc bine cu legionarii, *gentlemen*. Or, am înțeles că ăștia vă interesează în primul rînd...

— Legionari, nelegionari, ne interesează toți colțoșii cărora nu le place cum trăim noi aici, în America. Sînt convins că, încet, încet, vei face casă bună și cu legionarii, îl încurajă Jesse. Și pe urmă — continuă el — nu trebuie să-ți închipui că-ți vom cere cine știe ce. Doar ce se mai spune și ce se mai aranjează pe la „Vatra", cine și ce comentarii mai face... Știi, contactul cu noi rămîne singurul argument care ne permite să te luăm pe garanție, iar aceasta nu e puțin. Dacă se va dovedi că n-ai fost de bună-credință, noi vom fi cei care vom trage ponoasele. Este o chestie la care nu ne obligă nimeni, deocamdată, și de care am putea să ne lipsim. Norocul dumitale că Bob acceptă să piardă ceva timp cu povestea asta.

Pînă la urmă, Vasile trebui să accepte. Se simțea bine la Detroit și era, susținea el, destul de naiv ca să mai creadă că America va sfîrși prin a-l adopta. Așa ajunsese omul F.B.I.-ului...

— Adineori te-ai exprimat mai exact, îl întrerupsei eu iritat. Ai ajuns un turnător de duzină, iscoadă, gata să-i vîndă pe cei care-l primiseră cu omenie. Ca să-ți fie ție bine. Spune-mi, cînd ai încheiat acest tîrg, nu te-ai gîndit că, acceptînd să servești serviciul secret al unei puteri străine, îți trădai implicit și țara?

— Să-ți spun drept, pe moment nu mi-a trecut prin cap o asemenea idee, îmi răspunse Boianschi, evitînd cu

grijă o eventuală polemică legată de prima parte a intervenției mele. De asta mi-am dat seama mai tîrziu, cînd cei de la F.B.I. m-au livrat, legat de mîini și de picioare, Agenției Centrale de Informații. Să vezi cum a fost...

— Avem tot timpul să vedem ce și cum a fost cu C.I.A. Deocamdată, povestește-mi ce isprăvi ai comis în folosul F.B.I. și cum lucrai pentru ei. Cine, cum și unde ținea legătura cu tine, ce ți s-a cerut să faci, dacă te plăteau și restul!

— Întrucît Jesse refuzase să se ocupe de mine, motivînd că are treburi mai importante, am rămas în legătură cu Bob. Cred că hotărîseră aceasta încă înainte de a mă aborda. Bob, pe numele lui întreg Robert Healey, era un tip aparent cumsecade care nu mă tracasa cu prea multe însărcinări.

— Și unde vă întîlneați, tu și individul acela atît de cumsecade?

— Pe la cîte un *snack-bar* aflat în cartierele mai îndepărtate de uzină și de locuința mea. Important era — spunea mereu Bob — ca legăturile mele cu F.B.I.-ul să rămînă secrete.

— Cred și eu! Totuși, un local public, indiferent de cartierul în care s-ar fi aflat, prezenta oarecari riscuri. Oricînd puteai întîlni acolo un cunoscut, venit cu o treabă sau alta în cartierul respectiv.

— Depinde! În cazul acesta trebuia ținut cont că Detroitul era de vreo douăzeci de ori mai mare decît Constanța noastră. Un soi de Babilon în care mulți dintre locuitori sînt grupați pe naționalități și unde se vorbesc mai toate limbile europene. Și nu numai europene... Oricum, un local public din cartierul italian al Detroitului era de preferat locuinței mele din apartamentul lui John Dumbravă.

— Am înțeles. Continuă, îl îndemnai eu interesat să cîștig timp.

... La început, Bob nu-l obosise din cale-afară cu însărcinări și misiuni. Polițistul manifesta, în schimb, un mare interes pentru persoana lui Boianschi. Voia să cunoască cît mai amănunțit trecutul lui, activitatea, rudele și relațiile pe care le lăsase în țară, persoanele cu care

avusese de-a face în țările prin care trecuse și tot felul de amănunte. Vasile îi făcuse, cu privire la aceste subiecte, rapoarte lungi care se vede că erau studiate minuțios la F.B.I. căci i s-au cerut completări la mai fiecare din ele. În plus, despre toate persoanele pe care le indicase drept rude și relații, i s-a cerut un fel de fișe individuale. Un capitol important, care nu trebuia să lipsească din aceste fișe privea convingerile ideologice și activitatea politică a fiecărei persoane...

— De pildă, tu i-ai interesat pe americani în legătură cu activitatea antifascistă pe care ai dus-o în ultimul an al războiului și pentru apartenența la Partidul comunist, mă asigură Vasile. „Acesta va ajunge departe", spunea Bob.

— Încîntat de apreciere. Totuși, în afara acestor date, să le spunem documentare, cu ce ai mai contribuit la îmbogățirea cunoștințelor F.B.I.-ului! Ce ți-au dat de făcut acolo, la Detroit? Ce români ai urmărit? Pe cine și de ce ai denunțat?

— Stai, că n-a fost chiar așa! protestă Boianschi. În ce-i privea pe români, e adevărat că Bob mă întreba de fiecare dată despre cele ce se petreceau în colonie și îndeosebi la „Vatra". Aceste întrebări n-au depășit niciodată cadrul unor generalități, fiind, ca să zic așa, niște întrebări de rutină. Aveam, de asemenea, obligația să semnalez orice individ, român sau neromân, care s-ar fi manifestat în prezența mea împotriva „modului de viață american", propagînd idei „comuniste" ori măcar „sindicaliste", adică militînd pentru un salariu și condiții mai bune de muncă. Dar, printre cei cu care veneam în contact nu s-au ivit asemenea cazuri. Fiind mai toți imigranți sau fii de imigranți adică „cetățeni de categoria a doua", oamenilor le era pur și simplu frică să spună cu toată gura ce gîndeau. Pe atunci, în America, prindea tot mai mult teren „vînătoarea de vrăjitoare" dirijată de comisia senatorială pentru cercetarea activității antiamericane.

— Știu. Am auzit și noi pe aici, pe la marginea lumii, despre senatorul McCarthy și despre isprăvile sale.

— Revenind la rapoartele mele, am rămas cu impresia că Bob mă întreba despre cele ce se petreceau la „Vatra"

mai mult pentru a avea un motiv să se întîlnească regulat cu mine. Se vedea clar că informațiile pe care i le procuram eu îi erau cunoscut dinainte, de la unii mult mai bine plasați decît mine.

— Ce te făcea să crezi asta?

— Mi se întîmpla adesea să nu rețin exact un nume, un amănunt. Pentru a nu pierde timpul, Bob mă completa sau mă corecta imediat cu o bogăție de detalii care depășeau, de regulă, cunoștințele mele. În rest, nu m-am pretat la denunțarea unuia sau altuia dintre compatrioții sau tovarășii mei de muncă de la uzină, dacă nu pentru altceva, măcar dintr-un foarte sănătos instinct de conservare. Pielea mea n-ar mai fi valorat două parale din momentul cînd muncitorii în mijlocul cărora trăiam ar fi bănuit măcar că lucrez cu F.B.I.-ul. Iscoadele, fie ele ale direcțiunii, fie ale poliției, nu erau deloc tolerate de muncitorii americani.

— Iscoadele nu sînt agreate de nici un muncitor, nicăieri în lume.

— Așa este, dar aceștia din Detroit le fac, de regulă, să dispară în adîncurile lacului Huron. Cu toate acestea, înainte de a înceta să mă mai întîlnesc cu Bob am îndeplinit o misiune, cred, importantă pentru F.B.I.

— Povestește, îl îmboldii eu ciulindu-mi urechile.

... La o întîlnire pe care au avut-o imediat după Anul nou 1950, Bob îl pusese la curent cu faptul că, la vreo două luni după venirea lui Vasile la Detroit, se pripășise în oraș și un imigrant ucrainian în vîrstă de vreo 50 de ani. Omul se numea Ghenadi Smolin și era supranumit de compatrioții săi „colonelul". Spre deosebire de alți imigranți vîrstnici care își găseau mai greu un loc de muncă, Smolin fusese angajat imediat ca funcționar la filiala din Detroit a „Uniunii cetățenilor americani de origine germană". Un fel de „Vatră" nemțească, bineînțeles mult mai mare și mai bogată. În zilele sale libere, „colonelul" se deplasa cu regularitate în diferite localități din statul Michigan și statele învecinate precum și în provincia canadiană Ontario, pentru a se întîlni cu alți ucrainieni ce lucrau la uzinele semănate prin mai toate oarecele din jurul Marilor Lacuri. Agenții F.B.I. puși să-l

urmărească constataseră, de asemenea că Smolin era însoțit întotdeauna, în timpul acestor deplasări, de doi zdrahoni „nu prea deștepți, dar cu pumnul greu" cum i-a caracterizat Healey. Unul din ei, Feodor Osipenco lucra la „General Motors", în aceeași uzină cu Boianschi. Bob îi ceruse să facă cunoștință cu el și să-l tragă de limbă pentru a încerca să afle cîte ceva din preocupările „colonelului". Hotărîseră împreună cu Vasile să se dea drept rutean din Bucovina; născut și crescut printre români, nu-și cunoștea limba maternă dar era doritor să-și regăsească frații aflați în exil. Pentru a nu părea cu totul străin de nație, Boianschi se apucase să învețe la iuțeală cîteva sute de cuvinte și expresii ucrainiene imprimate pe o bandă magnetică procurată de Bob. Plasate la locul potrivit, în cursul discuțiilor ulterioare cu Feodor, ele făcuseră adevărate minuni. Izolat de ceilalți muncitori cu care nu avuse nici timpul nici posibilitățile necesare să se împrietenească, Osipenco s-a simțit de-a dreptul onorat de atenția pe care i-a acordat-o un șef de echipă; acest sentiment s-a transformat într-unul de adîncă simpatie la auzul poveștii debitate de Vasile. În rest, cîteva pahare de „Bourbon" oferit de Boianschi pe spezele F.B.I.-ului la o cîrciumă mai curățică din centru au dezlegat taina repede și bine: Smolin era omul organizației de spionaj a lui Gehlen, despre care Vasile avusese ocazia să afle cîte ceva la München, de la Schultze. „Colonelul" fusese trimis în America pentru a stabili, prin rețeaua de ucrainieni care lucrau în întreprinderile din triunghiul Pittsburg — Detroit — Chicago, ce comenzi de armament se executau acolo, pentru cine și în ce cantități. Pe nemți îi mai interesau proiectele de construcție a unor arme noi, cu performanțe superioare, intrate recent în producția de serie. Cu banii pe care-i primeau de la nemți, ucrainienii își finanțau activitățile proprii care constau adesea în răfuieli sîngeroase între organizațiile rivale. Lui Boianschi i se păruse amuzant, pe vremea aceea, faptul că Gehlen era, la rîndul său, plătit de americani, pentru a organiza prin acești ucrainieni și prin alți transfugi asemenea lor, acțiuni de spionaj în Europa de est. Aceasta nu-l împiedica pe neamț să țină contabilitate dublă, organizînd în

același timp și cu aceiași bani activități de spionaj în folosul nou-proclamatului stat vest-german. Din cîte i le-a spus Bob mai tîrziu, șeful F.B.I. Hoover, făcuse o adevărată criză de nervi cînd i se raportase activitatea lui Smolin și îl somase pe șeful C.I.A., Bedell Smith, să-și pună neamțul la respect înainte de a o face el. Încercînd să aplaneze lucrurile, Bedell Smith, „Beedle“ cum îl răsfățau subalternii, a propus să fie luată de bună explicația furnizată de Gehlen, cum că Smolin și ai săi fuseseră trimiși în S.U.A. la conservare, în așteptarea unor noi misiuni. Hoover însă l-a expulzat imediat pe Smolin și pe toți cei identificați ca fiind implicați în afacere, cu cîteva excepții, între care amicul lui Vasile, Osipenco. Bob spunea că individul a fost „uitat“ doar pentru a acoperi participarea lui Boianschi la această afacere, dar acestuia povestea i s-a părut cusută cu ață albă. Rămăsese sigur, nu știa nici el de ce, că F.B.I.-ul îl înregimentase între timp și pe Osipenco. Altfel, rezolvarea cu succes a cazului Smolin i-a adus lui Boianschi prima și singura recompensă materială din partea F.B.I.-ului: o mie de dolari neimpozabili, plătiți din fondurile secrete, la indicația expresă a lui Hoover. De aici, Vasile trăsese concluzia că importanța lui ca agent secret crescuse; era cunoscut la Centru și, din nefericire și la C.I.A....

— Vrei să fii mai explicit? intervenii eu.

— Am să încerc, promise anchetatul. Din cîte am reușit să aflu de la Bob, și mai tîrziu de la alții, relațiile dintre C.I.A. și F.B.I. reprezentau un amestec interesant de colaborare și dușmănie. F.B.I-ul mai ales, era gelos că C.I.A. îi preluase toate atribuțiile pe care le avusese în străinătate, îndeosebi în America de Sud și n-ar fi acceptat niciodată ca oamenii agenției să desfășoare vreo activitate pe teritoriul S.U.A. Pe de altă parte, natura înrudită a sarcinilor pe care le îndeplineau, obliga cele două instituții nu numai să se tolereze reciproc, ci să și coopereze, realizînd adesea compromisuri asemănătoare celui mai ordinar troc.

— Adică?

— Adică, trecerea mea la dispoziția C.I.A. a fost consecința directă a unui asemenea troc. În împrejurări nor-

male, Hoover n-ar fi acceptat în ruptul capului să cedeze C.I.A. unul din agenții săi dar, în martie 1950, avea nevoie imperioasă de probe pentru a-l „înfunda“ pe un fost funcționar al Departamentului de stat, partizan al înțelegerii cu Estul. C.I.A. deținea asemenea probe, notele și rapoartele unor oameni de-ai săi acoperiți la Departamentul de stat, față de care diplomatul urmărit de F.B.I. își exprimase, fără rezerve, părerile. Nu știu ce și cît a oferit exact Hoover pentru a căpăta aceste materiale dar, în mod cert, printre aceste oferte figuram la loc bun și eu. C.I.A., care nu mă uitase după închiderea afacerii Smolin, a rămas cu impresia că eu aș fi fost omul potrivit pentru una din misiunile lor, iar impresia s-a transformat în certitudine atunci cînd mi-au citit dosarul întocmit de meticulosul Healey. Știu amănuntul acesta chiar de la el, căci mi l-a spus la ultima întîlnire avută în doi. Între noi se născuse, se pare, o anumită simpatie.

— Cred și eu! Tu te-ai ales cu o mie de dolari și el cu o avansare.

— De unde știi că a fost avansat? tresări el.

— Bănuiam numai. Ce mai ai de declarat despre colaborarea cu F.B.I.-ul?

...Asta fusese toată colaborarea, susținuse Boianschi. La 19 februarie 1950, într-o duminică, s-a întîlnit cu șefii săi din F.B.I. la un hotel din Kalamazoo, un oraș mai mic, aflat la vreo trei sute de kilometri de Detroit; venise el, Bob Healey, șeful direct al acestuia James „Jesse“ Conolly, precum și un individ uscățiv, potrivit de statură, îmbrăcat într-un costum de stofă englezească în carouri, bine tăiat, după ultimul jurnal. Acest ultim amănunt l-a izbit de la început pe Boianschi deoarece americanii, chiar cei cu rosturi mai înalte, nu prea se dădeau în vînt după eleganță; pe acolo oamenii purtau mai mult costume „de gata“. Tipul s-a prezentat simplu, ca fiind *Frank* iar Conolly a precizat că e „un coleg de la C.I.A.“. La o altă întîlnire în doi, cînd zăboviseră mai mult la un pahar cu whisky, Frank Boy i-a povestit că era licențiat în drept, că lucrase în OSS, serviciul de informații american din timpul războiului și condusese o rețea în zona Balcanilor. Către sfîrșitul lui august 1944,

Frank făcuse parte dintr-o grupă lansată cu misiune specială în România. Grupa, care aterizase pe aeroportul Popești-Leordeni, se ocupase în mod special de recuperarea piloților americani căzuți prizonieri la noi în țară. În realitate, obiectivul ei era capturarea cît mai multor documente din cele lăsate de serviciile secrete germane la București, în graba retragerii...

— Interesant, foarte interesant! Altceva despre el nu ți-a mai spus Frank ăsta?

— El nu, dar Bob mi-a strecurat în aceeași seară amănuntul că omul era mare la C.I.A. Un fel de șef sau adjunct.

— Bine, mai vedem noi. Dar nu mi-ai spus cum ați ajuns acolo, la Kalamazoo...

...Bob și Jesse veniseră împreună cu una din mașinile biroului, iar Vasile, la volanul unui autoturism „Chevrolet" închiriat. Frank venea direct de la Washington și folosise, probabil, avionul. Vasile aflase mai tîrziu, că C.I.A. dispunea de avioane proprii destinate unor asemenea deplasări.

Întîlnirea avusese loc seara, în restaurantul hotelului la care își reținuseră cu toții camere, iar Bob rezervase o masă într-un colț mai retras. Cinaseră tuspatru numai cu bucate și băuturi scumpe, franțuzești, de care Vasile nu mai văzuse de la plecarea din Europa. Toate acestea, luminările care ardeau în sfeșnice de argint așezate pe masă printre vaze cu flori, țigările bune și coniacurile fine de la sfîrșit, creaseră o ambianță plăcută, o intimitate accentuată de faptul că nimeni nu adusese vorba, în timpul mesei, despre „problemele de serviciu". Abia la urmă, Frank mai comandă un rînd de coniacuri și începu să-și debiteze numărul cu o voce caldă, convingătoare. C.I.A., spusese el, cunoaște calitățile informative pe care le relevase Mister Boianschi nu numai cu prilejul cazului Smolin dar și în timpul romanticei sale activități din Italia și Germania. Citind dosarul românului, el, Frank, reținuse amănuntul că tatăl acestuia murise pe frontul de est. Vasile ar fi vrut să-i spună că taică-său nu se dusese acolo de bună voia lui, ci mînat de la urmă, asemenea multor mii de români, dar se stăpînise. Băgase de seamă că atunci cînd venea vorba des-

pre lupta împotriva comunismului, Frank vădea un fel de exaltare mistică, iar el nu voia să riște. Mai credea încă și atunci în miracolul adoptării sale de către America. Citise el ceva în legătură cu asta pe postamentul Statuii libertății.

În concluzia discursului, Frank îi comunică oficial ceea ce Boianschi știa deja de la Bob: se hotărîse trecerea lui la dispoziția C.I.A. pentru a îndeplini, în afara granițelor S.U.A. o misiune secretă de luptă împotriva comuniștilor.

Boianschi se străduise să facă o figură cît mai bună și l-a întrebat dacă putea să spere că, după ce va fi îndeplinită această misiune, va primi cetățenia americană și dreptul de a trăi nesupărat în Statele Unite. Atît Frank, cît și vechile sale cunoștințe de la F.B.I. se grăbiră să-l asigure la unison că această cerere, cu totul legitimă din partea unui soldat al armatei secrete a S.U.A., va fi satisfăcută prompt și integral. La urmă, tipul de la C.I.A. i-a spus:

— Îndeplinirea misiunii speciale la care m-am referit cere o pregătire tot atît de specială. Va fi necesar să atingeți o condiție fizică situată mult deasupra mediei, precum și cunoștințe și tehnici de luptă cu și fără armă, de lansare cu parașuta, de comportare în timpul interogatoriilor și multe altele de acest gen. Pentru aceasta am decis să vă trimitem la cursul nostru de la Fort Bragg.

Fort Bragg sau bragă forto, erau, în seara aceea, cam totuna pentru Boianschi. El se întoarse deci la Detroit și, trei zile mai tîrziu, spre uimirea colegilor și a tuturor prietenilor și cunoștințelor pe care le avea în colonia română, își dădu demisia de la „General Motors", declarînd oricui îl întreba că se decisese să-și încerce norocul pe coasta de vest, în California. De fapt, plecase cu trenul la Charlotte în statul Carolina de Nord. Pe peron îl aștepta Frank...

— Să ne oprim aici, îl oprii eu. Pe cît mă ajută sumarele mele cunoștințe de geografie, îmi pot da seama că erai în drum spre Fort Bragg. Cunoaștem și noi cîte ceva despre acest loc, dar vrem să avem de la tine o documentare cît mai amănunțită cu privire la cele ce se petrec acolo. Mîine va trebui să fii pregătit și mai ales suficient de odihnit.

8.

Cu toate că-i recomandasem să se odihnească, Vasile mi-a mărturisit a doua zi că somnul îl ocolise pînă tîrziu. Se gîndise, spunea el, la timpul petrecut la Fort Bragg, ajungînd la concluzia că acesta fusese cel mai stupid și mai sinistru episod al aventurilor sale în străinătate.

... Aflat în mijlocul unor pustietăți mlăștinoase pîrjolită de veri toride, Fort Bragg aparținea formal forțelor armate ale SUA. Clădirile sale dispuse în careu fuseseră completate și adaptate noii destinații a fortului: școală de teroriști a serviciului de spionaj american. La Fort Bragg, Boianschi își pierduse ultimele iluzii pe care le nutrea despre integrarea sa în rîndurile locuitorilor Americii înțelegînd, în sfîrșit, că nu era decît unul dintre sutele de mercenari școliți acolo pentru a deveni spioni, organizatori de rețele subversive, sabotori, propagandiști și agitatori. Un simplu pion pe tabla de șah a războiului rece, pedestraș a ceea ce șefii săi definiseră într-o lecție introductivă „armata secretă de invazie a țărilor ce urmau să fie recucerite, deocamdată politicește".

Nu toți cei recrutați pentru această armată secretă ajungeau la Fort Bragg; majoritatea achizițiilor făcute în Europa erau pregătite la fața locului. Pentru a fi trimis la instructaj în S.U.A. candidatul trebuia să prezinte unele calități și perspective deosebite: să fi fost tînăr și vînjos, să nu se fi compromis ca fascist sau ca infractor în țara de origine și să se poată reintegra astfel la locul îndeplinirii misiunii fără dificultăți prea mari.

Cei ce prezentau asemenea calități ajungeau deci la Fort Bragg unde li se repartiza un loc în pavilioanele folosite pentru cazarea recruților și instructorilor. Alte cîteva pavilioane adăposteau sălile de conferințe, clasele și laboratoarele necesare pregătirii tehnice; un altul, nou construit, adăpostea o bază sportivă cu săli pentru diferite discipline și cu un bazin de înot. Exista și un pavilion cultural, cu bibliotecă și sală de proiecții, unde se dădeau aproape seară de seară filme artistice și documenta-

re legate de preocupările cursanților; o parte a aceluiași pavilion adăpostea bucătăria și sala de mese a școlii. În vecinătatea imediată a clădirilor se găsea un aerodrom a cărui pistă betonată făcea posibilă aterizarea și decolarea zilnică a unui „Douglas 3“, proprietate a C.I.A., care îi aducea și-i ducea la Washington pe conferențiari, precum și pe șefii din Centrală. Avionul aducea totodată alimente, medicamente, materiale didactice și corespondență cui avea de unde s-o primească. Același avion era folosit în cazurile de urgență medicală, pentru transportarea la spital a celor accidentați cu prilejul efectuării exercițiilor practice. Gardul înalt din sîrmă ghimpată care interzicea străinilor accesul pe teritoriul fortului se pierdea într-o pădure ce făcea parte din terenul nedefrișat de peste 400 de hectare afectat unității. Era un teren mlăștinos, străbătut de cîteva cursuri de apă, pe întinderea căruia fuseseră construite diverse obstacole, cît mai asemănătoare celor de care cursanții aveau să se lovească în timpul executării misiunilor. Existau baraje de sîrmă ghimpată, porțiuni de fîșie arată aidoma celor de la granițele statelor est-europene, machete ale unor clădiri ce erau aruncate în aer și apoi refăcute de cîteva ori pe săptămînă. O bună parte a acestor obstacole și machete reprezentau obiective specifice Americii Latine și unor țări din Asia. Statele Unite erau confruntate cu urmările izgonirii lui Cian-Kai-Și din China, cu războiul coreean și cu activitatea tot mai intensă de guerilla desfășurată de forțele populare din Filipine, Thailanda, Birmania etc. Vasile nu se mirase deci prea tare de faptul că europenii erau în minoritate față de cei veniți de pe meleagurile altor continente. Condițiile de cazare și de hrană erau excelente, în măsura în care cursanților li se dădea timpul necesar pentru a se bucura de ele. O cameră era împărțită între doi cursanți și, pentru a împiedica formarea de grupuri rasiale închise, conducerea școlii îi amestecase cum putuse mai bine. Boianschi împărțise camera cu un thailandez al cărui nume nu l-a știut niciodată prea bine. Dealtfel, spunea el, se vedeau din paște-n crăciun. . .

O dată pe lună, prin rotație, cîteva autocare îi transportau pentru *week-end* într-unul din orașele mai mari

ale statului Carolina de Nord. Pentru aceste escapade, și numai pentru durata lor, li se dădeau legitimații cu identități false din care rezulta că erau angajați ai forțelor armate ale S.U.A. În cazul cînd ar fi fost reținuți de autorități ca urmare a participării voite sau nevoite la vreun scandal, li se interzicea cu străşnicie să divulge apartenența la C.I.A. Cel căzut în necaz trebuia să indice numărul de telefon al unei unități militare din împrejurimile Washingtonului, referindu-se la șeful său, un oarecare maior Williams, apoi trebuia să aștepte cu răbdare să fie recuperat. Pe timpul cît fusese la Fort Bragg, Vasile avusese ocazia să cunoască mai multe cazuri de acest fel; îndeosebi cursanții latino-americani considerau de datoria lor să tragă un chef monstru imediat ce ieșeau pe porțile fortului. A existat însă și un caz în care recuperarea s-a dovedit imposibilă: un bolivian ucisese într-o încăierare la un cabaret din Charlotte pe fiul unui bogătaș din localitate. În cabaret mai fuseseră doi cursanți, un american și un neamț, care văzuseră tot spectacolul și juraseră că bolivianul fusese în legitimă apărare, fiind atacat cu pistolul în mînă de tînărul furios ce consumase o mare cantitate de alcool; toată lumea din fort era deci la curent cu felul cum se petrecuseră lucrurile și aștepta să vadă cum va fi „recuperat" bolivianul. Acesta nu s-a mai întors însă, iar colegilor săi li s-a spus că fusese trimis sub stare de arest la el în țară unde urma să fie judecat pentru omucidere. Unul dintre cursanții americani i-a informat însă că bolivianul murise, în împrejurări neclare, în celula sa din arestul poliției locale. Întîmplarea a constituit o învățătură și un avertisment. Vasile încăpuse pe mîna unei organizații care nu cunoștea mila și care nu ierta nimic năimiților ei. În consecință, afirma el, hotărîse ca pe viitor să-și ascundă cît mai bine gîndurile, ținîndu-și gura închisă. Părerile personale trebuiau zăvorîte pentru multă vreme în ungherul cel mai tainic al creierului, mai ales că se vorbea despre o apropiată verificare a tuturor cu ajutorul nou introdusului *poligraf* sau „detectorul de minciuni"...

— Am citit și eu, nu demult, despre scula asta nouă, a americanilor. Au încercat-o, într-adevăr, și pe pielea ta?

— Da, au încercat-o și pe pielea mea și pe pielea tuturor celor ce se găseau la Fort Bragg o dată cu mine.

...Prin mai 1950, cînd se apropia sfîrșitul cursurilor, sosiseră cu avionul doi specialiști din Centrală care aduseseră cu ei, în două geamantane obișnuite, renumitul poligraf. Poligraful „scria" sau, mai bine zis, indica prin linii trase cu tuș pe o hîrtie reacțiile fiziologice ale celor interogați la întrebările ce li se puneau în diferitele faze ale anchetei. Creatorii poligrafului porniseră de la ideea, mai mult sau mai puțin valabilă, că puși în fața unor întrebări neașteptate, cei anchetați ar prezenta reacții care ar putea indica gradul lor de sinceritate. De pildă, dacă cel anchetat va fi întrebat pe neașteptate: „Ești comunist?" și el era comunist dar ascundea acest lucru, va transpira mai abundent, pulsul i se va accelera, tensiunea îi va crește și așa mai departe.

La Fort Bragg, bîlciul cu poligraful a durat mai mult de două săptămîni. Introduși pe rînd în camera de anchetă, cursanții erau așezați pe un scaun cu fața spre un perete fără ferestre și fără nici un fel de elemente decorative. La pupitrul de comandă al poligrafului, de care anchetații erau legați prin tot felul de fire, stătea operatorul. Primele întrebări aveau un caracter de acomodare cu situația oarecum neobișnuită creată anchetaților în legătură cu experimentul ce se pregătea. După ce aparatul indica reintrarea în normal a reacțiilor organismului celui interogat, urmau adevăratele întrebări cuprinse în chestionare elaborate cu tot dichisul. Întrebările brutale de genul: „Ești spion comunist?" lipseau, lăsînd locul altora, aranjate după formele mult mai subtile, mai viclene. Cu toate acestea pînă la urmă, specialiștii au fost nevoiți să recunoască faptul că rezultatele obținute la Fort Bragg de către poligraf au fost pur și simplu descurajatoare...

— Cum așa? mă mirai eu.

— Ți-am spus că, atunci cînd am fost examinați ne apropiam de încheierea cursurilor, preciză Boianschi. Or, după ce ai trecut prin iad, nu te mai impresionează o simplă interogare, fie ea și în prezența poligrafului.

— Deci, pînă la urmă, americanii au renunțat, probabil, la acest instrument?

— Te înşeli. Examinarea la poligraf a fost introdusă oficial drept mijloc de verificare periodică pentru întregul personal al C.I.A., atît cel din Centrală cît şi cel acoperit, ca să nu mai vorbesc despre agenţi.

— Spuneai că cele învăţate la Fort Bragg au făcut ca poligraful să nu poată servi cu nimic la verificarea voastră. În ce au constat aceste cursuri atît de „instructive"?

...Fort Bragg nu era numai o şcoală de spionaj şi nu era *în primul rînd* şcoală de spionaj. Ea îşi înarma cursanţii cu tehnica luptei de guerilla şi urmărea pregătirea lor fizică multilaterală, astfel încît absolvenţii să poată face faţă greutăţilor şi asprimii traiului în mijlocul unei naturi ostile, ale cărei capcane erau considerabil înmulţite de cei care-i urmăreau pe spioni pentru a-i lichida. Pentru această pregătire, instalaţiile sportive sau bazinul de înot nu erau de prea mare folos. Pregătirea de bază se realiza pe terenul bazei cu rîurile, bălţile şi pădurile sale. Iniţial, cursanţii făceau marşuri de 30—50 kilometri pe zi, pe terenuri ce musteau de apă, sub soarele dogoritor al Carolinei, la discreţia roiurilor agresive de ţînţari care-i devorau. Ei purtau pe umeri piese de armament greu, poveri diferite şi, de multe ori, trupurile unora din colegii lor căzuţi pe drum. Într-o perioadă următoare, cursanţii trebuiau să străbată tîrîş distanţele dintre două sau mai multe puncte fixate pe hartă, căutînd să se strecoare neobservaţi pe lîngă posturile de pază. Apoi, viitorii diversionişti erau transportaţi individual, noaptea, în puncte necunoscute lor de unde trebuiau să se întoarcă la bază, pe jos, fără a folosi harta sau busola. Multe din nopţi şi le petreceau singuri, prin mlaştini sau păduri, dormind în adăposturi pe care şi le amenajau cum puteau, camuflîndu-le cu străşnicie. Dacă erau găsiţi de un alt cursant, acesta avea datoria să-i atace prin surprindere, să-i captureze şi să-i transporte legaţi la fort. O asemenea păţanie era deosebit de ruşinoasă pentru cel prins şi contribuia întotdeauna la micşorarea calificativului de absolvire; ea constituia un pericol permanent atîta vreme cît, pe terenurile aparţinînd fortului, rătăceau, noapte de noapte, pe puţin o sută de cursanţi.

Pe durata antrenamentului oamenii se hrăneau cu aceleaşi alimente pe care le primeau agenţii lansaţi în misiuni: concentrate şi conserve de carne în ambalaje fără etichete, biscuiţi, ciocolată. De fumat, fumau pe riscul lor, căci mirosul tutunului ce rămînea în aer facilita reperarea imprudenţilor. Asiaticii suportau cel mai bine aceste condiţii, iar cel mai greu, latino-americanii. Între aceştia din urmă s-au înregistrat şi cîteva cazuri de dezertare precum şi un caz de îmbolnăvire gravă.

În ceea ce-l privea, ca unul care fusese hrănit multă vreme cu răbdări prăjite şi care trecuse prin şcoala de la „Dezrobirea", Vasile se descurcase mai mult decît onorabil. E adevărat că, la sfîrşitul cursului, cîntărea cam 58 de kilograme faţă de cele 70 cu care venise la Fort Bragg, dar terminarea ciclului de pregătire fizică îi dădea dreptul să poarte, în interiorul fortului, bereta verde cu insigna de argint a trupelor de diversiune ale C.I.A. ce înfăţişa un cal troian. În plus, Boianschi fusese unul din cei care primise şi gradul de sergent în armata S.U.A., recompensă rezervată, de obicei, americanilor...

— Spuneai mai adineauri că bazele sportive de la Fort Bragg nu erau folosite în cadrul ciclului de pregătire fizică a cursanţilor îi reamintii eu. Înţeleg acum foarte bine că, după un asemenea program, nu vă mai ardea să faceţi sport. De ce-or fi construit atunci americanii toate instalaţiile acelea moderne?

— După ciclul de pregătire fizică generală a urmat pregătirea de luptă individuală. Orele afectate acestei materii erau precedate întotdeauna de un program sportiv la sală. În plus, la bazinul de înot am învăţat să ne batem în apă.

— Şi în ce consta pregătirea de luptă individuală la Fort Bragg?

...Cursul avea drept prim scop cunoaşterea şi mînuirea întregii panoplii a armelor de foc portative: pistol, pistolet, pistol automat, carabină, puşcă-mitralieră, bazooka şi celelalte. Se făceau şedinţe îndelungate de tragere cu fiecare din aceste arme atît ziua cît şi noaptea. O mare parte a timpului era afectată tehnicilor de luptă individuală, fără arme specifice Extremului Orient: jiu-jitsu, karate, sambo şi altele. Se urmărea antrenarea

cursanților în scopul dezarmării adversarului, posesor al unor arme albe sau de foc precum și lovirea sa decisivă. Instructorul îi învățase, de exemplu, să ucidă un om, lovindu-l cu un jurnal...

— Uite, pe asta n-o mai cred, îl întărîtai eu.

— Nici n-ai să poți s-o crezi, dacă nu ții cont că ziarele americane sînt tipărite pe cel puțin o jumătate de kilogram de hîrtie.

— Și ce scriu ei pe toată cantitatea asta de hîrtie?

— Destul de puțin, dacă te referi la știri și comentarii. Ele cuprind, în proporție de 80—90% reclame ale diverselor firme și produse. Apoi cotele înregistrate în ziua respectivă, la bursă, mică publicitate...

— Mă rog, să fie la ei acolo. Mai bine spune-mi ce se mai includea în ciclul pregătirii de luptă.

— Ceea ce ți-am spus, la care se adăuga folosirea unor arme ascunse în obiecte de folosință curentă, denumite de americani *gadgets*, adică șmecherii. De pildă, un stilou care împușcă, șiretul de pantof care era în realitate, o lamă de fierăstrău pentru tăiat oțelul, și multe altele care nu-mi vin acum în minte.

— Să ți le reamintești cu grijă pe toate și să-mi faci o listă completă a lor. Să ne mai punem și noi la curent cu tehnica americană. Ce mai putem adăuga în contul pregătirii individuale?

— Faptul că aceste ore nu aveau un caracter obișnuit, didactic; încăierările erau adevărate; adesea unul din cursanți se alegea cu oasele rupte sau cu cîțiva dinți lipsă, după o ședință de pregătire.

— Se vede că chirurgii erau ținuți la cinste mare acolo, la Fort Bragg.

— Nu chiar la Fort Bragg, ci în Raleigh, capitala statului, unde cei accidentați erau transportați în aceeași zi, cu avionul.

— Cît a durat acest ciclu al pregătirii individuale de luptă?

— Cam o lună de program intens, în fiecare dimineață. După-amiezele erau, în general, rezervate unor conferințe ideologice destinate întăririi convingerilor anticomuniste a auditoriului. Conferințele nu erau însă urmate

de întrebări sau de discuții și nici seminarizate ulterior. Erau ascultate și gata.

— De ce?

— Nu știu. Poate din lipsă de timp. În orice caz conținutul lor era destul de slab. Eu, de pildă, nu sînt unul dintre cei pe care-i dă erudiția afară din casă, dar felul cum a fost prezentată concepția materialistă asupra lumii m-a deziluzionat. M-a enervat chiar. În rest, am ascultat povești debitate de diverși renegați...

— Ca tine, de exemplu. Sau ai fi vrut, poate, ca ăia să facă propagandă concepției materialist-științifice.

— Nu să-i facă propagandă, dar măcar s-o combată cu niște argumente cît de cît serioase. Iar pe mine, te rog să nu mă taxezi de renegat. Eu nu mi-am abandonat misiunea cu care am plecat în străinătate și nici n-am avut de gînd să-mi trădez țara. Sînt doar victima propriei mele prostii și a unor visuri nesăbuite, de aventură.

— Rezultatul final contează, spunea Churchill, bătrînul buldog. Hai să nu ne mai certăm fără rost. Într-un fel, ai dreptate. Numai tribunalul va fi în măsură să hotărască dacă ești sau nu renegat.

— Pentru tine o fi fără rost, dar nu și pentru mine. În fine, eu sînt cel anchetat, așa că nu-mi rămîne altceva de făcut decît să-ți vorbesc cuminte despre ciclul al treilea de pregătire.

...Ciclul în cauză cuprindea tactica luptei de guerilla și se desfășura, tot pe terenul aflat în dotarea fortului. Cursanții organizau capcane și ambuscade după modelul celor folosite în trecut de Pieile Roșii și, mai recent, de partizanii ce luptaseră în timpul războiului în spatele fronturilor hitleriste. Unii asigurau protecția depozitelor și punctelor vulnerabile pe care alții se străduiau să le arunce în aer, se organizau pătrunderi, prin baraje de sîrmă ghimpată asigurate cu semnale de alarmă sau străbătute de curent electric. Se organizau, de asemenea, treceri peste fîșiile arate de teren, se studiau și se neutralizau sisteme de alarmă. În cadrul exercițiilor se simula suprimarea fără zgomot a santinelelor sau se organiza răpirea lor; de asemenea erau anihilate posibilitățile de urmărire ale cîinilor polițiști. Pentru organizarea unor lupte de stradă, cei de la Fort Bragg s-au deplasat, timp

de o săptămînă, într-un orășel minier din munții Apalași, abandonat de locuitorii săi rămași fără lucru ca urmare a închiderii minei din apropiere. Apoi, au urmat patru sau cinci lecții privind lansarea cu parașuta încheiate prin două salturi colective, de zi și de noapte. Cu aceasta ciclul trei s-a încheiat, iar elevii au trecut la partea cea mai interesantă a cursului denumită „Tehnici auxiliare"...

— În ce constau aceste „tehnici auxiliare"?

— Mai întîi, într-un ciclu de lecții și aplicații practice privind cooptarea și îndrumarea agenților. Fiecare dintre elevi a fost repartizat unui instructor selecționat dintre vechii operativi ai Oficiului Serviciilor Strategice. Al meu se numea Robert West, dar cred că era un pseudonim. Omul condusese o antenă C.I.A. din Orientul apropiat și fusese scos din circulație de o boală de cord. Îl cunoștea bine pe Frank dar îl disprețuia pentru fanatismul său anticomunist. După părerea lui West, un adevărat „meseriaș" nu trebuia să fie un fanatic intolerant ci unul care se străduiește să afle, să înțeleagă...

— Cam oportunist dumnealui...

— Să nu crezi asta, protestă Boianschi. Activitatea printre orientali îl învățase o groază de lucruri, iar vîrsta îl domolise, făcîndu-l un fel de înțelept. El îmi spunea: „Will, (la școală îmi spuneau William Barlay, nume trecut și pe legitimația cu care ieșeam în oraș), nu știu ce fel de anticomunist ești tu și nici ce împrejurări te-au adus în baraca noastră, dar ține minte că pielea trebuie să-ți fie întotdeauna mai aproape decît cămașa. Comuniștii nu ne sînt cu nimic inferiori, iar la ei acasă au avantajul terenului. Dacă ți-au căzut pe urme, nu încerca să-i duci, ci fugi cît te țin picioarele și cît mai ai posibilitatea. Dacă nu poți fugi, predă-te fără nici un fel de scrupule. Asta-ți va aduce salvarea de la pedeapsa capitală și-ți va da posibilitatea de a mai spera. Lasă eroismul gratuit pentru magnificii invincibili ca alde John Wayne și pentru autorii de romane „tari". Ăștia nu înfruntă nici un risc și cîștigă și o groază de bani. Unde mai pui că seara se culcă liniștiți în paturile lor. Tu ține minte că un spion mort nu prețuiește nici măcar cît un măgar viu. De aceea, să nu încerci să folosești otrava pe care ți-o vor oferi mă-

rinimos ai noştri la plecare. Aceşti gentlemeni n-au luat niciodată otravă".

— Mi-e greu să cred că C.I.A. îl plătea pe acest West pentru a da astfel de poveţe agenţilor ei.

— M-am gîndit şi eu la asta şi, în consecinţă, m-am ferit să comentez în vreun fel spusele lui îmi răspunse Vasile. Mă temeam să nu fiu obiectul unei provocări. Am constatat însă că West nu ţinea cu orice preţ să-mi afle părerea. Acestea erau, afirma el, constatări făcute de-a lungul a peste două decenii de muncă informativă şi ţinea să mi le împărtăşească aşa, ca între „meseriaşi". Războiul — susţinea West — trebuie să rămînă un secret între cei care-l fac.

— N-a susţinut-o numai el, ci şi alţii, cu mult înainte, mormăii eu, admirator necondiţionat al lui Remarque. După părerea mea, concepţiile lui West ăsta nu depăşesc mentalitatea unui mercenar de duzină. Un ofiţer care luptă pe frontul secret pentru ţara lui, trebuie să fie animat nu de fanatism ci de convingeri nestrămutate. Uneori, în numele acestor convingeri trebuie să accepte chiar jertfa supremă. Nu poţi trăi oricum!

— Nu zic că n-ai dreptate, dar asta nu prea ni se potrivea nouă, celor de la Fort Bragg. Pe mine, unul, mă aranjau tocmai concepţiile lui West. Aş spune chiar că erau tot atît de valabile şi pentru americanii ce se antrenau împreună cu noi acolo. Erau şi de-ăştia.

— Aşa o fi. Dar nu mi-ai spus încă ce te-a învăţat West.

...West îi explicase lui Vasile importanţa de a avea surse de informare în tabăra adversă, îl învăţase să selecţioneze şi să studieze oamenii ce ar putea deveni asemenea surse, îi indicase căile de acces spre ei; cum să-i convingă şi, la nevoie, cum să-i silească să facă ce li se cere. Au făcut împreună şi o aplicaţie practică, studiind şi cooptînd pe una din operatoarele centralei telefonice din Charlotte pe care o plăteau ca să le furnizeze stenogramele convorbirilor poliţiei locale. Reuşita acestei acţiuni îl umpluse de mîndrie pe Vasile şi, pentru a-l tempera, West s-a hotărît să-i spună că femeia era, în realitate, agenta F.B.I.-ului şi că acceptase să-i facă serviciile cerute numai după ce primise aprobarea lui John Sinclair,

şeful secţiei locale. Aceasta, i-a spus West, dovedea că recrutarea unui om implica riscuri serioase între care cel mai mare era acela de a „cădea" peste o sursă a adversarului. Tot de la West, Vasile învăţase felul cum se organizează şi se menţin legăturile cu agenţii, metodele de obţinere şi transmitere a materialului informativ, reproducerea şi păstrarea copiilor făcute după documentele secrete. Boianschi organizase, îndrumat de West, atît legătura cu operatoarea „recrutată" de el, cît şi cu un individ pe care i-l prezentase chiar instructorul şi care făcea şi el pe agentul, furnizîndu-le informaţii militare. În realitate, tipul era tot elev al unui curs C.I.A. ce se ţinea într-un alt loc. West îşi mai învăţase elevul cum să descopere urmărirea şi cum putea să scape de urmăritori, să se ferească de iscoadele trimise anume să-i cîştige încrederea. Toate acestea erau pentru Boianschi lucruri noi, pasionante, care-i prezentau activitatea secretă altfel decît teroarea, asasinatul, sabotajul şi diversiunea cu care instructorii ceilalţi îl obişnuiseră pînă atunci. Noţiunile învăţate de la West se adresau laturii inteligente şi nu forţei brute şi instinctelor sale primare ca cele însuşite la alte cursuri. Subtilităţile tehnicii informative îi redeşteptau treptat gustul pentru aventură care îl stîrnise de acasă şi, susţinea el, dacă n-ar fi fost vorba de România, s-ar fi lăsat amestecat în această tevatură cu inima uşoară şi cu reale şanse de succes...

— Lasă că în România tot ca spion ai venit. Aiurea, ai fi ucis cu sînge rece nişte oameni care luptau pentru libertatea şi drepturile lor.

— În România am ratat din primul minut, după cum ştii. Restul ar necesita o discuţie prea lungă în care n-ar avea rost, cred, să ne lansăm. Ar depăşi stadiul anchetei.

— Exact! Pentru a rămîne în limitele acestui stadiu, să ne întoarcem la „tehnicile auxiliare"!

...O importanţă deosebită, mai mare decît tehnicii informative, îi fusese acordată, în acest ciclu, „tehnicii interogatoriilor". Cei care terminau cu bine cursurile de la Fort Bragg trebuiau, în concepţia pedagogilor de la C.I.A. nu numai să poată conduce un interogatoriu, dar să şi reziste unei cercetări la care ar fi fost supuşi, dacă ar fi căzut în mîinile adversarilor. Predarea acestei tehnici s-a

făcut pe zone geografice, pe baza faptului că temperamentul, mentalitățile și metodele de constrîngere psihică și fizică folosite, de exemplu, de asiatici, difereau sensibil de cele utilizate de europeni care, fiind mai puțini la număr, s-au pregătit împreună cu nord-americanii. Partea amuzantă era, în ce-l privea pe Vasile, că unii îl considerau european, iar alții, care țineau seama de faptul că fusese trimis la cursuri de Centrala din Washington, îl socoteau american sadea. Toți americanii albi au fost europeni sau urmași ai europenilor, se spunea ulterior, cu prilejul unui incident al cărui „erou“ fusese chiar el și pe care se angajă să mi-l povestească mai tîrziu.

Pregătirea propriu-zisă a „tehnicii interogatoriilor“ a constat mai întîi din prelegeri cu subiecte ca: psihologia prizonierului, căile înfrîngerii sale morale prin tratamente de felul „spălării creierului“ sau prin metode ca alternarea durității cu bunătatea. După aceea, s-au făcut exerciții practice în care fiecare cursant devenea pe rînd anchetator și anchetat, trebuind, în această ultimă situație, să suporte timp de trei zile toată gama metodelor dure de interogatoriu adică bătaia, torturile și umilințele de tot felul...

— Pe de-adevărate? întrebai neîncrezător.

— Foarte pe de-adevărate.

— De ce trei zile și nu una, două, șase sau douăsprezece?

— Nu prea știu bine căci nu ni s-a spus. Unii credeau că termenul de trei zile era suficient pentru a oferi C.I.A. răgazul necesar să afle despre cădere și să ia măsuri de limitare a pagubelor, intervenind, eventual, pentru salvarea celui căzut. Mi s-a părut că această supoziție ar fi cea mai apropiată de adevăr, bineînțeles, exceptînd acțiunea pentru salvarea celui căzut.

...Pentru Vasile, aceasta fusese pentru partea cea mai penibilă a stagiului de la Fort Bragg; nu numai pentru că fusese bătut și schingiuit ca un eretic căzut în mîinile inchiziției, dar și pentru că a trebuit să-i plătească cu aceeași monedă individului cu care se pregătea, un sergent negru de la C.I.C., Serviciul de contrainformații militare american. Atunci s-a petrecut și incidentul despre care

îmi vorbise și care n-a făcut decît să-i mărească dezgustul pentru treaba pe care era pregătit s-o facă...

— Spuneai că ai de gînd să-mi povestești!

— De fapt, acest episod m-a familiarizat ca să spun așa, „pe viu“ cu implicațiile concrete ale problemei rasiale din S.U.A..

— Cum asta?

— Personal, credeam că segregația rasială din America se manifesta într-un fel de sens unic, că numai albii îi urăsc și îi disprețuiesc pe negri. Ar fi fost deci suficient deci, ca albii să devină mai buni, mai îngăduitori, pentru ca negrii recunoscători să-i îmbrățișeze cu căldură fraternă. La Fort Bragg și nu numai acolo mi-am dat seama că lucrurile nu stăteau chiar așa. Deceniile îndelungate de exploatare a sclavilor negri aduși din Africa, folosirea ulterioară a urmașilor liberi ai acestora pentru efectuarea muncilor celor mai grele și mai prost plătite, inegalitatea de drept și de fapt manifestată, printre altle, prin interdicția impusă copiilor negri de a frecventa școlile rezervate albilor și multe altele, au adunat în sufletele celor de culoare munți de amărăciune și ură. Un gunoier negru nu și-ar alinia niciodată camionul mai pe dreapta pentru a lăsa să treacă „Pontiacul“ șefului alb, iar în armată soldatul alb ajuns în subordinea gradatului negru nu va avea deloc o viață ușoară. E adevărat că albii sînt în majoritate, iar deasupra veghează ofițerul, mai totdeauna alb și el...

Ajuns în America în posesia unui ten blond pe care mi l-ar fi invidiat și Marilyn Monroe, am avut ocazia să simt pe pielea mea cît de adîncă e ura negrilor împotriva celor cu ochii albaștri. Dar experiențele trăite aiurea au fost niște fleacuri în comparație cu ce-am pățit la Fort Bragg.

— Așteptam să-mi spui și mie.

— Toți cei care făceau pereche pentru exercițiul practic al tehnicii interogatoriului se cam înțeleseseră, care pe șleau, care tacit, să nu întindă prea tare coarda. În baza tragerii la sorți, mi-a revenit în prima repriză rolul de anchetator și, în această calitate, mi-am menajat cît am putut partenerul. În orice caz, palmele, pumnii și bețele pe care i le-am cărat nu reprezentau nici jumătate

din ce-i putea duce spinarea și mai puțin de un sfert din ceea ce ar fi trebuit să-i administrez în conformitate cu exigențele exercițiului. Spre surprinderea mea, am constatat că, ajuns la rîndul meu în poziția de anchetat, am devenit victima unui tratament pe care, nu l-aș fi încasat în România nici dacă aș fi fost cercetat de Sofia Boianschi, născută Tomescu.

— Sau de Mihăilescu Constantin.

— Tu ai spus-o, mi-o întoarse el. Partenerul meu era Noah Cotton, pe românește Noe Bumbac, iar distracția lui favorită era să mă trîntească pentru început cu mutra în praful de pe podea, și să măture conștiincios camera cu obrazul meu. Apoi Noah sărea cu bocancii pe spinarea mea pentru a executa acolo un dans frenetic care mă obliga să-mi fac seară de seară un amănunțit examen clinic și radiologic. Toată această activitate era însoțită de expresii intens colorate între care „cîine alb“, „secătură cu ochi de gîscă“, „porc cu șoriciul roz“, erau monedă curentă. Individul nu strălucea prin cine știe ce imaginație, dar nutrea sentimente de ură adîncă pe care nu le meritasem prin nimic și care mă scoteau, pur și simplu, din sărite. Spre sfîrșitul zilei a treia, m-am înecat ca țiganul la mal; am sărit drept în picioare de pe podea și i-am aplicat lui tata Noe un pumn, un singur pumn, între ochii lui negri ca noaptea. Asta i-a luat piuitul pe o bună bucată de timp, dar cînd și l-a recăpătat, cu ajutorul medicului de serviciu, nerușinatul tiz al venerabilului personaj biblic s-a apucat să facă gălăgie, raportînd la toate nivelurile unde a reușit să se facă primit că numai sentimentele mele rasiste mă determinaseră să încalc regulile exercițiului și să-l lovesc. În consecință, Noah Cotton cerea, în numele drepturilor sale de cetățean american și a regulamentelor militare ce domneau în școală, să fiu pedepsit în mod exemplar.

Evident derutați de cele întîmplate, șefii organizară un fel de judecare în fața unei comisii ad-hoc unde se hotărî să fiu consemnat în fort pînă la sfîrșitul cursurilor, adică vreme de trei săptămîni. Era o glumă căci, de fapt, în perioada examenelor de absolvire nici un cursant nu mai ieșea în oraș.

— Crezi că hotărîrea ar fi fost aceeaşi dacă cel în greşeală ar fi fost sergentul de culoare Noah Cotton? îl întrebai eu oarecum tendenţios.

— Evident că nu. Tipul ar fi fost degradat şi retrimis pachet Pentagonului. Nu numai pentru că era negru, ci şi pentru că aparţinea armatei şi nu C.I.A.

— Se vede că tot au dreptate negrii ăştia, comentai eu, lăsînd de-o parte chestia cu armata.

— Au, pentru că în cazul meu, unul din şefi a ţinut să mă convoace între patru ochi pentru a mă ruga să înţeleg şi să accept sancţiunea ce mi-a fost dată, contribuind astfel la limpezirea atmosferei a cărei persistenţă ar fi accentuat nu numai inevitabilele animozităţi cu Pentagonul, dar şi riscul unei publicităţi nedorite de presă. Am înţeles, ce era să fac? N-au înţeles-o în schimb yankeii care săriseră în apărarea mea, ameninţînd că vor părăsi în bloc Fort Bragg dacă nu va fi anulată pedeapsa dată lui Will Barlay. Era mai cu seamă unul cu gura mare de prin Atlanta care nu se sfia să spună că l-a „fotografiat" pe sergentul Noah Cotton şi că prietenii săi din armată vor avea grijă de el. Închipuie-ţi că nenorocitul urma să plece chiar în zona de operaţii din Coreea.

— Din cele ce le spui, înţeleg că măsurile luate de conducerea şcolii n-au mulţumit pe nimeni. Cum s-a terminat, de fapt, incidentul?

...În faţa reacţiilor furioase ale albilor americani, Noah Cotton pricepuse că se găsea într-o situaţie critică. Cu atît mai mult cu cît, din spusele unora şi altora, rezulta că tipul cu gura mare din Atlanta făcea parte din Ku-Klux-Klan şi că „prietenii săi din armată" erau, de asemenea, membri ai clanului. În pofida calmării subite a sergentului, albii rasişti au continuat să vocifereze, făcîndu-i lui Boianschi, oriunde apărea, adevărate manifestaţii de simpatie. Odată au improvizat chiar un cor care l-a întîmpinat în sala de mese cu cîntecul *For he's a jolly good fellow*, un fel de „mulţi ani trăiască" de-al lor. Alarmaţi de cele ce-ar mai fi putut urma, şefii l-au convocat din nou pe Vasile pentru a-l ruga să se folosească de influenţa pe care o căpătase asupra bandei, pentru potolirea deplină a spiritelor. Aşa că fostul meu coleg îi adunase într-o seară pe cîţiva dintre căutătorii de

gîlceavă și le ceruse să se astîmpere pentru ca astfel să se poată termina cu bine cursul. Vasile le-a spus, așa cum fusese învățat, că amplificarea dezordinii ar putea fi socotită drept un rezultat al unei conspirații dușmane îndreptată spre subminarea moralului celor din corpul „Beretelor verzi". Într-un asemenea caz, puteau deveni cu toții victimele vreunei echipe de „vînători de vrăjitoare" venite să caute agenții comuniști infiltrați la Fort Bragg. Boianschi ar fi fost, desigur, primul care ar fi trebuit să plătească oalele sparte. Acesta și alte argumente la fel de simțite i-au convins pe indivizi s-o lase baltă; s-au despărțit deci cu strîngeri de mînă și bătăi amicale pe spate după ce flăcăii l-au asigurat încă o dată pe Vasile de întreaga lor simpatie. Acest examen de abilitate a făcut ca prestigiul românului să crească considerabil, nu numai în ochii instructorilor de la școală, dar și în ochii șefilor din Centrală...

— Deci, una peste alta, ai ajuns cu bine la banchetul de absolvire a cursului.

— Se vede că n-ai habar de felul cum trăiesc ăia pe acolo peste ocean, mă ironiză Boianschi. Asemenea banchete s-or fi dînd la universități; zaiafeturi dintr-astea festive își mai permit grangurii din conducerea vreunei firme la încheierea bilanțurilor anuale sau la înghițirea vreunei întreprinderi concurente. Noi, mercenarii, ne-am încasat frumușel solda pe ultima lună și am plecat s-o bem nevăzuți și neștiuți de alții și mai ales de șefi, prin barurile cu fete nostime din Charlote. Eu n-am scăpat nici cu această ocazie de noii mei amici și a trebuit să plec la Raleigh avîndu-l la remorcă pe georgianul din Atlanta și pe încă unul, un irlandez roșu ca focul, fost polițist la New York. I-am dus la un restaurant italian pe care îl identificasem mai înainte după aromele ce năvăleau din bucătărie; îmi amintea în modul cel mai plăcut de Triest și de cariera mea meteorică de contrabandist norocos. Cu ajutorul patronului le-am încropit primitivilor cu care venisem un *menu* pe cinste: *Insalta capricciosa, osso buco, bistecca fiorentina* și bineînțeles tot felul de paste făinoase, *spaghetti, lazane*, macaroane. La urmă după ce stropisem festinul cu cîteva butelii vechi de *Falerno*, am comandat cîte o casată napolitană mare.

Am încheiat tot după datina italiană cu cafele „scurte" în ceşti mici ca un degetar care fac să-ţi treacă un şoc electric pe şira spinării. Să fi fost după mine m-aş fi oprit aici, dar după ce m-au felicitat pentru rafinamentul culinar, americanii mi-au declarat că ei ieşiseră în lume să se îmbete şi să se distreze cu fete. A trebuit să mă duc cu ei într-un cabaret îmbibat de brandy, gin, whisky, tequila şi tot felul de asemenea licori, unde cîteva „girls" cărora noi, constănţenii le spuneam „dame de consumaţie", le-au luat ochii cu fulgerele paietelor. Pe la miezul nopţii, am plecat de acolo, afumaţi zdravăn, fiecare la braţul uneia din *girls*. Cea la care am dormit mi-a luat cincizeci de dolari, dar făcea banii, după luni de abstinenţă la Fort Bragg. Unde mai pui că dormisem într-o pijama curată oferită de ea, iar dimineaţa în timp ce dama îmi pregătea omletă şi cafea, m-am folosit de baia ei şi de o trusă de bărbiert de prima calitate curăţită după toate regulile sanitare în vigoare.

Pînă să vină autocarul care urma să ne ducă înapoi la Fort Bragg, am intrat să mă dreg la restaurantul italian; la ora aceea, eram singurul client. Am comandat o cafea şi un *fernet*, singurele băuturi capabile să-mi repună în ordine stomacul ars de alcooluri. Cu *fernetul* în faţă m-am apucat să-mi fac socotelile. Desigur, nu era vorba de bani: cu toate că risipisem în seara aceea o bună parte din solda pe ultima lună, mai aveam destui bani la mine, în dulap. Fusesem bine plătit pentru a învăţa să ucid iar acolo, în America, nici o investiţie nu rămînea nefructificată. Mai curînd sau mai tîrziu, trebuia să înapoiez cu dobîndă paralele cheltuite la Fort Bragg. Cum? Probabil reîntorcîndu-mă clandestin în România pentru a dinamita şi a incendia, pentru a ucide şi a-mi teroriza compatrioţii. Din punctul de vedere al patronilor mei, românii erau vinovaţi. Vinovaţi pentru că îndrăzniseră să smulgă din mîinile străinilor propria lor avuţie, petrolul de exemplu. Şi nu era vorba doar de petrolul românesc împuţinat de războaie şi jafuri. Neextirpat, exemplul celor din România ar fi putut să-i contamineze şi pe alţii. Va trebui deci ca eu, Vasile Boianschi, omul C.I.A., împreună cu alţii, să mă întorc

acasă pentru ca, ajutat de cei izgoniți de la putere și deposedați de averi, sau ajutîndu-i pe aceștia, „să recucerim țara politicește“, cum spusese grangurul venit la Fort Bragg pentru a deschide cursurile. Adică, să-i supun pe cei ce se răzvrătitseră, iar pe cei care nu se vor supune să-i lichidez în cea mai veritabilă tradiție a serviciilor de spionaj. Numai că, făcînd aceasta eu, Vasile Boianschi aș fi scuipat pe memoria tatei, și în obrazul celor care îmi întinseseră frățește mîna la ceas de restriște. Căci ei erau cei care se răzvrătiseră. Ei erau frații mei și cu ei nu mă puteam lupta. Nu voi ridica niciodată mîna împotriva lor. Ideea mi-a țîșnit în minte, limpede ca un izvor din Carpați...

— Bine, bine, am priceput. Nu-i nevoie să-mi faci căpul calendar, l-am întrerupt eu. Știam și fără tine cine a luat puterea în România și de ce nu ne iubesc capitaliștii. Numai că, în pofida hotărîrii pe care spuneai că ai luat-o, ai pătruns totuși clandestin în țară. Noaptea, hoțește! Pregătit să ne faci tot răul pe care juraseși că nu-l vei face. Acestea sînt faptele, Boianschi! Fapte și nu vorbe sau gînduri rumegate după o noapte de beție, în fața unui pahar cu *fernet*. E adevărat, ai fost de-al nostru. Dar pentru asta ești mai rău decît Caramitru. El barem ne-a fost dușman pe față, din totdeauna.

— Nu uita că am fost arestat imediat ce am pus piciorul pe pămîntul României. Altfel, mi-aș fi dovedit, poate, cumva buna-credință. În rest, ai dreptate, zîmbi el înfrînt și parcă brusc obosit. N-are nici un rost să te învăț cine a luat puterea și de ce nu vă iubesc americanii. Vrei să chemi să mă ducă în camera mea?

L-am privit lung, cu nedumerire. Apoi, în pofida voinței am apăsat pe buton. Mi-adusesem brusc aminte de recomandările lui Hornaru și am înțeles că făcusem rău lăsîndu-mă tîrît de sentimente. Încă o discuție ca asta și aș fi stricat totul. Ar fi fost păcat să se întîmple așa căci, cu toate cele întîmplate, nu izbuteam să-l urăsc pe Boianschi și nici să-l consider un adevărat dușman. Pentru mine era clar că Vasile rămăsese același caracter slab și influențabil care avusese nenorocul să înfrunte încercări mai puternice decît îi îngăduiau puterile.

9.

Din cîte mi-a mărturisit mai tîrziu, Vasile ceruse să fie dus în camera sa anume pentru a rămîne singur cu gîndurile lui, să revadă aievea toate cîte se petrecuseră și mai ales, să încerce să ghicească cîte ceva din cele ce aveau să urmeze. Era și el furios că se lansase în tirada lirico-patriotică ce-i atrăsese remarci atît de aspre din partea mea dar, în final, recunoscu că avusesem dreptate să-i tai macaroana. Toată reprezentația aceea, ca și orice fel de declarații de bune intenții, indiferent de frumusețea și meșteșugul cu care ar fi fost făcute, își spusese el, nu făceau doi bani după ce fusese prins cu mîța în sac. Prin urmare, n-avea nici un rost să apară în fața anchetatorului, adică a mea, ca un șmecheraș de duzină ce încearcă să obțină clemență prin mijloace ieftine. Mai încercase și altă dată, iar rezultatele jalnice pe care le obținuse îl determinaseră să-și promită că n-are s-o mai repete, că are să-și controleze mai bine vorbele și atitudinile. Altfel, credea el, risca să provoace bănuiala că în spatele comportării sale s-ar afla ceva fapte pe care nu dorea să le declare. Vasile hotărî că asemenea eventualitate trebuia înlăturată cu orice preț... Îl rodea totuși, asemenea unui vierme, dorința de a mă convinge că nu era chiar atît de ticălos pe cît mi se părea mie și că în sufletul său se mai găsea loc destul pentru iubirea de țară. Dacă voia să scape cît mai ieftin din situația în care se găsea, își spuse el, trebuia să-și suprime, deocamdată, această dorință.

În consecință, socoti că ar fi de prisos să-mi mai povestească a doua zi, felul cum își petrecuse concediul de două săptămîni pe care îl căpătase după terminarea cursurilor de la Fort Bragg. Fusese, pur și simplu, la Detroit unde găsise gazdă la vechiul său prieten John Dumbravă, foarte bucuros să-l revadă. O vizitase pe Mary care se căsătorise între timp cu fostul lui coleg de echipă, de la „General Motors“, Theo Mocăniță, un băiat bun, frumos ca o fată. Pe urmă se întîlnise cu toți cei de la uzină și cu cei de la „Vatra“. Tuturor le-a vîndut aceiași moși pe

groşi despre slujba lui la o uzină de aviaţie din California şi despre intenţia de a-şi deschide, de cum va fi strîns bani destui, un garaj la Los Angeles.

Într-o zi, cînd n-a mai avut ce face, i se năzărise să dea o fugă pînă la Niagara Falls, să vadă şi el cascada; a închiriat un automobil şi după ce a căscat gura pe săturate la hăul de ape, a trecut în Canada, înapoindu-se la Detroit prin Toronto şi Windsor. Ţinutul canadian al marilor lacuri, atît de asemănător regiunii învecinate din Statele Unite, l-a dezamăgit oarecum. Pentru el, Canada însemnase întotdeauna păduri seculare de brazi, cursuri imense de apă, preerii întinse şi zăpezi eterne. Acestea erau însă mult mai la nord, iar el n-avea timp să hoinărească pînă acolo. Mai mult pentru a face haz de necaz, cumpărase cinci ilustrate pe care le-a trimis unora din cunoştinţele sale mai noi sau mai vechi: lui John Dumbravă, *uinei* Maria, lui Petru Simian, lui Gică Zamfirescu, la München, şi lui Hawkins, uitat de rele şi de Pentagon în Grecia.

După ce le reciti, Vasile aruncă vederile în cutia poştală din faţa unei staţii de benzină şi-şi văzu de drum. Cea trimisă lui John Dumbravă a ajuns la destinaţie a treia zi după ce o expediase, dîndu-i speranţe că şi celelalte erau în drum spre destinatarii lor, Între timp, i se terminase şi vacanţa; şi-a luat deci rămas bun de la cei din Detroit pe care-i vedea, pentru ultima dată şi plecă cu trenul la Boston, unde trebuia să se întîlnească cu Frank. Toate acestea avea să mi le povestească însă Vasile abia mai tîrziu. A doua zi după discuţia noastră se mulţumise să-mi spună, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat că la terminarea cursului de la Fort Bragg, fiecare dintre absolvenţi primise un plic sigilat în interiorul căruia se găseau ordinele ce le aveau de executat în continuare...

— De ce în plic sigilat?

— Pentru a nu da prilej celor din conducerea şcolii să cunoască şi ei aceste ordine.

...Lui Vasile i se indicase să se întîlnească cu Frank în holul aeroportului de la Boston şi să-l însoţească în Europa. Într-adevăr, în ziua şi la ora fixată, l-a găsit pe omul de la C.I.A. la barul aeroportului. Frank îl întrebă dacă-şi luase toate bagajele şi Boianschi i-a răs-

puns afirmativ, precizînd că acestea se află în portbagajul taxiului care-l adusese de la gară și care aștepta în fața clădirii. Imediat, Frank a făcut un semn discret unuia care-și pierdea timpul prin preajmă, dîndu-i cu o voce scăzută indicațiile necesare. Vasile încercase să le dea banii trebuitori pentru plata cursei destul de lungi pe care o făcuse cu mașina prin oraș, dar Frank i-a respins oferta cu un gest scurt. Între timp, individul luase la remorcă un hamal din aeroport; Vasile îi revăzu după cîteva minute împingînd un cărucior în care se găseau cele două geamantane ce conțineau lucrurile sale. La puțină vreme după aceea, Frank l-a condus printr-un coridor pustiu direct pe aeroport unde s-au îmbarcat pe un avion cvadrimotor „Liberator" aparținînd U.S.A.A.F., adică forțelor aeriene ale armatei Statelor Unite. În avion se mai găseau cîțiva ofițeri în uniformă, pasageri ca și ei. După îmbarcarea călătorilor, „Liberatorul" a decolat imediat fără nici un fel de formalități vamale sau de frontieră. Zborul a ținut mult deoarece, după o primă escală pe aeroportul militar de la Keflawick, în Islanda, mai făcuseră una la baza militară aeriană de la Ruislip, lîngă Londra. Abia după 14 ore, Frank și Vasile au debarcat cu bine pe aeroportul de la München. În pofida duratei sale, drumul nu i s-a părut plictisitor lui Boianschi, deoarece Frank manifestase mai tot timpul multă vervă, antrenîndu-l în tot felul de discuții. Îi spusese, printre altele, că incidentul cu Noah Cotton, precum și comportarea moderată pe care o adoptase Vasile cu acea ocazie fuseseră larg dezbătute la C.I.A., unde șefii rostiseră cuvinte de laudă la adresa lui. În ce-l privea, ca unul născut pe Mississippi, Frank era de părere că, asemenea comuniștilor și agitatorilor de toate felurile, singurii negri buni erau cei morți. Despre Boianschi avea o părere excelentă și i-a spus că îl va păstra în rezervă pentru o misiune cît mai importantă; pînă la apariția unei asemenea misiuni, agentul urma să rămînă camuflat, sub numele de William Barlay, la batalionul de informații din Kaiserslautern. Din cîte i le-a spus Frank în avion și după cum s-a dumirit Vasile singur mai tîrziu, batalionul, folosit de ochii lumii pentru paza unor depozite de armament, era în realitate un fel de infanterie a spionajului. Încadrată cu

„Berete verzi“, absolvenţii ai unor serii mai vechi ale cursurilor de la Fort Bragg şi din alte părţi, precum şi cu agenţi ai C.I.A. recrutaţi dintre fugarii est-europeni, unitatea din Kaiserslautern furniza, la cerere, diverselor servicii secrete ale americanilor, mai ales Corpului de contrainformaţii militare, echipe pentru urmărirea suspecţilor, instalatori de microfoane la domiciliul unor persoane bănuite de activitate comunistă şi grupe pentru supravegherea sediilor întreprinderilor şi organizaţiilor ce întreţineau legături cu ţările de dincolo de Elba.

Dar pînă să ajungă la Kaiserslautern, cei doi aterizaseră, în cursul dimineţii, la München unde se transbordaseră aproape imediat într-un avion intern al campaniei „Lufthansa“ care i-a dus în mai puţin de o oră la Frankfurt pe Main. Acolo, cei doi au reuşit, în fine, să se întindă omeneşte şi să doarmă cîteva ore într-un hotel din apropierea gării. Pe seară, în urma unui telefon dat de Frank, un ins de vreo 35—40 de ani, înalt, cu alură de sportiv şi cu părul blond, ondulat, ameninţat de un început de chelie a venit să-i caute. Tipul l-a salutat respectuos pe Frank şi apoi i-a scuturat cu energie mîna lui Vasile:

— Numele meu e David Davidson, dar mi se spune Dave, se recomandă el.

— Bucuros să te cunosc Dave. Eu sînt William Baraly, Will pentru prieteni, i-am răspuns.

— Nu trişa, Basil, îl corectase Frank, rîzînd. Cît timp sîntem între noi, poţi să te foloseşti de numele adevărat. Dave, care va fi şeful tău aici, în Europa, ştie bine cine eşti şi cum te cheamă.

După ce terminaseră cu aceste formule de politeţe, se aşezaseră la masă unde cinară cu bucate tot atît de insipide ca cele din America; apoi, în faţa unor ceşti mari de cafea, pregătită tot atît de prost, se apucaseră să discute pe îndelete asupra celor ce le aveau de făcut.

După-masă, Dave îi dădu lui Boianschi o legitimaţie eliberată de comandamentul Corpului cinci al armatei americane care atesta că sergentul William Barlay făcea parte din efectivele acestei mari unităţi. Pe colţul de sus, stînga, se lăfăia o poză de-a lui Vasile, în uniformă, făcută mai demult, la Fort Bragg. El primi, de asemenea, copia unui

ordin adresat maiorului George Stanley, comandantul Batalionului de informații de la Kaiserslautern, prin care acesta era anunțat că sergentul Barlay fusese trecut sub ordinele lui de la 1 iulie 1950. Apoi, Dave s-a apucat să-l dăscălească asupra comportării sale viitoare, interzicîndu-i categoric să-și dea în vileag numele sau alte date personale de natură să facă posibilă identificarea sa de către cei de la batalion. Pentru ei, Boianschi trebuia să rămînă pînă la sfîrșit sergentul Barlay din Corpul cinci al armatei S.U.A. din Europa. Vasile și-a manifestat îndoiala că, auzindu-l vorbind englezește, viitorii lui șefi și camarazi vor crede că se numește într-adevăr William Barlay, dar Dave o ținu pe-a lui:

— N-au decît să creadă ce vor, Basil. Din partea mea, sînt liberi să te decreteze regele mincinoșilor. Important pentru noi rămîne să-ți păstrezi anonimatul. În batalionul acela sînt vreo trei sute de inși și nimeni nu ne poate garanta că toți sînt „cușer". S-ar putea ca unul sau altul să fi ajuns acolo dinadins ca să afle cîte ceva despre noi. Pe urmă, nu uita că majoritatea vor pleca înapoi de unde au venit, pentru a îndeplini unele misiuni. Unii vor fi, desigur, prinși. De ce să le încărcăm memoria cu lucruri utile celor ce-i vor cerceta? Dealtfel, ofițerii din corpul de comandă al batalionului cunosc regula și nu vor insista să-ți afle numele adevărat.

La despărțire, Dave i-a dat numărul său de telefon din Frankfurt pentru ca Vasile să-l poată căuta, la nevoie. Altfel, inițiativa întîlnirilor viitoare rămăsese asupra lui Dave, căci, lucrînd în clădirea comandamentului Corpului cinci, putea aranja chemarea lui Boianschi la Frankfurt ori de cîte ori ar fi fost nevoie...

— Spune-mi, intervenii eu, ai fost vreodată în sediul unde lucra acest Dave?

— Nu. Niciodată, dar l-am văzut, a doua zi după prima noastră intrevedere, din stradă. Erau cîteva clădiri mari în mijlocul unui parc, străjuit de un gard înalt din fier forjat. Poarta era păzită de doi militari pe căștile cărora scria „M.P.", adică „Military Police". La intrare se putea citi, pe o placă de alamă lustruită, inscripția: *United States Army. Headquarters of the fifth Corps.* În fine, cam așa ceva. Am aflat că aceste clădiri aparținuseră, pînă în

1945, concernului german „I. G. Farbenindustrie“, știi, acela desființat pentru crime de război.

— Știu, știu, îl întrerupsei. Numai că, acolo nu se află nici un fel de comandament militar, ci sediul C.I.A. pentru Europa.

— Tot ce se poate. La vremea aceea chestiunea nu m-a interesat, iar ulterior nu m-am mai abătut prin Frankfurt.

... După ce-i spusese tot ce avusese de spus, Dave plecase, iar Vasile mai rămăsese o vreme în restaurant cu Frank, să bea cu acesta un brandy. Mult n-au mai întîrziat nici ei căci Frank și-a luat, la rîndul său, rămas bun, motivînd că a doua zi trebuia să se scoale devreme pentru a prinde avionul spre Berlin. Într-adevăr, dimineața la nouă cînd coborîse, Vasile nu l-a mai găsit pe Frank în hotel; la recepție i-au spus că americanul plecase de la șase, achitînd atît nota lui cît și pe a însoțitorului său. Vasile plecă și el la gară unde-și cumpără un bilet pentru Kaiserslautern la un tren care pleca din Frankfurt după amiază. Pe urmă, a dat o raită prin oraș, reperînd cu ajutorul unui pliant turistic, cumpărat într-un *Tabaktrafik*, locurile de interes cultural și istoric. Atunci dădu și de sediul în care lucra Dave, pe care-l recunoscu după inscripția de la poartă. Pe la ora unu prînzise la un restaurant mai bun ca cel al hotelului unde trăsese; era un restaurant specializat în pește și, cel puțin, îl prăjea bine. Pe la trei, Vasile părăsise hotelul, luînd drumul gării, iar seara, la nouă, intra pe poarta Batalionului de informații din Kaiserslautern. Ofițerul de serviciu l-a cazat, pînă a doua zi, într-un soi de cameră pentru oaspeți care, după cum aflase mai tîrziu, servea și drept arest, iar a doua zi, la prima oră, îl prezentă comandantului.

Maiorul George Stanley, un texan înalt și uscățiv, n-avea nimic de militar în înfățișare în afara uniformei; părea mai degrabă un fermier prosper din Sud, ceea ce și fusese probabil. După ce îl ascultă pe Vasile prezentîndu-se, el îi strînse voinicește mîna, urîndu-i bun venit la el în unitate; în final l-a repartizat la compania întîia pe un post liber de șef de grupă și îl dădu în primire șefului său direct, locotenentului Walter King. Tînăr, aproape de-o seamă cu Vasile, acesta l-a remorcat prin dormitoa-

rele companiei pentru a-l prezenta noilor săi camarazi și apoi l-a instalat într-o cameră cu două paturi unde mai locuia un sergent care se prezentă James Taylor și care vorbea engleza cu un puternic accent maghiar. Atît de puternic, încît Vasile se gîndise involuntar că i-ar fi stat mai mult bine să-l cheme Iakob Szabo.[14] Trecerea pe la diversele servicii ale batalionului, echiparea și luarea în primire a cazarmamentului, instalarea în dormitorul repartizat, i-au luat mai toată dimineața. Abia către prînz reușise să se prezinte din nou, pentru instrucțiuni și ordine, la locotenentul King. El află că în săptămîna viitoare compania urma să preia pentru o lună paza unui depozit aflat în vecinătate; pînă atunci nu erau prevăzute alte activități. Dacă, între timp, se iveau cereri de oameni pentru îndeplinirea unor sarcini speciale, ele urmau să fie satisfăcute în conformitate cu indicațiile comandantului de batalion, singurul care cunoștea posibilitățile și calificarea fiecăruia din cei ce formau unitatea. Altfel, cunoașterea oamenilor era greu de realizat deoarece majoritatea părăseau unitatea la scurt timp după sosire, pentru a nu se mai reîntoarce niciodată. Sergentul pe care-l înlocuise Boianschi, un ucrainian după toate aparențele, stătuse la Kaiserslautern doar trei săptămîni. Din tot ce i s-a spus, Vasile a priceput că nu era cazul să se omoare cu firea; după șmotrul de la Fort Bragg, perioada de refacere de la Kaiserslautern îi căzuse tare bine. În Germania, dolarii pe care-i primea drept soldă erau mai valoroși decît în America, iar țigările, ciocolata, conservele și celelalte delicatese pe care le primea fără restricții de la magazinul batalionului rămîneau deosebit de atrăgătoare pentru frumusețile locale cu care își mai omora timpul, cînd și cînd. Imediat după apelul de dimineață, cei ce nu intrau de gardă puteau ieși în oraș cu obligația de a se reîntoarce la cazarmă înainte de miezul nopții. Vasile băgase de seamă chiar că, în intenția de a nu da oamenilor prilejul să se împrietenească unii cu alții, ieșirile individuale în oraș erau încurajate pe toate căile, iar componența grupelor și a plutoanelor era pe cît se putea de pestriță. Ca și ofițerii, subofițerii erau, în genere,

[14] Szabo = croitor (maghiară). — Taylor = croitor (engleză).

americani, dar mulţi erau în realitate tot atît de yankei ca Boianschi sau colegul său Taylor. Vasile se adaptase destul de repede acestor condiţii şi, după vreo două săptămîni, se simţea de parcă fusese de cînd lumea la Kaiserslautern. Dave nu dădea semne că i-ar fi fost dor de el şi nici Boianschi nu murea de nerăbdare să-l revadă, astfel încît se gîndea din ce în ce mai rar la viitorul ce i-l hărăzise C.I.A. Asta pînă într-o seară cînd, abătîndu-se pe la clubul batalionului, avusese surpriza să-i audă pe doi inşi, pe care nu-i mai văzuse pînă atunci, vorbind între ei cea mai curată limbă românească. Ba, judecînd după vorba *bre* folosită de unul din ei, avu motive să creadă că se afla în prezenţa unor dobrogeni. Vasile s-a aşezat pe un scaun mai aproape de ei, şi a început să-i asculte fără nici un fel de dificultate; se vedea că cei doi cumetri erau convinşi de faptul că erau singurii români de pe acolo şi deci puteau să flecărească în voie fără riscul de a fi înţeleşi. Cel mai în vîrstă, trecut bine de cincizeci de ani, cărunt, gras şi ţeapăn, o mutră tipică de chiabur îi spunea celuilalt, un ins de 28—30 de ani, oacheş ca un ţigan, cu o faţă şireată şi rea, ca de vulpe:

— Măi Fane, eu socot că ne pierdem vremea de pomană pe aici, printre liftele astea. Cînd am plecat, le-am promis alor noştri că ne-om întoarce cu americanii, dar se vede că ăştia n-au nici un chef să bată război de dragul nostru. Acu', după ce ne-am răcit gura un an şi mai bine pe la tot felul de adunări şi posturi de radio, am ajuns un fel de slugi pe simbrie. Asta nu-i de noi. Mai bine ne-ntoarcem aşa cum am venit, pe puterile noastre.

— Eu aş zice să mai aşteptăm o leacă, bre nea Gheorghe. De aici pînă la noi în baltă, calea-i lungă şi plină de primejdii. N-ar fi rău, zic, să rămînem pînă peste iarnă. Dacă plecăm acum, ne prinde frigul pe drum. Avem de călcat în picioare ca la două mii de kilometri. Alta ar fi dacă ne-ar duce cu avionul...

— Ba, eu cu paraşuta n-oi sări! Tu, Fane, faci cum vrei. Eu îs prea bătrîn pentru o treabă ca asta. Aşa spunea şi doctorul ăsta al lor. Uite, dacă vrei să mai rămîi, eu nu mă-ncontrez. Da' eu plec acum spre casă, pe jos!

— Dacă pleci matale, plec şi eu, bre nea Gheorghe.

Am promis la plecare țaței Nastasia că, orice s-ar întîmpla, nu mă despart de matale. Împreună am venit, împreună plecăm! Matale ești mai mare, matale hotărăști!

— Bine, om mai vorbi! îi curmă vorba bătrînul, aruncînd deodată o privire bănuitoare spre Boianschi.

După plecarea celor doi, Vasile se apucă să cugete asupra întîmplării. Îl sîcîia îndeosebi faptul că Dave nu găsise cu cale să-i spună că la Kaiserslautern se află și niște compatrioți de-ai lui. Și-a fi făcut socoteala că, aparținînd unor companii diferite, românii nu vor ajunge să se întîlnească unii cu alții? Nu știa despre prezența celor doi în batalion? Sau îi semănase în calea lui Boianschi pentru a verifica în ce măsură și cum își va păstra acesta anonimatul? Această ultimă ipoteză l-a hotărît pe Boianschi să aibă o discuție cu Dave pe care l-a și chemat, a doua zi de dimineață la telefon propunîndu-i o întrevedere la Frankfurt sau la Kaiserslautern. Dave s-a oferit să vină el la Kaiserslautern, cu mașina, motivînd că era mai puțin complicat decît să aranjeze învoirea de la cazarmă a lui Vasile, pentru o noapte. Au convenit deci ca Vasile să-i iasă înainte la intrarea în oraș și, după ce s-au întîlnit, s-au și înfundat într-o *Weinstube*. Acolo, în fața unui taler cu cîrnați și a unei carafe de vin alb de Mosela, Vasile povestise toată tărășenia, ferindu-se să-i facă vreunul din reproșurile la care se gîndise. După ce-l ascultă fără să-l întrerupă, Dave îi spuse:

— Știam despre ăștia doi, Basil, dar uitasem, pur și simplu, să-ți vorbesc despre ei. De fapt, nu eu mă ocup de ei, ci unul dintre colegi pe care l-au adus în pragul asteniei. Cel bătrîn, Gheorghe Cizmaru, a fost în timpul războiului șef al unui post de jandarmi într-o comună de prin delta Dunării. A condus multe raiduri pentru prinderea partizanilor comuniști ascunși în deltă și a omorît cîțiva chiar cu mîna lui. Pentru treburile astea a fost condamnat în lipsă, în 1946, la muncă silnică pe viață. În lipsă, pentru că Cizmaru se ascunsese în deltă încă din primăvara anului 1945 împreună cu alți cîțiva. Prin 1948, autoritățile au început să-i încolțească, rărindu-le rîndurile la fiecare ciocnire. Convins de temeinicia poveștilor „Europei libere“ care nu ostenește să-și asigure auditorii că războiul se află undeva, după colț, Cizmaru

s-a hotărît să vină aici, în Vest, pentru a-i convinge pe americani să năvălească cît mai repede în România. Un soi de exaltat, un fanatic... Celălalt, Ştefan, Bordea, îi vine un fel de nepot. A plecat cu Cizmaru din însărcinarea familiei, să aibă grijă de el. Ăsta da, ar fi de folosit, dar nu-l putem despărţi de bătrîn. Imediat ce au ajuns aici, tipii au fost adoptaţi de legionari şi puşi să dea spectacole adevărate atît în Europa occidentală, cît şi în America, fiind prezentaţi ca „luptători cu arma în mînă împotriva bolşevismului, eroi veniţi de pe front pentru a zgîlţîi conştiinţa adormită a Occidentului" şi altele de felul acesta. Cu timpul „numărul" s-a învechit, pierzîndu-şi considerabil din interes. Abandonaţi de impresarii lor, Cizmaru şi Bordea au fost „culeşi" de antena de la München şi plasaţi la Kaiserslautern pînă la luarea unei hotărîri în ce-i priveşte. Dacă s-au decis să plece pe cont propriu, cum spuneai, eu, unul, cred că va fi foarte bine. Îl voi sfătui pe colegul meu să aranjeze lucrurile în aşa fel încît nimeni să nu-i împiedice. Numai că, după cîte s-a aflat la noi, grupul acela al lor din deltă a fost lichidat în totalitate. Desigur, nu sîntem obligaţi să le-o spunem.

Vasile nu ştia ce-o mai fi făcut Dave sau colegul său în chestia asta, dar cei doi dispăruseră din Kaiserslautern la vreo zece zile după aceea. Boianschi nu mai auzise nimic despre ei, de atunci...

— Hai să-ţi spun eu ce-a mai fost cu ei, deşi nu se obişnuieşte ca anchetatorul să facă confidenţe anchetatului, mă oferii eu rîzînd. Cei doi cumetri, cum le spui tu, au ajuns la Dunăre, pe care au trecut-o înot, ceva mai jos de Turnu Severin, în octombrie 1950. Ştefan Bordea a contractat cu acest prilej o dublă pneumonie şi, lipsit de asistenţă medicală, şi-a dat duhul într-o şură părăsită pe cîmpia Romanaţilor, vegheat de unchiul său, Gheorghe Cizmaru. Rezistent ca un taur, bătrînul şi-a continuat, peste mirişti şi islazuri, drumul spre casă. Într-o noapte, pe la începutul lui noiembrie, s-a culcuşit să doarmă într-un lan de porumb, necules încă, pe mereaua[15] Topolo-

[15] *Merea*, corect *mirié*, termen turcesc desemnînd pămîntul cedat de stat locuitorilor unei comune spre folosinţă. În prezent, indică, în Dobrogea, vatra satului.

gului. Se vede că s-a trezit tîrziu, căci a fost găsit în porumb de țăranul care venise să-și termine culesul. Omul l-a luat din scurt, crezînd că Cizmaru avusese de gînd să-i fure din bucate. Violent și nu prea înțelept, fostul jandarm a scos de sub haină o armă cu țeavă retezată, amenințîndu-l cu ea pe țăran. Cei din Topolog sînt de felul lor oameni dîrji care nu se sperie cu una cu două; țăranul și-a făcut scăpat ciomagul din mînă, pălindu-l pe Cizmaru drept în moalele capului și scoțîndu-l din circulație pentru o bună bucată de timp. Apoi, l-a suit în căruță, pornind cu el spre sat, la postul de miliție. Pe drum, badea Gheorghe și-a revenit și, zărind în paie un topor, a încercat să-l folosească pentru a crăpa cu el capul țăranului. Uitasem să-ți spun că în căruță se găsea și tatăl topologeanului, un bătrîn de 75 de ani, care a strigat, prevenindu-și feciorul. Acesta a oprit căruța, a smuls unealta din mîinile lui Cizmaru și i-a tras o bătaie soră cu moartea după care l-a legat cu lanțul, deși nu mai era nevoie. Trei zile au cîrpit chirurgii la Gheorghe Cizmaru. A fost anchetat aici, la serviciul de cercetări penale și m-am dus să-l văd. De cîte ori se așeza sau numai se mișca pe scaun, gemea de-ți rupea inima. Acum e vindecat și așteaptă să fie judecat, iar noi doi ne putem întoarce liniștiți la discuția pe care ai avut-o cu Davidson. Deci, ce noutăți ți-a mai spus Dave?

— Nu prea multe. Se grăbea să se reîntoarcă la Frankfurt încă în seara aceea. Mi-a spus că am făcut bine neintrînd în vorbă cu cei doi. A folosit prilejul pentru a-mi reaminti despre importanța păstrării anonimatului în vederea misiunii ce avea să vină. Pe urmă ne-am despărțit și nu l-am mai văzut pînă la plecarea mea din Kaiserslautern.

— Ei, stai puțin! Doar n-ai să-mi spui că ai plecat de la batalion fără să fi participat la nici una din misiunile acelea exterioare care-i angajau, cînd și cînd, pe membrii săi.

— Și totuși, cu o singură excepție, asta a fost realitatea. Pentru treburile acelea, exterioare cum li se spunea, erau preferați cei care vorbeau nemțește mai bine decît mine. Era firesc să fie așa, întrucît băteau mai puțin la ochii oamenilor de pe stradă și chiar a celor urmăriți. O

singură dată am fost folosiţi, întreaga mea grupă, pentru urmărirea unui profesor de la Heidelberg şi supravegherea domiciliului său pe care doi specialişti l-au înţesat cu microfoane.

— De ce era urmărit profesorul?

— Tipul, un social-democrat denumit în rapoartele noastre „Dr. Elephant", era suspectat ca fiind favorabil coexistenţei cu Germania democrată. Asemenea oameni erau taxaţi drept „tovarăşi de drum ai comuniştilor" şi urmăriţi permanent de către serviciile americane şi organizaţia generalului Gehlen finanţată de ei.

— Deci, la Kaiserslautern ai cam mîncat degeaba dolarii contribuabililor americani, glumii eu pentru a mai destinde atmosfera. Cînd spuneai că ai plecat de acolo, de la batalion?

— Spre sfîrşitul verii, la 28 sau 29 august, am fost chemat de comandantul batalionului, maiorul George Stanley. Aceasta mi-a adus la cunoştinţă că, în conformitate cu ordinul comandantului Corpului cinci al armatei S.U.A. din Europa, stagiul meu la ei lua sfîrşit la 1 septembrie 1950; de la această dată treceam la dispoziţia comandamentului. În consecinţă, maiorul Stanley m-a autorizat să predau, începînd din aceeaşi zi, efectele şi armamentul luat în primire, exprimîndu-şi convingerea că mă simţisem bine la ei, la Kaiserslautern, şi urîndu-mi mult noroc în viitor. L-am asigurat că timpul servit la batalion fusese pentru mine o adevărată perioadă de destindere şi i-am mulţumit frumos pentru urările de bine, întrebîndu-l dacă noua mea destinaţie însemna că trebuie să mă prezint la sediul din Frankfurt al comandamentului. Stanley mi-a răspuns negativ precizînd că ordinul era să mă deplasez în localitatea Lindau, o staţiune de odihnă din Alpii Bavariei şi să mă întîlnesc la 1 septembrie ora 10, pe peronul gării, cu delegatul Corpului cinci...

... Ajuns la destinaţie, Vasile n-a fost nevoit să-şi bată prea mult capul pentru a-l identifica pe „delegatul Corpului cinci"; era chiar buna lui cunoştinţă, Dave, care arăta în acea dimineaţă a sfîrşitului de vară aidoma oricărui turist evadat de pe ţărmurile ceţoase ale Mării Nordului pentru a se bucura timp de cîteva zile de lumina şi căl-

dura blîndă a soarelui alpin și de aerul ozonat de pe munte.

— *Hello Will!*, îl salută el pe Vasile, strîngîndu-i prietenește mîna imediat ce acesta aterizase pe peron. Cum ai călătorit?

— Așa cum călătoresc întotdeauna de cînd m-am încurcat cu voi. Adică, precum melcul cu casa în spinare, glumi Boianschi. Așteaptă-mă cîteva minute să-mi scot geamantanele din vagonul de bagaje și pe urmă îți voi sta la dispoziție.

— Te voi ajunge imediat din urmă cu un hamal.

Fiind singurul călător ce avea de debarcat bagaje la Lindau, lucrurile merseră repede cu toate că, negăsind un *Träger*[16] cei doi trebuiră să se mulțumească cu un cărucior cules de pe peron. În timp ce Vasile își aranja bagajele pe bancheta din spate a mașinii lui Dave, acesta îi spuse:

— Vila pe care am închiriat-o pentru treburile noastre mai are nevoie de curățenie și de ceva mobilier. De aceea, astăzi și mîine vom sta la un *Gasthaus*[17] din afara localității. Vom putea discuta astfel, în liniște despre viitor.

Învățătura de la Fort Bragg și, poate, mai mult decît ea toate cîte le trăise în ultimii ani îl obișnuiseră pe Vasile să nu se arate prea curios din fire și mai ales să nu-i înghesuie cu întrebări pe indivizii de soiul lui Dave. El răspunse decît în modul cel mai natural cu putință:

— *O.K., boss!* Cum vrei tu.

Altfel, n-a trebuit să aștepte prea mult pentru a se lămuri asupra felului cum îi croise C.I.A. viitorul căci, pe seară, Dave îi propuse să admire cu el apusul soarelui pe malul unui pîrîu, într-o poiană smălțată cu flori. Totul de pe acolo respira a curat, era pieptănat și ordonat ca într-o farmacie nemțească. Atît de ordonat că n-avuseseră nici pe ce să se așeze; o bancă ar fi desfigurat, se vede, peisajul, iar tolănirea pe iarbă ar fi atras asupra lor dacă nu mînia cerului, cel puțin o amendă serioasă aplicată de unul din paznicii plasați cu discreție prin ase-

[16] Träger — Hamal (germ.).

[17] Gasthaus — Pensiune (germ.).

menea locuri. Au luat-o deci la vale, pe cursul apei și Dave începu:

— Știu bine, Basil, că cei de la Fort Bragg ți-au umplut capul cu istoriile despre comuniști și despre misiunea sfîntă a americanilor și a celor aliați cu ei de a-i lichida. De aceea, nu cred că este cazul să te mai dăscălesc și eu pe tema asta. La noi, se înmulțesc pe zi ce trece tipii care cred că o încăierare generală ar fi rămas singura soluție de a-i cuminți pe adversarii noștri. Cu războiul din Coreea și cu toate cîte se întîmplă astăzi în Europa și aiurea, nu-i chiar atît de greu să predici o cruciadă anticomunistă. O face cu un zel demn de o cauză mai bună chiar secretarul nostru de stat, John Foster Dulles. Eu, drept să-ți spun, nu cred deloc în eventualitatea unei confruntări militare; dacă nu dintr-alte motive, măcar din acela că pretutindeni, în Vest ca și în Est, lumea este sătulă de război. Pe tine te interesează însă mai puțin ce cred eu și mai mult ordinele pe care le vei avea de executat. De mai bine de un an, serviciile C.I.A. pregătesc cu grabă oameni pentru a-i trimite în Est unde nu ne-am creat încă nici o posibilitate cît de cît serioasă de a ști ce se petrece în realitate...

— Iartă-mă că te întrerup, Dave, dar apreciind înțelepciunea hotărîrii tale de a mă scuti de o prelucrare, hai să-i spunem ideologică, nu înțeleg totuși de ce m-ai adus aici, în pădurea asta bavareză, pentru a-mi împărtăși, departe de eventuale urechi indiscrete, ceea ce citesc, de la o vreme, prin toate ziarele, spuse iritat Boianschi.

— Iar eu, apreciind atenția cu care m-ai ascultat pînă acum, mă întreb de ce dracu' mă întrerupi tocmai cînd eram pe punctul să-ți deslușesc rostul prezenței noastre la Lindau, îi răspunse Dave pe același ton.

— Nici eu nu știu, Dave. Probabil unde nu-mi plac introducerile lungi...

— Ei bine, aici, la Lindau a fost înființat cursul de pregătire a agenților ce urmează să fie trimiși în România, iar tu faci parte din cei ce vor urma, în parte sau în totalitate, acest curs.

— După cîte știu, ați mai trimis ceva agenți în România. Nu mai departe decît astă-primăvară...

— Grupul trimis în primăvară a fost prins, judecat, condamnat și executat la puțin timp după lansarea lui. Studiind această experiență amară, cei de la Diviziunea operații au ajuns la concluzia că echipa n-a dispus de pregătirea necesară, fiind trimisă să opereze într-o regiune pe care n-o cunoștea și unde nu dispunea de o bază pentru sprijin. Lasă că erau și o bandă pestriță, indivizi nelegați prin nimic unul de altul, din care doi au fost parașutați din greșeală în regiunea respectivă. Pilotul i-a lansat pe toți odată deoarece uitase, pur și simplu, că cei doi constituiau o echipă separată, destinată altei misiuni. De fapt, am căzut victimă propriei noastre propagande despre faimoasele grupuri de rezistență din Făgăraș care i-ar aștepta cu gurile căscate pe americani. Nimeni n-a văzut încă grupurile acelea, iar în loc să fie primiți cu flori și cu masa întinsă, agenții noștri au fost întîmpinați de ofițeri de securitate. Am cam subestimat noi Securitatea asta!

— O constatare pe cît de neplăcută pe atît de tardivă!

— Pentru a ne feri în viitor de asemenea necazuri, continuă Dave prefăcîndu-se că nu bagă de seamă întreruperea, ne-am hotărît să folosim singura grupare românească ce dispune aici, în Occident, de oameni cu experiența activității clandestine, legați între ei printr-un fanatism militant, dușmani de moarte ai comunismului, cu legături în țară...

— Termină cu tonul ăsta care plasează marfă proastă clienților, îl întrerupse Vasile dezgustat. Înțeleg și fără reclama asta că te referi la legionari.

— La ei, Basil. Între noi și comandantul lor de la Madrid a intervenit, nu demult, o înțelegere conform căreia C.I.A. le va plăti pentru fiecare agent pus la dispoziție cinci mii de dolari. Un adevărat chilipir! Desigur a trebuit să acceptăm ca, odată cu misiunile primite din partea noastră, băieții să se ocupe și de problemele lor legionare. Pentru ei, această chestie apare ca un fel de justificare morală a relațiilor cu noi. Dealtfel, între ceea ce le cerem noi și ceea ce li se cere pe linie legionară nu există o diferență prea mare.

— Frumos! Dar voi care umblați tot timpul cu Biblia în buzunar, ce fel de justificare morală v-ați găsit

pentru cîrdășia cu asasinii ăștia patentați? Nu de alta, dar poate mi-ar fi de folos și mie.

— Pe noi nu ne frămîntă prea mult aspectul moral al colaborării cu legionarii. Într-o meserie ca a noastră, asta ar însemna faliment curat. Noi vom fi mulțumiți să primim date de la fața locului și să strecurăm în România, odată cu legionarii și cu sprijinul lor, niște tipi ca tine, capabili să organizeze acolo, cu timpul, rețele de informații a căror activitate nu va avea nimic comun cu activitatea legionarilor. Vor fi și legionarii buni să creeze, la timpul indicat de noi, diversiunile și tulburările preliminare unor operații de amploare mai mare.

— Cunosc! Cucerirea *deocamdată* politică...

— Exact cum ai spus! Aici la Lindau vor fi instruiți primii agenți ce ni i-a pus la dispoziție comandamentul legionar. Cu tine cu tot, veți fi zece inși. Pentru toți ceilalți din școală, profesori și elevi, vei continua să fii sergentul Willian Barlay din armata americană, ajutor al instructorului pentru acțiuni de comando. La celelalte cursuri, diferite de cele ce le-ai urmat la Fort Bragg, vei participa ca elev. O școală cu profil similar, amenajată nu departe de Paris pregătește alți cîțiva agenți recrutați dintre nelegionari. Acestor prime serii le vor urma altele pentru care comandamentul legionar a selecționat pînă acum cam douăzeci și cinci de candidați.

— *I am sorry, Dave!* Îmi pare rău dar va trebui să-ți cauți altul, spuse Vasile pe un ton sec. Cu legionarii nu mă amestec! Poate că pe voi, cei de la C.I.A. vă frămîntă mai puțin latura morală a colaborării cu legionarii. În ce mă privește, n-aș vrea să crezi că fac pe sfîntul. Am comis destule isprăvi în cei cîțiva ani de cînd tot vîntur lumea, dar prieteșugul cu legionarii ar depăși cu mult toate păcatele mele. Eu...

Vasile se întrerupse brusc, amuțit de expresia batjocoritoare ce apăruse pe fața lui Dave, care profită de acest moment pentru a-i răspunde:

— Se pare că e rîndul meu să-ți cer să termini cu predica de duzină. Îți răcești gura degeaba, lămurindu-mă tocmai pe mine ce fel de păsări sînt legionarii ăștia ai voștri. Se vede că n-ai băgat de seamă că sînt evreu, Basil. Chiar dacă n-am avut ghinionul să le cad în gheare

cînd erau mari și tari, știu poate mai multe decît tine despre legionari și crimele lor. Dar, dă-mi voie să te întreb: cu ce sînt mai răi, la urma urmei, gardiștii ăștia ai voștri, față de naziștii pe care-i folosim aici, în Germania? Te-ai întrebat vreodată cîți SS-iști „specialiști" ai Gestapoului, lucrează pentru noi în rețelele lui Gehlen, „fascistul nostru", cum îl denumesc afectuos frații Dulles? Sînt cu sutele. Dacă ne-am lipsi de ei, cu cine ne-am mai face treaba? Ți-am spus doar că lumea e sătulă de război, de informații, de sabotaje, de teroare... Toată lumea în afară de fasciști. Ăștia continuă să se bată, de data asta pentru noi. De ce le-am da cu piciorul?

— Mă rog, păstrați-i sănătoși, mîrîi acru Boianschi. Dar nu contați pe mine în treaba aceasta. Cum spuneam, îmi pare rău...

— Nici nu știi ce adevăr ai rostit, băiete. Eu unul, pot să te asigur de pe acum că are să-ți pară al dracului de rău. *Compania*[18] a investit o groază de parale în pregătirea ta, iar acest capital va trebui valorificat cumva. Știai tot atît de bine ca și noi, că vei fi trimis în misiune în România. Dacă treaba asta nu-ți mai convine, dintr-un motiv sau altul, există și alte locuri unde te poți face util. De pildă, în Extremul Orient... Vei întîlni acolo indivizi pe lîngă care legionarii cu toate isprăvile lor ți se vor părea niște amatori și vei avea ce povesti nepoților ani și ani de zile. Dacă te vei mai întoarce, dacă vei mai avea nepoți...

— Din cele ce mi le spui, înțeleg că am de ales: ori în România cu legionarii, ori cu bandele lui Cian-Kai-Și sau ale lui Syng Man Rhee. Aveți desigur locuri de consilier și pe lîngă cei ce luptă împotriva partizanilor în junglele Filipine?

— Exact, Basil. Ai putea să-mi spui că alternativa pe care ți-am pus-o în față seamănă grozav a șantaj. Nu voi nega această calificare și nici nu vreau să socotesc refuzul din seara aceasta drept ultimul tău cuvînt. Cred chiar că e mai bine să-mi dai acest răspuns mîine dimineața. Se spune că noaptea e un sfetnic bun. Hai să ne întoarcem la han, căci s-a întunecat de-a binelea și simt că frigul

[18] Compania — Denumire dată C.I.A. de către lucrătorii ei.

a început să mă cam strîngă de spate. Din păcate nu mai am anii tăi.

Vasile n-avea idee de felul cum dormise Dave în noaptea aceea, dar el frămîntase pînă în zori așternutul imaculat al pensiunii bavareze. Avusese, nu-i vorbă, și înainte prilejul de a regreta faptul că-și părăsise țara de dragul unor aventuri ale căror urmări nu le putuse prevedea. De data aceasta însă, ajunsese la inevitabila scandență a tuturor prostiilor sale. Dacă ar fi refuzat în continuare misiunea în România ar fi ajuns, în mod sigur, într-un grup de comando, la antipozi, iar această perspectivă nu-l încînta deloc. Foștii lui colegi de la Fort. Bragg îi povestiseră multe despre metodele de tortură și exerminare practicate acolo; văzuse chiar fotografii cu oameni îngropați de vii pînă la gît și lăsați pradă nemilosului soare ecuatorial precum și insectelor și animalelor de tot felul. În ce privea decapitarea prizonierilor, ea era practicată pe scară largă cu dezinvoltură, dar nu înainte de torturarea victimelor cu metode izvorîte parcă dintr-un coșmar. Desigur, cei ce luptau pentru independența țării nu rămîneau datori cu nimic dușmanilor lor și sfetnicilor yankei ai acestora. Parcă tot mai bine era să mori acasă, secerat de gloanțele plutonului de execuție decît pe pămînturile acelea străine aflate dincolo de marginea lumii.

Pe de altă parte, din motivele pe care mi le împărtășise, perspectiva cîrdășiei cu legionarii îi stîrnea o repulsie aproape fizică. De cînd trecuse în Vest, fiecare ciocnire a lui Vasile cu acești indivizi: Gurău, Toporaș și alții, avusese urmări nefaste pentru el. Într-un fel, chiar recrutarea lui de către serviciile secrete americane li se datora tot legionarilor.

Aflat în situația de a alege între rău și mai rău, Vasile se gîndise o clipă să încerce scăparea prin fugă; destul de aproape de Austria și Elveția, ar fi reușit, poate, să ajungă pînă a doua zi dimineața pe teritoriul uneia din aceste țări. Gîndindu-se bine, hotărî să renunțe la o asemenea tentativă; cu C.I.A. și cu organizația de spionaj vest-germană pe urmele lui risca să fie prins chiar dacă ar fi reușit să treacă una din granițele apropiate. Patronii săi nu făceau parte din cei ce se încurcau în chițibușurile dreptului internațional, iar el ar fi murit, cu siguranță, de

o moarte violentă. Cadavrul lui ar fi fost găsit de trecători la o margine de drum fără nici un document sau indiciu care să poată servi la identificare. Morții n-au niciodată dreptate și nici posibilitatea să acuze pe nimeni pentru sfîrșitul lor. Ei nu puteau să se aștepte la zile mai bune, iar Boianschi continua să spere cu încăpățînarea unui catîr că va găsi o cale pentru a ieși din tevatura în care se vîrîse singur, ca prostul. Cu această convingere, a doua zi la dejun, îi spuse „boss"-ului pe tonul cel mai natural cu putință:

— Să știi că m-am gîndit la discuția noastră de aseară și am ajuns la concluzia că ai dreptate, Dave. Dacă pe voi nu vă deranjează colaborarea cu legionarii, nu văd de ce m-ar deranja pe mine. Consideră deci că răspunsul meu la propunerea de a urma școala cu ei și a pleca în misiune cu o echipă legionară este afirmativ.

— O.K., Basil! Eram sigur că noi doi ne vom înțelege pînă la urmă și că nu ne vom face de rușine în fața șefilor și mai ales a lui Frank, care are o părere atît de bună despre tine. Acum, ascultă aici! Încă de astăzi ne vom muta la vila în care va funcționa școala. Este o casă cu două etaje, situată în mijlocul unei grădini mari, pe Hauptgasse numărul 1. După cum indică și numele, Hauptgasse este strada principală a orășelului, iar numărul unu se află în capătul opus al părții din care venim noi. Eu voi pleca primul, în mașina mea, deoarece socot că n-ar fi bine să dăm celorlalți certitudinea că întreții relații prea apropiate. Desigur, nu vom ascunde că ne cunoaștem, fiind amîndoi membri ai corpului expediționar american. Dar eu sînt împreună cu un colonel francez, co-directorul școlii iar tu sergentul Barlay ajutor al instructorului pentru acțiuni de comando. Pentru a rămîne în acest cadru și pentru ca ceilalți să nu știe că vei pleca și tu în misiune, vei îmbrăca din cînd în cînd uniforma militară și vei participa doar ca auditor la cursurile pe care n-ai avut ocazia să le urmezi la Fort Bragg. Uniforma americană îți va crea un anumit ascendent asupra celorlalți și te va scuti de tentativele lor de-a dreptul plicticoase de îndoctrinare. În rest, pornind de la faptul că ești român ca și ei, va trebui să le cîștigi simpatia și încrederea, încercînd să cunoști la timp eventualele încercări ale fran-

cezilor de a-i determina pe unii ca, odată ajunşi în ţară să lucreze exclusiv în folosul lor. După cum îţi spuneam, o parte din profesori sînt ofiţeri ai secţiei „Action“ din Serviciul francez de informaţii cu care împărţim profiturile şi pierderile acţiunii din România.

— De ce să le împărţiţi şi mai ales de ce cu francezii? se miră Boianschi.

— Psihologii noştri au hotărît că francezii sînt mai apropiaţi temperamental de voi, românii, că vă înţelegeţi cu ei mai bine decît cu nemţii. De aceea, le-am propus să facem treaba împreună. Au trecut timpurile cînd puteam opera singuri, de capul nostru, aici în Europa. E adevărat că francezii sînt parteneri mult mai incomozi decît nemţii dar, de la retragerea lui de Gaulle şi mai ales de la constituirea N.A.T.O., merge mult mai bine.

— Mda! ... am cam priceput, încuviinţă Vasile cu o jumătate de gură.

— Restul, văzînd şi făcînd! Eu plec chiar acum la vilă să văd cum mai stau lucrurile pe acolo. Voi locui cu voi cîteva zile în fiecare lună iar aceasta ne va da posibilitatea să ne mai vedem, să mai discutăm. La o oră-două după plecarea mea, pune-te şi tu în mişcare. Ca să nu vii pe jos încărcat ca o cămilă, cere-i patronului să-ţi închirieze o maşină. Oricum, la noapte vei dormi acolo. Mîine dimineaţă încep cursurile.

— Cu discursuri şi prelegeri inaugurale?

— Nu, deloc. Doar legionarii au cerut permisiunea să-şi aducă un popă de-al lor de la München să le facă o sfeştanie. Chestie de o jumătate de oră...

— Şi de gust, supralicită Boianschi.

Pe la patru după-amiază, automobilul procurat prin patronul pensiunii îl depunea pe noul elev şi tot calabalîcul său, în faţa unei porţi înalte de fier forjat care străjuia intrarea într-un parc împădurit cu copaci bătrîni, viguroşi. Pe grilaj, în dreapta, era fixată o placă de alamă lustruită unde scria: Hauptgasse nr. 1, iar pe aleea principală a parcului se plimba David Davidson în compania unui individ mai vîrstnic. Pentru Vasile toate acestea erau semne neîndoielnice că nimerise exact la locul indicat, adică la şcoala pentru pregătirea spionilor ce urmau să fie lansaţi în România...

10.

— Şcoala de la Lindau şi amănuntele privitoare la fiecare din cei ce au trecut pe acolo au pentru noi o importanţă deosebit de mare, i-am spus lui Boianschi a doua zi, reluînd ancheta. Va fi necesar deci, să nu te grăbeşti, pentru a-ţi aminti cît mai multe despre foştii tăi colegi şi profesori, despre unele episoade din trecutul lor, pe care le-ai aflat din întîmplare sau dinadins, despre locurile lor de obîrşie, despre isprăvile săvîrşite în ţară pentru care au fost judecaţi şi condamnaţi şi mai ales despre viitoarele misiuni pe care trebuiau să le îndeplinească. Mai pe scurt, pe cine, unde şi cînd trebuie să-i aşteptăm.

Pretenţiile mele îl făcură pe Boianschi să pufnească în rîs, iar eu, intrigat de această comportare, mă pregăteam tocmai să-i cer socoteală pentru ceea ce mi se părea curată lipsă de seriozitate, cînd arestatul îmi spuse:

— Nu ştiu cum vă merg treburile cu alţii, cetăţene anchetator, dar raporturile voastre cu mine mi se par de-a dreptul amuzante. Pe de o parte mă tratezi ca pe un trădător de patrie, iar pe de altă parte mă pui la treabă mai abitir decît pe unul din oamenii voştri, fără ca, aparent, să-ţi treacă prin cap că te-aş putea înşela pe ici, pe colo. Nu ţi se pare că pe undeva s-a strecurat o anomalie? Şi, în caz afirmativ, nu crezi de datoria ta să lămureşti lucrurile?

Departe de a mă supăra pe Vasile pentru îndrăzneala sa, îmi dădui seama că el ridica o problemă de fond, că avea dreptate s-o ridice. Eu nu puteam însă să-i dau un răspuns la această problemă şi de aceea, îi răspunsei pe gînduri:

— Să nu crezi că noi luăm de bune toate cîte ni le spui fără a le verifica. Altfel, cred că ai şi tu puţină dreptate, Vasile. Pînă la sfîrşit, va trebui să stabilim exact în ce categorie te încadrezi şi, în funcţie de aceasta, să luăm o hotărîre în ce te priveşte. Acest lucru nu va fi posibil însă înainte de terminarea cercetărilor şi acţiunii începute cu ajutorul tău. În ce mă priveşte pe mine per-

sonal, nu vreau să-ți ascund că mă frămînt de multe zile pentru a-mi forma o opinie clară despre tine. Faptele tale reprezintă, pînă la proba contrarie, acte neîndoielnice de trădare. Dar mie mi-e pur și simplu greu să mă împac cu ideea că tu ți-ai fi putut vinde țara. Prins în această dilemă și nevoind să mă las dominat de sentimente, devin adesea mai aspru decît aș vrea. Cred că asta mi se trage și de la ordinul șefului de a prelua personal cercetarea ta. Pentru tine era mai bine, poate, să mă fi recuzat. Un altul care nu ți-ar fi fost prieten, așa cum ți-am fost eu, te-ar fi tratat, desigur, cu mai multă obiectivitate.

Spusele mele l-au emoționat, se vede, pe Boianschi; avea și el nevoie de un cuvînt bun, de păstrarea încrederii în oameni, de optimism. Așa cum avusesem prilejul să constat, niciodată în anii pribegiei sale Vasile n-avusese parte de un mesaj încurajator și sincer ca cel pe care mă străduisem să i-l transmit. Acest moment de adevăr era destinat, în intenția mea, să-l împiedice să se înrăiască și să se despartă definitiv de lumea căreia îi aparținuse și față de care era vinovat. Acesta era felul în care înțelesesem, după îndelungă chibzuință, să îndeplinesc indicațiile maiorului Hornaru de a-l menține pe Boianschi într-o stare de spirit favorabilă nouă, asigurîndu-ne loialitatea lui. Se vedea că atitudinea adoptată de mine corespunsese scopului urmărit; înghițindu-și anevoie nodul ce i se urcase în gît, Vasile mi-a spus:

— Mie nu-mi pare rău că nu te-am recuzat, Titi. Și mă voi purta astfel încît să n-o regreți nici tu. De pildă, schimbă el tonul, știind că nu iei leafă doar pentru a sta la taclale cu mine, voi începe prin a-mi stoarce memoria de toate cîte le-am aflat la Lindau.

— Cred că ar fi bine să începem cu datele referitoare la fiecare din cei pe care i-ai întîlnit acolo, îi propusei.

. . . Organizatorii cursului de la Lindau luaseră măsuri pentru a proteja cît de cît anonimatul fiecărui participant. Boianschi rămăsese, așa cum îl sfătuise Dave, sergentul american William Barlay și, pentru a acredita cît mai bine această identitate, purta cînd și cînd, la orele de curs, uniforma militară. Ceilalți primiseră nume românești dintre cele mai răspîndite: Popescu, Ionescu, Geor-

gescu și așa mai departe. Dar inițiatorii acestor măsuri de conspirare nu ținuseră seama de faptul că mai toți cei veniți la Lindau erau vechi legionari, care se cunoșteau dintr-o activitate comună de mulți ani. Încă din primele zile, aceștia se adresau unii altora pe numele lor adevărate, iar seara, în sufragerie, stăteau la povești care aveau mai totdeauna drept subiect isprăvile lor din țară. De Boianschi nu se prea fereau, socotindu-l omul americanilor, român de origine. În plus, Boianschi reușise să cîștige simpatia șefului lor, denumit în școală Alexandrescu Traian, care se numea în realitate Aurel Năstase și era inginer, absolvent al secției de mecanică din cadrul politehnicii bucureștene. Devenise legionar prin 1938 și se afirmase repede ca militant de bază în rîndurile tineretului. În anii „prigoanei", cum denumeau gardiștii perioada dictaturii lui Carol al II-lea, fusese unul din conducătorii corpului studențesc legionar. Cu toate că trăia în clandestinitate, a fost identificat și arestat destul de repede, dar lovitura de stat din septembrie 1940 l-a salvat de la judecare și, probabil, de la moarte. După rebeliunea din ianuarie 1941, fusese din nou arestat ca unul ce deținuse responsabilități importante în conducerea legionară. Întrucît nu s-a putut dovedi că a comis sau a organizat personal crime sau jafuri, a fost condamnat doar la trei ani închisoare pe care i-a făcut în întregime la penitenciarul Aiud. Insurecția de la 23 August 1944 l-a găsit la batalionul disciplinar de la Sărata, unde era pregătit să fie trimis pe front. În urma hotărîrii guvernului format de legionari la Viena, a dezertat și a fugit în Germania. Activitatea sa și autoritatea de care ajunsese să se bucure printre ceilalți legionari i-au adus titlul de comandant „Buna Vestire" și decorația „Crucea Albă", cea mai înaltă distincție a legionarilor. Cu toate acestea, Năstase încetase demult să mai fie ceea ce se chema un legionar fanatic. Din cîte spunea chiar el, fără a se feri de nimeni, intrase în Garda de fier crezînd că această organizație îi va oferi posibilitatea să lupte pentru ceea ce el numea „propășirea poporului" și „ridicarea țărănimii". Deși a constatat repede că se înșelase, a rămas totuși în mișcare dintr-un sentiment confuz de loialitate, mai bine zis de culpabilitate față de cei pe care-i atrăsese

personal în rîndurile legionarilor. Această loialitate față de „camarazi“ și comportarea sa corectă, apropiată cu cei din jur făceau ca „bădia Aurel“ să fie, dacă nu iubit, cel puțin stimat de toți ceilalți. Se spunea despre el că va fi împuternicit să reorganizeze și să conducă în țară un nou comandament clandestin în locul celui lichidat cu cîțiva ani în urmă. Pentru aceasta, el urma să-și subordoneze toți ceilalți legionari parașutați în țară cu sarcina de a îndeplini acțiuni similare pe plan regional. Un alt cursant, Constantin Gurău, îi spusese însă lui Vasile că, de fapt, „comandantul de la Madrid i-a făcut vînt în țară“ pentru a scăpa de un concurent serios la șefie. În rezumat, Aurel Năstase era un tip de caracter, chiar dacă negativ prin concepțiile pe care le apăra...

— De unde era originar acest Năstase?

— Din Vîlcea, dintr-un sat aflat pe malul Oltului preciză Vasile. Toți ai lui sînt țărani, iar Năstase a făcut ce a putut pentru a nu-i amesteca în activitatea lui politică și, mai ales, în acțiunile sale clandestine.

... Vasile știa de la Dave că Năstase respinsese cu toată energia ideea de a fi parașutat pe meleagurile natale și de a-și folosi neamurile ca bază de sprijin. Cînd Boianschi era pe punctul să plece de la Lindau, cei de la Centru umblau să-i găsească lui Năstase un radist bun, capabil să facă și alte treburi tehnice, ca falsificarea actelor, și dispunînd de un potențial bogat de rude și prieteni. O condiție deosebit de importantă era și aceea ca omul să nu fi fost compromis printr-un trecut legionar. Din cîte spunea Dave, găsiseră un candidat în persoana unuia din cursanții școlii din Franța pe care se apucaseră să-l verifice pe toate căile. Era un fost sublocotenent originar și el din Oltenia, dispărut pe frontul de vest în aprilie 1945 cînd, de fapt, se predase nemților. Dave nu-i spusese cum îl chema dar l-a asigurat pe Vasile că omul era un foarte bun radist și falsificator. Dacă această candidatură avea să reziste tuturor verificărilor, Centrul putea să-l trimită pe Năstase în țară pînă în toamna anului în curs. Planul inițial prevedea ca Năstase să fie lansat încă din primăvară...

— Altceva? insistai eu.

— Cu Năstase, nimic, răspunse Boianschi. Poate doar semnalmentele.

— Păi, da, semnalmentele!

— Înălțimea 1,72—1,74, vînjos, bine clădit, în vîrstă de aproximativ patruzeci de ani. Păr negru, aspru des. Nu are nici un fir de păr alb. Fruntea îngustă și sprîncenele stufoase îi dau un aer de bandit la drumul mare, de asasin, cu atît mai mult cu cît rîde rar, cu zgîrcenie. Este o aparență înșelătoare, deoarece Năstase are un temperament mai degrabă blajin. Era un tip curajos, fără a avea însă nimic din agresivitatea provocatoare a unora din acoliții săi. Scutierul credincios al lui Năstase era Ghiță Ciolan.

— Cum adică?

... Gheorghe Ciolan era tînăr, cam de vîrsta lui Vasile. Se născuse în cartierul Fratelia din Timișoara, unde ai lui țineau o băcănie așezată la vad bun. Tatăl său se nevoise să-și țină feciorul prin școli, să-l facă, cum s-ar spune, domn. Cu toate că nu era deloc prost, Ghiță era un fel de coadă de cîine din care n-avea cum să iasă vreo sită de mătase. După ce repetase vreo două clase de liceu, Ciolan s-a înscris, în toamna anului 1940, în „Frățiile de cruce“ unde activase atît de intens și mai cu seamă atît de zgomotos încît, după ianuarie 1941, fusese dat afară din școală fără dreptul de a se reînscrie la o alta. Aparent cumințit, se instalase în spatele tejghelei lui taică-său pentru a-l ajuta la treburi; pe sub mînă monta însă tot felul de operații speculative ce se transformaseră, după război, într-o intensă contrabandă în și din Banatul iugoslav. În vara anului 1946, în pericol de a fi prins chiar pe graniță, a zbughit-o în Vest, unde colindase mai toată Austria și Germania occidentală. Cu Năstase se cunoscuse la Hanovra, unde Ciolan fusese închis de autorități pentru vina de a fi furat cîteva bidoane de vopsea. Aflînd că este vorba de un român, Năstase, care îndeplinea pe atunci funcția de comandant al garnizoanei legionare din nordul Germaniei, s-a prezentat la poarta lagărului și a cerut să vorbească cu deținutul. Înduioșat de tinerețea lui Ghiță Ciolan, el plăti pe loc vopseaua și-l eliberă pe hoț luîndu-l pe garanție...

— De ce?

— Vezi, Năstase simțea nevoia de a se dedica faptelor bune. În cazul acela, fapta bună era recuperarea lui Ciolan, un „frate de cruce“ care apucase pe calea răului. Năstase punea în rezolvarea acestor probleme răbdarea și pasiunea pe care alții o depun pentru cucerirea unei femei.

— E tocmai ceea ce voiam să remarc. Nu cumva acest Năstase era tributar unor năravuri, ca să zic așa, bizantine?

— Dacă era homosexual? Nu, precis nu! protestă Boianschi. Într-un colectiv închis format în totalitate din bărbați, ca cel de la Lindau, un asemenea viciu n-ar fi putut să fie ascuns multă vreme. Desigur, nu se poate spune că omul era absolut normal din punct de vedere al vieții sexuale. Era un fel de abstinent, de anahoret, și nu se sfia să recunoască acest lucru. Pentru a dovedi că se poate trăi și fără femei devenise un bun bucătar iar bucatele pregătite de el mai ales borșul țărănesc se bucurau de aprecierea unanimă. Spunea că la Aiud își dăduse pentru prima oară seama cît era de important pentru unul care trăia în afara legii, înfruntînd permanent riscul închisorii, să nu fie tributar viciilor și pasiunilor de tot felul. Tot la Aiud se lăsase și de fumat. În ce-l privea pe Ciolan, ăsta era afemeiat și stricat pînă-n măduva oaselor. În relațiile cu Năstase însă, era un adevărat model de respect și bună cuviință. Îl socotea drept un frate mai mare: „bădia“ în sus, „bădia“ în jos; dacă Năstase nu i-ar fi interzis, Ghiță i-ar fi făcut și pantofii.

— Un lingușitor...

— Să nu crezi asta! Cu toți ceilalți, inclusiv cu șefii americani și francezi, Ghiță se purta în maniera sa naturală, adică obraznic. Mutra lui afișa atîta impertinență încît cerea palme. Altfel frumușel, cu ochii verzi de secătură, înalt spre 1,80 m, pînă și cicatricea din bărbie îi venea bine. O căpătase de la unul care obișnuia să se bată cu *chevaliera* pe deget. Ciolan avea de gînd ca indiferent de ce i-ar fi cerut americanii să se reîntoarcă la Timișoara spre a-și regăsi neamurile și prietenii. Numai între ei s-ar fi simțit în siguranță.

— Dar noi, cum am putea găsi, la o adică, neamurile și prietenii lui Ghiță Ciolan?

— Prăvălia lui Ciolan bătrînul, azi probabil închisă, era vestită în cartier. În ce-l privea pe Ghiță, acesta trebuia să aibă un dosar bogat la miliția din Timișoara, dacă nu și la securitate. Un amănunt important ar fi putut fi acela că insul nu urmase cursul de parașutism. Spunea că se va întoarce în țară singur, pe jos, prin Banatul iugoslav, pe căi știute numai de el. A refuzat să facă echipă cu alții, considerînd că aceasta ar fi fost calea cea mai sigură spre cădere. Pe linie legionară, avea drept misiune să-și reorganizeze foștii camarazi din Timișoara și mai ales să construiască un canal sigur de legătură cu Occidentul prin Jugoslavia. Apoi, trebuia să aștepte să fie contactat de Năstase cu care-și fixase modalități de întîlnire cunoscute numai de ei. Dealtfel toți legionarii care se pregăteau să plece în țară primiseră de la comandamentul lor misiunea de a reînființa organizațiile legionare pentru a le unifica ulterior sub conducerea unui organism intern dirijat de Năstase. De pildă, Constantin Gurău trebuia să repună pe picioare, ajutat de un alt cursant, anume Șovăilă Ion, organizațiile ce au existat în zona Brașov-Făgăraș.

— L-ai mai pomenit o dată pe acest Constantin Gurău. Avea vreo legătură cu omul tău de la München?

— Era fratele lui mai mare, Gurău bătrînul, cum i se spunea. Un tip mult mai serios și mai temperat decît Aurel Gurău. Apucase să termine, în 1943, facultatea de agronomie, dar în Ocident își cîștigase pîinea muncind ca tîmplar. Slab și mărunt de statură cu părul albit înainte de vreme, purta, numai la citit, ochelari cu rama subțire de aur. Era considerat unul dintre intelectualii mișcării, iar Năstase, cu care era bun prieten, îi spunea în glumă „nihilistul". De fapt era legionar fanatic, cu convingeri fasciste adînc înrădăcinate. Era căsătorit cu o fostă colegă de facultate pe care o lăsase în țară; femeia lucra la niște sere de pe lîngă Brașov. Deși nu divorțaseră, soția își reluase numele de fată care avea o rezonanță slavă; o chema Vera și era originară din Chișinău.

— Alde Gurău erau și ei tot de pe acolo?

— De unde! Erau ardeleni de pe Tîrnave. Toți ai lor erau țărani dintr-o comună de pe lîngă Sighișoara al cărei nume nu l-am știut niciodată, bine, Ighiș sau Coveș. Avea

gazde bune în toată regiunea, oameni care-l ascunseseră pe el şi pe fratele său înainte de a fugi din ţară, în 1948. Între ei, Gurău conta mult pe un sas ce locuia undeva, la marginea Braşovului şi care fusese membru al Grupului etnic german. Mi-a spus o dată că acest sas cîştiga o mulţime de bani de pe urma culturii florilor şi a legumelor.

— De ce nu l-au pregătit pe fratele său mai tînăr şi mai dinamic?

— Acesta era cotat pînă şi de legionari drept un nechibzuit şi un violent care n-ar fi putut avea autoritatea necesară faţă de cei aflaţi în ţară. Pe urmă, asemenea lui Năstase, Gurău era şi un concurent periculos pentru „şeful“ din Madrid sau, cel puţin un opozant potenţial.

— Pentru Gurău se găsise un radist?

— Nu. Asemenea lui Ciolan, Gurău dorea să-şi cifreze şi să-şi transmită singur mesajele. Cum spuneam, el făcuse echipă cu un anume Ion Şovăilă care trebuia să se ocupe, sub directa îndrumare a lui Gurău de formarea unei grupări legionare în Făgăraş. Originar el însuşi din Făgăraş, comuna Scorei, Şovăilă era tipul clasic al pistolarului. Înalt de aproape doi metri, trăsăturile sale vădeau forţă şi mai ales cruzime. Nu prea bogat la minte, individul avea, în schimb, un tir neiertător: la exerciţiile de tragere fiecare din împuşcăturile sale făcea zece puncte din zece, iar la lupta individuală, fără armă, instructorul, un francez care-şi spunea „Jacques“ refuzase să se mai ocupe de el. Nebunul îi luxase o mînă în timpul antrenamentului. A fugit din România în anul 1946 împreună cu fraţii Gurău, după ce ucisese în prealabil, din pură cruzime, pe miliţianul din comuna unde stătuse ascuns, care nici nu bănuise măcar prezenţa lui acolo. Individul începuse ceva studii de filologie la Cluj, dar nu le terminase niciodată; fusese încurcat, „logodit“, spunea el, cu una Mia Mătăsaru, şefă de „cetăţuie“ la Sibiu. Cam asta e tot ce ştiu despre Şovăilă, căci individul nu prea făcea sat cu nimeni în şcoală, iar faţă de mine nutrea o aversiune pe care nu se ostenea deloc să şi-o ascundă. Sentimentul era, dealtfel, reciproc. Oricum, părerea mea este că nu va fi prea greu să daţi de Şovăilă, dar va fi al dracului de complicat să-l prindeţi viu.

— Om trăi și-om vedea. Pînă atunci să vedem, mai degrabă cine urmează pe listă.

— Următorul poate fi oricare dintre cei nepomeniți încă. Am putea continua cu Dumitru Chehaian-Miti.

— Asta ce fel de pasăre mai este? Vreun concetățean? N-am prea auzit de armeni care să fi devenit legionari. Ăștia aveau un partid al lor.

— Miti Chehaian nu ne era concetățean. El făcea parte dintr-o veche familie de armeni stabiliți în Moldova prin secolul al cincisprezecelea. Urmașii acestor familii și-au păstrat numele, dar nu mai vorbesc armenește de generații. Astfel Chehaian, născut la Vaslui și fost student în litere la Iași se consideră, și de fapt este, tot atît de român ca tine și ca mine; ba încă mai abitir, căci noi nu ne-am putea număra strămoșii pe parcursul a patru secole.

— Da? Și cum a ajuns acest domn Chehaian dintr-o familie atît de ilustră la școala de spionaj de la Lindau?

— Această familie ilustră a scăpătat serios. Miti îl acuza de această decădere pe bunicul său care, avînd o fire deosebit de petrecăreață a reușit să irosească mai toată avuția Chehaienilor. Ceea ce a scăpat bunicului a tocat Chehaian tatăl în Franța unde se dusese, chipurile, să studieze filosofia. La nașterea lui Miti, din toate acareturile și moșiile familiei mai rămăsese casa bătrînească din Vaslui. Chehaian tatăl a fost nevoit deci să intre în învățămînt, dînd și meditații pentru a-și întreține familia. Ceea ce mi s-a părut interesant, era faptul, povestit de Miti, cum că tatăl său, mort de vreo doi ani înainte de război revenise din străinătate animat de convingeri socialiste. Dimpotrivă, devenit student la Iași, Miti Chehaian a căzut complet sub influența legionarilor, devenind unul dintre cei mai calificați organizatori de „echipe ale morții". La aceasta a contribuit, fără îndoială antisemitismul său feroce manifestat în toate împrejurările. A participat la mai toate acțiunile și tulburările organizate de legionari la Iași și, drept urmare, a luat, în 1941, drumul Germaniei. Era un conspirator înnăscut, iar Năstase spunea despre el jumătate în glumă, jumătate serios că era un monument de perfidie asiatică. Departe de a se supăra, Chehaian lua aceasta ca pe un compliment. Ca toți ceilalți îl simpatiza și-l respecta pe Năstase, dar prietenul

şi confidentul său era Costică Gurău cu care se cunoştea din anii studenţiei.

— Şi, cam ce planuri avea acest Chehaian?

— El urma să fie paraşutat în regiunea deluroasă a Moldovei, pe Siret, în apropiere de un sat unde avea o gazdă sigură care-l ţinuse ascuns în 1941. Nu ştiu cum se numeşte satul, dar ştiu că e undeva între Roman şi Vaslui. După ce s-ar fi legalizat sub o identitate de împrumut, Chehaian, ca şi ceilalţi, trebuia să intre în legătură cu legionarii din Moldova şi mai ales din Iaşi pentru a-i reactiviza.

— Avea de gînd, probabil, să-şi revadă şi familia de la Vaslui...

— Nu cred. Părinţii lui au murit, iar în casă locuia doar o mătuşă bătrînă, soră cu tatăl său. Aceasta ocupa doar o cameră, restul imobilului fiind naţionalizat şi repartizat de Spaţiul locativ unor chiriaşi străini de familie.

— Cu cine urma să facă echipă Chehaian?

— Cu nimeni. A cerut să plece singur, pentru a nu purta, spunea el, grija altuia. Era un bun operator şi depanator de radio.

— Un tip destul de dificil! Altul?

— Prăştieru Nicolae, originar din Turnu Severin. Un tip şters, devenit legionar ca urmare a insistenţelor unuia din colegii săi de liceu. A fugit şi el în Germania pentru că în timpul guvernării legionare lucrase în Bucureşti, la „romanizare". Fusese plasat acolo de o rudă influentă la legionari şi profitase de ocazie pentru a-i spori averea tatălui său. N-avusese alte grade sau responsabilităţi legionare deosebite, dar era tînăr şi sănătos, capabil să înfrunte greutăţile legate de îndeplinirea unei misiuni în ţară. Nu-i fusese fixată încă nici o sarcină precisă; se plănuise, în principiu să fie trimis ca radist al unui legionar mai important. De aceea preocuparea sa de căpetenie era pregătirea radio.

— De ce n-a fost cuplat, de exemplu, cu Năstase?

— Năstase era prea important pentru a folosi baza de sprijin oferită de familia lui Prăştieru, binecunoscută în toată regiunea ca un clan de negustori compromişi de complicitatea cu legionarii şi autorităţile antonesciene, rău văzuţi de organele actuale ale puterii. I-a fost oferit ca

însoţitor lui Chehaian, dar acesta a motivat că baza de sprijin a lui Prăştieru era prea departe de Moldova şi a refuzat net oferta. În particular, i-a spus lui Gurău că Prăştieru o fi el băiat bun, dar n-are minte nici cît o găină, lucru ce se citeşte cu uşurinţă pe faţa lui ca o lună plină înflorită de un zîmbet ce n-are parcă alt rost decît acela de a lăsa să i se vadă caninul îmbrăcat în aur. În plus, individul trăgea foarte prost la ţintă, iar la antrenamentul de lupte se mişca precum ochiul mortului. Dacă va fi totuşi paraşutat, va fi prins înainte să atingă bine pămîntul.

— Ca voi, de exemplu, îl necăjii eu.

— Lasă-ne pe noi, se zborşi el. Se vedea de la o poştă că pe noi ne-aţi aşteptat la punct fix. Să vă văd eu cum îl veţi prinde pe Dumitru Cîrciumaru!

— Te pomeneşti că acest Cîrciumaru o fi vreun om invizibil. Sau, poate, e numai iute de picior. N-ai vrea să-mi spui şi mie ce însuşiri deosebite vădeşte jupînul acesta, Cîrciumaru?

— Cîrciumaru Dumitru, născut la Galaţi este fiu şi nepot de contrabandist. A făcut de mic şcoală de hoţi sub privegherea lui taică-său. Cu şcoala cealaltă n-a prea avut noroc fiindcă, spre disperarea iubitorului său părinte, nu-i plăcea cartea. Cu chiu, cu vai, pe la 19 ani terminase şi el cele patru clase gimnaziale necesare pentru a fi angajat ca subagent clasa a treia la Chestura poliţiei din Galaţi. Chestorul, care ştia cu cine are de-a face, a închis ochii la conţinutul pestriţ al cazierului familiei şi l-a angajat pe Dumitru, mulţumit să aibă sub mînă o asemenea enciclopedie ambulantă a contrabandiştilor de la Dunărea maritimă. Numai că nici Dumitru nu era atît de prost să-i spună noului său patron tot ce ştia; le turna numai pe caiafele ce încurcau socotelile clanului Cîrciumaru şi pe noii veniţi care refuzau să respecte regulile stabilite de ei în branşă. Restul lumii interlope prospera spre mulţumirea tuturor, ba gurile rele dădeau de înţeles că prospera pînă şi chestorul. Numai că băiatul avea impresia că avansează cam încet în ierarhia poliţiei oficiale, şi, de aceea, în 1940, a făcut prostia să treacă în poliţia legionară. Şi astfel pentru mai puţin de trei luni cît primise o leafă egală cu cea de agent clasa doua, Cîrciumaru se

văzu amenințat cu trimiterea la batalionul disciplinar de la Sărata și cu plecarea pe front. Clanul Cîrciumaru compus din tatăl și alți doi frați ai polițistului fără noroc, hotărî că era cazul să-l pună la adăpost pe Mitică și-l strecură pe un remorcher german ce pleca la Viena. S-a întîmplat însă, în ultimul timp, pe cînd autoexilatul făcea rezistență la cataramă pe la granițele Austriei, fratele său mai mic, rămas în țară, să fie încercat de o dorință nebună de a vedea lumea largă. De aici s-a născut și planul de pătrundere a lui Mitică în România, fără parașută și fără avion.

— Iartă-mi neștiința, dar cum făcea Cîrciumaru rezistență la granițele Austriei?

— Simplu, făcînd contrabandă. Austria era raiul contrabandiștilor după război.

— Asta era deci rezistența? Și planul acela de pătrundere?

— Mitică va veni la Constanța îmbarcat pe un vapor străin sub o falsă identitate. Aici se va substitui fratelui său doritor de hoinăreală, rămînînd pe uscat în locul lui. Cei trei frați seamănă între ei ca picăturile de apă și vorbesc grecește mai abitir decît răposatul Venizelos; mama lor era grecoaică originară de prin Arhipelag. Va fi deci suficient ca frații Cîrciumaru să-și asigure complicitatea comandantului de vas pentru ca substituirea să se facă fără nici un fel de dureri. Iar atunci cînd Mitică va ajunge între vechile lui legături din rîndurile contrabandiștilor trăitori între Brăila și Sulina va fi foarte greu să-i mai dați de urmă. Bineînțeles, aceștia nu vor ști cu ce hram s-a întors fîrtatul lor de prin străini; omul va spune oricui va dori să-l asculte că i-a fost, pur și simplu, dor de țară.

— M-ar mira ca acest Cîrciumaru să fie chiar un legionar fanatic!

— Nici nu este! E doar un aventurier aterizat din întîmplare printre gardiști. Aștia se înșală amarnic, judecîndu-l după atitudinea ce o adoptă în relațiile cu ei. Ei nu-i cunosc pe contrabandiști și mai ales pe cei de aici, de la porțile Levantului capabili să sfeterisească un vapor cu căpitan cu tot. Eu l-am citit însă repede, căci la Con-

stanţa, aveam şi noi mulţi dintr-ăştia. Îţi mai aminteşti de Tasuli?

— Lasă-l în pace pe bietul Tasuli. L-au găsit acum doi ani cu propriul său cuţit înfipt între omoplaţi. Cei din branşă spuneau că avusese un atac de tuberculoză galopantă. În ce-l priveşte pe Cîrciumaru acesta, ne-om nevoi să nu ne facem de ruşine. Doar trăim şi noi într-un port. Altul?

— Mai era Moise Cornu, singurul nelegionar în afară de mine. A dezertat acum doi ani. Adormise în post şi, la trezire constatase că-i lipsea arma pe care i-o luase şeful său de grupă în intenţia de a-i da o lecţie de vigilenţă. De teama consecinţelor, a sărit din lac în puţ. E ardelean dintr-o comună situată pe la nord de Zalău. Îl veţi identifica uşor căci a fost judecat şi condamnat pentru dezertare şi trădare de patrie. În lipsă, bineînţeles. Unul gras şi greoi despre care golanul de Ciolan spunea că are slănină pînă şi pe creier. Deşi era tare greu de cap, se conta mult în baza de susţinere oferită de numeroasele lui neamuri, ţărani înstăriţi, nu prea favorabili regimului. În contrast cu neamul de palavragii al Prăştierilor, cei din neamul lui Cornu ştiau, spunea el, să tacă şi să facă. Numai că, pînă la plecarea mea de la Lindau, necăjitul de Cornu nu reuşise încă să desluşească tainele aparatului de radio şi rămăsese complet străin de alfabetul Morse. Instructorii, care scontau să continue să-l pregătească individual, după terminarea şcolii, erau totuşi optimişti; ei spuneau că într-un an, un an şi jumătate vor reuşi să scoată ceva din el. Atunci ar fi putut face o pereche bună cu oricare din emisarii comandamentului legionar. Cei de la Madrid căutau încă de acum cîteva luni prin America pe unul potrivit să fie trimis în Transilvania de nord.

— Am priceput că pe Cornu va trebui să-l aşteptăm ceva mai tîrziu. Cine a mai rămas?

— Doar eu şi Caramitru care fusese miruit şef de garnizoană aici, în Dobrogea.

— Cu voi am avut prilejul să ne cunoaştem îndeaproape, iar despre Caramitru şi misiunea lui ne vei da mai tîrziu o declaraţie separată. Chirvăsuţă n-a fost deloc la Lindau?

— Nu. El mi-a fost ataşat după ce fusesem retras de la şcoală în vederea plecării în România.

— Fiecare din cei pregătiţi la şcoala din Lindau au primit de la comandamentul din Madrid însărcinări legate de reactivizarea activităţii subversive a Gărzii de fier în România. Relatarea ta lasă impresia că Centrul N.A.T.O. a cheltuit sume mari de bani, asumîndu-şi totodată riscuri serioase ca pierderea unor avioane doar pentru a le da legionarilor posibilitatea să-şi refacă organizaţia din ţară.

— Concluzia ta conţine un sîmbure de adevăr în măsura în care Centrul N.A.T.O. era şi el interesat în existenţa unor nuclee teroriste capabile să acţioneze în spatele unei viitoare zone de operaţii militare. De aceea reprezentanţii N.A.T.O. au acceptat fără fasoane ca agenţii pregătiţi şi lansaţi de ei să primească instrucţiuni corespunzătoare de la Madrid. Această tactică mai avea un avantaj: în cazul cînd unii dintre agenţi ar fi fost arestaţi, ei n-ar fi putut atribui N.A.T.O. iniţiativa unor asemenea activităţi subversive, prost privite de opinia publică din ţările vestice. Dar, în afara creării unei structuri subversive, Centrul N.A.T.O. urmărea şi obiective specifice de spionaj care vizau, în primul rînd introducerea în România a unor surse ce-i aparţineau exclusiv şi care erau instruite anume pentru a recruta agentură şi pentru a culege şi transmite date secrete.

— Ca tine, de exemplu.

— Ca mine, ca Horaţiu Chirvăsuţă şi probabil ca majoritatea celor instruiţi în Franţa, despre care ştiam de la Dave că nu erau legionari, ci mai ales foşti militari din vechea armată.

— Dacă lucrurile stăteau într-adevăr aşa, şefii voştri au comis o greşeală de neiertat amestecîndu-te cu legionarii.

— Greşeala n-a început chiar de aici. Nu uita că legionarii nu-mi cunoşteau adevărata identitate, după cum nu cunoşteau nici faptul că voi pleca în misiune cu unul dintre ei. Pentru toţi, cu excepţia lui Caramitru, eu am rămas sergentul american de origine română William Barlay, ajutor al instructorului pentru operaţiile de comando. Nici Caramitru n-ar fi aflat mai mult dacă Dave n-ar fi luat măsura să completeze grupul „Arnold“ tocmai

cu Chirvăsuţă care mă cunoştea din ţară. Dacă americanii n-ar fi comis această prostie monumentală, l-aş fi lăsat pe Caramitru în gară la Medgidia şi aş fi plecat în treaba mea fără să-i las cartea de vizită cu numele adevărat şi noua adresă. Chiar dacă l-aţi fi arestat, aţi fi aflat de la el povestea cu sergentul Barlay şi nimic mai mult.

— Ba da, îl contrazisei eu suav. Am fi aflat, de pildă semnalmentele tale precum şi faptul că te afli incognito în Dobrogea. Dar, toate astea şi mai ales cele ce mi le spui tu reprezintă doar o pură teorie. Teorie în numele căreia n-ar fi trebuit să-i cunoşti nici tu pe cei ce urmau să fie paraşutat în ţară dintre legionari.

— Am înţeles, dimpotrivă, că în legătură cu nişte planuri viitoare ale C.I.A. era absolut necesar să-i cunosc pe toţi şi să mă pot face recunoscut de ei, la momentul oportun. De aceea m-au şi băgat între ei. Din păcate pentru voi, nici măcar Dave n-a găsit cu cale să-mi spună ce scopuri viza această măsură şi cînd urma să se ivească acel moment oportun. Deocamdată eu trebuia să mă dedic exclusiv activităţii informative, pentru a astîmpăra, spunea Dave, adevărata foame de informaţii ce se manifesta la nivelul diverselor eşaloane de comandament ale Alianţei. Organizarea la zi a armatelor din Est, dotarea lor cu armament şi alte mijloace de luptă, principiile strategice şi tactice introduse recent în practica acestor armate rămăseseră, în mare parte, necunoscute la Cartierul General. De aceea, nu numai eu ci şi toţi ceilalţi ce urmau să fie introduşi în ţară, au studiat cu temei tehnica informaţiilor cu instructorul francez René Duval. Acesta, mi-a spus Dave, se numea în realitate Alain Beaufort şi era colonel aparţinînd secţiei „Action". Împărţea cu Davidson conducerea şcolii, dar spre deosebire de american, stătea permanent la Lindau. El ne-a învăţat să studiem aerodromurile de campanie, concentrările de trupe precum şi parcurile de artilerie şi tancuri, indicîndu-ne metode practice de apreciere vizuală a efectivelor umane şi a materialelor. Tot de la el am deprins citirea hărţilor de stat-major şi executarea unor schiţe de situaţie a obiectivelor observate. Pentru a putea evalua pe loc informaţiile culese, am studiat, după materialele capturate de la germani,

ordinea de bătaie şi sistemul de organizare a vechii armate române precum şi locurile de amplasare a comandamentelor şi formaţiunilor ei mai importante. Ne-au fost, de asemenea, descrise în amănunţime, de către tehnicieni aparţinînd forţelor aeriene ale S.U.A., tipurile de avioane MIG 15 şi 17 intrate în dotarea armatei noastre. Duval-Beaufort ne-a spus că Serviciul de informaţii al N.A.T.O. oferă o primă specială pentru procurarea unui costum presurizat purtat de piloţii acestor avioane la marile altitudini. Tehnica informaţiilor s-a dovedit a fi un curs dificil pentru elevii de la Lindau, nu prea familiarizaţi cu problemele de armament ce depăşeau complexitatea pistoalelor în mînuirea cărora se specializaseră. Beaufort, tipul soldatului albit sub drapel, bun camarad şi gata oricînd să bea un păhărel cu „bobocii", a făcut tot ce depindea de el pentru ca lucrurile să se termine cu bine, dar Prăştieru, Cornu şi alţi cîţiva s-au dovedit adevărate antitalente în materie. După cum ai ghicit, probabil, cel mai bun elev am fost eu, care urmasem, e drept la modul general, un asemenea curs la Fort Bragg. La Lindau s-a insistat, în schimb, mai puţin pe tehnicile specifice ale studierii şi recrutării agenţilor, pornindu-se de la premisa că în ţară asemenea acţiuni vor avea drept bază convingerile legionare ale celor selecţionaţi. Căci, insist, toţi cei ce urmau să fie lansaţi în România erau datori să culeagă şi să transmită Centrului, informaţii militare.

Un alt curs la care m-am remarcat a fost cel al falsificării de documente pentru care m-a recomandat pregătirea mea de desenator, absolvent al liceului industrial.

— Bine că nu-i aici nea Ionică, profesorul nostru, ca să te audă!

— Cursul, continuă Boianschi, făcîndu-se că n-a reţinut remarca, era predat de un tip adus anume de la Paris care se prezentase sub numele de Pierre Torta. În mai puţin de o oră am ştiut de la colegi că, de fapt, omul se numea Petre Toartă, legionar originar din Bucureşti, fost „tehnic" al şefilor gărzii. Intrat de tînăr în mişcare, Toartă avusese o viaţă aventuroasă care inclusese paraşutarea sa în spatele frontului româno-sovietic, în octombrie 1944. În iarna aceea cînd fusese nevoit să se ascundă prin

păduri și dealuri, contractase o pneumonie de care scăpase greu și care-i lăsase beteșuguri pe plămînul drept. Toartă reușise totuși să se strecoare în străinătate, imediat ce starea sănătății îi permisese, iar acolo, șefii îl recomandaseră francezilor și americanilor ca maestru falsificator. Aceștia îl plăteau generos și, înmuiat de trai bun, Toartă o lăsase mai moale cu credințele sale legionare din trecut. Mi-a dat întîlnire la Paris, la braseria Lipp din Saint-Germain-des-Prés, unde, spunea, era de găsit în toate după-amiezile. Nu m-am dus.

Restul cursurilor nu le-am mai urmat deoarece le asimilasem mult mai temeinic la Fort Bragg; în lipsa unor ocupații cît de cît intense trăgeam ici și colo cu urechea, ajungînd să aflu cam toate cîte ți le-am declarat. O făceam, bineînțeles, din pură curiozitate și din dorința de a deduce cu un ceas mai devreme ce-mi rezerva viitorul. Din aceleași motive, așteptam cu nerăbdare vizitele lui Dave care, influențat favorabil de bunele referințe ce le aveam la C.I.A., mi-a spus multe lucruri pe care nu le știam și, probabil, n-ar fi trebuit să le știu. Zilele cele mai plictisitoare pentru mine au fost acelea cînd ceilalți au plecat în Franța pentru a învăța să sară cu parașuta pe un aerodrom aparținînd secției „Action". În lipsa lor, am șters-o la München împreună cu Cîrciumaru și cu Ciolan și i-am tras un chiolhan pe cinste într-o cameră discretă din spatele prăvăliei lui Gică Zamfirescu. Se pare că cineva din prăvălie ne-a văzut și ne-a turnat lui Aurel Gurău căci cei doi au fost chemați de Năstase pentru a da socoteală, iar eu am fost admonestat, e drept cu blîndețe, de către Dave. Cam așa a fost la Lindau unde am trăit lipsit de griji pînă la 15 ianuarie 1952 cînd ne-am trezit cu David Davidson venit să ne spună „la mulți ani". El i-a anunțat pe profesorii francezi și pe cursanți că „începînd de la 1 februarie, sergentul William Barlay este rechemat la Comandamentul forțelor armate ale S.U.A. din Europa". Apoi, invitîndu-mă la o plimbare pe aleile înzăpezite ale parcului, Dave mi-a spus să mă prezint la data respectivă, ora 10 dimineața pe peronul gării de la Überlingen, o localitate situată la cealaltă extremitate a lacului Bodensee, pentru a primi noi instrucțiuni...

11.

Din dispoziția maiorului Burghelea, am întrerupt pentru cîteva zile discuțiile cu Boianschi; era 3 iulie, și noi trebuia să pregătim prezentarea lui Vasile la întîlnirea din Piața Independenței. Pe de altă parte, aflînd ce declarase Boianschi despre cei ce urmaseră cursurile școlii de spionaj din Lindau, șeful hotărîse ca aceste date să fie puse neîntîrziat pe hîrtie și trimise prin curier special la București maiorului Hornaru, care putea să dispună urmărirea indivizilor pe întreg teritoriul țării.

În consecință, toată ziua de vineri, fostul meu coleg de școală și-a dictat mărturisirile unui tînăr anchetator penal din colectivul lui Dracopol, iar eu m-am apucat să studiez topografia Pieței Independenței în căutarea unor locuri bune pentru instalarea posturilor de pîndă. La prima vedere, lucrurile păreau simple: pe latura dinspre răsărit a locului se înșirau unul după altul cîteva restaurante și o cofetărie, pe terasele cărora se vînturau toată ziua o grămadă de mușterii. Nimic nu părea mai ușor decît să introduc printre ei cîțiva băieți cu privirea ageră. Dealtfel, în drumul său către Cazino, Boianschi era obligat să defileze tocmai prin fața acestor terase ce ocupau o bună parte din trotuar. Necazul era că observatorul instalat la oricare dintre zecile de mese, n-avea posibilitatea să-i vadă decît pe consumatorii aflați în imediata lui apropiere. Locurile nu ofereau o vedere de ansamblu a teraselor. Acest dezavantaj putea fi oarecum compensat prin mărirea numărului de ofițeri însă, fiind mai toți localnici, aceștia erau cunoscuți de multă lume; concentrarea prea importantă de forțe n-ar fi trecut neobservată. Pînă la urmă, ne-am hotărît să plasăm cîte un ofițer pe terasa fiecăruia din localuri, instalînd totodată un post de observație în podul unei case dărăpănate situate pe partea opusă a pieții, în dreapta primăriei. Era un imobil vechi și igrasios, părăsit de locatari încă din timpul războiului, cînd zidurile sale fuseseră zgîlțîite serios de un bombardament aerian. Nimeni nu bănuia pe vremea aceea că sub zidurile jerpelite ale acestei case se ascundea frumosul edificiu

cu mozaic care face astăzi mîndria Constanței. Deși imobilul se afla cam la o sută de metri de trotuarul ce ne interesa, cu ajutorul unei lunete puternice aveam de acolo o vedere generală a meselor instalate pe latura de est a pieții, remarcînd astfel pe toți cei care ar fi apărut în preajma orei zece sau ar fi plecat imediat după trecerea lui Boianschi. Acesta ar fi fost, gîndeam noi, indiciul care ne-ar fi putut duce la identificarea misteriosului „Tommy" pe care-l cunoșteam numai din eter. Apreciind importanța postului de pe partea primăriei, maiorul Burghelea îmi spusese:

— Aș fi vrut tare mult să mă aflu și eu lîngă luneta pe care o veți monta acolo. Cred însă că este mai bine să-mi păstrez libertatea de mișcare și posibilitatea de a fi contactat oricînd, de oricare din voi. De aceea în podul casei te vei instala tu! Eu, împreună cu alți doi băieți și cu o mașină ne vom ascunde pe strada Elena Pavel, în curtea școlii din spatele moscheii. Copiii sînt în vacanță, iar clădirea este în reparație. Fiind și duminică, locul va fi cu siguranță pustiu. Vom plasa, de asemenea, peste drum, înspre port, un om care nu va putea fi văzut din piață, dar va putea ține legătura de vedere cu tine. La rîndul lor, cei ce se vor afla la mese îți vor semnala ție apariția unor eventuale indicii. Stabilește deci un cod simplu de semnale cu ajutorul cărora să ne putem înțelege unii cu alții.

Am construit și codul, deși mă cam îndoiam de eficacitatea lui. Din păcate însă, împrejurările nu permiteau instalarea unor linii telefonice, iar aparatura portabilă de radio ținea încă de domeniul viitorului.

Peste toată tevatura, Anetei îi venise ideea să mergem în duminica aceea la plajă. Neîndurîndu-mă s-o refuz, am convenit cu ea să mă aștepte, începînd de la zece și jumătate, pe terasa cofetăriei din Piața Independenței; în cazul că nu aș fi apărut pînă la ora unsprezece, nu-i rămînea decît să-și îndulcească amarul cu o înghețată și să se reîntoarcă acasă.

Aceștia au fost participanții, voluntari și involuntari, la „spectacolul" organizat de mine, duminică 6 iulie 1952, în Piața Independenței. Cu toată dorința de a fi și el prezent la acțiune, maiorul Hornaru ne telefonase de la Timi-

șoara că nu putea ajunge la noi mai devreme de luni dimineața. În aceste condiții, în podul casei din dreapta primăriei m-am urcat doar eu și colegul ce mînuia luneta.

La zece, cu o exactitate astronomică, Vasile își făcu apariția la capătul bulevardului Tomis, angajîndu-se pe pasajul rezervat pietonilor ce trecea prin mijlocul pieții. Individul, care prinsese cîteva duminici bune de plajă, era bronzat ca o reclamă „Nivea" și iradia prin toți porii numai sănătate și optimism. El se opri a reculegere în fața statuii lui Ovidiu, simulînd că citește epitaful nefericitului bard de la Sulmona și apoi își continuă fără grabă drumul spre Cazino. Totul durase mai puțin de cinci minute, iar acest interval de timp ne-a fost suficient pentru a constata că toate măsurile luate pentru a-l identifica pe „Tommy" fuseseră zadarnice. Cu toate că dimineața frumoasă de duminică atrăsese multă lume la plajă, rărind considerabil numărul amatorilor veniți să bea bere pe terasele din Piața Independenței, n-am putut sesiza nici un bărbat sau femeie care să fi precedat trecerea lui Boianschi prin piață, după cum dispariția lui nu îndemnase pe nimeni să-l urmeze sau să plece, pur și simplu, spre oraș. Dacă s-ar fi întîmplat ceva de felul acesta, oricare dintre noi ar fi observat cu ușurință mișcarea căci pe terase nu se găseau, la ora aceea mai mult de treizeci de clienți. După alte cinci minute, am fost obligați să constatăm că pierdeam timpul degeaba și că nu ne rămînea altceva de făcut decît să ne fofilăm spre sediul nostru, aflat la o azvîrlitură de băț mai încolo. Trebuie că aveam niște mutre tare lungi și amărîte căci maiorul Burghelea, care ajunsese cu cîteva minute înaintea noastră, se mulțumise să ne privească lung, compătimitor, și să ne ordone odihnă pînă a doua zi dimineața. Eu m-am dus direct la cofetărie s-o prind pe Aneta înainte să plece; deși trecuse binișor peste ora unsprezece, fata continua să aștepte cuminte cu înghețata în față. Am lăsat-o să-și termine în liniște porția și, pe urmă, ne-am dus împreună la plaja „Muncitorul", unde n-am stat decît o oră. Pielea mea albă ca telemeaua n-ar fi putut suporta mai multă vreme razele soarelui de iulie. Pe de altă parte, eram cum nu se poate mai necăjit, deși, mă con-

solam eu, nici nu era de așteptat să-l identificăm atît de repede și de ușor pe „Tommy". Tot așa gîndea, desigur, și maiorul Burghelea care se abținuse să ne facă vreun repros pentru eșecul înregistrat. Și el, ca și noi toți, aștepta, probabil, mai mult de la acțiunea ce urma să aibă loc peste două săptămîni, la Mamaia.

Cum plecasem de acasă în zori fără a apuca să mănînc ceva, am simțit dintr-o dată că peste amărăciunea și preocupările mele se instala o senzație sănătoasă de foame la apariția căreia contribuise, în mod cert, și partida de înot în care mă întrecusem cu Aneta. Am propus deci logodnicei mele să intrăm într-o grădină de vară pentru a mînca ceva, iar fata acceptă bucuroasă. Pe de altă parte, văzînd cît eram de mahmur, Aneta făcea tot ce putea ca să mă scoată din apatie. Eu o ascultam cu o ureche, aruncîndu-i cînd și cînd un răspuns monosilabic și continuînd să mă gîndesc la ale mele. Acesta este, fără îndoială, cusurul capital al tuturor celor care lucrează în contrainformații: imposibilitatea de a se rupe total de preocupările profesionale care îi hărțuiesc pînă și în somn. Aneta cunoștea bine această meteahnă care se manifesta și la fratele ei și nu se supăra niciodată pentru aparenta lipsă de atenție cu care o tratam uneori. Acum, ca și altă dată, ea își continuă perseverentă eforturile de a mă smulge acestor preocupări abordînd, fără să știe, un subiect care mă interesa grozav:

— Nu știam că Vasile Boianschi s-a reîntors la Constanța. L-am văzut azi-dimineață trecînd prin Piața Ovidiu.

— Da, răspunsei eu. S-a întors acum cîteva săptămîni.

— La început am crezut că mă înșel, reluă Aneta. Boianschi venea din jos, dinspre Cazino și a trecut cam pe la trei metri de masa mea. Se vede că l-am privit destul de insistent, căci un cetățean de la o masă alăturată m-a întrebat: „Îl cunoașteți cumva pe tînărul care a trecut pe aici, adineauri?" I-am răspuns că a fost coleg cu un văr de-al meu la liceul industrial.

Chiar atunci au trecut spre oraș Dracopol împreună cu locotenentul Dănilă; m-au salutat cu risipă de zîmbete, iar Dracopol a ținut să se oprească pentru a-mi spune că vei apare și tu, în curînd. După plecarea lui, m-am

întors din nou către vecinul meu de masă, dar acesta nu mai era acolo: plecase fără să-și fi băut măcar cafeaua.

Mi-am mușcat buzele ca să nu înjur ca la ușa cortului. Dănilă fusese de serviciu peste noapte și-l văzusem dimineața în uniformă. Lasă că și Dracopol era cunoscut ca ofițer de securitate de mai toată lumea din oraș.

— Nu-ți aduci aminte cît era ceasul cînd s-a petrecut chestia asta? o întrebai eu.

— Cred că trecuseră cîteva minute peste ora unsprezece. A fost cam cu cinci minute înainte să vii tu, răspunse fata. Dar de ce?

— Și tipul care a intrat în vorbă cu tine era de mult acolo?

— Nu. Se așezase la masă cu puțin timp înainte de apariția lui Boianschi.

— Înainte sau după?

— Bineînțeles că înainte. Altfel, cum ar fi putut constata că mă interesează persoana lui Vasile?

— Din ce parte venise? Dinspre oraș sau din jos, dinspre Cazino? continuai să întreb.

— Uite pe asta nu cred că ți-aș mai putea-o spune, se îndoi o clipă Aneta. Adică, stai! Venise sigur dinspre Cazino. Dacă ar fi venit dinspre oraș mi-ar fi trecut prin față pentru a lua loc la masa unde era așezat.

— De ce nu prin spate?

— În spate, locul de trecere era ocupat de cîteva lăzi cu sticle de limonadă.

— A plecat totuși fără să-l vezi...

— Da. Eu eram atentă la ce-mi spunea Dracopol, iar în timpul acesta insul s-a strecurat afară, desigur tot spre Cazino, fiindcă n-a trecut nici de data aceasta prin fața mea.

— Încearcă să mi-l descrii pe omul acela. Cum arăta el, de fapt? cerui eu golindu-mi dintr-o sorbitură paharul de bere.

— Era brunet, dar cu părul cărunt, pieptănat îngrijit spre spate. Trecut bine de cincizeci de ani, trebuie să fi umblat mult pe mare căci avea fața tăbăcită de soare și de vînt. Altfel, zvelt ca unul de douăzeci de ani. În orice caz, un localnic pe care cred să-l mai fi văzut undeva.

— Înalt?

— Nu mai înalt de un metru şaptezeci şi cinci. Era manierat şi avea vorba aleasă; felul în care mi s-a adresat n-avea nimic vulgar sau provocator. Cu toate că era cald purta pantofi, nu sandale, şi un sacou crem de buret. Avea o cămaşă albă cu gulerul răsfrînt peste sacou.

— Interesant, comentai eu ca să spun ceva. Tu ai fi bună de investigator. Ce-a spus chelnerul cînd a văzut că muşteriul îi plecase fără să-şi bea cafeaua?

— Nu ştiu. Cînd am plecat cu tine, cafeaua era tot pe masă.

— După ce terminăm de mîncat, trecem pe la cofetărie să bem şi noi o cafea. Să mi-l arăţi pe chelnerul care v-a servit, pe tine şi pe individul acela.

La ora prînzului cofetăria era aproape goală, iar chelnerul care mă interesa se aşezase trudit pe un scaun, la umbră. S-a nimerit să-l cunosc; lucrase la restaurantul „Suzana", unde mergeam adesea prin 1947, la o friptură şi un pahar de vin. Se numea Dumitru Ionescu şi locuia pe strada Dumbrava Roşie în jos, spre bulevard.

— Bine te-am găsit, nea Mitică, îl interpelai eu. Vasăzică ai schimbat fripturile pe prăjituri şi şpriţul pe limonadă, glumii eu pentru a-l zădări la vorbă.

— Bun venit, Titi! îmi răspunse omul prietenos. Am schimbat ce era să fac? Restaurantul nu mai era de mine. Sînt bătrîn. La restaurant, muncă multă, nebuni de toate soiurile, scandaluri. Aici, cel puţin, e mai multă linişte, iar beţivii ne ocolesc. E adevărat, se cîştigă mai puţin, dar... Nu mi-aţi spus încă ce doriţi să vă servesc, se întoarse el brusc la îndatoririle profesionale.

— Dă-ne cîte o cafea. Numai să fie făcută bine, ca la Stambul. Nu de alta, dar prietena mea îmi spunea că azi dimineaţă un client a plecat de la voi fără să-şi mai bea cafeaua.

— Aşa este. A lăsat cafeaua negustată pe masă şi s-a dus de parcă pierdea trenul. Naiba ştie ce muscă l-o fi înţepat.

— Barem o plătise?

— A lăsat, pe farfurioară, sub ceaşcă, o hîrtie de cinci lei.

— Ei, ce să-i faci? Fiecare cu ale lui. Era poate un client mai vechi?

— De unde? Nu l-am mai văzut niciodată prin cofetărie, cu toate că mutra mi-e grozav de cunoscută. L-am mai întîlnit eu pe undeva, poate la restaurant...

*

Luni, la prima oră, ţinurăm din nou sfat în biroul şefului. Hornaru aterizase şi el în zori, venind tocmai din capul celălalt al ţării să afle ce se întîmplase în ajun. Îndemnat de maiorul Burghelea, am raportat cu lux de amănunte întîmplările din Piaţa Independenţei, completîndu-mi expunerea cu cele aflate de la Aneta. Acestea erau lucruri noi pînă şi pentru nea Ion, căruia nu avusesem vreme să i le povestesc. Ele îndulciră sensibil pilula amară a eşecului nostru din ajun, destinzînd faţa neodihnită a lui Hornaru şi ridurile privirii încruntate pînă atunci a maiorului Burghelea. Lucru de necrezut urechilor, şeful spuse:

— Sincer vorbind, nici nu m-am aşteptat ca simpla apariţie a lui Boianschi în Piaţa Independenţei să ni-l ofere plocon pe „Tommy". Locul oferă o panoramă vastă ce poate fi contemplată cel puţin de pe patru din străzile ce dau în piaţă. Se vede că „Tommy", care nu e deloc prost, a ales varianta cea mai bună: a cincea. Ştiind că Boianschi se va prezenta după jumătate de oră şi pe faleza Cazinoului, l-a aşteptat acolo. Aşezat pe o bancă din parc, la umbra copacilor, el a putut nu numai să-şi vadă omul, dar să şi constate în ce măsură respectă acesta instrucţiunile primite la Centru. După ce l-a văzut, s-a ridicat de pe bancă, plecînd spre oraş înaintea lui Boianschi. Mă întreb doar ce naiba a urmărit intrînd în vorbă cu Aneta?

Întrebarea aceasta mi-o pusesem şi eu, iar dincolo de ea nu m-am putut opri să constat că bătrînul minţea cu dezinvoltura unui englez, afirmînd că nu aşteptase rezultate concrete de la acţiunea de ieri. Parcă-l vedeam cum regretase sîmbătă că nu se poate urca să privească prin lunetă. Dar, se vede că şefii nu greşesc niciodată şi că au răspuns la toate. De pildă, maiorul Hornaru care se grăbi să împrăştie nedumeririle lui nea Ion, spunînd:

— Ar exista totuşi o explicaţie privind tentativa individului de a înnoda discuţia cu Aneta. Probabil că el

nu l-a cunoscut niciodată personal pe Boianschi şi era în căutarea unei dovezi care să-i confirme că omul pe care-l văzuse la Cazino era, într-adevăr, cel aşteptat. Văzînd că Aneta are aerul că-l cunoaşte pe trecător, s-a gîndit să se folosească de împrejurare pentru a-şi risipi îndoielile. Numai că apariţia tovarăşului Dracopol şi a colegului acestuia l-a pus, pur şi simplu pe fugă.

— De unde dracu' era să ştiu că individul ce se pregătea să-şi bea cafeaua chiar sub nasul meu era faimosul „Tommy", mormăi atins şeful serviciului de anchete.

— La drept vorbind, nici acum nu ştim precis dacă insul era sau nu era „Tommy", spuse Burghelea. Interesul manifestat faţă de persoana lui Boianschi ca şi faptul că a şters-o fără să-şi bea cafeaua atunci cînd a constatat că Aneta are prieteni la securitate nu reprezintă încă dovezi certe.

— Nu reprezintă dovezi, dar sînt totuşi indicii destul de serioase, intervenii eu.

— Desigur, desigur. Este o pistă pe care trebuie s-o urmărim cu multă discreţie pentru a nu-l alarma pe individ. Am putea, fără îndoială, apela la Aneta şi chiar la chelnerul acela, Ionescu, să se aţină o vreme prin punctele obligatorii de trecere din centrul oraşului. Dacă omul este un localnic, aşa cum pare să fie, el va apare foarte curînd pe bulevardul Tomis între Farmacia nr. 2 şi cinematograful „Republica". Sau seara, pe faleza Cazinoului. Există însă riscul ca „Tommy" să-i vadă şi el să-şi pună ceva întrebări despre rostul prezenţei lor în drumul său. Aşa că, vom începe prin a face rost de fotografiile tuturor celor ce au lucrat pe vapoarele Serviciului Maritim Român şi care au în prezent între 45 şi 60 de ani, pentru a le arăta separat Anetei şi chelnerului. Nu vor fi chiar atît de mulţi căci S.M.R.-ul n-a avut niciodată peste douăzeci de vapoare.

— De ce să răsfoim praful de pe hîrţoagele S.M.R.-ului şi să nu ne folosim de evidenţele la zi ale marinarilor cu carnete eliberate de Căpitănia portului? întrebă nedumerit Dracopol.

— Între timp, dată fiind lipsa de vapoare, unii din foştii marinari s-au lăsat de meserie. Alţii au pierit fără urmă în valuri pe timpul războiului. De unde să ştim noi

dacă unul din aceşti morţi n-a înviat între timp? Din partea mea, puteţi să consultaţi şi evidenţele la zi, dar să nu renunţăm cu nici un preţ la studierea arhivei S.M.R.-ului. Ce credeţi, tovarăşe maior, se întoarse el spre Hornaru.

— V-am urmărit raţionamentul şi sînt întru totul de acord atît cu concluziile cît şi cu ordinele date de dumneavoastră. Şi eu cred că trebuie să urmărim pista indicată de logodnica tovarăşului Mihăilescu, întrucît mi se pare că omul cu care a discutat ea este totuşi „Tommy". Un „Tommy" pe care mă cam îndoiesc că vom reuşi să-l identificăm la 20 iulie, la Mamaia.

— De ce? se interesă curios Dracopol.

— Un agent cu experienţa lui nu va risca, probabil, să se prezinte la gară pentru a lăsa în consignaţie o valiză destinată lui Boianschi. În eventualitatea arestării acestuia din urmă, „Tommy" ar putea fi cules de acolo ca o pară mălăiaţă. Din acelaşi motiv, individul se va feri, cred, să se apropie de hainele pe care „colegul" său i le va lăsa pe plajă.

—Şi atunci? insistă Dracopol. Să nu uităm că domnul „Tommy" va trebui să-l înzestreze, într-un fel, pe Boianschi cu un aparat de radio.

— Mă tem că individul a urzit pentru asta un plan propriu. Poate va recurge la o contactare prin surprindere, poate la altceva. Această ipoteză ne obligă să-l lăsăm pe Boianschi în libertate pentru următoarele două săptămîni. Omul va trebui să trăiască şi să se comporte conform cu ce am lăsat să se ştie despre el.

— Din cîte spuneţi, mi se pare că nici n-ar trebui să mai organizăm acţiunea de la Mamaia.

— Dimpotrivă, vom acţiona chiar cu forţe mai mari decît cele pe care le-aţi mobilizat ieri în piaţă. Pe dumneata, tovarăşe căpitan, nu te vom lua însă, căci eşti, desigur, cunoscut de „Tommy" după întîmplarea de ieri. Şi acum, destulă vorbă! La treabă! încheie Hornaru bine dispus.

Am trecut noi la treabă, dar rezultatele continuau să ne ocolească cu încăpăţînare. Atît logodnica mea cît şi Dumitru Ionescu au studiat îndelung pozele marinarilor pe care le scosesem din arhiva S.M.R. şi de la Serviciul evidenţei populaţiei. Anetei i-au fost create condiţii să

examineze discret, în carne şi în oase, doi dintre marinarii ce semănau cu cel căutat de noi. Pînă la urmă, am fost nevoiţi să admitem că omul nu se afla printre salariaţii fostului Serviciu Maritim Român şi nici printre cei angajaţi la noua companie de navigaţie creată după război. Rezultatele negative au dat, de asemenea, investigaţiile făcute printre pescari şi printre alte categorii de oameni ce-şi cîştigau pîinea pe mare sau pe ţărmurile ei. Iar în timp ce noi ne speteam căutîndu-l, individul îşi vedea liniştit de ale lui, aşa cum ne demonstra telegrama captată în seara de 9 iulie de postul de radio „Coasta":

WILLY LOOKS WELL AND HAPPY — „TOMMY"[19].

În ce-l privea, Vasile era într-adevăr fericit. Dormea seară de seară acasă unde venea mai totdeauna întovărăşit de cîte o fetişcană veselă şi frecventa, cu o rîvnă demnă de o cauză mai bună, bufetul „Niculiţei" deschis de curînd în localul ce adăpostise odinioară cîrciuma lui Nicu Chioru. O făcea la indicaţia noastră, cu scopul de a-i crea lui „Tommy" posibilitatea să-l contacteze pe neaşteptate. Se vedea însă că bătrînul vulpoi înţelegea să atace numai pe terenul şi la timpul ales de el.

Aşa ne-am tot agitat pînă în ajunul zilei de 20 iulie cînd urma să ne încercăm din nou norocul, la Mamaia. Pînă şi maiorul Hornaru îşi lăsase din nou treburile baltă şi venise să ne sprijine în acţiunea noastră. Cu tot scepticismul manifestat de el, eram sigur că, în cazul cînd ar fi riscat să vină la Mamaia, „Tommy" îşi va lăsa pielea acolo. Spre deosebire de Piaţa Independenţei cu multele ei căi de acces, Mamaia dispunea pe timpul acela doar de una singură: şoseaua ce venea dinspre Constanţa şi, mai precis, staţia terminus a autobuzelor ce asigurau transportul oamenilor din oraş la staţiune. În ipoteza că „Tommy" n-ar fi luat autobuzul ci ar fi venit pe jos, sau pe mare, cu o ambarcaţiune, el ar fi fost remarcat de departe. Şi pentru ca socotelile să-mi iasă precum mă aşteptam, o invitasem la Mamaia şi pe Aneta care l-ar fi recunoscut fără greşeală pe individul ce intrase în vorbă cu ea la cofetărie. Iniţiativa mea n-a prea fost pe placul maiorului Burghelea care ar fi dorit să ne descurcăm

[19] Willy arată bine şi fericit — Tommy (engl.).

singuri și să nu ne expunem desconspirării aducînd fata pe plajă, în văzul celui urmărit. M-am angajat față de șef că o vom deghiza, bazîndu-mă pe observația făcută demult că femeile în costum de baie nu seamănă deloc cu imaginea ce ne-o oferă atunci cînd poartă rochii ci, dimpotrivă, seamănă foarte bine una cu alta. În rest, niște ochelari de soare mari cît roata carului și schimbarea pieptănăturii Anetei mi se părură absolut suficiente.

Ziua de 20 iulie veni și, odată cu primele grupuri ale iubitorilor de soare, sosirăm și noi, rînd pe rînd, luîndu-ne în primire locurile stabilite pe plaja din fața toboganului. Pe la ora nouă apăru și Boianschi care se dezbrăcă rapid la adăpostul arbuștilor în preajma cărora trebuia să-și lase hainele. Rămas în costum de baie, el străbătu plaja și apoi pasarela toboganului cu pași mari și repezi, aruncîndu-se imediat în apă. Noi, cei puși să-i păzim calabalîcul, ne-am lungit gîturile și ne-am holbat zadarnic ochii oră după oră, în direcția tufișului. Pînă la patru după-amiază, nimeni, cu excepția lui Vasile care ieșise din apă de vreo cîteva ori fie să se sorească, fie să-și aprindă o țigară, nu s-a apropiat sub trei metri de hainele lui. Conform celor stabilite, la patru, Vasile se îmbrăcă și-și luă tălpășița spre stația de autobuz, încadrat de colegii noștri aduși anume de la Medgidia, Hîrșova și Tulcea. Înțelesei din semnul discret pe care mi-l făcuse trecînd prin dreptul locului unde mă disimulam, că fostul meu coleg nu găsise nimic în buzunarele proprii.

După ce plecă autobuzul în care se îmbarcase Vasile și însoțitorii lui, o pornii și eu spre stație cu Aneta pe urmele mele. Era ca o retragere lipsită de glorie, de-a dreptul umilitoare și demoralizantă, cu atît mai mult cu cît, pe moment, nu-mi puteam imagina deloc ce-am mai putea face pentru a da de „Tommy". Era adevărat că Vasile nu-și primise încă emițătorul, iar aceasta ne mai lăsa oarecari șanse. Cu toată viclenia lui, odată și odată individul trebuia să calce iar în străchini, așa cum greșise cu două săptămîni în urmă intrînd în vorbă cu Aneta. Căci spre deosebire de Burghelea și de Hornaru, eu eram convins că cel ce discutase cu ea, în cofetărie, era „Tommy".

Din aceste gînduri, în care amărăciunea insuccesului se amesteca cu optimismul vag al unei reuşite viitoare, m-a smuls brusc Aneta care, apropiindu-se de mine, mi-a şoptit din spate:

— Uite-l, Titi! Al treilea din rîndul celor ce aşteaptă autobuzul!

Mi-a fost de ajuns să-l privesc o singură dată pentru a căpăta sentimentul că-l cunosc dintotdeauna. Era întru totul aidoma descrierii făcute de cei care-l văzuseră cu două săptămîni înainte: Faţa smeadă, arsă de soare şi vînt, părul cărunt, pieptănat îngrijit spre spate, trupul zvelt, ca de adolescent... Ca şi Aneta, ca şi Mitică Ionescu, am fost imediat sigur că îl mai văzusem pe omul acela prin oraş, că aveam de-a face cu un localnic, dar nu reuşeam deloc să-mi amintesc unde-l mai întîlnisem. M-am retras iute la umbra unui pom aflat în marginea aleii şi i-am şoptit Anetei care continua să se ascundă în spatele meu:

— Întoarce-te imediat pe terasa restaurantului şi caută-l acolo pe Negrea. Este un băiat blond, înalt, îmbrăcat într-un tricou marinăresc...

— Îl cunosc, mă întrerupse ea nerăbdătoare. E prieten cu frate-meu.

—Spune-i că l-am găsit pe individ şi că plec spre oraş cu el în acelaşi autobuz. Să-l anunţe imediat pe şef, prin telefon, şi apoi să pornească încet cu maşina după mine. Să nu se apropie prea tare, dar să fie atenţi la staţii şi să oprească în preajma aceleia la care voi coborî. Tu, ia cursa următoare şi du-te direct acasă. Dacă te va vedea undeva, pe traseu, individul va intra precis în bănuială.

Aneta dispăru ca gîndul printre pomii stufoşi ai parcului, iar eu o rupsei la fugă spre staţia unde autobuzul sosise chiar în timp ce vorbeam cu ea. Reuşii să mă agăţ de maşină în ultima clipă şi să pun un picior pe scara din spate. Atît aglomeraţia din autobuz cît şi poziţia mea, altfel incomodă, mă aranjau de minune căci, pe de-o parte îl împiedicau pe „Tommy“ să mă vadă, iar pe de altă parte îmi permiteau să cobor din autobuz fără a-l mai străbate pînă la uşa din faţă. Desigur, aceste avantaje erau temporare şi ele aveau să dispară imediat ce au-

tobuzul ar fi început să se golească. După aceea situația s-ar fi schimbat în defavoarea mea: între cei rămași în autobuz „Tommy“ m-ar fi remarcat cu siguranță și nu era deloc exclus să mă știe ca pe ofițerul de securitate ce fusese coleg de școală cu Boianschi. Speram însă că, între timp, m-ar fi ajuns din urmă mașina noastră și voi putea coborî, continuînd urmărirea cu ajutorul colegilor mei. Eram convins că această urmărire va fi încununată de succes numai dacă voi putea angaja în acțiune un grup cît mai numeros de ofițeri. Singur, aș fi fost descoperit repede, iar „Tommy“ ar fi făcut tot ce depindea de el pentru a dispare.

În realitate, totul se petrecu mult mai simplu decît îmi imaginasem eu: „Tommy“ se dădu jos la stația „Soveja“, prima oprire din oraș, scrutînd atent cele cîteva persoane care coborîseră cu el. Mie nu-mi rămase decît să mă înghesui cît mai strîns între pasagerii aflați pe scara din spate și să-mi continui drumul pînă la stația următoare. Continuam să sper că pînă acolo voi fi ajuns de mașina serviciului și astfel mă voi putea reîntoarce la „Soveja“ suficient de rapid pentru a-mi putea găsi omul. Am fost însă nevoit să alerg între cele două stații pe propriile picioare căci, din motive pe care nu reușeam să mi le explic, „Pobeda“ nu m-a ajuns nici la a doua stație. În pofida acestui ghinion, se vedea că în ziua aceea m-am aflat sub zodia binecuvîntată a zeiței Fortuna, prietena tuturor necăjiților de pe malurile Pontului Euxin: l-am regăsit pe „Tommy“ instalat la o masă din bodega „Popasul Pescarilor“ cu o cinzeacă de rom în față. Era în compania lui Mihai Sînzianu, marinar bătrîn, scos nu demult la pensie. Sînzianu fusese toată viața o „gură bogată“, gata să se ia la harță cu toți șefii mari și mici care încălcau, după părerea lui, drepturile marinarilor. Din această cauză fusese arestat, nu o dată, în trecut; îl anchetase însuși chestorul Nicolau, convins că Sînzianu era un periculos agitator comunist. Se găsise și la noi, în securitate, un nerod care-l arestase în 1949 pentru „instigare“. Era pe vremea cînd Sînzianu protestase împotriva preluării unui vapor de către bătrînul comandant Bălănescu pe care l-a numit în fața întregului echipaj „mumie inconștientă“.

Afirmațiile sale cu privire la Bălănescu se dovediră, din păcate, adevărate după numai cîteva luni, cînd moș Bălănescu izbutise să scufunde cabotierul „Sulina“, încărcat mult peste capacitatea sa, în rada portului Latakia. Între timp, Sînzianu stătuse „în păstrare la Dreptatea“, cum botezase el securitatea și dăduse declarații peste declarații în fața unui ofițer încadrat în instituție doar de două luni. Ofițerul eram eu și mi-a trebuit multă vreme și eforturi, nu atît pentru a-l pune în libertate, cît pentru a-l reintegra în toate drepturile, inclusiv acela de a naviga în apele internaționale. De atunci bătrînul mă ținea în mare simpatie, lăudîndu-mă față de toți prietenii săi.

Observîndu-i prin geamul deschis n-am întîrziat să remarc faptul că „Tommy“ și Sînzianu se tutuiau, părînd a fi cunoștințe vechi; „Tommy“ îi spunea bătrînului „Mike“, iar acesta din urmă nu-l scotea din „Freddy“. Acest amănunt m-a umplut de bucurie, căci eram convins că voi afla fără nici o greutate de la Sînzianu numele complet al individului ce mă interesa, fără a mai risca să mă iau după el, de unul singur, pe străzile pustii ale acelei margini de oraș. Așa că am așteptat cît mai liniștit în preajma bodegii pîndind plecarea lui „Tommy“. În sfîrșit, pe la șapte seara, cînd amurgise bine, el ieși din local și plecă pe bulevard în direcția centrului. Deși ardeam de nerăbdare, l-am lăsat să ajungă cît mai departe și, sigur că nu se mai întorcea, am năvălit voios în cîrciumă, salutîndu-l cu un zîmbet larg pe moș Sînzianu:

— Salutare, nea Mișule! Ce mai faci?

— Ce să fac, Titi? Încerc să mint și eu plictiseala cu țoiul ăsta de rom. Tu?

— Așa și așa. Am fost la un prieten care stă pe aici, pe Soveja, dar nu venise încă acasă. L-oi găsi mai tîrziu. Cînd am trecut în sus, te-am văzut pe fereastră și de aia mi-am zis: ia să intru nițel, să mă răcoresc cu un șpriț și să mai schimb o vorbă cu nea Mișu Sînzianu. Dar, parcă erai cu cineva, sau m-am înșelat?

— Eram cu un marinar de-al nostru. Unul Alfred Dumitrescu.

— Alfred Dumitrescu? N-am auzit. A lucrat cumva pe la „Ancora“?

— Nu. N-a lucrat și nici n-aveai cum s-auzi de el. Asta n-a navigat cu noi decît la începutul carierei, pe „Împăratul Traian". Pe urmă, s-a angajat la compania engleză, „Three Anchors Line" care făcea curse peste Atlantic, în America de Sud. În 1941, a fost internat într-un lagăr din Canada, undeva în munții Stîncoși, ca cetățean al unei țări inamice. N-a dus-o rău, căci acolo erau internați și generalii Axei luați prizonieri de aliați. După război „Three Anchors Line" i-a făcut o pensie frumușică, iar omul s-a întors s-o pape acasă.

— O fi fost comandant de vas?

— Nu. Doar radiotelegrafist, dar bun. Englezii nu angajau chiar pe oricine.

— Probabil și la noi și-a găsit repede de lucru. Dacă nu ca telegrafist, măcar la vreo întreprindere comercială din port. Vorbește, desigur, perfect englezește.

— Vorbește și englezește și franțuzește și spaniolește, dar n-a vrut să mai lucreze. Bani are destui, și-a cumpărat o casă cu o sfoară de grădină mai jos pe strada Banul Mihalcea, are și o barcă cu care iese cînd și cînd la speriat peștii...

— Mă rog, să-i fie de bine, o scurtai eu temător că Sînzianu ar fi putut să bage de seamă că mă interesa subiectul. Mai iei un rom?

— De la tine cu plăcere, Titi, fiindcă ești băiat bun!

Comandai romul, îmi băui șprițul, mai schimbai cu moș Sînzianu o vorbă despre bancul de lufari ce se apropia de coastele noastre și apoi îmi luai în grabă tălpășița spre sediu. I-am găsit pe cei doi maiori în mare agitație pe chestia dispariției mele.

— De ce? mă mirai eu. Doar știați că plecasem după „Tommy"...

— Semne de la „Tommy" am mai primit între timp, și noi, dar nu și de la tine.

— Eu m-am ținut de el pînă ce am fost sigur că-l voi putea identifica. Apoi l-am lăsat în pace. Nu voiam să risc o urmărire de unul singur, prin Tăbăcărie, duminica seara.

— Și l-ai identificat?

În loc de răspuns, m-am aplecat peste biroul lui nea

Ion, am cules de pe el o hîrtie și am scris cu creionul aflat la îndemînă: *Alfred Dumitrescu, domiciliat pe strada Banul Mihalcea, pensionar al companiei de navigație engleze „Three Anchors Line". Radiotelegrafist.*

— Asta-i omul, murmurai eu plin de modestie, înmînîndu-i șefului hîrtia.

— Ești dat dracului, Mihăilescule, exclamă Burghelea entuziasmat, părăsind canoanele regulamentului disciplinar. Spune-ne repede cum a fost! îmi ceru el trecînd notița scrisă de mine maiorului Hornaru.

Am raportat pe scurt momentele principale ale urmăririi lui „Tommy", scoțînd în evidență sprijinul, ce-i drept involuntar, pe care mi-l dăduse Sînzianu în identificarea individului. O făceam cu atît mai multă satisfacție cu cît unul dintre cele mai serioase obstacole de care mă izbisem atunci cînd mă străduiam să-i redau lui nea Mișu avizul de navigație în apele internaționale fusese opoziția maiorului Burghelea care era de părere că „bătrînul încurcă-lume tulburase destul aceste ape și era timpul să lase locul unora mai tineri ca el". Îmi încheiai expunerea propunîndu-le șefilor să suspende imediat urmărirea lui „Tommy" pentru a nu-i da acestuia ocazia s-o observe.

— Nu-ți face griji pe chestia asta, mă liniști nea Ion. Faptul că individul ne-a dat semne de viață nu înseamnă că am și reușit să ne luăm după el.

Apoi, șeful începu să-mi spună că, pe la șapte și jumătate, se prezentase la Vasile acasă un copil din cartier care-i înmînase un plic. Spunea că i l-a dat un om care-l oprise în colțul străzii, cerîndu-i să-l ducă domnului Boianschi de la numărul 38. Cel care-i dăduse plicul îi spusese copilului că domnul Boianschi se va bucura atît de tare încît îi va mai da cinci lei peste cei doi pe care-i dăduse el. Fostul meu coleg, care se pregătea tocmai să-și ia drumul către „Niculițel", se grăbise să deschidă plicul în care găsise o cheie mică „Yale" și o foaie de hîrtie pe care fusese alcătuit un text, prin lipirea, una lîngă alta, a unor litere decupate din ziarul local „Dobrogea nouă". Textul, pe care mi-l înmînă și mie maiorul Hornaru, părea să fie o poezie pentru copii, sunînd după cum urmează:

Jos, la Valul lui Traian
Unde-s pomii de cinci ani
Se găsește în pămînt
Purtătorul de cuvînt.
Du-te deci, chiar mîine seară
Ca să-l scoți din nou afară
Locu-i lesne de găsit
După planul ce-ți trimit.
Doar așa te-om auzi
Vineri, la sfîrșit de zi.

Pe spatele hîrtiei fusese desenat planul plantației de salcîmi din apropierea gării Valul lui Traian. Locul era binecunoscut și îndrăgit de constănțenii care ieșeau la iarbă verde în zilele de sărbătoare. Desenatorul hașurase cu linii groase careul în care erau plantați salcîmii de cinci ani și figurase separat această porțiune, marcînd cu roșu pomul sub care se afla îngropat aparatul: al zecelea din rîndul șapte numărînd dinspre gară.

— Și, ce-a făcut Vasile? mă interesai eu.

— Ce era să facă? I-a dat mesagerului cei cinci lei promiși de expeditor, apoi s-a grăbit să ajungă la „Niculițel" unde a predat discret plicul îngerului său păzitor. Acesta a încălecat bicicleta pe care o ținea la îndemînă și a fugit încoace cît l-au ținut pedalele. În ce-l privește pe „Tommy" acesta a șters-o, probabil, de cum a fost sigur că mesagerul său de ocazie a ajuns în fața lui Boianschi.

— Ar fi, poate, cazul să vorbim cît mai urgent cu Vasile, opinai eu.

— Așa gîndeam și noi, dar a trebuit să așteptăm să apari de undeva, răspunse Hornaru. Ofițerul cu bicicleta este jos, în curte. Putem deci să-i transmitem lui Boianschi să vină la ora zece la Luscan acasă. Dumneata, tovarășe Mihăilescu, vei ajunge acolo mai devreme pentru a-l convinge pe om să ne primească în casă la ora aceasta tîrzie, în ziua lui de odihnă. Iar pentru a nu avea surprize, îl vom lua în control pe maestrul „Tommy" de pe acum, pe toată durata întîlnirii. Sper că va fi ajuns acasă.

M-am dus imediat la Luscan care citea un roman, dezbrăcat în pijama, și care m-a boscorodit așa cum se cuvenea pentru necuviința mea și a lui Boianschi, spunea el. M-a amenințat că, în disperare de cauză, își va lua o amantă pe care o va ține tot timpul în casă. Doar așa mai spera să scape de noi. Pînă la urmă însă, înțelegător ca totdeauna, Sandu se echipă și o șterse să prindă o gus-

tare și cîteva sticle de bere la „Transilvania", astfel ca eu și Hornaru să putem discuta liniștiți cu Vasile. L-am învățat cu amănuntul cum să ajungă a doua zi, pe seară, la Valul lui Traian cu trenul-cursă de Fetești, cum să se strecoare spre plantație nevăzut de cei din gară și cum să găsească, fără greș, locul unde fusese îngropat aparatul. I-am înmînat, totodată, o valiză conținînd o cazma fără coadă cu care urma să sape sub salcîmul indicat pe plan. După recuperarea aparatului, Vasile trebuia să se întoarcă în Constanța cu personalul de București ce oprea la Valul lui Traian la 21.50; de la gară, el avea să vină direct la Luscan acasă unde îl așteptam noi. În tot acest timp, „Tommy" urma să fie ținut sub ochii cîtorva ofițeri. Se părea însă că necazurile noastre se diminuaseră simțitor odată cu identificarea zisului „Tommy" care, după ce luase măsurile ce depindeau de el pentru a-l dota pe Boianschi cu aparatul de radio, renunțase să-și mai bată capul cu verificarea acestuia. Ofițerii care-l urmăreau raportaseră luni seara că omul se afla la George Dragu, secretarul școlii hidrotehnice, unde se reunise cercul amatorilor de poker al cărui membri erau atît gazda cît și „Tommy". Ne-am lămurit astfel cum de aflase individul atît de repede de apariția lui Boianschi în oraș.

Tot luni seara, dar mai tîrziu, spre miezul nopții, Vasile ajunse, mort de obosit la întîlnirea cu noi. El scoase tăcut din valiză aparatul de radio dezgropat la Valul lui Traian, nu mai mare decît o carte. În comparație cu alte aparate ce ne căzuseră pînă atunci în mînă și care atingeau dimensiunile unui acumulator de camion, cel trimis lui Boianschi părea un bibelou, înfrumusețat de luminile de control albe, roșii și verzi și prevăzut cu un adaptor ce permitea alimentarea sa la 220, 110 și 6 volți. După ce am admirat ca niște profani ce eram această realizare a tehnicii, ne-am strecurat tustrei în mașina ce ne aștepta pe o stradă laterală. Am ajuns repede și bine în biroul maiorului Burghelea, plecat de cu seară la o ședință a Consiliului județean.

— Aparatul îl voi lua cu mine, la București, hotărî maiorul Hornaru. Înainte de a-l folosi va trebui să fie examinat de specialiștii noștri. S-ar putea ca în timpul transportului să fi fost lovit și defectat involuntar de către cei

ce l-au avut în grijă. Joi, mă voi reîntoarce cu el la Constanța pentru a formula împreună textul primului raport al lui „Will" către Centru. Mîine și poimîine va trebui deci să faceți un efort pentru a încheia discuțiile privitoare la întîmplările ce au precedat trimiterea în țară a grupului „Arnold". Și ca să nu irosești timpul cu drumurile, se adresă el lui Vasile, săptămîna aceasta vei rămîne aici, la sediu.

— E în regulă, domnule, îi răspunse acesta apatic. La numeroșii ani de închisoare pe care-i voi avea, probabil, de ispășit, o săptămînă sau două în plus nu mai contează.

Hornaru îl privi lung, luptîndu-se, evident, cu dorința de a răspunde cum se cuvenea spuselor lui Boianschi. Pînă la urmă se stăpîni, întorcîndu-se către mine:

— Condu-l la el în cameră și apoi întoarce-te aici. Mai avem cîte ceva de discutat.

12.

L-am lăsat fără prea multă ceremonie pe Vasile în grija ofițerului pus să-l păzească și, cinci minute mai tîrziu, intram din nou în biroul maiorului Burghelea, ale cărui uși capitonate se deschideau și se închideau fără zgomot. Rămas pe un fotoliu, Hornaru închisese ochii parcă pentru a-i feri de lumina puternică împrăștiată de lampa montată în plafon. Eu m-am oprit lîngă ușă, străduindu-mă să nu-i tulbur momentul de relaxare. Omul părea zdrobit de oboseală și, judecînd după pungile vinete de sub ochi îl chinuia, pe deasupra, o hepatită cronică destul de avansată. Culcușit în adîncimile fotoliului tapisat cu pluș vișiniu, maiorul își pierduse cu totul morga autoritară; părea mai mic, mai slab, pe cale să se năruie sub povara necazurilor și problemelor cărora trebuia să le facă față de dimineața și pînă noaptea tîrziu. Știam de la șeful meu, Burghelea, că Hornaru, descendent al unei familii înstărite din Iași, o rupsese cu ai săi din anul 1942, cînd devenise membru al partidului

comunist, angajîndu-se cu trup și suflet în activitatea ilegală. Un an mai tîrziu, fusese arestat de Gestapo și internat într-un lagăr de exterminare din Ucraina unde deținuții erau hrăniți mai ales cu mazăre furajeră. Acest regim îi distrusese ficatul și îi provocase un început de paralizie a membrelor inferioare a cărei evoluție fusese oprită cu greu, nu se știa pînă cînd. Renegat de familie al cărei nume nu-l mai purta (Hornaru fusese numele lui conspirativ în ilegalitate) omul rămăsese și fără soția cu care se căsătorise la puțin timp înaintea arestării și care ignorase, la început, activitatea lui clandestină. Femeia obținuse divorțul încă din prima lună a detenției soțului ei.

Îndelungatele suferințe fizice și încercările sufletești prin care trecuse întipăriseră pe chipul maiorului o expresie de asprime pe care cei ce-l cunoșteau cît de cît o știau înșelătoare. Devenit comunist dintr-un înalt ideal de dreptate și înfruntînd situații-limită care-i solicitaseră în gradul cel mai înalt spiritul de solidaritate umană, Hornaru era întotdeauna gata să ia apărarea obidiților, să se bată pentru binele și dreptatea generală. În această atitudine se vădeau nu numai convingerile sale politice ci și aleasa lui ținută de intelectual. Pînă la a-mi da pe deplin seama de toate acestea, trebuie să mărturisesc că aerul său natural de superioritate și duritate aparentă ce-i era întipărit pe față mi-l făcuse inițial antipatic. Era în acest sentiment și ceva din influența lui Burghelea care nu-i înghițise deloc pe șefii de la București veniți, spunea el, să-l învețe „cîte roate are vaporul". Ulterior, în timpul scurt cît lucrasem cu el, îmi dădusem seama că aveam ce învăța de la Hornaru. Mă impresionase faptul că, spre deosebire de Burghelea și chiar de mine, bucureșteanul îi acordase de la început lui Vasile circumstanțele atenuante legate de vîrsta și de situația specifică în care se găsise la fuga sa din țară, arătîndu-se gata să încerce readucerea păcătosului pe calea cea bună. Hotărît lucru, Vasile avusese un noroc porcesc!

Gîndurile mi-au fost curmate brusc de Hornaru care, simțindu-mi, se vede, prezența în încăpere, deschise ochii și spuse cu un zîmbet vinovat:

— Te-ai întors demult? Pe mine încerca să mă fure somnul. Îți cerusem să revii, ca să-ți fac o propunere de la burlac la burlac: ce-ar fi să ne destrăbălăm o oră, două în noaptea asta?

— Da? zîmbii eu, întrebîndu-mă ce-o fi înțelegînd unul ca Hornaru prin destrăbălare. Și cam ce vă gîndiți să facem? Nu de alta dar aici, în port, posibilitățile sînt practic nelimitate...

— Ei, nici chiar așa! Mă gîndeam doar că în ciuda orei înaintate am mai putea găsi pe undeva o friptură și ceva de băut. Sigur, n-ar fi rău dacă ar fi și puțină muzică. Am mai sta și de vorbă.

— Am priceput. Ca militar respectuos cu prevederile regulamentului disciplinar, v-aș putea propune să mergem la „Dobrogea“ sau la „Transilvania“. Sînt restaurantele mari care pregătesc fripturile după canoanele stabilimentelor similare de la București. Ar fi însă o propunere absolut ipocrită, cu atît mai mult cu cît aceste localuri respectabile ne-ar pofti afară după ora unu. De aceea vom alege, probabil, altceva. Rog, ordonați plecarea!

Hornaru se ridică de pe fotoliu și mă urmă cuminte, fără să mai întrebe nimic, pînă în fața gării unde ne-am suit într-unul din cele patru taxiuri hodorogite ce se încăpățînau să aștepte ultimul tren de noapte sau, poate primul tren de dimineață. Orientat de mine, șoferul ne duse spre cartierul „Viile noi“, pe malul mării, unde mai străjuia pe atunci cîrciuma „La Toma necredinciosul“. Patronul, Toma Vidopol, avea prieteni de nădejde la cherhanaua Costinești, iar această împrejurare îi permitea să-și resfețe clienții la orice oră din zi și din noapte cu ciorbă grecească de lapți, calcan prăjit, scrumbii albastre și chefali fripți în pergament, înnecați în sos „à la grecque“, creveți, midii, mă rog, cîte ceva din întreaga faună ce înota sau vegeta în adîncurile Mării Negre. Acestor minuni culinare li se adăuga sortimentul nemaipomenit de vinuri provenite din fostele pivnițe Costaras, cumpărate pe mai nimic de Toma la plecarea în Grecia a fostului proprietar. Iar dacă veți pune la socoteală pe cei trei palicari cu banjouri care se învîrteau printre mesele răsfirate pe țărm, îngînînd manele și cantate grecești,

veți conveni că viața era frumoasă în grădina lui Toma. În ce privea relațiile mele cu patronul, ele erau cel puțin cordiale. Simpatia lui pentru mine se născuse în seara cînd, intrat în local să disec o scrumbie, dădusem peste un găligan beat ce dirija asistența cu ajutorul unui pistol pe care-l ținea strîns în mîna dreaptă:

— Toată lumea pe mese căci trag pe sub mese!

Și după ce-i cocoța sus printre farfurii și pahare, individul schimba cadrilul:

— Toată lumea sub mese căci trag peste mese.

Fără a-mi pierde timpul cu întrebări de prisos sau cu apelurile la rațiunea aburită de rachiu a zdrahonului, i-am sărit în cap și, cu o lovitură la carotidă, l-am expediat pentru un bun sfert de oră în lumea aurită a viselor. Cînd s-a trezit, dirijorul avea cătușa la mîini și era cărat de doi milițieni în uniformă către o „Skodă" aparținînd aceleiași instituții. Pistolul cu care fusese îngrozită asistența se dovedise a fi fost un fel de jucărie din acelea cu care se dădea startul în întrecerile de atletism. Acest amănunt nu-l salvase pe proprietarul pocnitoarei de la șase luni bune de pușcărie și nici nu-l împiedicase pe Toma să mă adopte și să mă iubească „ca pe copilul lui". Cel puțin așa le spunea tuturor celor dispuși să-l asculte și să-l creadă. În seara aceea însă, văzîndu-mă în compania unui străin, cîrciumarul își înfrînă urgent manifestările de simpatie pe care mi le rezerva de obicei și, ca o gazdă perfectă ce era, ne conduse la o masă mai retrasă, desfundînd din inițiativă proprie o sticlă de „Sarica" și plasînd între mine și Hornaru un platou cu scrumbii marinate, ciuperci în sos de untdelemn și lămîie și măsline verzi de Kalamata.

— Pune la rece și o sticlă mare de apă minerală, îl rugă maiorul, rușinat parcă de caracterul pueril al cererii sale.

— Și o sticlă de „Murfatlar 1945" pentru desert, completai eu.

— Cum de te-ai gîndit să mă aduci tocmai aici, la un local specializat în produse de pescărie? mă întrebă Hornaru, respirînd cu nesaț briza sărată și răcoroasă a mării.

— Dacă ați fi fost ardelean, v-aș fi dus undeva, pe aproape, în preajma abatorului unde-și desfac parlagiii

specialitățile și unde se beau rachiuri tari. Moldovenii însă, se dau în vînt după pește și după vin bun. O știu de la Sadoveanu, dar și din istorie, rîsei eu. Numai în țara Moldovei a putut urca pe scaunul domniei unul ca Petru Majă.

— Drept ai grăit, răspunse Hornaru, folosind involuntar accentul moldovenesc de acasă. Îți rămîn mulțumitor pentru această idee care, sînt convins, ne va oferi cîteva ore binecuvîntate de destindere. Hotărăște dumneata ce mîncăm căci, oricît de amatori de pește am fi noi, moldovenii, nu ne punem cu voi, cei de la mare. Eu am să mă încred în virtuțile orientale ale patronului și am să-l rog, la urmă, pentru o cafea din acelea fierte la nisip.

— Eu, unul, pot să vă asigur că Toma este un meșter desăvîrșit în cafele, dar avînd în vedere ora înaintată, vă sfătuiesc să nu-l puneți la încercare. Mai bine niște baclavale înmuiate în sirop de trandafiri sau, pur și simplu, clătite cu dulceață de vișine. Vom sorbi atunci, cu aprobarea dumneavoastră, un pahar rece de „Murfatlar" despre care noi, dobrogenii, spunem că e la fel de bun ca și „Cotnarul". Dacă nu mai bun...

Cu toate că, după-masă, onoră cum se cuvenea atît baclavalele cît și „Murfatlarul", singurul pahar de vin ce și-l permisese în seara aceea, Hornaru își revendică totuși cafeaua la care poftea, obligîndu-mă indirect să-i țin companie. Aprinzîndu-și o țigară „Büğükklup", turcească și ea, oferită de Toma „din partea casei", maiorul pufăi de cîteva ori din ea înainte de a-mi spune:

— Nu-mi place deloc starea de spirit a băiatului ăsta, Boianschi. Pare să se fi înrăit, să se fi descurajat. Ar trebui să facem mai mult pentru a-l ține pe linia de plutire. În această privință, mi se pare important, în primul rînd, aportul dumitale. Nu-i ești străin, așa cum îi sîntem toți ceilalți și ai un oarecare ascendent, o anumită autoritate asupra lui.

— Așa este, recunoscui eu pe gînduri. Numai că pozițiile diametral opuse pe care ne-am regăsit după șase ani n-au prea favorizat acest ascendent bazat, la vremea lui, pe prietenie, pe încredere. În momentul de față, pentru Vasile, eu reprezint legea despre care el știe că a încălcat-o și că îl va pedepsi. Într-un fel, vina pentru aceas-

tă situație îmi aparține și mie. Să vă spun drept, reapariția lui în postură de spion m-a incomodat grozav de tare, după cum m-a incomodat ordinul de a mă ocupa personal de ancheta sa. Acest ordin putea să însemne foarte bine, desigur nu pentru maiorul Burghelea care mi-l dăduse, dar pentru cîțiva, alții, un prilej, de a-mi găsi nod în papură. La acestea s-au adăugat încercările lui Vasile de a mă trata ca și cum nimic nu se întîmplase, ignorînd, cu bună știință sau fără să-și dea seama, sentimentul de amărăciune pe care mi-l lăsase atunci cînd, înșelîndu-mi în mod grosolan încrederea și prietenia, a șters-o chiar de sub nasul meu. După ce s-a hotărît să-l folosim în jocul operativ cu Centrul N.A.T.O., am încercat să încălzesc cît de cît atmosfera relațiilor dintre noi. Uneori însă, iritat de tiradele patriotarde pe care Vasile s-a simțit dator să mi le debiteze din timp în timp, l-am mai readus la realitate, recunosc, nu prea delicat. La cele spuse pînă aici și care îmi sînt imputabile mie, s-au adăugat și constatările, deloc încurajatoare, făcute de Vasile de cînd a fost pus în libertate. Foștii prieteni și colegi de școală îl evită ca pe unul capabil de orice faptă rea, iar propria lui soră care nutrea pentru el, în trecut, multă afecțiune, a refuzat să-l mai vadă. Într-un fel, o înțeleg. Soțul ei este ofițer de marină, iar o rubedenie ca Vasile este destul de compromițătoare pentru a-l scoate din armată. Singura excepție notabilă a acestui boicot o constituie Sandu Luscan, dar Vasile este suficient de deștept pentru a înțelege motivele. În consecință, se pare că Boianschi e din ce în ce mai convins că, în eventualitatea grațierii sale, el nu-și va recîștiga implicit și dreptul de a trăi cu fruntea sus între oamenii din rîndul cărora s-a ridicat. Atunci, în fața perspectivei de a sta într-o închisoare fără gratii, el o acceptă pe cea adevărată unde crede că va avea cel puțin dreptul de a fi egal cu cei din jurul său.

— Mda. Treaba se dovedește tare complicată, recunoscu Hornaru încet, ca pentru el, aprinzîndu-și o nouă țigară „Büğükklup“ în locul primei ce se consumase aproape nefumată în timpul expunerii mele. Iar situația se va înrăutăți curînd și mai tare. De aceea spuneam că va tre-

bui să te ocupi de remontarea omului, acordînd acestei probleme cel puțin tot atîta atenție cît și anchetei propriu-zise.

— Ce vă face să spuneți că situația se va înrăutăți? întrebai eu îngrijorat.

— Ca să înțelegi, îți voi spune, cu titlu strict personal, cîteva lucruri care depășesc cadrul local al problemei, îmi răspunse Hornaru. Vorbind cinstit, pînă la dezvăluirile lui Boianschi, noi n-am știut mare lucru despre planurile Centrului de informații al N.A.T.O. cu privire la România. Primisem, e drept, prin 1950, o informație ce ne semnala înființarea acestei oficine cu concursul antenei europene a C.I.A., al secției „Action" din serviciul de spionaj francez, și, bineînțeles, al „Organizației Gehlen" din Germania occidentală. Anul acesta, pe la sfîrșitul lui aprilie, ne-a fost trimisă de la cabinetul directorului nostru general informația privind apropiata lansare în România a grupului „Arnold" pe care v-am comunicat-o imediat aici. A fost meritul vostru că i-ați dat atenția cuvenită, reușind astfel să-i capturați pe cei trei imediat ce au pus piciorul pe pămîntul țării. După aceea, jocul operativ pentru aprobarea căruia a trebuit să insist pînă la ministru, dar mai ales declarațiile lui Boianschi, ne-au furnizat datele prețioase pe care le cunoști și ne-au dat posibilitatea să luăm inițiativa, organizînd pe baze solide urmărirea și neutralizarea agenților pregătiți pentru lansarea în România. Ca un prim rezultat, săptămîna trecută a fost arestat la Timișoara Gheorghe Ciolan pe care rudele și complicii săi îl cred plecat în Banatul iugoslav pentru refacerea unei vechi căi de trecere a frontierei. Individul a confirmat întru totul ce știam de la Boianschi despre școala din Lindau și cursanții ei, relatînd în plus că Dumitru Cîrciumaru este și el în drum spre țară, că Năstase cu radistul său vor fi parașutați în Oltenia către sfîrșitul lunii setpembrie, după ce, o lună mai devreme vor fi lansați, tot din avion, în regiunea Tîrnavelor, Gurău și Șovăilă. Ca urmare, la București s-a înființat o unitate anume destinată urmăririi și depistării agenților N.A.T.O. ce vor fi trimiși astfel în țară. Ți-am spus toate acestea pentru a scoate în evidență că,

în pofida tuturor păcatelor sale, Boianschi ne-a ajutat mult dovedindu-se sincer şi corect în relaţiile cu noi. Aceasta este o dovadă că omul nu este un duşman înrăit, un irecuperabil precum Caramitru, că greşelile sale au fost mai degrabă urmarea unui concurs de împrejurări nefaste pentru el şi că nu avem motive să respingem ca fiind făţarnice toate manifestările lui verbale de fidelitate faţă de ţară. Dimpotrivă, trebuie să-l ajutăm să treacă de la vorbe la fapte, să apreciem cum se cuvine ajutorul ce ni-l dă, să-l răsplătim corespunzător. De n-ar fi decît jocul...

— Foarte bine, intervenii eu impacientat de această prelungită scoatere în evidenţă a meritelor lui Vasile. Vom continua deci jocul.

— Acestei propuneri, întru totul conformă cu interesele noastre operative, i se opun argumente şi forţe deloc neglijabile, mă dumiri Hornaru. Directorul general, la raportul căruia m-am prezentat înainte de a veni încoace nu prea vrea să continuăm acest joc operativ. El crede că este mai important ca arestarea grupului „Arnold" să devină cunoscută cît mai repede populaţiei. În concepţia lui, arestaţii trebuie predaţi cît mai urgent justiţiei pentru a fi judecaţi şi pedepsiţi exemplar. Aceasta ar face să crească încrederea cetăţenilor în capacitatea Securităţii de a-i apăra împotriva spionilor şi elementelor subversive de tot felul. Desigur, pentru crimele comise de cei arestaţi, procurorul va cere pedeapsa capitală. În ce-l priveşte pe Boianschi, directorul general ar fi de acord, ţinînd cont de sprijinul ce ni l-a dat, să semneze o propunere de comutare a acestei pedepse într-un termen de zece cincisprezece ani de închisoare. Acest punct de vedere este împărtăşit întru totul şi de maiorul Burghelea cu care directorul general a vorbit, în prezenţa mea, la telefon.

— De fapt, rostii eu pe gînduri, nici unul dintre noi nu i-a promis mai mult lui Boianschi.

— Adevărat, dar ţinînd seama de sprijinul important pe care ni l-a dat după arestare, am putea propune scoaterea băiatului de sub urmărirea penală. Legea ne oferă oarecari posibilităţi ca unora ce se ocupă cu ancheta penală. Numai că, cei în drept refuză să semneze o asemenea propunere.

—De ce? Pentru opinia publică ar fi suficientă, cred, judecarea lui Caramitru și a lui Chirvăsuță. În plus, după cum spuneați au mai fost și vor fi arestați și alții...

Hornaru zîmbi trist, pufăi alene din țigare și-mi răspunse:

— În ce-i privește pe cei arestați recent, cercetarea lor va dura pe puțin două luni, timp socotit prea îndelungat pentru atingerea obiectivului, hai să zicem, propagandistic, urmărit prin organizarea procesului. Cît despre separarea lui Boianschi de restul grupului, pot să te informez că problema a fost discutată cu ardoarea dezbaterilor ecumenice privind sexul îngerilor. A participat însuși șeful direcției de anchete penale, colonelul Bartok; el însuși mi-a spus odată, e drept în glumă, că are un cap atît de tare încît poți bate cuie cu el. Cred că avea dreptate! A prevalat punctul lui de vedere, conform căruia cei trei formau un grup constituit nu de noi, ci de spionajul străin, și deci, Boianschi nu poate fi separat de cei cu care s-a însoțit. Altceva ar fi fost, spunea Bartok, dacă Boianschi s-ar fi predat înainte de a fi fost arestat împreună cu ceilalți. Am ripostat că omul n-avusese timpul material să o facă, dar a fost zadarnic. Eram în minoritate absolută.

— Atunci, ce rămîne de făcut?

— Pînă una, alta, eu îmi pun oarecari speranțe în realizarea legăturii radio dintre Boianschi și centrul din străinătate. Dacă vom reuși să transmitem acolo date care să-i intereseze pe patronii lui Vasile și să-i determine la acțiuni favorabile nouă, vom avea un nou argument, și încă unul solid, în favoarea punctului nostru de vedere. Trebuie să gîndim bine această mutare, iar pentru aceasta avem neapărat nevoie de concursul neprecupețit al lui Boianschi. Acesta era motivul pentru care insistam asupra consolidări moralului său.

— În ce mă privește, sînt întru totul de acord cu dumneavoastră. În cazul cînd lucrurile vor lua totuși o întorsătură proastă pentru Vasile, gîndesc că ar trebui să-l prevenim din timp. N-aș vrea să-l las să-și clădească speranțe și iluzii în legătură cu ce putem face pentru el.

— Fără îndoială, încuviință Hornaru cu vioiciune. Să sperăm însă că nu vom ajunge aici.

— Şi „Tommy"? ... întrebai eu mai mult ca să mă aflu în treabă.

Subiectul pe care-l abordasem îl indispuse vizibil pe Hornaru care-mi răspunse totuşi cu loialitate:

— Asta-i altă gîscă. „Tommy" nu există, el va trebui uitat. Să presupunem, de pildă, că n-am reuşit să-l identificăm. Adevărul, pe care-l discutăm acum pentru ultima oară, este că directorul general a fost de acord cu părerea că arestarea individului ar fi o măsură ieftină. El poate şi trebuie să rămînă liber o vreme, cu atît mai mult cu cît el, evident, nu aparţine organizaţiei hibride de spionaj închegată de N.A.T.O., ci unui serviciu cu experienţă şi tradiţii îndelungate împotriva căruia nu prea avem în toate zilele posibilităţi de a acţiona.

— Vă referiţi la „Intelligence Service"?

— Dumneata ai spus-o. Momentul dificil al acţiunii îl va constitui luarea sub control al lui „Tommy" şi determinarea lui să joace după cum îi vom cînta noi. Este o treabă de făcut încă înainte de judecarea agenţilor N.A.T.O.

— Vă mulţumesc pentru încredere şi vă rog să mă iertaţi pentru întrebarea proastă. Adevărul este că m-aş bucura mult să particip la această confruntare cu „Intelligence Service".

— Văzînd şi făcînd. S-ar putea ca „Tommy" să nu accepte discuţiile cu unul mai tînăr ca el. Oricum, am reţinut oferta. Acum, că am discutat în linişte despre afacerile noastre, n-ar fi rău să încercăm să şi dormim o oră, două. Aerul şi ambianţa asta plăcută mi-au făcut tare bine. Mă întreb doar cum naiba vom mai ajunge la ceasul ăsta în oraş.

— Păi, tot cu covorul fermecat care ne-a adus de acolo.

— Doar n-ai făcut prostia să-l plăteşti ca să ne aştepte! se îngrozi maiorul.

— Bineînţeles că nu. Dar pentru şofer era indiferent unde îşi va parca maşina pentru a dormi în ea. La gară ar fi putut lua o cursă, după cum ar fi putut să nu ia nici una. Noi, cel puţin, eram o cursă sigură.

— Dar ce? Şoferul nu se duce şi el seara acasă?

— Ba da. La ora opt îl va schimba un altul care trăieşte de pe urma aceluiaşi taxi.

— Am priceput! Acum cheamă-l pe Toma ca să-i plătim ce-i sîntem datori.

— Aici, la Toma, banii dumneavoastră n-au curs. Nu-i așa, *cumbare*[20]? mă adresai eu negustorului ce apăruse ca din senin în spatele lui Hornaru.

— Sigur, domnu' Titi, încuviință palicarul care știa că a doua sau a treia zi voi trece pe la el pentru a plăti nota.

— Nu se prinde, flăcăule! rîse Hornaru. Nu uita că eu te-am invitat pe dumneata și nu invers.

— Aici, la Constanța, eu sînt gazda, susținui eu încăpățînat.

— Da, dar eu sînt mai mare în grad, așa că...

Așa că l-am lăsat să plătească, apoi l-am dus cu taxiul la hotelul „Continental", continuîndu-mi apoi drumul pînă la mine, în cartierul Coiciu. Naivul de Hornaru nu-și dăduse seama că, la urma urmelor, șoferul mă păgubise de vreo două ori mai solid decît îl încasase pe el Toma Vidopol. Mie nu mi-a părut însă rău de nimic, ci m-am bucurat din inimă să-l revăd pe peronul gării la nouă dimineața, proaspăt și bine dispus, ca după un întreg concediu.

13.

Cu toate că mă culcasem abia pe la patru dimineața, m-am sculat devreme; voiam să termin cît mai repede, așa cum îmi ceruse Hornaru, ancheta lui Boianschi. Mai devreme decît mine venise la serviciu Dracopol care, aflînd că intrasem pe poartă, trecu să-mi lase copia uneia din declarațiile cu Chirvăsuță.

— E despre Boianschi, răspunse el privirii mele întrebătoare.

Mi-am aruncat repede ochii peste cele două file dactilografiate, aflînd că în seara de 14 aprilie 1952 pe cînd Caramitru, Boianschi și Chirvăsuță se aflau într-o excursie de cîteva zile la Paris, Vasile o ștersese englezește de lîn-

[20] Cumetre (grec.).

gă acoliții lui, întorcîndu-se după miezul nopții, beat criță. Numai intervenția lui Davidson, interesat în plecarea la timp a grupului în misiune, îl ferise pe infractor de o cercetare amănunțită și de cuvenita săpuneală.

Am pus declarația la loc bun în mapa de lucru și l-am chemat pe Boianschi; revenirea la condiția de arestat îl făcuse parcă mai morocănos decît îl lăsasem de cu seară. M-am făcut că nu bag în seamă amănuntul:

— Rîndul trecut am întrerupt discuția la momentul plecării tale spre Überlingen. Îți propun să încerci să reconstitui cele petrecute în această localitate.

— Ca și la Lindau în gară, la Überlingen mă aștepta Dave Davidson. Revederea lui m-a mirat întrucîtva, deoarece la plecare îl lăsasem în poarta școlii. Avusese însă timp să depășească trenul la volanul mașinii sale pentru a-mi ura bun sosit la destinație, după cum mi-a spus chiar el, rîzînd ca de o șotie bună...

...De la gară, Dave îl dusese cu mașina la o reședință situată în afara localității, pe malul lacului Bodensee. Închiriat pe numele șefului antenei CIA din Germania occidentală, George Morgan, cunoscut ihtiolog, domeniul era înconjurat de un zid înalt de piatră, iar la debarcader era ancorat, printre alte ambarcații, și un mic submarin, folosit de ochii lumii pentru cercetările și experiențele științifice efectuate de proprietar. Accesul spre reședință era interzis explicit printr-o pancartă vizibilă de departe și scrisă în germană și engleză. Curiosul care ar fi ignorat avertismentul „Trecerea oprită. Proprietate particulară", s-ar fi trezit după vreo sută de metri în fața unei bariere păzite de un vlăjgan îmbrăcat într-un costum tirolez de operetă dar înarmat cu o foarte reală pușcă de vînătoare și însoțit de un cîine lup de dimensiuni potrivite cu ale lui. Aceasta era doar partea vizibilă a dispozitivului.

Toate aceste avertismente nu se refereau însă la Dave care, ajuns la destinație, se comportă cu dezinvoltura unuia de-ai casei, grăbindu-se să-l instaleze pe Vasile într-o cameră cu vedere spre lac și să-l prezinte intendentului cu ordinul: „De azi înainte îl pui la porție și pe sergentul William Barlay, din trupele de comando".

În afara personalului de serviciu, la Überlingen nu se mai afla nimeni în dimineața sosirii lui Vasile și Dave. Către seară, un „Ford“ de opt cilindri îl aduse acolo și pe Frank, sosit în Europa — spunea el — doar cu cîteva zile mai înainte. Împreună cu Dave, mai degrabă în prezența acestuia, noul venit îl instruise pe Boianschi pînă spre miezul nopții și toată dimineața următoare cu sarcinile pe care urma să le îndeplinească pentru CIA în România...

— De ce numai pentru CIA? Pînă acum înțelesesem că toți cei pregătiți la Lindau erați agenți ai Centrului de informații al NATO, făcui eu pe nedumeritul.

— Deși fusesem pus la dispoziția Centrului, eu rămîneam în realitate omul americanilor, recrutat și instruit de ei la Fort Bragg anume pentru a le îndeplini ordinele.

...Aceasta fusese una din problemele principale accentuate de Frank în discuțiile de la Überlingen. Numai pentru a folosi mijloacele de legătură ale unora din serviciile țărilor membre ale Alianței, Boianschi trebuia să trimită, cînd și cînd, informații din categoria celor solicitate de NATO. În principal însă, el trebuia să-și folosească timpul și posibilitățile pentru a crea în România o rețea de agenți cunoscuți numai americanilor.

— Să ne înțelegem, Basil, insistase Frank, noi n-am avut prea mulți agenți la tine în țară, iar atunci cînd războiul ne-a obligat să-i facem, ne-am orientat către odraslele protipendadei bucureștene amatoare de whisky și muzică de jazz. Aștia nu mai valorează acum nici bruma ce o mai făceau în trecut. Avem nevoie de oameni cu poziții cît de cît importante în aparatul de stat și în economia românească de astăzi. De pildă, fostul tău coleg de școală, Constantin Mihăilescu despre care am aflat că de vreo doi ani lucrează la Securitatea din Constanța. Desigur, pe moment, va trebui să-l eviți, dar eu unul nu exclud deloc posibilitatea ca în viitor, cînd prezența ta în oraș va reintra în limitele obișnuitului, să poți relua legăturile cu el. De aici pînă la recrutarea unuia ca el e cale lungă, dar nu avem nici un motiv să ne grăbim. Și alți colegi de-ai tăi au ajuns probabil în posturi interesante, căci astăzi în România specialiștii tineri sînt la

mare preț. Treaba ta de căpetenie, mai importantă decît colectarea istoriilor care-i pasionează pe strategii noștri, este racolarea unora din băieții ăștia. Pentru asta sîntem dispuși să plătim serios; problema nu se limitează însă la bani și nu înseamnă în primul rînd bani. E vorba de fler, de pasiunea pentru risc și de unele tehnici pe care, chiar după cursurile de la Fort Bragg și de unele de la Lindau, le cunoști doar foarte rudimentar. De fapt, nici o școală, cît de savantă, nu ți-ar fi putut oferi mai mult căci asta e o meserie care se învață numai practicînd-o. Pe scurt, reușita unor asemenea isprăvi depinde numai de tine. Dacă vei reuși să recrutezi măcar vreo doi-trei oameni utili, în împrejurările de azi, vei fi un om făcut, ți-o promit.

Pretinzînd că nu dorea să-i strice cheful, Vasile se ferise să-l întrebe ce s-ar întîmpla dacă ar da greș, fie chiar într-un singur caz. Se mulțumise să-și aducă sîrguincios contribuția la întocmirea unei liste de candidați potențiali la recrutare din rîndul prietenilor lui constănțeni, listă pe care eu figuram la loc bun. Această listă devenise elementul de bază al viitoarei misiuni, dar nu unicul, căci a doua zi discuția continuase cu enumerarea informațiilor ce interesau direct CIA și care trebuiau în consecință căutate și transmise cu prioritate de Boianschi. Ca și pînă atunci, Frank nu acordă o importanță prea mare informațiilor militare cerute de NATO. Aceste informații — spunea — își pierd în majoritatea cazurilor valoarea în mai puțin de zece zile de la obținerea lor. Amplasarea unei mari unități sau a unui aerodrom se schimbă permanent în condițiile războiului modern, iar tehnica aflată în dotarea armatelor evoluează și ea într-un ritm tot mai rapid. De aceea, în cazul României, CIA era interesată mai degrabă în obținerea unor date referitoare la situația politică și economică a țării. Chiar dacă la început aceste date n-ar fi fost de natură absolut secretă, ele prezentau avantajul unei observări directe, la fața locului, a fenomenelor respective. Pe plan politic, spusese Frank, C.I.A. era interesată mai ales în identificarea oricăror forme de rezistență împotriva regimului existent în România. În îndeplinirea acestei sarcini, ca și pentru culegerea datelor militare, Vasile află că „va fi ajutat de un băiat origi-

nar și el din Constanța“ și că va pleca în misiune la bordul unui submarin însoțit de Petre Caramitru și de viitorul său subaltern. Rostul stagiului de la Überlingen era acela ca echipa să se antreneze pe micul submarin aflat la debarcader, deprinzîndu-se să-l părăsească în larg și să ajungă înot la un punct de pe mal dinainte stabilit.

— Ar fi fost bine să mai fi așteptat cu antrenamentul ăsta, mormăise Vasile. Sîntem încă în plină iarnă.

— E adevărat, încuviințase Frank, dar primăvara, lacul Bodensee e liniștit, nu seamănă deloc cu marea. Și pe urmă, sîntem în criză de timp. Am vrea ca la începutul lunii mai să fiți în România.

— Și nu s-a găsit undeva, în Mediterana, un loc mai potrivit? Doar v-ați instalat acolo mai ceva ca la voi acasă.

— Posibilitățile CIA nu sînt aceleași cu ale Flotei a 6-a; pe urmă, Mediterana nici nu oferă discreția necesară unor asemenea antrenamente.

Pornit să facă nazuri, Vasile se apucase sa obiecteze asupra prezenței în echipă a lui Caramitru, a cărui activitate trecută îl menținuse mai mult ca sigur în atenția securității. La toate acestea Frank răspunse împăciuitor că sentimentele lui Boianschi fiind cunoscute, nimeni nu-l obliga să rămînă în legătură cu fostul legionar după debarcare. Întrucît se presupunea că, plecat de mai multă vreme din țară și de o vîrstă mai înaintată, Caramitru s-ar fi descurcat mai greu la început, sarcina lui Vasile era să-l călăuzească într-o gară aflată dincolo de zona de frontieră și să-l lase să-și continue singur drumul mai departe. Numai în cazul că nu și-ar fi găsit camarazii ce trebuiau să-l aștepte în pădurea Babadagului, Caramitru primise permisiunea să-l caute o singură dată pe Vasile pentru a comunica prin el situația de fapt. După aceea trebuia să continue să caute singur alte căi de a intra în legătură cu legionarii locali, așa cum fusese instruit de șefii săi de la Madrid. Dacă evenimentele din România ar fi evoluat într-un sens favorabil americanilor, Boianschi ar fi primit de la CIA orientările necesare pentru a intra în legătură cu legionarii instruiți la Lindau și lansați între timp în țară. Prezența la Lindau a lui Vasile

avusese tocmai rostul ca el să-i cunoască şi la nevoie să se facă recunoscut de ceilalţi curanţi. Pînă la concretizarea unei asemenea situaţii, pentru moment ipotetică, Boianschi trebuia să se ocupe de identificarea altor grupări disidente ce nu aveau încă legături cu străinătatea. CIA era interesată să cunoască situaţia şi preocupările foştilor ofiţeri îndepărtaţi din armată, ale membrilor fostelor partide „istorice", precum şi ale acelor sectanţi care se plasaseră pe o poziţie potrivnică noului regim.

— Mai ales ăştia trebuie cultivaţi, Basil, insistase Frank. Nu numai pentru influenţa pe care reuşesc s-o capete asupra unor minţi simple, ci şi pentru faptul că cercurile lor conducătoare se găsesc de regulă în Occident şi mai ales la noi, în America. Războiul a întrerupt legăturile dintre aceste centre şi prozeliţii din estul Europei, dar, cu timpul, lucrurile se vor ameliora.

Simţind că ameţeşte sub avalanşa de sarcini şi instrucţiuni Vasile îşi întrerupsese interlocutorul pentru a-l întreba dacă nu socotea totuşi că un singur om era cu totul insuficient pentru a acoperi toate obiectivele urmărite de CIA în România. Întrucît el personal nu se considera un *superman* capabil de asemenea performanţe, poate ar fi fost mai bine să nu i se spună atîtea lucruri de natură să-i intereseze în cel mai înalt grad pe anchetatorii securităţii în caz că aceştia ar fi pus mîna pe el.

Evident atins, Frank ripostase că agenţii care pleacă în misiune trebuie să cunoască aceste obiective chiar dacă nu le vor realiza pe toate. În ce-i privea pe anchetatorii securităţii, aceştia n-ar fi avut prea multe de aflat faţă de cele ce puteau fi citite printre rîndurile unor articole apărute în presa americană sau în declaraţiile unui John Foster Dulles. Oricum, intervenţia lui Vasile contribuise la scurtarea discuţiei, căci Frank se grăbise să încheie cu precizarea că, spre deosebire de telegramele adresate Centrului NATO, cele pentru CIA trebuiau să înceapă cu indicativul codificat DAVE. În prezenţa acestui indicativ, cei de la „US Signal Corps"[21] aveau instrucţiuni să

[21] U.S. Signal Corps. — Corpul de transmisiuni ale armatei S.U.A.

oprească descifrarea telegramei și s-o predea, așa cum o primiseră, șefilor lor.

Apoi, Frank își luase rămas bun de la Vasile și de la Dave și plecase la Frankfurt, refuzînd să rămînă la masă, dar promițînd că va reveni să ureze noroc echipei înainte de plecare. După ce rămăseseră singuri în sufrageria de la parterul vilei, Dave îi reproșă lui Vasile:

— Nu trebuia să-i faci afrontul ăsta. Doar îl cunoști destul de bine pentru a ști cum se încălzește imediat ce încalecă pe calul anticomunismului. În fond, Frank te simpatizează și te prețuiește...

Boianschi îi răspunsese că, fiind convins de sentimentele ce i le poartă Frank, nu voise totuși să-l lase să-i pună pe umeri mai mult decît ar putea duce, fapt pentru care apelase la acea formulă, poate nu prea elegantă, dar care adusese lucrurile la dimensiuni rezonabile. Cu aceasta discuțiile se terminaseră, iar spre seară Dave plecase în oraș cu mașina pentru a reveni cu un individ bărbos care se uita speriat în toate părțile și în care Boianschi îl recunoscuse imediat pe Horațiu Chirvăsuță.

— Will, te rog să faci cunoștință cu Toader Guguianu, Theo pentru prieteni, care te va însoți în țară.

— Las-o moartă, Dave, îi răspunsese Vasile. Cu puțin efort ați fi putut afla că domnul Theo și cu mine ne cunoaștem de o grămadă de vreme. Asta te-ar fi scutit de prezentări inutile.

Loial, Davidson luă gafa asupra lui, motivînd că nu primise încă dosarul lui Chirvăsuță, iar acesta din urmă, liniștit vizibil de prezența lui Boianschi, îl îmbrățișase cu căldură. Apoi se așezaseră tustrei la masă, unde Dave desfundase o sticlă cu whisky pentru a sărbători — spunea el — întîlnirea celor doi prieteni. După cină, americanul se grăbise să se retragă, lăsîndu-i pe cei doi în fața sticlei. Cu toate că nu avusese niciodată o părere prea grozavă despre Chirvăsuță, pe care-l socotea mai degrabă un individ de nimic, Vasile era cum nu se poate mai bucuros de întîlnirea care-i dădea prilejul să mai afle cîte ceva din cîte se petrecuseră acasă după plecarea lui. Fără să-i pese prea mult de microfoanele cu care fără îndoială era înțesată încăperea, Vasile îl supusese pe bărbos unui adevărat interogatoriu. Încălzit de whisky și de focul din

cămin, Chirvăsuță se întinsese bucuros la vorbă, povestind că lucrase la șantierul „Ancora“ pînă în toamna lui 1949, cînd fusese în sfîrșit îmbarcat ca matelot pe cabotierul „Constanța“, unul din cele patru vase de mic tonaj construite într-un șantier de pe Dunăre pentru marina comercială. La al doilea voiaj fusese ademenit de unul din piloții portului Beirut, Izet Faik, să dezerteze de pe vas. Tot Faik îl pusese în legătură cu un transfug român, fostul comandor de aviație Avramescu, care îi propusese să-i finanțeze serile petrecute prin taverne, pentru a-i atrage și iscodi pe marinarii români amatori de băutură pe gratis. Pe unii dintre ei, care s-ar fi arătat dispuși să dezerteze sau să transporte, în schimbul unei recompense, pachete și scrisori în țară, trebuia să-i prezinte lui Avramescu care se ocupa în continuare de ei. Cunoscînd doar cîteva sute de cuvinte englezești, Chirvăsuță n-avusese niciodată legături directe cu americanii. De aceea, cu vreo zece zile în urmă, cînd Avramescu îl luase la el acasă pentru a-i prezenta pe un anume Johnny, și mai ales cînd acest Johnny îi spusese să-și facă bagajele pentru a pleca a doua zi în Germania, intrase la tot felul de idei. Abia la Frankfurt unde fusese întîmpinat de un moșulică, vorbitor de românește, care pretindea că fusese atașat militar în Germania lui Hitler, înțelesese că era vorba să fie retrimis clandestin în țară, perspectivă care nu-i surîdea deloc. Acum că-l întîlnisse pe Vasile, se mai liniștise, dar continua să se întrebe pe unde vor scoate cămașa.

Boianschi îi răspunsese că amîndoi ar fi trebuit să-și pună această întrebare cînd le venise ideea de a pleca din țară, apoi insistase din nou să afle noutăți de acasă.

Chirvăsuță îi povestise că Margareta se măritase cu George Popescu, locotenent în marina militară și că urma să nască spre sfîrșitul anului 1949. Numărul vapoarelor românești crescuse de la două la unsprezece, iar aceasta asigurase posturi tuturor marinarilor care scăpaseră cu bine din război. Docherii de la „Dezrobirea“ scăpaseră și ei de „cîrcă“, fiind înzestrați cu tot felul de mașini de stivuit, de transportat și de încărcat mărfuri, iar bătrînul Mitică Dăscălescu murise în 1950 de un atac de inimă. Chirvăsuță aflase vestea la Beirut de la nostromul de pe

„Ardeal". Una din noutățile care — credea Chirvăsuță — îl vor interesa pe Vasile, era aceea că prietenul său nedespărțit, Constantin Mihăilescu, fusese încadrat cu cîteva luni înainte de plecarea lui la Direcția județeană a securității din Constanța. „Dacă ăstora le-ar veni ideea să ne trimită în Dobrogea, glumise Chirvăsuță, vei avea chilipirul să-i pici în mînă".

Din cîte îmi spunea, Vasile nu gustase deloc gluma lui Chirvăsuță dar se abținuse de la comentarii, continuînd să-l iscodească despre situația de acasă. Asemenea discuții aveau loc în fiecare seară în sufragerie în fața unei sticle de whisky; diminețile erau rezervate plimbărilor și exercițiilor în aer liber destinate menținerii echipei într-o formă cît mai bună. Pe timp urît, cei trei, căci între timp venise și Caramitru, își făceau antrenamentele în sala de gimnastică, sau trăgeau cu pistolul la subsol. Altfel, Caramitru nu prea se amesteca cu ceilalți doi, preferînd să stea în camera lui unde citea cu hărnicie din cărțile de căpătîi ale legionarilor. Individul păstra un aer sumbru care descuraja în fașă orice încercare de discuție.

Îndată ce apa lacului Bodensee ajunsese la o temperatură suportabilă, echipa își începuse antrenamentul; mai întîi curse obișnuite de înot, apoi deplasarea pe sub apă cu ajutorul costumului subacvatic și al aparatului de oxigen. Instructorul Joe, detașat din marina americană anume pentru pregătirea celor trei, nu era deloc încîntat de condițiile ce le oferea lacul. „Nu-i totuna cu marea", spunea el cu regret. „Unde mai pui că munții ăștia îți taie perspectiva orizontului. Dar, vorba rușilor: Unde nu-i pește și racul e pește". Dave îi prevenise că Joe nu aparține serviciului, interzicîndu-le să abordeze probleme ale activității informative în fața lui. Încolo, marinarul se dovedise a fi un băiat bun ce nu se dădea înapoi de la cîteva pahare de whisky și care le spusese un sac de povești, unele trăite de el, altele adunate prin barurile și tavernele zecilor de porturi pe unde acostase. Adunarea devenise și mai animată prin sosirea în cantonament a locotenentului de marină Bob Jackson și a sergentului Dick Flaherty, comandantul și respectiv timonierul submarinului de buzunar. Cu venirea lor și cu încălzirea apei la 18 grade, activitatea de pregătire se intensificase

iar cele cîteva furtuni care agitaseră lacul au fost privite de instructori ca o mană cerească. În scurt timp, străduințele americanilor făcuseră din cei trei adevărate amfibii; pînă și Petre Caramitru făcea figură onorabilă, în pofida vîrstei și a unei aversiuni atavice față de apă. Cu toată intensitatea antrenamentului, celor trei le rămînea suficient timp pentru odihnă și pentru plimbări îndelungate prin parcul ce împrejmuia domeniul; Davidson se opusese cu hotărîre propunerii ca după-amiezele să fie folosite pentru repetarea și consolidarea noțiunilor de bază învățate la Lindau. El argumentase că i se părea mai important ca echipa să ajungă în România într-o perfectă condiție fizică și mai ales cu creierul nesurmenat de o buchiseală fără sfîrșit. Bineînțeles, prevalase punctul său de vedere.

Către sfîrșitul lunii martie, instructorii îi raportaseră lui Dave că, după părerea lor, antrenamentul se terminase și că elevii lor nu mai aveau ce învăța. Ca urmare, flăcăii își făcuseră bagajele și o șterseseră plini de bucurie către meleagurile însorite ale Mediteranei de unde veniseră. Apoi, cei trei au fost și ei îndemnați să-și strîngă catrafusele, iar în ziua de 3 aprilie un helicopter al forțelor aeriene ale S.U.A. îi îmbarcă chiar de pe pajiștea din spatele vilei și-i duse la München unde trecură pe un avion militar care-i transportă pe aeroportul Villacoublay din apropierea Parisului. Pe pistă erau așteptați de un adevărat comitet de recepție; Un american ce se recomandase Herold Field și care se grăbise să-l salute cu respect pe Dave, un francez care-și spuse Jean Millet (mai tîrziu Vasile avusese ocazia să afle că acesta era numele său real și că era colonel, șeful biroului Europa de est la Direcția Supravegherii Teritoriului). Era, de asemenea, prezent și reprezentantul „garnizoanei legionare din Franța“, Traian Roșu. Însoțiți de aceste fețe, Boianschi și colegii lui se deplasaseră cu două mașini într-un apartament situat la etajul trei al imobilului aflat pe rue Mary Davy nr. 38, în arondismentul 14. Apartamentul, compus din cinci camere, aparținea unei anume Mița Cantacuzino, nepoată a fanariotului legionar Cantacuzino — Grănicerul. Nu mai puțin fascistă decît decedatul

ei unchi, ea pusese la dispoziția „mișcării“ casa în care nu locuise niciodată.

De aici porneau seară de seară către localurile de noapte ale Parisului, Vasile Boianschi și Horațiu Chirvăsuță, însoțiți la început de Harold Field sau de Jean Millet, iar mai apoi lăsați doar în compania unor midinete ce se străduiau să le facă viața cît mai agreabilă. Cu timpul, pînă și Caramitru, de felul său posac și arțăgos, se nărăvise la plăcerile vieții de noapte ale Parisului și la îmbrățișările experte ale franțuzoaicei Marion, cea mai „coaptă“ dintre damele ce le fuseseră atașate. Cît o privea pe Jeanette, partenera lui Boianschi, mai tînără și mai prostuță, nu se putuse reține să nu-i povestească frumosului blond că ea și celelalte fete trebuiau să raporteze scris în fiecare dimineață ce făcuseră și mai ales ce spuseseră partenerii lor. *Monsieur* Millet, șeful de la DST, le selecționase anume din sediul demimondului parizian și le plătea generos pentru treaba pe care o făceau. Prea generos în comparație cu obiceiul poliției franceze. Aceste revelații tăiaseră considerabil avînturile erotice ale lui Vasile și, pînă la plecarea din Paris, se mulțumise să-și facă veacul la „Alcazar“, un cabaret din Cartierul latin unde programul îi plăcuse mai mult decît în alte locuri. Era croit mai simplu și cu mai mult gust, diferit de marile stabilimente „Moulin rouge“ sau „Lido“, întocmite anume să-i atragă și să-i jumulească de bani pe străini. Alteori, se ducea cu Jeanette la „Tagada“, un local de noapte din vecinătatea Esplanadei Invalizilor, unde programul artistic era asigurat de către toți salariații; toată lumea, de la garderobieră pînă la director cîntau *flamenco, passo doble* și alte melodii din folclorul spaniol, acompaniindu-se de chitare și banjouri pe care le mînuiau cu virtuozitate. Clienții stăteau la mese mici, rotunde, aidoma celor pe care răstoarnă țăranii mămăliga, iar vinul roșu și aspru adus de pe podișurile toride ale Spaniei se servea în *porron,* o pungă din piele de oaie cu lîna pe dinăuntru; strînsă în pumn această pungă făcea să țîșnească vinul printr-o țeavă îngustă din lemn. În rest, cei trei circulaseră destul de puțin prin Paris; li se atrăsese atenția că în oraș trăia o numeroasă colonie românească și că mulți dintre membrii ei nu erau deloc ostili noii orînduiri in-

staurate în țară. Tot pentru a fi feriți de contactul cu membrii coloniei li se interzisese să meargă duminica la biserica română din Paris ce se găsea în Cartierul latin ca și la cele cîteva restaurante cu specific național. Primiseră, de asemenea, adresele sediilor reprezentanței diplomatice române din Franța: rue Brémontier nr. 17 unde se găseau birourile legației și rue Saint Dominique nr. 123, reședința însărcinatului cu afaceri. Erau locuri ce trebuiau ocolite cu strășnicie, dacă nu de altceva, măcar pentru a nu intra în atenția posturilor de supraveghere instalate în zonă de către poliția franceză. Cusurgii și suspicioși, francezii ar fi fost capabili să le facă cine știe ce procese de intenție, motivase Dave care trecea zilnic pe la ei...

— Uite-așa am trăit mai mult de o lună de zile, pînă la 5 mai la Paris, pe banii americanilor, încheie Vasile visător. Măcar n-am reușit să-i cheltuiesc pe toți; i-am lăsat în păstrare lui Dave peste o sută de dolari.

— Norocul lui, îi răspunsei eu. Gurile rele spun însă că într-o seară ai luat-o razna, singur, de-a latul Parisului și că te-ai întors abia spre dimineață, beat cui. Asta cum a mai fost?

— Uitasem, îmi răspunde repede Vasile. De fapt, mă cam săturasem să fiu dus de căpăstru, seară de seară, de mam'zel Jeanette și de patronii ei. Am vrut, cum să zic, să umblu pe cont propriu, de capul meu, prin cetatea pierzaniei. Și am umblat...

— Adică? insistai eu.

— Adică, am șters-o englezește din cotețul coanei Mița; cam cu două ore înainte de sosirea lui Jeanette. Am ieșit la Sena în dreptul catedralei Notre-Dame unde m-am îmbarcat pe un vaporaș. Am căscat preț de vreo oră urechile la litania unui ghid instalat în prova care ne lumina pe noi, turiștii, în franțuzește limbă pe care n-o pricep eu și în englezește, un idiom nu prea familiar ipochimenului, ce se vede în dreapta și în stînga noastră. După cum vezi, de pe urma acestei escapade cultura mea generală n-a avut decît de cîștigat, iar conștiința acestui fapt mi-a făcut o foame teribilă. Ca atare, am rămas la bord unde am luat masa ce m-a costat cel puțin dublu față

de prețurile practicate pe uscat. Dar nu-mi pare rău. Am trăit și eu la Paris o seară ca leii.

Limbajul folosit de Vasile pentru a-mi răspunde la întrebare suna cam fals. Se părea că individul își pregătise din vreme explicația pe care mi-o servise, iar aceasta m-a determinat să insist:

— Asta putea să-ți fi luat două ore, să zicem trei. Și, în restul timpului?

— Am debarcat tot lîngă Notre-Dame, băgînd de seamă că nu prea mai avem ce face. Mă plictiseam. Atunci, am intrat în prima tavernă întîlnită în cale, „La Guinguette" mi se pare că-i spunea, și am căzut într-o sticlă cu Pernod. Un soi de rachiu de anason aidoma celui de-i zice pe la noi „Șterge-mă din cartea de imobil". Mirosul mi-a amintit de casă și, înduioșat, am stat la sfat cu paharul pînă pe la două noaptea, ora închiderii, cînd m-au dat afară.

— Asta a fost tot?

— Dacă nu punem la socoteală scandalul pe care mi l-a făcut a doua zi Millet, care se dădea responsabil cu securitatea noastră, asta a fost tot. Eu i-am motivat escapada mea lui Dave care m-a înțeles, aplanînd conflictul cu franțuzul, pe cale să ia proporții.

— Cînd spuneai că s-au petrecut toate astea?

— Păi, să vedem, propuse Vasile, începînd să socotească în gînd. A fost în noaptea de 14 spre 15 aprilie. După aia, pînă la 5 mai cînd am plecat cu trenul din Paris prin gara de Lyon, am stat cuminte ca un elev în internat.

— Și, te-au lăsat francezii în pace preț de trei săptămîni fără să te ancheteze pentru păcatele tale?

— Ce erau să-mi facă? Eram omul americanilor și mă aflam în preajma plecării în misiune. Doar Jeanette mi-a făcut mutre, plîngîndu-se că pentru faptele mele fusese penalizată cu cîștigul pe trei zile. Am despăgubit-o regește, dîndu-i de la mine o sută de dolari, ceea ce reprezenta cîștigul ei pe zece zile. Cu aceasta, toată lumea, probabil mai puțin Millet, a rămas mulțumită, iar lucrurile au reintrat în normal.

Lipsit de elementele care mi-ar fi permis să insist asupra acestei probleme, nu prea clare pentru mine, m-am

hotărît să revin mai tîrziu asupra ei, trecînd la episodul următor. A fost o greşeală ale cărei consecinţe aveam să le suport mai tîrziu. Am continuat deci cu întrebările:

— Spuneai că aţi plecat la 5 mai din Gara Lyon. Încotro?

— Spre Neapole, principala bază a N.A.T.O. în Mediterana. Acolo ne-am îmbarcat pe submarinul care ne-a adus la ţărmul românesc.

— Stai, ia-o mai încet! Nici n-ai plecat bine din Paris şi ai şi ajuns la ţărmul românesc, îl temperai eu. Mai întîi să vedem cînd şi cum aţi ajuns la Neapole.

— Simplu. Am ajuns la 7 mai cu trenul. Ne-a însoţit Dave, iar la Ventimiglia am fost întîmpinaţi de un italian ce s-a recomandat a fi fost căpitanul de marină Amedeo Talarrigo de la S.I.F.A.R., Serviciul de informaţii al Italiei. Acesta ne-a uşurat trecerea pe teritoriul italian intervenind ori de cîte ori a fost cazul în disputele noastre cu autorităţile locale: carabinieri, feroviari etc. Tot Talarrigo ne-a îmbarcat în maşina care ne-a transportat de la gară în clădirea unde am locuit vreme de trei zile. Era un fel de hotel folosit de ofiţerii flotei a şasea americane şi se găsea, după aprecierea mea, ceva mai la sud de marele bazar al oraşului pe care am fi dorit tare mult să-l vedem. Ca şi întregul oraş dealtfel. Dave nu ne-a mai permis însă să ieşim din casă.

— Şi atunci, ce aţi făcut vreme de trei zile la Neapole?

— Am primit de la unul ce s-a recomandat ca fiind Steve Brown, echipamentul pentru plecarea în misiune şi explicaţiile necesare folosirii lui. Brown ne-a dat cămăşile cu gulerul otrăvit, şireturile de oţel, pistolul, cuţitul şi planurile de legătură la ascunderea cărora am lucrat fiecare sub supravegherea sa. Am primit de asemenea, costumele subacvatice pe care le-am probat într-o seară după lăsarea întunericului într-un golf mic aflat dincolo de Sorrento. În ziua de zece mai am primit vizita lui Frank şi a unui român sărit bine peste cincizeci de ani despre care Dave mi-a şoptit că era însuşi comandantul de la Madrid. Veniseră, spuneau, ca să strîngă mîna şi să ureze succes luptătorilor curajoşi ce plecau în ţară să-i înfrunte pe comunişti. Pe chestia asta, şeful de la Madrid ne-a ţinut un discurs sforăitor dar destul de încîl-

cît. Mie, cel puțin, acest șef care părea cam surd mi-a făcut impresia unui redus mintal. După ce s-a terminat partea oficială a întîlnirii, șeful de la Madrid s-a baricadat cu Caramitru într-o cameră pentru a mai discuta de-alte lor. Noi, cu Frank, cu Dave și cu Chirvăsuță am dat-o tare pe whisky. Așa, ca la despărțire. Pe la ora 21,00 apăru și Talarrigo care ne-a îmbarcat într-o mașină pe cei trei care plecam, transportîndu-ne în port. Acolo ne-am îmbarcat pe submarin. Asta a fost toată povestea, încheie Vasile. Restul îl știi.

— Trei săptămîni îmi par al naibii de mult pentru a ajunge, fie și cu submarinul, de la Neapole la Comorova, remarcai eu.

— Păi, n-am venit chiar direct, răspunse Vasile. Submarinul a făcut cîteva escale și ocoluri pentru a-și pierde urma. În noaptea de 15 spre 16 mai de exemplu am acostat într-un port din Malta pentru a acoperi cu vopsea numărul de identificare al submarinului și inscripțiile „U. S. Navy" de la prova și de pe turelă. Pe urmă am așteptat la nord de Creta, vreme de trei zile, întîlnirea cu „Jennifer" care trebuia să ne acopere.

— Cei de pe „Jennifer" mănîncă toți pîine de la C.I.A.? întrebai, așa, într-o doară.

— Numai comandantul și secundul. Firma care-i patronează este însă o creație a Serviciului de informații navale a S.U.A., O.N.I., care folosește agenții îmbarcați pe asemenea vapoare pentru observații directe în apele teritoriale ale țărilor cercetate. Uneori, așa cum s-a petrecut în cazul nostru, C.I.A. apelează și ea la concursul proprietarilor lui „Jennifer". Punem punct?

— Să punem punct, încuviințai eu cam cu o jumătate de gură.

14.

În timp ce Dracopol și băieții lui de la secția de anchete penale definitivau dosarul cercetărilor întreprinse asupra grupului „Arnold" pentru a-l putea preda cît mai

repede procurorului, maiorul Hornaru și cu mine ne-am apucat, fără multă convingere, să intrăm în legătură cu Centrul. Era drept că, într-o nouă ședință ținută la ministru, maiorul obținuse dezlegarea ca, în prezența unor prime rezultate cît de cît promițătoare, Boianschi și implicit Chirvăsuță să nu fie trimiși în justiție, iar Caramitru să fie judecat împreună cu membrii bandei legionare capturate în pădurea Babadag, dar cînd se pusese problema informațiilor ce trebuiau incluse în telegramele trimise de Vasile ne-am lovit de veto-ul directorului general. Acest important personaj ne-a interzis în scris să comunicăm orice informație care ar fi dat rapoartelor lui Boianschi aerul de verosimilitate strict necesar pentru a păstra interesul celor de la N.A.T.O. față de activitatea agenților săi din România. Embargoul se referea chiar la datele de domeniul public ca: locul de ancorare al vaselor militare în portul Constanța, începerea lucrărilor de construcție a noului port la Mangalia și nu la Midia, unde, presupuseseră cei de la N.A.T.O., existența bateriei de coastă pe promontoriul din partea de nord a orașului și altele asemenea. Pe marginea propunerilor noastre directorul general scrisese cu cerneala verde pe care o folosea în exclusivitate următoarea rezoluție: „Tovarășe maior Hornaru: cei ce vor transmite asemenea date dușmanului precum și ofițerii cu știrea cărora s-ar săvîrși asemenea încălcări vor fi judecați în conformitate cu prevederile Codului penal pentru divulgarea de secrete militare“. Se vede că directorul general, altfel bun tehnician, rămăsese străin de realitățile țării a cărei securitate fusese pus s-o apere sau că dorea cu orice preț, din motive ce țineau de prestigiul instituției, ca procesul spionilor lansați pe litoral să aibă loc. Așa stînd lucrurile, am întocmit un prim mesaj prin care Vasile raporta cum s-au legalizat el și Chirvăsuță și transmitea unele date economice locale extrase din ziarul „Dobrogea nouă“ și din publicația „Canalul Dunăre—Marea Neagră“. În plus, am informat Centrul despre aproape sigura arestare a lui Petre Caramitru odată cu lichidarea grupului legionar din pădurea Babadag. În telegramă, Boianschi își manifestase teama de a nu fi trădați de fostul

chestor legionar și motiva că, pentru un timp se vor abține de la acțiuni riscante.

La acest prim mesaj Centrul răspunse imediat, felicitîndu-i pe cei doi pentru primele rezultate, dar cerînd cît mai multe informații militare din cele pe care directorul general ne interzisese să transmitem.

Am trecut cu vederea această cerere și, la a doua legătură, Boianschi raportă că-l luase în preocupare pe Sandu Luscan, cerînd să i se trimtiă o sumă mai mare de bani necesară unor viitoare recrutări. Această cerere fu prompt rezolvată de Centru: Ni se transmise că folosind o nouă escală a lui „Jeniffer“ în portul Constanța, Willy va găsi în scorbura copacului știut, la intersecția străzilor Negru Vodă și Costache Negri, un pachet conținînd cincizeci de mii de lei, zece ceasuri de mînă marca „Movado“ și cinci fișicuri ambalate în hîrtie cerată conținînd o sută de cocoșei franțuzești de aur. A fost ultima misiune îndeplinită de agenții de pe „Jennifer“ în România căci, în preziua plecării vasului, ofițerii care-l supravegheau pe secund au raportat că acesta însoțit de un marinar din echipaj s-au întîlnit, într-o zonă întunecoasă de pe strada Mării, cu un individ ce semăna ca două picături de apă cu însoțitorul secundului. Bănuind că ne aflăm în prezența fraților Cîrciumaru, după o scurtă dezbatere, s-a hotărît arestarea lor, cu secund cu tot. „Jennifer“ a fost sechestrată de autoritățile portuare și percheziționată din cală pînă în vîrful catargelor, descoperindu-se cu acest prilej aparatul de recepție ce servea captării mesajelor, cifrul și planul de legătură al lui Vasile precum și o groază de mărfuri de contrabandă ca țigări, băuturi, lenjerie de nylon, ceasuri și altele. În cabina comandantului au fost găsite mai multe ceasuri „Movado“ și un fișic cu douăzeci de monezi de aur aidoma celor depuse de secund în ascunzătoarea din scorbură. Drept urmare, comandantul a fost pus și el la păstrare lîngă secund și luat urgent la întrebări, spre marea satisfacție a lui Dracopol ale cărui acțiuni crescuseră considerabil și care folosea acum pentru bunul mers al cercetărilor translatori de limba engleză. „Încă o azvîrlitură de năvod ca asta și cer mărirea schemei“, spunea Tatache, frecîndu-și satisfăcut mîinile.

În ce ne privea pe Hornaru și pe mine, ne-am prezentat la legătura următoare ca și cum nu se întîmplase nimic, raportînd alte cîteva informații economice precum și progresele pe care chipurile le realizasem în coruperea lui Luscan, căruia pretindeam că-i dăruisem un ceas „Movado". Spre sfîrșit, am pomenit ca despre un fapt divers despre sechestrarea vasului „Jennifer" și despre arestarea comandantului și a secundului său acuzați, din cîte se vorbea, de contrabandă cu hașiș. Cei de la Centru însă se săturaseră de povești, căci nu se mai prezentară să ia legătura punînd capăt jocului operativ. Pentru Boianschi aceasta însemna trimiterea în fața tribunalului militar și am găsit cu cale să i-o spun personal, cît mai repede. Vasile se posomorî mai abitir decît ziua de toamnă de afară și mă întrebă:

— Chiar n-ați găsit nimic bun pentru mine în tot acest timp cît m-am străduit să-mi răscumpăr greșeala?

— Nu, Vasile, recunoscui eu amărît.

— Pot conta pe mărturia ta, care ai cunoscut atitudinea mea politică din trecut precum și motivele reale ale plecării din țară?

— Regret mult, dar nu voi putea depune în favoarea ta. Nu uita că sînt ofițer de securitate. Mai mult, sînt unul din cei ce te-au arestat și te-au cercetat, devenind parte în proces; dealtfel, ce importanță ar avea mărturia mea?

— Poate că ar avea. Spune-mi, ai putea măcar să-mi angajezi un avocat?

— Fără îndoială! Apărarea este obligatorie într-un asemenea proces. Ea este chemată să concure la stabilirea cît mai exactă a adevărului și la dozarea cît mai justă a sancțiunii, debitai eu ca la școală. Atunci cînd acuzatul nu are posibilitatea să-și angajeze personal un avocat, Curtea este obligată să-i procure un apărător din oficiu. Cunosc eu un avocat tînăr, dornic să se afirme.

— Nu am intenția să recurg la bunele oficii ale Curții. Te rog să-l contactezi, în numele meu, pe maestrul Avedis Artakian să-i spui ce s-a întîmplat cu mine și să-i transmiți rugămintea de a se ocupa el de apărarea mea. Sper că va veni să mă vadă cît mai curînd.

Pretenția emisă de Boianschi mă lovi în moalele capului. Avedis Artakian, care se apropia pe timpul acela de

vîrsta de cincizeci de ani, era, poate, cel mai bun avocat constănțean, spaima procurorilor, cum i se spunea jumătate în glumă, jumătate în serios. O cultură generală și profesională de primă mînă și o importantă experiență cazuistică îl ajutaseră să destrame multe capete de acuzare înjghebate superficial și să scoată din impas oameni învinuiți de fapte pe care nu le săvîrșiseră. Încărunțit de vîrstă și aparent greoi, Artakian iradia permanent în jurul său bună dispoziție și o anumită malițiozitate. Pleda, de regulă, în procese civile unde cîștiga bine, dar aceasta nu-l împiedicase să apere în timpul războiului, la Tribunalul militar, pe mulți dintre comuniștii arestați de autoritățile antonesciene sau de Gestapoul german. Lui i se datora, printre altele, performanța salvării din fața plutonului de execuție a conaționalului său Marderos Hovsepian, prins în flagrant de sabotaj al unei vedete germane aflate în șantier pentru repartiții. Situația lui Hovsepian fiind de neapărat, Artakian invocase tot felul de chițibușuri, procedurale, amînînd pronunțarea sentinței pînă la 23 August 1944. Se spunea, dar Artakian n-o confirmase niciodată, că avocatul se bucurase în această privință de concursul unuia din membrii completului de judecată deloc amator să tragă în scurtă vreme consecințele condamnării la pedeapsa capitală a unui antifascist.

Ieșiți din ilegalitate, comuniștii locali, între care noul prefect, coleg de liceu cu Artakian, îi propuseseră să adere la partidul comunist dar, după ce reflectase o vreme, avocatul îi răspunse prietenului său prefectul:

— Cred că, cel puțin în această perioadă, v-aș putea aduce servicii mult mai mari din afară. Dacă mă voi înscrie în partid se vor găsi destui clănțăi care să spună: „Al dracului armean, s-a vopsit și ăsta în roșu". Rămînînd în afară, veți dispune oricînd de unul capabil să vă înlesnească dialogul cu organizațiile locale ale celorlalte partide. Nu uita că șefii acestor organizații sînt și ei avocați.

Acesta era omul la care mă trimitea Boianschi pentru a-i cere să se ocupe cu apărarea lui. Știam că Artakian locuia pe strada Maramureș într-o vilă, proprietatea sa, peste drum de casa lui Gheorghe Boianschi, după cum știam că, în copilărie, Vasile alerga adesea pînă la tu-

tungeria din centru pentru a-i cumpăra avocatului țigările preferate. Ceea ce nu știam era faptul că, întîlnindu-l chiar în ziua cînd se aflase oficial despre moartea plutonierului Boianschi, Artakian îi strînsese cu compasiune mîna lui Vasile și-i spusese simplu:

— Tu, băiete, să vii la mine ori de cîte ori vei avea necazuri. Ușa mea îți va fi totdeauna deschisă.

Acest amănunt mi-a fost împărtășit de Vasile pentru a mă încuraja să-i fac serviciul cerut. L-am ascultat atent și apoi am invocat un ultim argument:

— Bine, dar Artakian pledează de obicei în procese civile...

— E avocat și poate pleda în orice fel de procese, ripostă Boianschi. Tot ce te rog e să-l cauți și să-i transmiți rugămintea mea.

Pînă la urmă m-am dus cu inima îndoită, dar am avut surpriza să constat că Avedis Artakian se arătă fără rezerve gata să-l ajute pe arestat. El mă întrebă amănunțit despre acuzațiile ce i se aduceau lui Vasile, despre comportarea sa în timpul anchetei și alte amănunte pe care i le puteam furniza fără a încălca legile și regulamentele militare. Cînd i-am spus că Boianschi ne înlesnise identificarea și neutralizarea unor agenți ai N.A.T.O. și cunoașterea planurilor urzite de această organizație împotriva României, Artakian mă întrebă de ce nu găsisem o formulă pentru a-l scoate de sub urmărirea penală. I-am spus că Vasile fusese arestat înainte de a acorda sprijin securității și că în vederile mai marilor mei, acest fapt îl îndreptățea să se bucure doar de circumstanțe atenuante. Aceasta mi-a atras o ripostă mînioasă, puțin obișnuită la unul ca Artakian:

— Prostii! Mi se pare, mai degrabă, că unii de pe la voi urmăresc obținerea succeselor fără să se gîndească prea mult la oamenii pe spinarea cărora se clădesc aceste succese. Astăzi Boianschi, pe care împrejurările l-au împins să greșească, nu ne este încă dușman. El poate fi recuperat, iar cazul său ar putea influența și pe alții în bine. Este tocmai ce a avut în vedere legea cînd a prevăzut absolvirea de pedeapsă a agenților care se predau de bunăvoie. Bine, schimbă el vorba, comunică-i lui Vasile că accept să preiau apărarea lui și că voi lua legă-

tura cu procurorul militar pentru a afla data cînd îl pot contacta. În ce priveşte onorariul meu, zîmbi subţire avocatul răspunzînd ofertei mele de a acoperi suma, el va consta în două pachete de ţigarete turceşti făcute cu tutun de cel bun, de Tracia.

— Vă promit că le veţi avea, maestre, mă angajai eu uşurat ca de o povară.

Trei zile după aceea, grupul „Arnold“ era pus la dispoziţia procurorului, iar după încă o săptămînă, Boianschi avu posibilitatea să discute personal cu apărătorul său. Nefiind anchetator penal, eu am încetat să mă mai ocup de caz, lăsînd această sarcină locotenentului din serviciul lui Dracopol care mă secondase în timpul cercetărilor preliminare. Nici Vasile, nici Artakian n-au mai apelat la mine, fapt care m-a intrigat întrucîtva. Mi-am zis însă că această rezervă nu putea decît să-mi folosească, distanţîndu-mă de un spion capturat în timpul executării misiunii, fie el şi pocăit. Îmi luai deci concediu, pregătindu-mă cu concursul dinamic al mamei de apropiata căsătorie cu Aneta; tămbălăul urma să se petreacă la sfîrşitul toamnei respectînd, cu excepţia ceremoniei religioase, toate datinele şi obiceiurile ce se păstraseră în satul nostru de baştină. Şi astfel, prins în vîltoarea acestor preocupări, mă gîndeam tot mai rar la Vasile şi la grupul „Arnold“. Probabil, cu vremea, aş fi uitat cu totul de ei dacă n-aş fi primit, pe la mijlocul lui septembrie, invitaţia de a asista la procesul „grupului de spioni, trădători şi asasini conduşi de Petre Caramitru şi aflat în solda N.A.T.O.“. M-am dus împreună cu maiorul Burghelea şi căpitanul Dracopol care era „de-al casei“ şi, drept să vă spun, am avut ce vedea. În afara celor trei din grupul „Arnold“ boxa era plină cu teroriştii arestaţi în pădurea Babadagului ceea ce dădea impresia că fusese capturat un întreg pluton de spioni. Curtea, compusă din trei colonei în uniformă, procedă la formalităţile preliminare şi apoi procurorul militar, şi el în uniformă, venit special de la Bucureşti, dădu citire actului de acuzare cerînd, în concluzie, pedeapsa capitală pentru Caramitru şi căpeteniile bandei din pădurea Babadagului precum şi pedepse grele, pînă la închisoare pe viaţă, pentru ceilalţi. În ce-i privea pe acuzaţii Boianschi şi Chirvăsuţă, nelegio-

nari, atrași în mrejele organizației de spionaj datorită tinereții ce-i împinsese la săvîrșirea unor greșeli abil speculate de recrutorii lor, procurorul se declară de acord cu propunerea organelor de anchetă să li se acorde circumstanțe atenuante. Susținînd această cerere, procuratura avea în vedere că, prin atitudinea avută în cursul cercetărilor și concursul dat acțiunilor desfășurate de organele de securitate, cei doi dovediseră că regretă sincer greșelile comise de ei.

După citirea actului de acuzare urmă audierea celor din boxă și administrarea probelor: aparatele de radio, banii, cifrurile precum și o căruță de armament scoasă din hățișurile Babadagului. În tot acest timp, Boianschi și Artakian la care trăgeam cînd și cînd cu coada ochiului rămăseseră liniștiți pe locurile lor, vorbind numai atunci cînd erau întrebați. Se părea că cele ce se petreceau în sală nu-i priveau deloc și că veniseră acolo doar ca spectatori, așa cum venisem eu. Și totuși, așa cum îl cunoșteam pe Artakian, eram sigur că cumătrul clocea o surpriză și mă întrebam din ce în ce mai neliniștit cam ce renghi avea de gînd să ne joace și cît de tare ne vor scădea acțiunile. Nu aveam dreptul să uit nici o clipă că în această partidă avocatul ne era adversar, și încă unul serios.

În cea de a patra zi se trecu la audierea martorilor, iar în cazul lui Boianschi depuse mai întîi Ion Focșeneanu, martor al acuzării, care descrise împrejurările în care fugise inculpatul și subliniase caracterul premeditat al acestei acțiuni. Urmase Sandu Luscan, martor propus de Artakian, care povesti cu fraze pline de culoare, grelele încercări prin care trecuse Vasile în ultimii ani de școală, izgonirea sa de acasă și condițiile în care-i oferise adăpost. Artakian așteptă răbdător ca Luscan să-și termine depoziția și apoi se ridică îndreptîndu-se cu pași măsurați spre bară. Ghicii că acesta era momentul ales să ne dea lovitura pe care încercasem zadarnic să mi-o imaginez în ultimele zile. Avocatul informă Curtea că martorul propus și convocat de apărare sosise chiar atunci și era gata să-și facă depoziția. Evident prevenit de sosirea acestui martor necunoscut nouă, președintele ceru ușierului să-l

introducă în sală, iar noi ne lungirăm gîturile pentru a-l vedea cu un moment mai devreme.

În sală pătrunse calm un individ măruntel și pirpiriu, îmbrăcat într-un costum cenușiu ieșit din mîinile unui croitor de înaltă clasă. Mai degrabă urîtă, figura martorului era luminată de ochii inteligenți ce sclipeau îndărătul unor ochelari cu ramă subțire, de aur. În pofida fizicului debil, omul vădea multă hotărîre și o anumită forță interioară.

Președintele îl salută cu un anumit respect, mulțumindu-i pentru faptul că se ostenise să vină, îi luă jurămîntul prevăzut de procedură și apoi trecu imediat la interogarea sa. Omul se prezentă ca fiind Lazăr Aroneanu, născut la București în anul 1918, domiciliat în Capitală pe strada Popa Savu numărul 64.

— Vă rugăm să ne spuneți unde lucrați și ce funcție îndepliniți, îi ceru președintele.

— Aparțin Ministerului Afacerilor Externe și, în lipsa ministrului titular, sînt însărcinatul cu afaceri al României în Franța, spuse martorul în timp ce eu, Ion Burghelea și Hristache Dracopol ne transformaserăm în stane de piatră.

— Cunoașteți pe vreunul din acuzații aflați în boxă?

— Da, încuviință fără șovăire diplomatul. Îl cunosc pe tînărul blond de la capătul din dreapta al rîndului doi. L-am întîlnit la Paris.

— Relatați, vă rugăm, împrejurările în care l-ați întîlnit.

— În seara de 14 aprilie, anul acesta, mă întorceam acasă de la legația noastră din Paris situată în rue Brémontier nr. 17. Pe poarta deschisă de paznic s-a strecurat, odată cu mașina în care mă aflam, tînărul ce se află acum în boxă. Crezînd că eram numai șoferul, mi-a cerut să-l duc la șeful meu. I-am răspuns rîzînd că va fi cam greu, avînd în vedere că șeful meu, ministrul de externe român, se află la București. Înțelegînd cine sînt, băiatul m-a rugat să comunic autorităților interesate din țară că în noaptea de 30 spre 31 mai 1952 un grup de agenți ai Serviciului de spionaj al N.A.T.O. compus din fostul chestor legionar Petre Caramitru, transfugul Vasile Boianschi și marinarul dezertor Horațiu Chirvăsuță, toți

originari din Constanța, vor fi debarcați dintr-un submarin pe coasta românească în zona pădurii Comorova, la nord de Mangalia. Cu toate insistențele mele de a-și spune numele sau de a-mi divulga măcar sursa informației pe care mi-o dăduse, tînărul nu mi-a mai spus nimic, pregătindu-se să plece așa cum venise. Știind că în preajmă pîndesc permanent polițiști francezi în civil cu misiunea de a-i identifica pe toți cei ce mă vizitează, mi-am urcat vizitatorul în mașină, culcîndu-l pe bancheta din spate. Eu am luat volanul, scoțîndu-l pe băiat neobservat din curtea împrejmuită cu ziduri înalte și debarcîndu-l pe Champs-Elysées, în dreptul pasajului Lido unde, la ora aceea, aglomerația era maximă; chiar dacă ar fi sesizat că cineva coborîse din mașină, eventualii mei urmăritori n-ar fi avut nici o șansă să-l regăsească în mulțime. Dealtfel, tînărul părea bine familiarizat cu asemenea tehnici căci a sărit fulgerător jos. De atunci nu l-am mai văzut.

Pe măsură ce martorul vorbea, tăcerea se așternea peste sală; la sfîrșit puteai auzi musca. Președintele continuă însă imperturbabil să-i pună întrebări lui Aroneanu:

— Ce ați întreprins ca urmare a vizitei pe care v-a făcut-o acuzatul?

— M-am decis să folosesc prezența la Paris a unui curier diplomatic ce pleca spre București a doua zi pentru a trimite un raport adresat personal toavrășului Nicolae Cionoiu, locțiitor al ministrului. Gîndeam că un raport telegrafic ar fi devenit, prin forța împrejurărilor, cunoscut unui cerc prea larg de persoane.

— Cunoașteți, poate, urmarea dată raportului dumneavoastră? continuă președintele.

— Da. Am fost informat telegrafic și am avut prilejul să constat personal, ieri la București, că Ministerul de Externe a întocmit după acest raport, o notă pe care a trimis-o la 20 aprilie directorului general al securității statului din Ministerul de Interne. Bineînțeles, în conformitate cu regulile, existente la M.A.E., această notă nu făcea nici o referire la raportul meu.

— Cînd ați primit citația trimisă de acest tribunal?

— Atît citația cît și aprobarea tovarășului Cionoiu de a veni să depun ca martor, mi-au parvenit cu zece zile în

urmă, dar n-am putut ajunge mai devreme. Între Paris și București nu există încă legături aeriene, iar Orient-Expresul este foarte aglomerat. Au fost necesare insistențe repetate pentru a obține o cabină în vagonul de dormit.

— Curtea vă mulțumește pentru osteneala ce v-ați dat-o ca să răspundeți citației, tovarășe Aroneanu.

— Era, socotesc, de datoria mea cu atît mai mult cu cît am înțeles că de această mărturie atîrna soarta unui om.

— Oricum, vă mulțumesc încă o dată. Are cineva de pus întrebări martorului? se adresă președintele procurorului și apărătorilor.

Nu. Nimeni n-avea de pus întrebări martorului, care părăsi sala cu aceași discreție cu care venise prin ușița din spatele completului de judecată și pe care nimeni nu-l mai văzuse după aceea. Procurorul, ulcerat, se vede, de festa ce ne-o jucaseră Boianschi și Artakian, îl întrebă pe Vasile, cu o oarecare asprime în glas de ce nu-și informase anchetatorii despre cele petrecute la Paris, iar acuzatul răspunse fără să șovăie ca unul ce se așteptase la întrebare:

— N-a fost în intenția mea să mă plîng de anchetatori sau de procurorul care a instruit cazul. Toți s-au purtat corect cu mine dar, fiindcă m-ați întrebat despre rezerva ce mi-am impus-o în timpul cercetărilor preliminare, precizez că aceasta s-a datorat atitudinii de neîncredere a interlocutorilor în fața încercărilor repetate de a-i convinge asupra sentimentelor mele de loialitate față de țară. Aceste încercări au fost descurajate în fașă de anchetatori, care le luau drept afirmațiile fără acoperire ale unuia intrat în necaz. M-am hotărît deci să păstrez aceste date pentru avocatul meu gîndind că, rămînînd inedite pînă la proces, vor putea fi folosite mai bine în apărarea mea.

Înfruntat astfel procurorul tăcu, mai ales că Artakian se grăbise să-i reamintească amănuntul că acuzatul avea dreptul să declare sau să nu declare orice credea că poate servi apărării sale, la momentul ales de el; în ce ne privea pe noi, anchetatorii lui Vasile făcuserăm cred, în acele momente, niște mutre aidoma unor capete de cal.

În seara celei de a cincea zile de la începutul dezbaterilor, audierea martorilor luă sfîrșit, iar președintele dădu

cuvîntul procurorului pentru a-și dezvolta rechizitoriul. Acesta încadră faptele în prevederile Codului penal și ceru pentru acuzați pedepse grele care începeau cu cincizece ani de închisoare și culminau cu condamnarea la moarte. În cazul lui Vasile însă, ținînd cont de elementul nou apărut în cursul dezbaterilor, echivalînd cu autodenunțarea acuzatului, și de caracterizarea pozitivă făcută de Direcția regională a securității statului, procurorul a fost de acord cu scoaterea sa de sub acuzarea de trădare. El ceru totuși să se rețină împotriva lui Boianschi culpa de trecere frauduloasă a frontierei, fapt pedepsit de legile în vigoare cu cinci ani de închisoare.

Urmară apoi pledoariile avocaților care se străduiră, fiecare după posibilitățile ce-i rămîneau, să obțină circumstanțe atenuante pentru clienții lor. Avocatul Nistor Ioga care-l apără pe Caramitru vorbi puțin, fără să încerce să obțină efecte spectaculare. Omul știa, ca și clientul său dealtfel, că apără o cauză dinainte pierdută; acuzatul fusese chestor legionar, calitate în care săvîrșise multe fapte calificate drept crime împotriva clasei muncitoare, revenise clandestin în țară ca agent al spionajului dușman și emisar al comandamentului din Madrid și, colac peste pupăză, avusese și ideea, nefastă pentru el, de a se opune arestării, lovindu-mă cu cuțitul. În consecință, avocatului nu-i rămase decît să arunce moartea-n mișcarea legionară, singura vinovată de situația în care se găsea clientul său pentru care ceru circumstanțe atenuante.

După pledoaria lui Ioga, președintele dădu cuvîntul lui Artakian, iar noi am devenit numai urechi pentru a nu scăpa nici unul din porumbeii care-i vor fi zburat din gură. Spre marea noastră ușurare, pledoaria maestrului a fost scurtă:

— Onorată Curte, începu el, cred că dezbaterile au scos cu prisosință în evidență faptul că acuzatul Boianschi Vasile, rămas orfan de ambii părinți tocmai la vîrsta cînd avea mai multă nevoie de sprijinul și îndrumarea lor, a trebuit să înfrunte mizeria determinată de izgonirea sa din casa părintească. Asupra lui s-au abătut din plin, mai mult decît asupra altora, frigul, foamea și spaimele unor vremuri nefaste care ne-au încercat atît de greu și asupra cărora nu vreau să insist. Au existat, desigur, și oameni

de inimă care l-au ajutat să-și termine școala, ca Mihăilescu Constantin ajuns, printr-un concurs de împrejurări nu tocmai favorabile clientului meu, anchetatorul de azi al lui Boianschi. Spun, nu tocmai favorabile pentru că, fără îndoială, locotenentul-major Mihăilescu a păstrat anumite resentimente față de fostul său coleg ce i-a înșelat atît de grav încrederea acum șase ani. Acest lucru este, desigur, omenesc. Nu mi se pare însă un motiv de natură să ne îndreptățească să aruncăm astăzi cu piatra în Boianschi pentru o faptă, e drept reprobabilă, dar săvîrșită de atîția dintre compatrioții noștri, nu din dușmănie față de rînduiala nouă, ci în căutarea unei vieți mai ușoare, a unei bucăți de pîine care ne-a lipsit o vreme. Să nu facem o asemenea greșeală cu un om care, după ce a fost împins pas cu pas pe drumul pierzaniei, a găsit puterea să se smulgă din tentaculele spionajului dușman, riscîndu-și viața pentru a informa din timp autoritățile din țară asupra celor ce se urzeau contra României. Să ținem, de asemenea, seama că Boianschi, arestat find, s-a străduit să ajute securitatea, după puterile sale, pentru a lichida și alte uneltiri ale spionilor trimiși aici cu misiuni subversive. Iată de ce nu pot împărtăși opinia reprezentantului acuzării și cer pentru clientul meu, nu numai scoaterea de sub acuzarea de trădare de patrie, dar și achitarea pentru delictul de trecere frauduloasă a frontierei.

După această pledoarie care durase mai puțin de două minute, Artakian se întoarse la locul său, așezîndu-se liniștit pe scaunul ce-i era rezervat. Restul pledoariilor, unele foarte bine întocmite și documentate, nu mai prezentau pentru noi, cei de la securitate, nici un interes. A doua zi Curtea pronunță sentințele, condamnîndu-l pe Caramitru la pedeapsa capitală și pe Chirvăsuță, al cărui rol subaltern fusese scos cu pricepere în evidență de apărătorul său, la numai cincisprezece ani de închisoare. Dealtfel, după cinci ani, bărbosul a fost grațiat ca urmare a bunei sale comportări la locul de detenție.

În ce-l privea pe Vasile Boianschi, acesta a fost scos de sub acuzație pentru crima de trădare a patriei dar, probabil pentru a oferi cît de cît satisfacția procurorului, el a fost condamnat la cinci ani închisoare pentru delictul

de trecere frauduloasă a frontierei, cu suspendarea pedepsei. Eu n-am mai așteptat sfîrșitul procesului, ci am șters-o englezește din sală imediat ce mi-a fost cu putință. Trei zile mai tîrziu, Luscan m-a invitat la el acasă pentru a ne lua rămas bun de la Boianschi. Respins de rudele sale și de orașul natal, acesta se hotărîse definitiv să părăsească Dobrogea pentru a începe o nouă viață în mijlocul unor oameni ce nu-l cunoșteau. Obsedat de spusele bătrînului Ularitza, lăutarul din München, voia să se stabilească în Bucovina. Nu chiar în zona codrilor Boianului unde aflase că nu avea acces, ci în comuna Frasin, undeva între Vatra Dornei și Cîmpulung unde, cu ajutorul unuia din colegii lui Artakian, găsise un post de mecanic la fabrica locală de cherestea. Cu aprobarea lui nea Ion Burghelea, m-am dus deci la Luscan, încercînd să fac mină bună la joc urît. Totuși, după ce l-am felicitat pentru eliberare, nu m-am putut reține să nu-i reproșez lipsa de încredere pe care-o manifestase față de mine. Vasile mi-a dat un răspuns care m-a pus pe gînduri pentru multă vreme:

— N-am făcut-o, Titi, pentru că, spre deziluzia mea, m-am trezit în fața ofițerului de securitate Mihăilescu și nu a fostului meu prieten, capabil să înțeleagă și să ierte. Nu știu de ce, dar voi, cei de la securitate, mi-ați părut a vă considera mai buni decît alții, mai puri decît restul oamenilor din care v-ați ridicat. Poate că și sînteți, dar celor din afară nu le place să fie tratați ca niște infractori efectivi sau potențiali. Și, cum cele petrecute la Paris reprezentau ultimul meu atu, l-am păstrat cu grijă pînă la proces. Oricum, dacă acest element se va răsfrînge în mod negativ asupra carierei tale te rog să mă ierți. În intenția mea n-a fost decît să-mi apăr pielea.

Avedis Artakian care participa și el la masă interveni cu tact, propunînd un toast pentru reușita lui Vasile în viața nouă. Am ridicat bucuroși paharele și apoi Boianschi propuse să bem în sănătatea Anetei care mă însoțea și cu care m-am căsătorit după numai două săptămîni. Mulți ani mai tîrziu, făcînd cu soția și copiii o excursie la mănăstirile pictate din Bucovina, m-am abătut pe la Boianschi, căsătorit și el cu o fată de prin partea locului. Devenit șef al sectorului de întreținere a fabricii,

fostul aventurier ce vînturase aproape jumătate din lume se îngrășase, iar frumosul său păr blond se rărise vizibil spre frunte. Se vedea că nevastă-sa îl răsfățase cu bucate bune, între care păstrăvii proaspeți sau afumați în bujeniță, șuncile supuse aceluiași tratament și găinile monstruos de mari dețineau un rol de frunte. Am făcut împreună băi de aburi în sala cazanelor, ieșind de fiecare dată de acolo cu pieptul curățat de fumul de tutun și, bineînțeles, leșinați de foame. Atît el cît și eu ne-am ferit ca de foc să dezgropăm trecutul, comportîndu-ne unul față de altul ca doi colegi de școală. Nu mă consideram sau mai bine zis nu mă mai consideram mai bun, mai pur și mai dur ca alții.

SFÎRȘIT

Lector: ANA-MARIA BOARIU
Tehnoredactor: A. MOLNAR

Apărut: 1980. Bun de tipar: 29. 01. 1980
Comanda nr.: 1954. Coli de tipar: 14,75
Hîrtie: semivelină de 63 g/mp.
Format: 16/54×84.

Tiparul executat sub comanda nr. 622/79
la Întreprinderea Poligrafică Cluj
Municipiul Cluj-Napoca, B-dul Lenin nr. 146
Republica Socialistă România

EDITURA
DACIA

Lei 7,75